نکات مهم وجامع

حقوق بین الملل خصوصی (۱ و ۲)

همراه با

سوالات آزمون دانشگاههای سراسری و آزاد

مؤلف : حاتم صادقی زیازی

نکات مهم و جامع

حقوق بین الملل خصوصی (۱ و ۲)

همراه با

سؤالات آزمون دانشگاههای سراسری و آزاد

مؤلف : حاتم صادقی زیازی

سرشناسه	: صادقی زیازی، حاتم، ۱۳۵۱ ـ
عنوان و نام‌پدیدآور	: نکات مهم و جامع حقوق بین‌الملل خصوصی (۱ و ۲) به انضمام سوالات آزمون دانشگاههای سراسری... / مؤلف حاتم صادقی زیازی.
مشخصات نشر	: تهران: شرکت نشر بهینه فراگیر، ۱۳۸۸
مشخصات ظاهری	: ۲۶۴ ص.
شابک	: 978-964-9935-55-3
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: حقوق بین‌الملل خصوصی ـ ـ ایران ـ ـ راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: حقوق بین‌الملل خصوصی ـ ـ ایران ـ ـ آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۸ ۷ ن ۲۴ ص / KMH۴۸۰
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۰/۹۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۸۵۵۶۹۹

- **نام کتاب** : نکات مهم و جامع حقوق بین‌الملل خصوصی (۱و۲)
- **ناشر** : شرکت نشر بهینه فراگیر
- **مؤلف** : حاتم صادقی زیازی
- **ناظرچاپ** : مهدی اکبری
- **چاپخانه** : پنج‌رنگ
- **نوبت چاپ** : اول ۱۳۸۸
- **تیراژ** : ۲۰۰۰ جلد
- **حروفنگاری** : گروه هنری رُز ۶۶۴۹۶۲۸۵
- **لیتوگرافی** : آرش
- **قیمت** : ۵۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸ ـ ۹۶۴ ـ ۹۹۳۵ ـ ۵۵ ـ ۳، ISBN 978-964-9935-55-3

فهرست

حقوق بین‌الملل خصوصی (۱) ۷
منابع حقوق بین‌الملل خصوصی ۹
منابع داخلی ۹
منابع بین‌المللی ۱۰
تفسیر قراردادهای بین‌المللی ۱۱
اعتبار قراردادهای بین‌المللی ۱۲
تعارض قراردادها با قانون ۱٤
فواید و کاربرد حقوق بین‌الملل خصوصی ۱٦
تاریخچه حقوق بین‌الملل خصوصی ۱۷
تابعیت ۱۹
کلیات ۱۹
اصول و مبانی تابعیت ۲۰
راههای ارائه شده برای حل تابعیت مضاعف ۲۳
تحصیل تابعیت ۲٥
تحصیل تولدی ۲٥
تابیعت تولدی در حقوق ایران ۲۷
فرض قانونگذاری ۲۷
خون مطلق ۲۸
خاک مشروط ۲۹
تحصیل اکتسابی ۳۳
تغییر تابعیت زن در اثر ازدواج ۳٤
ازدواج ۳٥
شرایط تحصیل تابعیت ج. ا. ایران (م ۹۷۹، ۹۸۳ ق.م) ۳٦
شرایط سکونت ۳۷
[illegible] ۳۷

شرط اخلاقی ۳۸
شرط مالی و شرط تأیید هیأت وزیران ۳۹
آثار تحصیل تابعیت ٤٠
ترک تابعیت ٤١
شرایط و آثار ترک تابعیت به درخواست شخص ٤١
شرایط ٤١
آثار ترک تابعیت ٤٢
ترک تابعیت غیر قانونی ٤٣
بازگشت به تابعیت ٤٥
تابعیت اشخاص حقوقی ٤٦
تشخیص تابعیت اشخاص حقوقی ٤٧
نظرات کشورهای مختلف پیرامون تشخیص تابعیت اشخاص حقوقی ٤٧
تغییر تابعیت اشخاص حقوقی ٤٩
اقامتگاه ٥٠
تعریف اقامتگاه از دید مقنن ایرانی ٥٠
اصول و مبانی اقامتگاه ٥١
اصل لزوم ٥١
اقامتگاه اجباری ٥١
اقامتگاه اختیاری ٥٢
اصل وحدت ٥٣
اصل تغییرپذیری ٥٣
اقامتگاه اشخاص حقوقی ٥٣
خلاصه ٥٤
حقوق بیگانگان ٥٥
اصول حقوق بیگانگان ٥٥
منابع ٥٦
اصل ورود و اقامت ٥٧
اصل حداقل حقوق ٥٩
استملاک بیگانگان ٦٠
حقوق اشخاص حقوقی بیگانه ٦٤

حقوق بین‌الملل خصوصی (۲) ۶۶
اصطلاحات حقوق بین‌الملل خصوصی و تعارض قوانین ٦٧

تاریخچه قواعد حل تعارض........ ۷۰
۱- روش اصولی، استنتاجی، خاص‌الشمول........ ۷۰
۲- روش حقوقی، تحلیلی، عام‌الشمول........ ۷۱
قواعد حل تعارض قوانین........ ۷۱
احوال شخصیه........ ۷۲
تابعیتهای جمعی........ ۷۵
قواعد حل تعارض قوانین........ ۷۸
تعهدات و قراردادها........ ۷۹
نظر مقنن ایرانی........ ۸٤
اموال........ ۸۷
تنظیم یا شکل........ ۸۹
شرایط پذیرفته شدن سند تنظیم شده........ ۹۰
جرائم........ ۹۱
آیین دادرسی........ ۹۱
حقوق مکتسبه بین‌المللی........ ۱۰۵
شرایط شناسایی حقوق مکتسبه بین‌المللی........ ۱۰۸
حدود حقوق مکتسبه........ ۱۰۸
موارد استثناء بر اجرای قانون حاکم........ ۱۱۰
موارد جانشینی خود بخود قانون مقر بجای قانون حاکم........ ۱۱۰
نظم عمومی........ ۱۱۲
تقلب نسبت به قانون........ ۱۱۳
اثر تقلب نسبت به قانون........ ۱۱٦
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۲........ ۱۱۷
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۳........ ۱۲۳
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷٤........ ۱۳۰
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷٤........ ۱۳۵
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۵........ ۱٤۰
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷۵........ ۱٤٤
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷٦........ ۱۵۰
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷٦........ ۱۵٤
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۷........ ۱۵۹
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷۷........ ۱٦۳
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۸........ ۱٦۸

آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷۸ .... ۱۷۳
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۹ .... ۱۷۸
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷۹ .... ۱۸۳
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۰ .... ۱۸۸
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۰ .... ۱۹۳
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۱ .... ۱۹۸
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۱ .... ۲۰۳
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۲ .... ۲۰۷
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۲ .... ۲۱۳
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۳ .... ۲۱۸
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۳ .... ۲۲۳
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸٤ .... ۲۲۸
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸٤ .... ۲۳۳
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۵ .... ۲۳۸
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۵ .... ۲۵۰
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸٦ .... ۲۵۵
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸٦ .... ۲٦۱
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۷ .... ۲٦٦
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۷ .... ۲۷۱
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۸ .... ۲۷٦

حقوق بین‌الملل خصوصی (۱)

PRIVATE INTERNATIONAL LAW

مباحث عمده حقوق بین‌الملل خصوصی

- **۱) کلیات**
  - تعریف
  - فوائد
  - تاریخچه
  - منابع
- **۲) تقسیم بندی جغرافیایی در حقوق بین‌الملل خصوصی**
  - تابعیت
  - اقامتگاه
- **۳) حقوق بیگانگان**
- **۴) تعارض قوانین**
- **۵) تعارض محاکم**
- **۶) شناسایی و اجرای احکام خارجی**

ـ مجموعه قواعد حاکم بر روابط بین‌المللی را حقوق بین‌الملل گویند . این روابط در صحنه بین‌المللی به ۲ دسته تقسیم می‌شود :

۱) عمومی ۲) خصوصی

ـ حقوق بین‌الملل عمومی مجموعه قواعد و مقرراتی است که حاکم بر روابط بین‌المللی دولتها با یکدیگر یا دولتها با سازمانها و یا سازمانها با یکدیگر است و در بعضی موارد بطور استثنائی افراد را در بر می‌گیرد .

ـ حقوق بین‌الملل خصوصی مجموعه قواعد و مقررات حاکم بر روابط اشخاص (حقیقی ـ حقوقی) از کشورها و جوامع مختلف با یکدیگر یا با دولتها است .

مثال ـ خانمی تهرانی می‌خواهد با یک مرد اهوازی ازدواج کند ـ اینجا روابط مشخص است که هر دو ایرانی و مقیم تهران هستند فلذا قواعد و مواد قانون مدنی ایران حاکم است .

حال اگر خانم تهرانی با مرد فرانسوی ازدواج نماید که یکی تبعه ایرانی و دیگری تبعه فرانسه است بر روابط اینان قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی حاکم می‌باشد .

و نیز چنانچه یک تاجر تایوانی با یک تاجر ایرانی معامله فروش نماید بر روابط قراردادی ایشان ، حقوق بین‌الملل خصوصی حاکم است .

ـ در مثال قبل اشخاص از جوامع مختلف بودند اما گاهی ممکن است اشخاص از یک کشور باشند مثل تاجر ایرانی مقیم تهران با تاجر ایرانی مقیم لندن ، هر دو از یک کشور اما در جوامع مختلف مقیم هستند .

ـ گاهی اشخاص روابطشان با اشخاص دیگر مطرح نمی‌باشد بلکه با دولتها مطرح می‌باشد مثلاً شرکت میتسوبیشی از دولت ج . ا . ایران نفت می‌خرد .

ـ مثال یک فرد تبعه لبنان از دولت ج . ا . ایران تقاضای ورود به تابعیت ایران را می‌کند در اینجا روابط یک شخص با دولتی دیگر است .

ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی از افراد بطور استثنائی بحث می‌کنند .

ـ گاهی روابط بین دولتها در امور تجاری است مثلاً ایران از آلمان صد هزارتن آهن می‌خرد یا از روسیه ۳ هزار مترمکعب چسب می‌خرد ـ در اینجا چون رابطه مربوط به اعمال حاکمیت دولت نیست فلذا در حقوق بین‌الملل خصوصی بحث می‌گردد ـ پس هرگاه دولت وارد مسائل تجاری شد مثل شخص حقوقی با وی برخورد می‌شود . در این حالت عملی تجاری انجام می‌دهد چون عملش غیرحاکمیتی است فلذا مصونیت دولتی ندارد .

* روابط تجاری بین دولتها بطور استثنائی در حقوق بین‌الملل خصوصی مطرح می‌شود .

با توضیحات فوق دو تفاوت عمده بین حقوق بین‌الملل عمومی و حقوق بین‌الملل خصوصی مطرح می‌شود :

۱) **در موضوع :** حقوق بین‌الملل عمومی موضوعش دولتها و سازمانهای بین‌المللی است در حالی که حقوق بین‌الملل خصوصی موضوعش اشخاص و دولتها است .

۲) **در محاکم رسیدگی کننده :** دعوای حقوق بین‌الملل عمومی حتماً باید در جوامع بین‌المللی رسیدگی شود مثل دیوان لاهه .

در ۱۹۸۰ آمریکا علیه ایران به لاهه بخاطر تسخیر لانه جاسوسی شکایت کرد که دولت ایران ادعا کرد که این کار دانشجویان بوده نه دولت فلذا لاهه عدم صلاحیت صادر کرد .

اگر یک زن افغانی با شوهرش که هر دو مقیم ایران هستند یا یک مرد ایرانی زن افغانی خودش را در ایران طلاق بدهد ، طبق م ۲۱ ق آ د م می‌بایست که دادگاه محل اقامت مدعی علیه رسیدگی نماید .

منابع حقوق بین‌الملل خصوصی

- **منابع داخلی**
  - قانون
  - عرف
  - رویه قضائی
  - دکترین
- **منابع بین‌المللی**
  - قانون
  - عرف
  - رویه قضایی بین‌المللی
  - دکترین یا اصول کلی یا مشترک

حقوق بین‌الملل خصوصی از یکطرف حقوق بین‌المللی است پس منابعش منابع بین‌المللی است و از یکطرف حقوق خصوصی است پس منابع داخلی را هم دارا است ـ تنها رشته‌ایست در حقوق که هم منابع داخلی و هم منابع بین‌المللی را دارا است .

منابع داخلی

* **قانون** : یکی از منابع حقوق بین‌الملل خصوصی است یعنی قوانین هر کشوری دارای موادی است که در ارتباط با روابط اشخاص در جامعه بین‌المللی یا روابط بین دولتها است . مثلاً ماده ۷ قانون مدنی که بیانگر وضعیت احوال شخصیه اتباع خارجه مقیم خاک ایران هستند ـ ماده ۹۶۴ قانون مدنی بیانگر وضعیت احوال شخصیه اتباع خارجه مقیم خاک ایران می‌باشد .

اصل ۴۲ قانون اساسی نیز بیانگر رابطه شخص خارجی با دولت ایران می‌باشد .

اصول ۸۱ و ۸۲ قانون اساسی نیز بیانگر وضعیت منطقی و تجاری اتباع بیگانه در ایران می‌باشند.

همچنین در قانون تجارت مواد ۵۹۱ به بعد و قانون آ د م مواد ۳۹۸ به بعد نیز راجع به حقوق بین‌الملل خصوصی است و نیز در قانون خاصی در این رابطه وجود دارد مثل لایحه قانونی منع استملاک بیگانگان در ایران ـ قانون ورود و اقامت ۱۳۱۰ ـ قانون استرداد مجرمین .

* **رویه قضائی** : در اینجا آراء وحدت رویه‌ای نسبت به بیگانگان از جانب قوه قضائیه هر کشوری صادر می‌گردد : معمولاً در هر کشوری عده‌ای اتباع بیگانه وجود دارند که در محاکم آن کشورها دعاوی دارند فلذا گاهاً که آرائی نسبت به آنان از جانب هیئت وحدت رویه صادر می‌گردد بعنوان منبعی در امور حقوق بین‌الملل خصوصی بکار گرفته می‌شود .

* **عرف** : گاهی عرف داخلی یکی از منابع حقوق بین‌الملل خصوصی قرار می‌گیرد . از جمله عرفهای مرزی که در شهرهای مرزی می‌باشد .

ماده ۲۲۰ قانون مدنی بیانگر الزام متعاقدین نسبت به مفاد عقد و نتایجی که بواسطه عرف و عادت حاصل می‌گردد می‌باشد. حال اگر یکی از متعاقدین از اتباع بیگانه باشد در اینجا وارد مبحث بین‌الملل خصوصی می‌شود پس در نتیجه این تبعه بیگانه موظف است که عرف محلی که بیشتر در شهرهای مرزی می‌باشد را رعایت نماید ـ چنانچه بسیاری از مراودات مرزی طبق عرف محلی می‌باشد ـ مثلاً در بندرعباس، کشتیها به هنگام تخلیه بار می‌بایستی مدتی را به تأخیر بگذرانند تا نوبت تخلیه‌شان برسد حال این مدت تأخیر موجب خساراتی می‌گردد که می‌بایستی به کشتی پرداخت شود. این خسارت مبنایش همان عرفی است که در بندرعباس می‌باشد حال آنکه این وضعیت در بندر امام موجود نمی‌باشد.

یا کشتیهایی که وارد می‌شوند، ابتدا توسط مرزبانان دریائی درب اطاق کاپیتان پلمپ می‌شود این قانون نیست بلکه تنها یک عرف است. اینها همه عرفی است که مسئولین مرزی رعایت می‌کنند و مبنای یکسری روابط بین‌الملل خصوصی قرار می‌گیرد.

* **دکترین**: در سیستم حقوقی ما، دکتر را نظرات فقها بیان می‌کند که جایگاهش بعد از سکوت قانون می‌باشد. در میان آیات قرآن حدود ۳۰۰ آیه مربوط به روابط بین‌الملل خصوصی می‌گردد که مشخص کننده روابط اشخاص از جوامع مختلف است مثل قرارداد با اهل ذمه ـ قرارداد اخراج ـ حل تعارض قواعد بین مسلمین.

در سایر کشورها هم دکترین چنین وضعیتی را دارد مثال ـ در انگلستان که قانون منبع حقوق نیست لذا قاضی می‌تواند براساس مستندات حقوقی یا عقلی یا دکترین حکم کند ـ یک قاضی انگلیسی می‌تواند بگوید که نظریه استاد من در رابطه با این موضوع چنین است و طبق آن رأی دهد.

* در حقوق‌هایی که خیلی مدون نیستند نظرات علما و دکترین بسیار دخیل است. *

منابع بین‌المللی

قراردادهای بین‌المللی: اولین منبع قراردادهای بین‌الملی است ـ قراردادها ۲ دسته هستند: یکدسته قراردادهایی که روابط بین دولتها یا سازمانهای بین‌المللی را با هم تدوین می‌کند که آن را روابط عمومی بین‌المللی گویند و یکدسته قراردادهایی که روابط خصوصی بین‌المللی را تدوین می‌کند گرچه بین دولتها تدوین شده باشند یا بین اشخاص و دولتها.

مثل عهدنامه دوستی و مودت ایران و فرانسه ـ عهدنامه دوستی و مودت ایران و عراق که اینان توسط دولتها منعقد شده‌اند و یکسری از قراردادهای بین اشخاص منعقد می‌شوند مثل قرارداد فی‌مابین تاجر ایرانی با تاجر آلمانی.

اصل ۷۷ قانون اساسی می‌گوید : عهدنامه‌ها ، مقاوله‌نامه‌ها و قراردادها و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد .

در رابطه با اینکه قرارداد بین‌المللی چیست حدود ۲۲ اصطلاح است ـ البته باید گفت که این اصل از نظر نگارش اشتباه است . در کنوانسیون ۱۹۶۹ وین ، کلیه این اصطلاحات را مشخص کرده و هرکدام دارای آثار حقوقی متفاوتی هستند . کلیه واژه‌های اینگونه زیرمجموعه قرارداد بین‌المللی هستند یعنی همه آنها از مصادیق قرارداد بین‌المللی می‌باشند .

طبق ماده ۲ کنوانسیون ۱۹۶۹ ، قرارداد عبارتست از هرگونه توافق بین دولتها .

ـ **عهدنامه** به قراردادهای دوجانبه‌ای است که مسائل مهمی را در بردارد و دارای الزامات شدیدی است مثل عهدنامه ترکمن‌چای ـ عهدنامه گلستان .

ـ **موافقت‌نامه** به پیش‌نویس عهدنامه می‌گویند مثل موافقت‌نامه الجزایر بین شاه و صدام بر طبق آن عهدنامهٔ مرزی بین ایران و عراق بسته شد ـ موافقت‌نامه‌ها بین مسئولین کشورها امضاء می‌شوند .

ـ **مقاوله‌نامه** سندی است که بین اشخاص یک کشور امضاء می‌شود که همان یادداشت تفاهم است و هیچ ضمانت اجرائی ندارد .

مثال معاون اول ج . ا . ایران جهت بازدید به غنا می‌رود و بعد در مقاوله‌نامه‌ای به یکسری توافقات متذکر می‌گردند مثل اینکه ایران سعی می‌کند که فرهنگ غنا را در ایران رواج دهد و ...

ماده ۹ قانون مدنی تنها از عهدنامه ذکر بمیان آورده و آن را در حکم قانون می‌داند .

در قراردادهای بین‌المللی چند بحث لازم بذکر است :

۱) تفسیر قراردادهای بین‌المللی ۲) اعتبار قراردادهای بین‌المللی

۳) تعارض قراردادهای بین‌المللی با قوانین داخلی .

تفسیر قراردادهای بین‌المللی

۱) تفسیرهای دیپلماتیک ۲) تفسیرهای بین‌المللی ۳) تفسیرهای داخلی

تفسیر دیپلماتیک : قراردادهای بین المللی از کانال دیپلماتیک به تصویب می‌رسند مثلاً چنانچه فرض می‌شود که یک قراردادی بین سه دول ایران و پاکستان و ترکیه بسته شود ، کشورهای مذکور هرکدام هیأتی که مسئولش دارای اعتبارنامه می‌باشد را می‌فرستند که اینان گردهم می‌نشینند و مذاکره کرده و قرارداد را منعقد می‌کنند ، بعد از این می‌بایستی که این قرارداد به داخل کشورهای مزبور برده شود تا مراحل قانونی‌اش را طی کند و لازم‌الاجرا گردد حال ممکن است ایران نسبت به ماده ۹ این قرارداد اعتراض داشته باشد . دولت ج . ا . ایران می‌بایست اعتراض خود را بهمان طریق اول یعنی از طریق هیأت همراه با اعتبارنامه به کشورهای اطراف

قرارداد اعلام نموده تا این ماده تفسیر گردد این تفسیر چون همان مراحل تصویب را طی کرده و همان امضاء تقنینی اول را دارا می‌باشد آن تفسیر در حکم قرارداد اصلی است که نسبت به اطراف لازم‌الاجرا می‌باشد ـ اکثر اصلاحیاتی که در اساسنامه سازمانهای بین‌المللی انجام می‌شود بوسیله همین روش است .

لازم‌الاجرا ← برای تصویب بداخل کشور ← (قراردادمنعقد)مذاکره ← هیأتی (اعتبارنامه) ← { ایران / ترکیه / عراق }

تفسیر بین‌المللی : در اکثر قراردادهای بین‌المللی ماده‌ای پیش‌بینی می‌شود که مرجع تفسیر را مشخص می‌کند و حتی در قراردادهای فیمابین تجارو دولتها نیز چنین می‌باشد ... این معامله مبتنی بر یک قرارداد فیمابین است که دارای ماده‌ایست بنام ماده حل و فصل دعاوی که مشخص می‌شود در صورت بروز اختلاف به کدام مرجع بین‌المللی می‌بایست رجوع شود .

این نوع تفسیر که به وسیله مرجع مشخص شده در قرارداد بین‌المللی انجام می‌گیرد را تفسیر بین‌المللی گویند ـ مثال در عهدنامه دوستی و مودت ۱۹۷۵ ایران و عراق ، مراجع را دیوان بین‌المللی دادگستری لاهه تعیین کردند .

تفسیر داخلی : دعوایی نزد قاضی محکمه داخلی مطرح می‌شود که مقررات حاکم آن بر آن دعوا ، قرارداد بین‌المللی است ـ در اینجا قاضی داخلی حق دارد به استناد ماده ۹ قانون را تفسیر کند لذا طبیعتاً حق تفسیر این را دارد که قرارداد بین‌المللی را نسبت به آن دعوا تفسیر نماید البته این تفسیر با تفاسیر دیگر اختلاف دارد که این نوع تفسیر تنها برای همان دعوا لازم‌الاجرا می‌باشد در حالیکه دیگر تفاسیر نسبت به همه دعاوی قابل اجرا است . (پس این تفسیر از جانب مرجع اصلی نسبت به یک پرونده بین‌المللی و اعتبارش برای همان پرونده است) .

اعتبار قراردادهای بین‌المللی

یعنی اینکه این نوع قراردادهای بین‌المللی که به عنوان مبنعی از حقوق بین‌الملل می‌باشند تا چه زمانی قابل‌الاجرا می‌باشند یعنی در چه صورتی قراردادهای بین‌المللی از اعتبار می‌افتند .

قراردادها به ۵ طریق فاقد اعتبار می‌باشند :

۱) پایان مدت ۲) فسخ ۳) قرارداد جدید یا قانون جدید ۴) جنگ ۵) تغییر اوضاع و احوال

* **پایان مدت :** تمامی موافقتنامه‌های مبادله کالا بین ایران و سایر کشورها یکسان است . هر کشوری که خواستار مبادله کالا با کشوری دیگر می‌باشد می‌بایست با هم موافقت‌نامه مبادله کالا

منعقد نمایند چون در موافقت‌نامه‌های مبادله کالا مشخص می‌شود که چه مقدار کالا صادر و یا وارد شود یعنی در آن حجم کمی و ارزی مبادلات کالا بین طرفین تعیین می‌گردد. کلیهٔ این موافقتنامه‌های مبادله کالا از اول ژانویه تا پایان دسامبر قابل اجرا است.

مواد قرارداد تا زمانی اعتبار دارند که مهلت داشته باشند.

* **فسخ**: بعضی قراردادها دارای شرط فسخ می‌باشند که با اجرای آن قرارداد از اعتبار می‌افتد مثلاً در قرارداد ۱۹۴۰ بین ایران و روسیه که بنام عهدنامه طویل‌المدت تجارت و بحر پیمانی می‌باشد در ماده ۱۶ آن بیان می‌کرده: چنانچه طرفین خواستار فسخ شدن باشند اطلاعیه می‌دهند مبنی بر اعلام به فسخ و در مدت ۶ ماه بعد قرارداد خود بخود فسخ می‌گردد.

* **قرارداد جدید**: اگر بین ایران در مواردی که سابقاً عهدنامه‌ای داشته‌اند جدیداً عهدنامهٔ دیگر در همان مورد منعقد گردد، قرارداد جدید جانشین قرارداد سابق می‌گردد ـ و یا ممکن است قانونی جدید مفاد قرارداد را از اعتبار بیاندازد پس یک قانون اگر بلحاظ کلیت با قرارداد، یکی باشد می‌تواند قرارداد را از اعتبار بیاندازد.

* **جنگ**: در این باره ۲ نظریه است: ۱) نظریه تعلیق ۲) نظریه بی‌اعتباری

۱) **نظریه تعلیق**: اینان معتقدند که جنگ قراردادهای فیمابین را معلق نگه می‌دارد چون اجرایش ممکن نمی‌باشد مثلاً ایران و عراق با هم یک موافقت‌نامه را در رابطه با زوار داشتند و به محض شروع جنگ این موافقت نامه اجرایش غیرممکن گردید.

۲) **نظریهٔ بی‌اعتباری**: چون قرارداد بمعنای اجتماع توافق طرفین است و جنگ نهایت تخاصم طرفین و شعله‌های این تخاصم جائی را برای توافق نمی‌گذارد فلذا آن قرارداد از اعتبار ساقط می‌شود.

رویه بین‌المللی هم نظر دوم را تأیید می‌کند.

پس بعد از ختم جنگ اصل بر این است که قراردادی وجود ندارد مگر اینکه در قرارداد ختم تخاصم طرفین بیایند و ذکر کنند که چه قراردادهایی زنده شوند.

در حال جنگ آثار جنگ فقط نسبت به متخاصمین است.

* **تغییر اوضاع و احوال**: تغییر اوضاع و احوال برای اینکه بتواند یک قرارداد را از اعتبار بیاندازد باید دارای ۲ شرط باشد:

۱) تغییر اوضاع و احوال بدست استفاده کننده انجام نشده باشد.

۲) تغییر اوضاع و احوال قابل پیش‌بینی نباشد.

ـ تغییر اوضاع و احوال باید نسبت به قرارداد، بنیادین باشد البته در صورتیکه بدست استفاده کننده نباشد. مثال ایران در زمان جنگ مبلغ ۱۶/۴ میلیون دلار بابت تعهدات زمان شاه پرداخت نمود.

ـ قابل پیش‌بینی نباشد مثال ـ در دوران جنگ شرکت میتسوبیشی ژاپن که پتروشیمی بندر امام را می‌ساخت بعد از بمباران پتروشیمی و کشته شدن تعدادی از کارکنانش تصمیم به ترک ایران کردند ـ لذا ایران استناد کرد که قرارداد فیمابین ما و شما در سال ۱۹۸۲ منعقد شده و در آن زمان هم جنگ وجود داشته است و شما می‌بایست که این عواقب خاص از جنگ را پیش‌بینی می‌کردید فلذا آنان مجبور شدند که حدود ۹۰۰ میلیون ین به ایران بپردازند .

فورس ماژور (سیل ، زلزله و ...) اجرای قرارداد را متوقف می‌کند .

ولی تغییر اوضاع و احوال ، قرارداد را منحل می‌کند .

ـ اوضاع و احوال زمان انعقاد ملاک نظر می‌باشد و چنانچه این اوضاع و احوال موجود در زمان انعقاد در هنگام اجرا تغییر یابد موجب انحلال می‌گردد .

گفته شد که منابع ممکن است داخلی یا بین‌المللی باشد .

منابع داخلی شامل قانون ، عرف ، رویه قضائی و دکترین و منابع بین‌المللی شامل قراردادهای بین‌المللی ، عرف بین‌المللی ، رویهٔ قضائی بین‌المللی ، دکترین و اصول کلی یا مشترک حقوقی .

*** تعارض قراردادها با قانون**

گاهی ممکن است قراردادهای بین‌المللی بعنوان اولین منبع حقوق بین‌الملل با قانون بعنوان اولین منبع حقوق داخلی تعارض پیدا کنند . کشورها در رابطه با برخوردشان نسبت به این تعارض ۳ دسته‌اند :

۱) بعضی کشورها معتقدند که مفاد عهدنامه‌های بین‌المللی مافوق قوانین داخلی می‌باشند مثل آمریکا ـ فرانسه .

۲) بعضی کشورها معتقدند که مفاد قوانین داخلی مافوق مفاد عهدنامه‌های بین‌المللی می‌باشند مثل کشورهای اسکاندیناوی .

۳) بعضی کشورها معتقدند که مفاد عهدنامه‌های بین‌المللی در حکم مفاد قانون داخلی می‌باشند مثل ایران . (در م ۹ ق . مدنی) .

حل تعارض

ـ آنجا که عهدنامه‌ها مافوق قوانین می‌باشند اگر تعارض حاصل شده ← عهدنامه‌ها اجرا می‌شوند .

ـ آنجا که قوانین مافوق عهدنامه‌ها می‌باشند اگر تعارض حاصل شده ← قوانین اجرا می‌شوند .

ـ آنجا که عهدنامه‌ها در حکم قانون می‌باشند اگر تعارض حاصل شده ⟵ در اینجا مثل این است که دو قانون با هم تعارض پیدا کنند فلذا ۱۶ فرض متصور است که تحت ۳ قاعده کلی قرار می‌گیرند :

ـ اگر هر دو عام باشند ⟵ مؤخر ناسخ مقدم خواهد بود .

ـ اگر هر دو خاص باشند ⟵ مؤخر ناسخ مقدم خواهد بود .

ـ اگر یکی عام و دیگری خاص باشد ⟵ مفاد آن خاص ، مفاد عام را تخصیص می‌زند خواه مقدم یا مؤخر باشد .

عرف بین‌المللی : منبع دوم حقوق بین‌الملل ، عرف بین‌المللی است .

عرفهای بین‌المللی به ۵ دسته تقسیم می‌شود :

۱) **محلی :** مثل عرف محلی بندرعباس یا عرف محلی بندر دوبی .

۲) **منطقه‌ای :** مثل عرف منطقه خلیج فارس یا منطقه دریای کارائیب .

۳) **قاره‌ای**

۴) **بین قاره‌ای :** مثل عرف حاکم بر خاورمیانه .

۵) **بین‌المللی**

ـ در هر صورت به استناد م ۳۸ اساسنامه ، عرف منبع اصلی حل و فصل بعد از قراردادهای بین‌المللی می‌باشد مگر اینکه در خود قرارداد این پیش‌بینی شده باشد که مفاد عرف ، مفاد قرارداد را از کار بیاندازد .

در چند کنوانسیون این امر پیش‌بینی شده که در صورت تعارض مفاد قرارداد با عرف بین‌المللی ، عرف بین‌المللی حاکم گردد مثلاً م ۱۴ کنوانسیون ۱۹۶۸ راجع بفروش اموال منقول این پیش‌بینی را نموده است .

در غیر اینصورت مفاد عرف بعد از مفاد قرارداد قرار خواهد گرفت .

رویه‌های قضائی بین‌المللی : رویه‌های قضایی بین‌المللی از منابع جنبی می‌باشند و منظور از آن : صدور هرگونه آراء در مراجع داوری یا قضایی بین‌المللی می‌باشد . مراجع حل و فصل اختلافات دو نوعند : یکی داوری است مثل دیوان داوری بین‌المللی که تمامی دعاوی ایران و آمریکا در آنجا حل و فصل می‌گردد .

مثال : در یکی از رسیدگی به دعاوی ایران و آمریکا دیوان چنین رأی داد که از شهریور ۵۸ تا شهریور ۵۹ در ایران فورس ماژور اعلام گردیده شده است . فلذا در دعوای بین ایران و سوئیس دیوان داوری به این رأی استناد جست .

ـ دیگر از مراجع حل و فصل اختلافات مراجع قضائی می‌باشند که تنها مرجع آن دیوان بین‌المللی دادگستری می‌باشد که رکن قضائی بین‌المللی مراجعی است برای یک وضعیت خاص

تشکیل می‌گردد و بعد از خاتمه ، منحل می‌شود دادگاه نورنبرگ یا دادگاهی که اخیراً برای مسئله بوسنی و هرزگوین در حال تشکیل است که آراء کلیه مراجع ، ایجاد رویه می‌نماید .

*** دکترین** : آنچه که در بند ۳ م ۳ اساسنامه آمده : کتب معروف علماء مشهور حقوق بین‌الملل . در این ماده اشاره نکرده که هر عالم بین‌المللی هر آنچه را در نظر دهد ، دکترین باشد بلکه بایست قول معروف علما مشهور باشد تا ایجاد دکترین نماید . ـ این از منابع جنبی جهت حل و فصل دعاوی می‌باشد .

اصول کلی : اصول کلی حقوق کشورهای متمدن حقوقی می‌باشد ـ از سال ۱۹۵۶ و ۱۹۵۷ دیگر کشورهای متمدن را نادیده گرفته‌اند یعنی اصول کلی حقوقی پذیرفته شده در میان همه کشورها مدنظر می‌باشد .

یا اصول مشترک : منظور اگر دعوایی بین انگلیس و ایران می‌باشد می‌بایست اصول حقوقی مشترک میان ایندو طرف را در دعوای مابین آنها مد نظر داشت . اصول مشترک بعضی کشورها مانند حقوق است .

ـ اساسنامه دیوان در سال ۱۳۲۴ به تصویب مجلسین شورای ملی و سنا در ایران درآمد و به استثنای مادهٔ ۹ قانون مدنی مفادش در حکم قانون است پس مقنن ایرانی ، نتایج جهت حل و فصل دعاوی مندرج در این اساسنامه را به عنوان منبع حقوقی پذیرفته است .

همچنین مادهٔ ۲ بیانیهٔ الجزایر این اصول را پذیرفته و از آنجا که این بیانیه هم در مجلس شورا به تصویب رسیده لذا قانونگذار ایرانی برای بار سوم این منابع را بعنوان منبع حقوقی پذیرفته است .

فواید و کاربرد حقوق بین‌الملل خصوصی

فوائد حقوق بین‌الملل خصوصی ۲ دسته‌اند : یکی فوائد عملی و دیگر فواید علمی

۱) فواید عملی :

فواید عملی در اشخاص ، در تعهدات و در سایر اعمال حقوقی مثل اسناد و در اموال اعم از منقول و غیرمنقول و معنوی و اموال ناشی از ترکه و دیگر اموال را شامل می‌گردد .

گاهی در حقوق یکسری دعاوی نسبت به اموال مطرح می‌گردد که حقوق داخلی عاجز از حل و فصل آن دعاوی است فلذا رسیدگی به آن مربوط به حقوق بین‌الملل خصوصی می‌شود .

مثلاً یک خارجی در ایران می‌میرد و از وی یک ماشین و یک زن و یک دختر و یک پسر باقی می‌ماند حال اینکه چگونه ترکه مابین وراث تقسیم گردد در حقوق بین‌الملل خصوصی مطرح می‌باشد .

یا یک ایرانی در ترکیه از یک آلمانی یک موتورسیکلت می‌خرد و این باعث دعوایی می‌شود و یا اینکه دعوا نسبت به اشخاصی است مثلاً یک زن و مرد ایرانی در فرانسه می‌خواهند طلاق بگیرند

که این مربوط به حقوق بین‌الملل خصوصی است و یا در تعهدات است مثلاً یک تاجر آمریکائی در انگلستان قرارداد می‌بندد و دعوایشان را به ایران می‌آورند که نحوه رسیدگی به این نوع دعاوی در حقوق بین‌الملل خصوصی بحث می‌شود .

اینها همه موارد استفاده عملی از حقوق بین‌الملل خصوصی می‌باشد .

۲) فوائد علمی :

فائده علمی حقوق بین‌الملل خصوصی نیز موجب ۱) سازندگی ذهن و ۲) ایجاد موضوعات تازه می‌گردد .

مثال ـ زمانی شخص در حقوق خصوصی تنها تخصصش در حقوق مدنی ۳ است ولی در حقوق بین‌الملل خصوصی شخصی متخصص است که با حقوق مدنی و حقوق جزاء و حقوق تجارت و آیین دادرسی مدنی و کیفری آشنایی داشته و هم‌چنین حقوق دیگر کشورها را بداند . فلذا اهمیت این موضوع باعث ورزیدگی ذهن حقوقدان می‌گردد که استدلالات محکم بکار بندد و بهترین راه حلها را بیابد لذا کارکردن از لحاظ علمی و تئوری در حقوق بین‌الملل خصوصی باعث سازندگی ذهن می‌شود .

گاهی موضوعات جدیدی ایجاد می‌کند : پدیده‌های اجتماعی حقوقی خیلی کم بوجود می‌آید مگر اینکه حادثه‌ای رخ دهد مثل جنگ که پدیده‌ای بوجود آید .

حال اگر سیستمها با هم مقایسه شوند و نسبت بهم مباین باشند در حقیقت امکان پیدایش پدیده‌های جدید نیز بسیار می‌شود مثلاً در کشور آلمان بحث فرزند ماشینی یا فرزند آزمایشگاهی مطرح شده که خود یک پدیده جدید می‌باشد و یا در آمریکا سر ، پیوند می‌زنند که خود یک پدیده جدید می‌باشد که حال این سر به این بدن پیوند خورده ، تعهدات و یا دیگر مسائل حقوقی چگونه بایست به این پدیده تطبیق گردد .

فلذا این خود باعث دگرگونی حقوق می‌شود . یعنی در اینحالت علم پزشکی یک علمی را انجام داده که ارکان حقوقدانان را بهم ریخته است .

تاریخچه حقوق بین‌الملل خصوصی

با تعریفی که از حقوق بین‌الملل خصوصی بعمل آمد ، بین‌الملل خصوصی یکی از رشته‌های حقوقی است که یکطرفش باید بیگانه‌ای باشد . در طول تاریخ اگر بدنبال بین‌الملل خصوصی باشیم باید ببینیم که آیا در طول تاریخ بیگانگان حقوقی داشته‌اند یا خیر؟

نسبت به این مسئله تاریخ ۳ قسمت می‌باشد :

۱) دوران قدیم ۲) دوران قرون وسطی ۳) دوران جدید

ـ **در دوران قدیم** : در حقوق روم و چین دیده نمی‌شود ـ در مصر ، در چین ، در ایران هم اینچنین بوده است . شخص اسیرخود یک بیگانه تلقی می‌شود . حال در ایران شخص شاپور ذوالاکناف به لحاظ اینکه اسراء فرار ننمایند شانه‌هایشان را سوراخ می‌کرد و از مابین آنها بند می‌گذراند . یا سلطان محمود غزنوی از سرهای مردم تپه درست کرد .

ـ یک اصل است بنام اصل مهمان‌نوازی که در حیوانات بسیار رعایت می‌گردد . ولی متأسفانه این اصل در میان سلاطین و پادشان همانند حیوانات رعایت نشده است ـ مثلاً در زمان سلطان محمد خوارزم شاه هیأتی از جانب چنگیز به ایران می‌آیند جهت تقویت روابط ولی سلطان محمد دستور می‌دهد که گردن همه آنها را بزنند تا اینکه کلی از آنان فرار کرده و به سمت چنگیز می‌رود و ماجرا را تعریف می‌کند و چنگیز هیأتی دیگر را روانه می‌کند ولی سلطان محمد ، گردن این عده را هم می‌زند . حال این سلاطین این اصل ساده حیوانی را رعایت نمی‌کردند پس چگونه می‌توان باور داشت که حقوقی برای بیگانگان قائل باشند .

ـ البته در میان آیات قرآن بیش از ۵۰۰ آیه در مورد بیگانگان و روابط با آنها است ولی سلاطین که خود را حاکم سرزمین اسلامی می‌دانستند این چنین قبیحانه رفتار می‌نمودند .

ـ در اروپا هم این روش متداول بود ـ ناپلئون ـ تزارهای روسیه نیز اینچنین کردند .

تا شروع قرن ۲۰ میلادی دنیا یک دنیای متوحش بود و درکنفرانس ۱۸۹۹ بود که یکسری مقررات بین‌المللی به تدوین درآمد که اولین آنها کنفرانس سه‌گانه حقوق بین‌المللی لاهه ۱۹۰۷ می‌باشد مثل حقوق جنگ و حقوق اسرار و ... مقررات جنگهای زمینی .

در سال ۱۹۰۸ هفت کنوانسیون دیگر اضافه می‌شود تا اینکه بعدها کنوانسیونهای دیگری اضافه گشت . مؤسسه متحدالشکل کردن مقررات حقوق بین‌الملل خصوصی در ۱۹۲۶ روم و سپس کمیسیون حقوق تجارت بین‌المللی سازمان ملل (آنستیرال ۱۹۶۸) و سپس یکسری نهادها مثل ICC نیز شروع به تدوین مقررات بین‌الملل می‌کنند و بعدها سازمانهای تخصصی بین‌المللی مثل سازمان خواربار جهانی ، سازمان کار جهانی و ... شروع به مدون کردن حقوق بین‌الملل نمودند .
" قرن ۲۰ قرن تدوین مقررات حقوق بین‌الملل است " .

ـ در ایران از شروع قرن ۱۴ هجری با نوشتن کتاب تابعیت و سپس ، نوشتن قانون مدنی و بعدها ... و در سال ۱۳۱۷ قانون بین‌الملل خصوصی تدوین شد . البته قبل از تدوین قانون ، این پادشاهان بودند که نسبت به مسائل بین‌الملل خصوصی تصمیم می‌گرفتند و نیز قراردادهای تجاری بین‌المللی نیز می‌باشند مثل عهدنامه ترکمن‌چای ، عهدنامه عثمانیه و ... در این عهدنامه‌ها موضوع تابعیت ایرانیان در خارج یا خارجیان در ایران پیش‌بینی شده است .

تابعیت

- **تابعیت**
  - **کلیات**
    - تعریف
    - عناصر
    - اصول و مبانی
  - **تحصیلی تابعیت**
  - **ترک تابعیت**
  - **بازگشت به تابعیت**
  - **تابعیت اشخاص حقوقی**

کلیات

ـ در کلیات ۳ بحث است : تعریف ـ عناصر ـ اصول و مبانی
ما در حقوق بین‌الملل خصوصی ۳ اصطلاح داریم یکی سکونت و یکی اقامتگاه و دیگری تابعیت

سکونت : رابطه‌ایست مادی که شخصی را به جامعه‌ای متصل می‌کند .
ـ رابطه مادی یعنی جائی که کف پای انسان به آنجا چسبیده است ـ انسانی که در تهران می‌خوابد چه در هتل چه در خوابگاه فرقی نمی‌کند همین که در تهران می‌خوابد خود مشخصه این است که ساکن تهران می‌باشد .
ـ سکونت ممکن است موقت یا دائم باشد .
مقنن ایرانی در مواد مختلف به آن اشاره داشته است .
م ۹۲۶ ق . م : "اشخاص ذیل تبعه ایران محسوب می‌شوند : ۱) کلیه ساکنان ایران ..."
ـ سکونت فقط رابطه شخص با جامعه است نه با دولت .
اقامتگاه : رابطه‌ایست مادی و حقوقی شخص با جامعه .
یعنی تنها شامل سکونت نمی‌شود بلکه جائیکه سکونت دارد و مرکز مهم امورش هم در آنجا باشد . مثال ـ شخصی که ساکن تهران است و عضو هیأت علمی دانشگاه تهران نیز می‌باشد چنانچه دولت بخواهد برای وی ابلاغی بفرستد به آنجا می‌فرستد که به این اقامتگاه گویند .
م ۱۰۰۲ ق . م : " اقامتگاه هر شخصی عبارتست از محلی که شخص در آنجا سکونت داشته و مرکز مهم امور او نیز در آنجا باشد . اگر محل سکونت شخصی غیر از مرکز مهم امور باشد مرکز امور او اقامتگاه محسوب است . "

تابعیت : رابطه‌ایست سیاسی ،حقوقی ، معنوی که شخصی را به دولتی متصل می‌کند و آنرا از عناصر دائمی دولت قرار میدهد .

ـ رابطه‌ای است سیاسی یعنی اگرکسی ایرانی نباشد نمی‌تواند در ایران کاندیدای ریاست جمهوری یا مجلس شورای اسلامی شود ـ و اینکه شخص می‌تواند به پای صندوق رأی بیاید و رأی دهد خود حاکی از برقراری رابطه سیاسی است .

ـ رابطه‌ای است حقوقی یعنی اینکه یک خارجی نمی‌تواند از بسیاری حقوق در ایران برخوردار شود ـ نمی‌تواند مال غیر منقول بخرد یا ولی یا قیم مولی علیه در ایران شود .

" م ـ ۹۶۱ ق . م : جز در موارد زیر اتباع خارجه نیز ار حقوق مدنی متمتع خواهد بود (۱) ..."

" م ـ ۹۸۲ ق . م : اشخاصی که تحصیل تابعیت ایرانی نموده یا بنماید از کلیه حقوقی که برای ایرانیان مقرر است به استثنای ... "

ـ رابطه‌ای است معنوی یعنی یک ایرانی به زبان فارسی صحبت می‌کند و با آداب و فرهنگ ایرانی آشنا است حال آنکه یک ژاپنی اینچنین نیست . رابطه‌ای مادی نمی‌باشد یعنی اینچنین نمی‌باشد که تبعه ایرانی حتماً ساکن ایران باشد .

ـ شخص اعم از حقیقی و حقوقی است و دولت یعنی نهادی که ۳ عنصر جمعیت ، سرزمین و حاکمیت را دارا باشد .

بنابراین عناصر تابعیت (۲) تا است یکی شخص و دیگری دولت که اگر شخص نباشد تابعیتی وجود نخواهد داشت و اگر دولتی نباشد تابعیت بی مفهوم است که برابری ایندو با هم یکسان نیست چون تصویب تابعیت نیاز به تصویب هیأت وزراء دارد . مثال ـ یک لبنانی باید شرایطی داشته باشد تا تابعیت ایران را بدست آورد و بعد از اینکه آن شرایط را دارا شد می‌بایست که هیأت دولت با این تابعیت موافقت نماید .

ـ تابعیت یک مبحث مهم اعمال حاکمیت دولت است چرا که تأیید این تابعیت در حد و حدود هیأت وزراء است .

اصول و مبانی تابعیت

کنوانسیونی وجود دارد بنام کنوانسیون قواعد حل تعارض قوانین تابعیتی مصوبه آوریل ۱۹۳۰ لاهه :

این کنوانسیون ۳۱ ماده و یک مقدمه دارد که مقدمه آن ۸ پاراگراف دارد که در پاراگراف دوم می‌گوید :

جامعه بین‌المللی متقاعد شده که افرادش (دولتها) باید تضمین کنند که :

ـ هر شخصی باید دارای تابعیتی باشد ، "**اصل لزوم تابعیت**"

ـ باید فقط یک تابعیت داشته باشد ، "**اصل وحدت تابعیت**"

ـ آنهم قابل تغییر است ، "**اصل تغییرپذیری تابعیت**"

ـ این کنوانسیون کشورهای جامعه بین‌المللی را مجبور داشته که وقتی قانون می‌نویسند این قواعد را بگونه‌ای تدوین کنند که نتیجه‌اش بصورت اصل باشد .

ـ در آنجا می‌گوید شخص باید دارای تابعیت باشد یعنی نفی بی‌تابعیتی .

ـ و آنجا که می‌گوید باید فقط یک تابعیت داشته باشد یعنی نفی تابعیت مضاعف .

ـ و آنجا که می‌گوید آنهم قابل تغییر است یعنی اصل تغییرپذیری .

علیرغم اینکه کشورها مجبورند که ۳ اصل را در تدوین قوانین خود مد نظر داشته باشند ولی بعضی از افراد بی‌تابعیت یا دارای تابعیت مضاعف هستند .

سیستم خاک : بعضی کشورها معتقدند که هر کس در چارچوب خاک حقوقی و در چارچوب محدودهٔ جغرافیایی و حقوقی هر کشوری که بدنیا آمد تبعه آن کشور است ـ (آمریکا ـ انگلیس ـ کانادا ـ استرالیا)

سیستم خون : بعضی کشورها معتقدند که هر کس از خون تبعه هر کشوری که بود ، تبعه همان کشور خواهد بود خواه در همان کشور بدنیا آید یا در جائی دیگر .

ـ م ۹۷۶ بند ۲ : "... کسانی که پدر آنها ایرانی است اعم از اینکه در ایران یا در خارج متولد شده باشند ـ ..."

ـ در اینجا مهم این است که پدرشان ایرانی است .

تابعیت مضاعف : راه‌هایی که تابعیت مضاعف یک شخص حاصل می‌شود :

۱) تعارض سیستمهای پذیرشی تولدی کشورها ۲) نکاح

۳) اختیار ۴) فورس ماژور

بی‌تابعیت : همان طرق فوق نیز می‌توانند باعث بی‌تابعیت شدن شخصی گردند بدون مورد نکاح و بعلاوه قانون و مجازات و مهاجرت نیز باعث بی‌تابعیتی می‌گردند .

۱) تعارض سیستمهای پذیرشی تولدی کشورها

ـ اگر یک نفر از سیستم خون بیرون رود و در کشوری که سیستم خاک را پذیرفته است ، بچه‌دار شود در اینجا این بچه دارای تابعیت مضاعف است چون اگر در آمریکا متولد شده باشد چون آمریکا سیستم خاک را داراست وی آمریکائی محسوب شده و از آنجا که پدرش ایرانی است و طبق سیستم خون در ایران وی ایرانی هم محسوب می‌شود حال این بچه دارای دو تابعیت است .

در اینجا این چنین شخصی نسبت به دو کشور متعهد است که به ضررش می‌باشد اما نمی‌تواند از منافع هر دو کشور استفاده کند.

ـ اگر یک نفر از سیستم خاک بیرون رود و در کشوری که سیستم خون را پذیرفته است، بچه‌دار شود در اینجا این بچه بی‌تابعیت می‌باشد چرا که چون در آمریکا متولد نشده است، طبق سیستم خاک، آمریکائی نمی‌باشد و طبق سیستم خون هم، ایرانی محسوب نمی‌گردد فلذا بی‌تابعیت می‌شود.

۲) نکاح

ـ چنانچه شخصی بدلیل ازدواج دارای تابعیت مضاعف گردد.

مثال ـ یک زن لبنانی با یک مرد ایرانی دارای تابعیت مضاعف می‌گردد چرا که وی دارای تابعیت لبنان می‌باشد و چون با مرد ایرانی ازدواج می‌کند طبق قانون ایران تابعیت شوهر بر وی تحمیل می‌شود (بند ۶ م ۹۷۶ ق م) البته این از طرف ایرانی اعطا تابعیت است ولی از طرف زن، تحصیل تابعیت محسوب می‌شود.

۳) اختیار

ـ یعنی یک نفر به اختیار خود تابعیتی دیگر را درخواست می‌کند. مثال ـ یک لبنانی که تابعیت لبنان را دارد، تابعیت ایرانی را درخواست می‌نماید که تابعیت مضاعف نیز حاصل می‌شود.

م ۹۷۹ و ۹۸۳ ق.م شرایط تحصیل تابعیت ایران را ذکر می‌کند که در هیچکدام اشاره نمی‌کند که می‌بایست شخص برای تحصیل تابعیت ایران، از تابعیت خود خارج گشته باشد.

ـ همین اختیار ممکن است کسی را بی‌تابعیت کند. مثال ـ کسی ترک تابعیت ایران را می‌کند بدون اینکه تحصیل تابعیت کشور دیگری را بکند که در اینجاست شخص بی‌تابعیت محسوب می‌شود. (م۹۸۸ ق.م)

۴) فورس ماژور

ـ که به شکل جدائی خاک یا الحاق یا استقلال می‌تواند ایجاد تابعیت مضاعف کند.

بحرین در ۱۹۷۱ مستقل شد فلذا یک تابعیت به همه سکنه آنجا تحمیل گشت بنام بحرین یعنی یک تابعیت ایرانی از قبل داشته و یک تابعیت بحرینی جدید پیدا کردند.

کشورهای گرجستان و ارمنستان و ... بوسیله عهدنامه‌های مختلف به روسیه ملحق شدند فلذا به همه سکنه این مناطق یک تابعیت تحمیل گشت یعنی علاوه بر تابعیت ایرانی، دارای تابعیت روسی هم گردیدند.

جدائی خاک هم مثل همان جدائی گرجستان از ایران که سکنه آنها دارای تابعیت مضاعف گشتند .

ـ فورس ماژور ممکن است کسی را بی‌تابعیت نماید .

مثال ـ کشورهای لیتوانی ـ لتونی ـ استونی تا قبل از جنگ جهانی دوم مستقل بودند ولی بعد از جنگ ، شوروی همه آنها را به خاک خود ملحق نمود ، فلذا کسانی که در این کشورها بودند دارای تابعیت شوروی گشتند و کسانی که در هنگام الحاق در خارج از این کشورها به سر می‌بردند بی‌تابعیت شدند . چون دیگر این کشورها وجود خارجی نداشتند فلذا این افراد بی‌تابعیت گردیدند .

تابعیت بدون دولت مفهوم ندارد .

بی‌تابعیتی دارای دلائلی بود از قبیل :

۱) تعارض سیستمهای پذیرشی تولدی کشورها ۲) اختیار ۳) فورس ماژور

علاوه بر دلائل فوق دلائلی دیگر هم وجود دارد :

۱) مجازات ۲) قانون ۳) مهاجرت

مجازات : مثل اینکه زمانی تبعه یک کشوری اعمالی را در صحنه بین‌المللی انجام می‌دهد و بعداً آن کشور تابعیت خود را از آن شخص می‌گیرد .

طبق اصل ۴۱ قانون اساسی ج.ا.ا دولت حق سلب تابعیت را ندارد یعنی بدلیل مجازات نمی‌تواند سلب تابعیت کند .

قانون : گاهی ممکن است کشوری با وضع قانون ، سلب تابعیت نماید که معمولاً بعد از انقلاب و کودتاها ، قوانینی وضع می‌شود که افراد خارج از کشور باید بخاکشان برگردند و الا از تابعیت آن کشور خارج می‌گردند مثل کوبا ـ چین .

خوشبختانه ایران اینکار را نکرد و در اصل ۴۱ ق.م اساسی گفت که دولت حق سلب تابعیت را ندارد بر این خود نشانه از وجود آزاری می‌باشد .

مهاجرت : یعنی ترک تابعیت و خروج از خاک یک کشور .

آدم مهاجر بی‌تابعیت است . فلذا برای خروج از برگ عبور استفاده می‌کند نه از پاسپورت .

راههای ارائه شده برای حل تابعیت مضاعف

دلایل تابعیت مضاعف به دو دسته تقسیم می‌شوند :

ـ تعارض سیستمهای پذیرشی تولدی کشورها ، نکاح ، فورس ماژور دلائلی غیراختیاری می‌باشند .

ـ و اختیار دلیل اختیاری محسوب می‌گردد .

ـ در آنجا که دلیل اختیاری است باید دولت دوم که می‌خواهد تابعیت بدهد یکی از شرایطش را ترک تابعیت قبلی قرار دهد یعنی علاوه بر ۵ شرط ، شرط ششم را که ترک تابعیت می‌باشد را قرار دهد .

ـ این راه حل خوبی نیست چون شخص می‌بایست که تقاضای ترک تابعیتش را به حکام و ولات و هیأت وزراء تحویل بدهد تا بخواهد به تصویب برسد مدتی بطول می‌انجامد که در این مدت او بی‌تابعیت می‌شود و حال هم ممکن است که حکام قبول نمایند یا ننمایند .

فلذا برای اینکه احتمالاً تابعیت مضاعف پیش نیاید ، اصل لزوم قربانی می‌شود یعنی برای از بین بردن یک مشکل در یک اصل ، یک اصلی دیگر قربانی می‌شود که راه حل بی‌خودی است .

ـ در آنجا که دلایل غیراختیاری است اگرچه به خود اشخاص کاری نداشته باشید بلکه به سراغ نسل بعد از آنها بروید که تابعیت مضاعف پیش نیاید .

یعنی به نسل بعدی طبق سیستم خاک ، تابعیت بدهیم در اینجا چون بچه فقط در یک خاک بدنیا می‌آید پس فقط یک تابعیت خواهد داشت .

این راه حل هم راه حل خوبی نیست چرا که در اینجا تابعیت از بین نرفته است و در همان جائی که می‌گویند به بچه یک تابعیت داده می‌شود بچه دارای تابعیت مضاعف می‌باشد .

ـ راه حل بعدی تابعیت غالب یا مؤثر است .

اگر مردی ایرانی ۴۷ ساله بوده و بعد به آمریکا رفته و ۳ سال در آنجا بوده است حال اگر دعوائی در آمریکا مطرح شود او را آمریکائی می‌دانند و چنانچه در ایران طرح دعوا نماید او را ایرانی محسوب می‌نمایند در این موارد مشکلی نیست تنها در مواردی است که دعوا به کشور ثالث می‌رود.

داورها می‌گویند که باید دید شخص بیشتر عمرش با ایران رابطه سیاسی ، حقوقی ، معنوی داشته یا این روابط را بیشتر با آمریکا داشته است و با هر کدام که رابطه بیشتری داشته تابعیت همان غالب است .

ـ اگر شخص در سنی باشد نتواند ترک تابعیت نماید باید دید که بیشتر سنش با کدام کشور این روابط را داشته و همان راه حل است .

« خلاصه »

راه حلهای تابعیت مضاعف :

کلیه موارد و دلایل تابعیت مضاعف به ۲ دسته تقسیم می‌شوند .

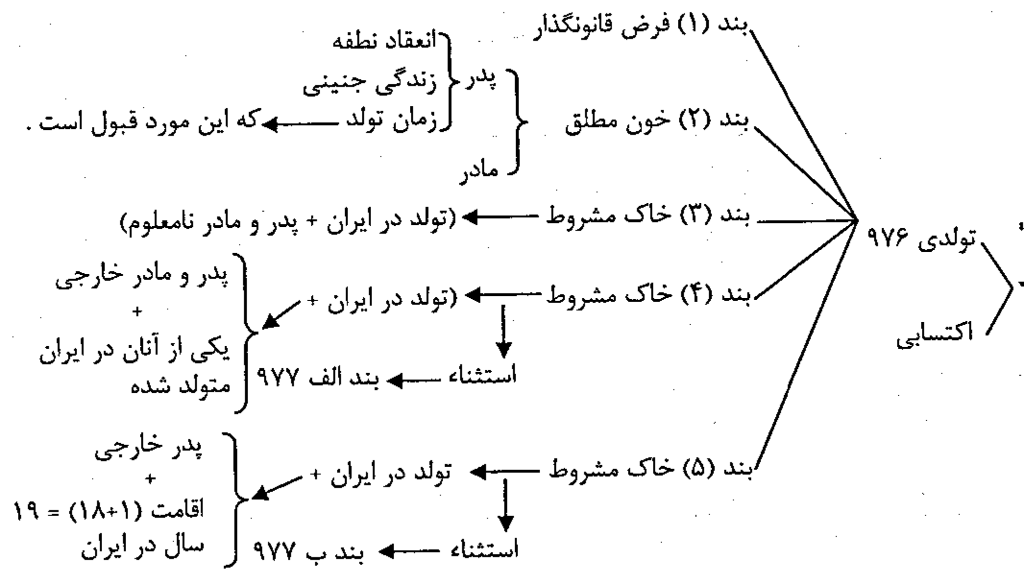
دسته اول ← دلایل غیراختیاری

دسته دوم ← دلایل اختیاری

می‌گویند در آنجا که غیراختیاری است بخود اشخاص کاری نداشته باشید بلکه بسراغ بچه‌هایشان بروید و در آنجا که اختیاری است باید دولت دوم درخواست ترک تابعیت و اسناد مربوط به آنرا از شخص طلب نماید.

- این راه‌حل، خوب بنظر نمی‌رسد لذا عده‌ای راه حل تابعیت غالب یا مؤثر را پیشنهاد کرده‌اند که می‌بایست دید که شخص در مدت عمرش بیشتر با کدام کشور رابطه سیاسی، حقوقی، معنوی داشته و همان تابعیت غالب وی خواهد بود.

* * * *

تحصیل تابعیت

در اینجا ما می‌خواهیم ببینیم که چگونه افراد تبعه محسوب می‌شوند.
تحصیل تابعیت به دو طریق است: ۱) تولدی ۲) اکتسابی

تحصیل تولدی

گاهی شخص بدلیلی دارای تابعیت می‌شود که به آن تابعیت منشائی یا تابعیت اولیه می‌گویند.
تابعیتهای تولدی معمولاً در کشورها به ۲ طریق است: یا در سیستم خون و یا در سیستم خاک می‌باشند.

بعضی کشورها در صورتی که بچه‌ای در خاک حقوقی‌اش بدنیا آید خواه در همان کشور باشد و یا در هواپیمای آن کشور و یا کشتی آن کشور، آن بچه را تبعه خود می‌دانند (سیستم خاک).

بعضی کشورها در صورتی به بچه‌ای تابعیت خود را می‌دهند که پدر آن بچه هم تبعه همان کشور باشد **(سیستم خون)**

انتخاب سیستم خاک یا خون در اختیار کشورها نیست بعضی کشورها بناچار بخاطر مسائل نظامی ، اقتصادی ، تجاری و سیاسی ناگزیر از قبول یکی از آنها می‌باشند مثلاً یک کشور مهاجرپذیر است و یک کشور دیگر مهاجرفرست است . مثال کانادا یک کشوری است که در حال توسعه جمعیتش می‌باشد چرا که دارای وسعت زیادی است فلذا اگر روزی بخواهد بجنگد بناچار می‌بایست که نیروی نظامی قوی داشته تا در مرزها بگمارد و همچنین اگر بخواهد که در صحنه فعالیتهای بین‌المللی رنگی داشته باشد باز نیاز به جمعیت زیادی دارد و یا اگر بخواهد مالیات بگیرد، پس برای کانادا داشتن جمعیت زیاد اصل است فلذا باید مهاجرپذیر باشد و هر کسی که به کشورش وارد شده را حفظ کند و از آن نیز چنانچه بچه‌ای بدنیا آید را تبعه خود محسوب بداند و فلذا در این کشور سیستم خاک پذیرفته می‌شود .

در کشوری مثل هلند که وسعتش به اندازه یکی از استانهای ایران است دارای جمعیت کمی می‌باشد . جمعیت این کشور نسبت به وسعتش زیاد است فلذا دیگر قادر به پذیرش جمعیت نمی‌باشد ، در این کشور مصالح اقتصادی ـ نظامی‌اش این اقتضاء را دارد که جمعیتش زیاد باشد اما دیگر نمی‌تواند در محدود جغرافیای خود این جمعیت را زیاد کند بلکه باید بیرون از خاک جغرافیایی‌اش باشد فلذا باید سیستم خون را بپذیرد تا هر زمان که جنگی رخ داد بتواند همه اتباع خود را از سراسر کشورهای دیگر فراخوانی نماید .

پس هر کدام از کشورها بدلایلی ملزم هستند که یکی از دو سیستم را بپذیرند که هر کدام از دو سیستم دارای معایب و محاسنی است .

یکی از معایب سیستم خون را اینگونه بیان می‌کنند که اتباعی که در کشورهای دیگر هستند ممکن است که حتی زبان کشور متبوع خود را ندانند پس این چه رابطه سیاسی ، حقوقی ، معنوی بین این تبعه با کشور متبوع است . مثال ـ آمریکائیها می‌گویند بچه‌های ایرانیها در آمریکا هستند چه رابطه سیاسی ، حقوقی ، معنوی با ایران دارند تا ایرانی محسوب شوند و حتی بعضی از بچه‌های اینان زبان فارسی را نمی‌دانند .

کشورها به منظور اینکه ازمحاسن هر دو سیستم بهره ببرند طبق این فرمول عمل می‌کنند:

مشروط Y + مطلق X = تابعیت

اگر کشور مهاجرپذیر باشد خاک را مطلق و خون را مشروط می‌گیرد .

اگر کشور مهاجرفرست باشد خون را مطلق و خاک را مشروط می‌گیرد .

تابعیت تولدی در حقوق ایران

از دیدگاه قانونگذار ایران چگونه تابعیت تولدی داده می‌شود .

تمام موادی که در قانون مدنی ایران در مورد تابعیت می‌باشد مواد ۹۷۶ تا ۹۹۱ است و در بعد از انقلاب ماده ۹۸۱ نیز حذف گردید که کل مواد ۱۵ ماده می‌باشد .

م ـ ۹۲۶ ق.م : اشخاص ذیل تبعه ایران محسوب می‌شوند :

تابعیت تولدی توسط قانونگذار در این ماده پیش‌بینی شده است که بند اول آن یک فرض قانونگذاری می‌باشد و ربطی به تابعیت تولدی ندارد اما بند دوم و سوم و چهارم و پنجم مربوط به تابعیت تولدی است پس کل تابعیت تولدی در حقوق ایران در ۴ بند است .

در بند دوم سیستم خون مطلق را پذیرفته است و در بند سوم وچهارم خاک مشروط را می‌پذیرد یعنی در تمام موارد خون را پذیرفته و تنها در ۳ مورد خاک را فقط به ۳ شرط پذیرفته است .

فرض قانونگذاری

بند (۱) : کلیه ساکنین ایران باستثنای اشخاصی که تابعیت خارجی آنها مسلم باشد : تبعیت خارجی کسانی مسلم است که مدارک تابعیت آنها مورد اعتراض دولت ایران نباشد .

کلیه سکنه ایران ، ایرانی محسوب می‌شوند ـ سکنه یک کشور از لحاظ تابعیت ۳ دسته‌اند :

گاهی تبعه کشور A می‌باشند و گاهی بی‌تابعیت و گاهی اتباع خارجی مثلاً در آلمان یکسری آلمانی هستند و یکسری مثلاً ایرانی و ترک و یکسری بی‌تابعیت هستند .

در اینجا قانونگذار ایرانی سکنه ایرانی را ۲ دسته فرض کرده است . یکی کلیه ساکنین ایران را ایرانی دانسته و دوم کسانی که تابعیتشان به کشور خارجی مسلم باشد .

در این فرض مقنن ، بی‌تابعیت را مفروض ندانسته است .

گفته شد که هر کس با ما رابطه مادی برقرار کرد سکنه می‌باشد و کلیه سکنه تابعیت ایرانی را دارا هستند پس اگر یک شخص بی‌تابعیت به ایران بیاید و سکنه ایران باشد تبعه ایران محسوب می‌شود .

مثلاً مردی بی‌تابعیت می‌خواهد زن فرانسوی خود را در ایران طلاق دهد در اینجا چون مرد سکنه ایرانی محسوب می‌شود فلذا تبعه ایرانی است و طبق ماده ۹۶۳ ق.م که می‌گوید اگر زوجین تبعه یک دولت نباشند روابط شخصی و مالی بین آنها تابع قوانین دولت متبوع شوهر خواهد بود ، زن بوسیله قانون ایران طلاق داده می‌شود .

ـ در صدر این بند می‌گوید که کلیه ساکنین ایران به استثنای اشخاصی که تبعیت آنها مسلم باشد مثل سفیر سوئیس ساکن ایران ولی تبعه ایران نیست یا دیگر سفراء تابعیتشان مسلم است اما نسبت به اینها در قسمت دیگر این بند می‌گوید که تبعیت همین سفیر سوئیس هم زمانی ایرانی نیست که اسنادش را به وزارت امور خارجه بیاورد. چنانچه وزارت امور خارجه اعتراضی نسبت به اسناد نداشت وی تبعه ایرانی محسوب نمی‌شود.

ـ اگر شخص بی‌تابعیتی در خارج از ایران بود باید دید که قانون آن کشور چگونه با این امر برخورد می‌کند مثلاً چنانچه اختلاف و دعوایی صورت بگیرد برای شخص بی‌تابعیت در ایتالیا، قانون زمان ازدواج را در نظر می‌گیرند و در آمریکا و انگلیس قانون اقامتگاه حاکم است.

خون مطلق

بند (۲) : کسانی که پدر آنها ایرانی است اعم از اینکه در ایران یا در خارجه متولد شده باشند.

در این بند خون پدر بطور مطلق گرفته شده است و مقنن ایرانی اصلاً به مادر اعتباری در این امر نداده است. مقنن ایرانی خیلی به مادر توجه ندارد مثلاً در م ۹۸۴ و ۹۸۵ فقط بحث از پدر می‌کند.

بند (۲) گفته کسی که از پدر ایرانی بوجود آید خواه در ایران و خواه در خارج باشد و محدود به سیستم جغرافیایی خاک نکرده است.

سئوال اینکه : کسانیکه پدر آنها ایرانی است، در چه زمانی می‌بایست پدرشان ایرانی باشد چون ایرانی بودن پدر یکبار در زمان <u>انعقاد نطفه</u> مطرح می‌شود چون ممکن است پدر در زمان انعقاد نطفه ایرانی باشد ولی در زمان تولد ایرانی نباشد و نیز یکبار در زمان جنینی مطرح می‌باشد و هم‌چنین یکبار در زمان تولد مطرح است.

کشورهایی که سیستم خون را قبول کرده‌اند ملاک‌شان، در زمان تولد است نه در زمان انعقاد نطفه و نه در زمان جنینی چون که زمان آنها مشخص نیست فلذا نمی‌تواند یک زمانی برای آثار حقوقی تلقی شود.

زمان انعقاد نطفه را ۴۸ تا ساعت ۶ روز می‌دانند و زمان حلول روح در نطفه مشخص نیست و بعضی‌ها این زمان را ۴۵ تا ۷۵ روز می‌دانند فلذا آنچه که یقینی است زمان تولد است.

پس وقتی ایرانی بودن پدر مطرح می‌شود ایرانی بودن پدر در زمان تولد مطرح است باستثناء یک مورد که :

پدر یا در زمان انعقاد نطفه و یا در زمان جنینی فوت نماید و در زمان تولد بچه، پدر وجود نداشته باشد در اینجا چون بچه از مادر تابعیت نمی‌گیرد به مصلحت است که تابعیت را در زمان

فوت استحصاب کنیم یعنی فرض نمائیم که اگر پدر زنده بود تابعیت ایرانی خودش را حفظ می‌کرد پس با توجه به این تابعیت به بچه هم تابعیت ایرانی داده می‌شود .

خاک مشروط

بند (۳) :کسانی که در ایران متولد شده و پدر و مادر آنان غیرمعلوم باشند .

این بند ، خاک مشروط را پذیرفته است . خاک یعنی اینکه تولد در ایران باشد و مشروط یعنی اینکه باید یک شرطی باشد که شرط آنهم نامعلوم بودن پدر و مادر می‌باشد و اگر معلوم باشد از بند (۲) پیروی می‌شود .

اگر بچه‌ای در ایران بدنیا آمد و پدر و مادرش نامعلوم بود مقنن ایرانی به او تابعیت ایرانی می‌دهد .

و اینکه شخص در ایران بدنیا بیاید و پدر و مادرش نامعلوم باشد قابل تصور است و تنها مصداقش در مورد بچه‌های سرراهی است .

چنانچه ثابت شود که در ایران متولد شده ولی مادرش معلوم نیست قابل تصور نمی‌باشد چون یا در سیستم زایشگاهی متولد می‌شود که مادر مشخص است و اصل بر این اساس که چنانچه بچه‌ای در بیمارستان متولد شود و بیمارستان بخواهد گواهی ولادت بدهد و بگوید مادرش نامعلوم است از وی پذیرفته نیست و یا در سیستم قابله‌ای دو نفر شهادت می‌دهند و مشخص می‌شود که مادرش کیست (م ـ ۲۴ ق.ث) . پس اگر بچه سرراهی باشد فرض بند (۳) تحقق پیدا کرده چون کسی شهادت نمی‌دهد که این بچه در ایران بدنیا آمده است پس تنها جایی که پدر و مادر نامعلوم است همین فرض بچه سرراهی می‌باشد .

ـ در اینجا اگر قانونگذار بخواهد به بچه سرراهی تابعیت بدهد آنها را متمتع از حقوق مدنی دانسته است و شارع مقدس این اجازه را به مقنن نداده است چون بچه‌های سرراهی اغلب حاصل روابط نامشروع هستند .

ـ در حقوق اسلام یک قاعده است که هر کس در دارالاسلام پیدا شود مسلم فرض می‌شود مگر خلافش ثابت شود که این در بند (۱) آورده شده است و دیگر دلیلی نداشته که مقنن این بند را اینگونه بیان نماید و اختصاص به بچه‌های سرراهی دهد و آنها را متمتع از حقوق مدنی نماید .

بند (۴) : کسانی که در ایران از پدر و مادر خارجی که یکی از آنها در ایران متولد شده بوجود آمده‌اند .

این بند هم خاک مشروط را پذیرفته است یعنی تولد در ایران و شرطش هم یکی اینکه پدر و مادر خارجی و دیگری اینکه یکی ازآنان در ایران متولد شده باشند .

مثال یک زن و مرد تاجر فرانسوی به ایران آمده‌اند که در ایران دارای دختری می‌شوند بعد از مدتی اینان به فرانسه برمی‌گردند ، اینکه دختر بزرگ می‌شود و ازدواج می‌نماید و باز بهمراه

در مثال فوق دختر متولد شده در ایران ، ایرانی نیست چون در ایران متولد شده (خاک) ولی یکی از والدینش در ایران بدنیا نیامده‌اند ولی پسر متولد شده در ایران ، ایرانی است چون در ایران متولد شده (خاک) و یکی از والدینش که مادرش باشد در ایران متولد شده است (طبق بند (۴)) .

ـ اگر یک مرد انگلیسی با یک زن ایرانی ازدواج نماید و در ایران صاحب فرزندی شوند آن بچه خارجی محسوب می‌شود چون در ایران متولد شده (خاک) ولی هر دو والدین خارجی نیستند گرچه یکی از والدینش (مادر) در ایران متولد شده باشد .

ـ اگر مرد فرانسوی با زن ایرانی ازدواج نماید چون قانون فرانسه تابعیت شوهر را بر زن تحمل می‌کند فلذا زن خارجی محسوب می‌شود و چنانچه بچه‌ای در ایران متولد شود ، ایرانی محسوب می‌گردد (طبق بند ۴) .

بند (۴) استثنائی دارد :

تبصره : اطفال متولد از نمایندگان سیاسی و قنسولی خارجی مشمول فقره ۴ و ۵ نخواهند بود .

یعنی اگر این بچه در ایران متولد شده باشد و یکی از پدر و مادرش که خارجی هستند در ایران متولد شده باشند چون متولد از نمایندگان سیاسی و قنسولی می‌باشد ، ایرانی محسوب نمی‌شود .

این استثناء خوبی است ولی چرا فقط شامل نمایندگان سیاسی و قنسولی شده است .

مقنن در این بند گفته که سفیر انگلیسی در ایران ، بچه‌اش ایرانی نیست چون اگر ایرانی محسوب شود ، تبعات و آثار بعدی بدنبال دارد . مثال سفیر در ایران نمی‌تواند خانه (مال غیرمنقول) را بخرد ولی اگر بچه‌اش ایرانی شد می‌تواند بنام بچه‌اش خانه‌دار شود و در جاهای مهم و حساس نظیر پادگانها خانه بخرد و اقدام به امر جاسوسی کند .

ـ فلسفه اینکه بچه‌های اینان ایرانی محسوب نمی‌شوند مسئله جاسوسی می‌باشد . این فلسفه‌ای است که معتمد السلطنه وزیر عدلیه در جواب به سیدحسن مدرس می‌گوید و حال چرا بچه‌های اینان از ایرانی بودن مستثنی شده‌اند ولی بچه‌های نمایندگان نظامی که خطراتی دوچندان بیشتر از یک مأمور قنسولی دارند مستثنی نشده است ـ یک نماینده نظامی بالفعل جاسوس است ولی یک مأمور قنسولی بالقوه جاسوس می‌تواند باشد ـ وابسته‌های نظامی کارشان جاسوسی است .

بند الف م ۹۷۷ : هرگاه اشخاص مذکور در بند ۴ ماده ۹۷۶ پس از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام بخواهند تابعیت پدر خود را قبول کنند باید ظرف یکسال درخواست کتبی به ضمیمهٔ تصدیق دولت متبوع پدرشان دایر بر اینکه آنها را تبعه خود خواهد شناخت به وزارت امور خارجه تسلیم نمایند .

مقنن در اینجا گفته بچه‌ای که تبعه ایرانی محسوب گردید پس از ۱۸ سالگی تا ۱۹ سالگی می‌تواند تابعیت ما را ترک و به تابعیت پدرش برود و این امر مشروط است بر اینکه یک درخواست به وزارت امور خارجه تسلیم نماید و یک گواهی هم از وزارت خارجه کشور پدرش بیاورد که وی را بعنوان یک تبعه می‌پذیرد و ضمیمه نماید.

این بند چند اشکال دارد :

ـ اجازهٔ ترک تابعیت را به بچه می‌دهد در حالی که ترک تابعیت در همه حقوقها مسئله مهمی است و در اسلام هم حائز اهمیت فراوان است ـ و به همین دلیل که یک مسئله حائز اهمیت است و نیز از لحاظ اینکه با حاکمیت کشورها ارتباط دارد تصمیم‌گیری دربارهٔ دادن اجازه ترک تابعیت به هیأت وزراء واگذار شده است ـ کلیه مباحث حقوقی چنانچه گرفتار اختلاف گردند آخرین کسی که در مورد آنها رأی و نظر می‌دهد قاضی است ولی این مسئله در میان مسائل حقوقی منحصر به فرد است که بعهده هیأت وزراء واگذار شده است. (۹۸۸)

ـ در اینجا یک چنین امر مهمی به یک بچه داده می‌شود و از طرفی دیگر چنانچه این بچه مال غیرمنقولی در ایران داشته باشد بهنگام ترک تابعیت هیچ لزومی ندارد که آنها را به یک ایرانی بفروشد و منتقل نماید.

ـ در اینجا فرصت یکساله داده شده یعنی بلوغش را یک سال شناخته است.

ـ دیگر اینکه این بند می‌گوید به تابعیت پدرش می‌تواند برود در حالیکه مقنن نمی‌توانسته که چنین تصمیم بگیرد که او به چه تابعیتی برود.

در اینجا مقنن در بند ۴ از **اصل وحدت تابعیت در خانواده** پیروی نمی‌نماید و با آن مخالفت ورزیده است چرا که تابعیت فرزند را ایرانی می‌داند و این اصل تا زمان قبل از ۱۸ ساله بدرد می‌خورده نه در زمان بعد از ۱۸ سال که می‌گوید (در بند الف ۹۷۷) که به تابعیت پدرش می‌تواند برود.

در حقوق یک اصل بنام اصل وحدت تابعیت در خانواده می‌باشد. مثال ـ وقتی زن خارجی با مرد ایرانی ازدواج می‌کند ایرانی می‌شود و نظر مقنن این است که چون زوجیت یک شراکت است فلذا نمی‌تواند در هر لحظه لحظهٔ آن، تعارض قوانین بین طرفین وجود داشته باشد. پس باید یک تابعیت داشته باشند.

م ۹۸۴ ← اصل وحدت تابعیت در خانواده می‌باشد.

بند (۵) : کسانی که در ایران از پدری که تبعه خارجه است بوجود آمده و بلافاصله پس از رسیدن به سن هجده سال تمام لااقل یکسال دیگر در ایران اقامت کرده باشد و الا قبول شدن آنها به تابعیت ایران بر طبق مقرراتی خواهد بود که مطابق قانون برای تحصیل تابعیت ایران مقرر است.

در این بند خاک مشروط را پذیرفته است یعنی تولد در ایران (خاک) و به شرط ۲ چیز است که یکی پدر خارجی و دیگر اقامت ۱+۱۸ یعنی ۱۹ سال متمادی در ایران [البته طبق نظر کمیسیون مشورتی اداره حقوقی در جلسه مورخ ۱۳۴۶/۲/۱۳ ، مدت یکسال میتواند بصورت متناوب باشد] ـ در اینجا قانونگذار ایران به زن ایرانی به اندازه یک زن خارجی احترام گذاشته چون تنها اشاره داشته که پدر خارجی باشد مادر هم می‌تواند ایرانی باشد .

پس در بدو تولد ایرانی نمی‌باشد بلکه می‌بایست که ۱۹ سال تمام در ایران باشد .

مثال ـ بچه‌ای در تاریخ ۴۰/۱/۱ بدنیا بیاید ، ۵۹/۱/۱ ایرانی محسوب می‌شود مشروط بر اینکه در این مدت در ایران باشد و اگر ۴ یا ۵ ماه از ایران خارج گشت این اقامت موقت وی در خارج خللی به شمول مورد یا شق ۵ ماده ۹۷۶ قانون مدنی نمی‌رساند و قبول تقاضای تابعیت او بلامانع است .

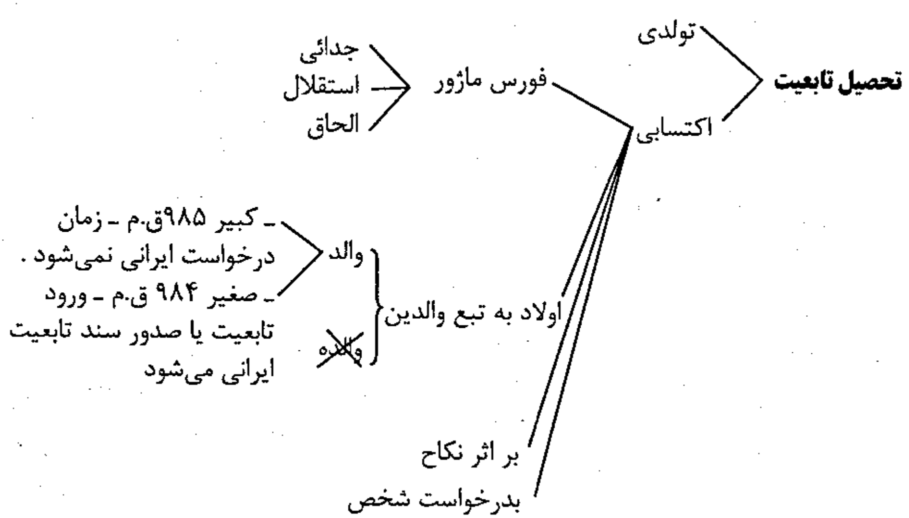
بند ۵ یک استثناء دارد :

بند ب م ۹۷۷ : هرگاه اشخاص مذکور در بند ۵ ماده ۹۷۶ پس از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام بخواهند به تابعیت پدر خود باقی بمانند باید ظرف یکسال درخواست کتبی به ضمیمه تصدیق دولت متبوع پدرشان دایر باینکه آنها را تبعه خود خواهد شناخت به وزارت امور خارجه تسلیم نماید .

این بند می‌گوید اگر شخص فرضی در مثال فوق خواست که تابعیت ایرانی را نداشته باشد می‌بایست درخواست کتبی مبنی بر باقی ماندن بر تابعیت پدرش بدهد .

تبصره م ۹۷۶ نیز شامل بند ۵ هم می‌شود .

* * * *

تحصیل اکتسابی

هر نوع تابعیت بغیر از تابعیت تولدی که از راه تحصیل بدست آمده تابعیت اکتسابی گویند .

نوع دوم از تابعیت ، تابعیت اکتسابی است و آن تابعیتی است که اولاد به تبع والدین تحصیل می‌کنند .

نوع دوم : اولاد به تبع والدین

در حقوق ما هیچ طفلی به تبع مادرش نمی‌تواند ایرانی باشد بلکه تابعیت از طریق پدر منتقل می‌شود و اولاد یا کبیر است و یا صغیر .

اولاد کبیر در زمان درخواست پدرش به تابعیت ایران درنمی‌آید لیکن اگر اولاد صغیر باشد در زمان ورود به تابعیت یا در زمان صدور سند تابعیت به تابعیت ایران درمی‌آید و بعد از سن هیجده (۱۸) سال بمدت یکسال وقت دارد (یعنی تا ۱۹ سالگی) که به تابعیت قبلی پدرش برگردد .

یعنی اگر پدر بدون تابعیت بود یا تابعیت مضاعف داشت نمی‌تواند برگردد و علی‌الاصول در اینجا مقنن نمی‌بایست که دخالت نماید که فرد به چه تابعیتی برمی‌گردد .

مشکلی که مقنن بوجود آورده اینکه زمان درخواست تابعیت پدر را مبنای کبیر بودن اولاد قرار داده است .

م ـ ۹۸۵ ق.م : تحصیل تابعیت ایرانی پدر بهیچوجه دربارهٔ اولاد او که در تاریخ تقاضانامه به سن هجده سال تمام رسیده‌اند مؤثر نمی‌باشد .

و تا زمان صدور ، مدت مدیدی که حداقل یکسال می‌باشد طول می‌کشد .

مادهٔ ۹۸۴ زمان ورود را مطرح کرده است و برای کبر و صغر زمان واحدی را پیش‌بینی نکرده است . در این هنگام می‌توانیم بچه‌هایی را پیدا کنیم که نه کبیر هستند و نه صغیر .

مقنن بحث سن میکند نه بحث رشد و اهلیت ، حتی اگر ۲۰ ساله هم باشد و محجور باشد باز ولی او پدرش است . حال باید دید منفعت کودک کدام است؟

با توجه به م ۹۸۴ ق.م که مفهوم مخالف دارد آوردن م ۹۸۵ بی‌مورد است .

نوع سوم : بر اثر نکاح

در همه سیستم‌های حقوقی یکسان نیست . بعضی کشورها بوسیله نکاح تابعیت را تحصیل می‌کنند و بعضی کشورها مخیر می‌گذارند مثل آمریکا و در بعضی کشورها نکاح هیچ اثری ندارد و در بین آن کشورهایی که تحمیل تابعیت می‌کنند یک عده مثل ایران تابعیت مرد به زن تحمیل می‌شود و یک عده مثل ایرلند تابعیت زن بر مرد تحمیل می‌شود .

[illegible]

می‌گوئیم به ۲ دلیل ارادی نیست ، چون : اولاً حق خروج از تابعیت را ندارد ثانیاً در زمان ازدواج هم کافی نیست ، زیرا آثار ناشی از آنرا طرفین موقع عقد در نظر ندارند و مورد قصد و اراده قرار نمی‌دهند.

عده‌ای می‌گویند ناشی از مرد سالاری است که از حقوق خصوصی است و در رابطه با خانواده است نه صرف رابطه زن و مرد .

از دیدگاه حقوق ایران

« مرد ایرانی + زن خارجی » «یا زن ایرانی + مرد خارجی » نکاحشان قابل تصور است .

باید دید اگر مردی با زن خارجی ازدواج کند چه آثاری دارد؟

قانون ایران تابعیت مرد را بر زن تحمیل می‌کند .

قانون انگلیس زن را بعد از ازدواج تابع خود می‌داند .

تغییر تابعیت زن در اثر ازدواج

ازدواج مرد ایرانی با زن خارجی چه آثاری دارد؟

۱) اولین اثرش این است که زن ممکن است تابعیت مضاعف پیدا کند مثلاً اگر زن انگلیسی با مرد ایرانی ازدواج کند تابعیت او مضاعف می‌شود ولی اگر زن فرانسوی باشد چون فرانسه تابعیت خود را می‌گیرد به صرف تحمیل تابعیت مرد و لذا زن فرانسوی در اثر نکاح دو تابعیتی نمی‌شود .

بند ۶ م ۹۷۶ ق.م ایران هم مانند قانون مدنی فرانسه است .

۲) دومین اثر بقاء به تابعیت ایرانی زن حتی پس از طلاق یا فوت شوهر .

م ۹۸۶ ق.م : زن غیرایرانی که در نتیجه ازدواج ایرانی می‌شود می‌تواند بعد از طلاق یا فوت شوهر ایرانی به تابعیت اول خود رجوع نماید ...

یعنی اصل تابعیت ایرانی اوست . اینجا قانون یک دروازه برای ورود هر جاسوسی به کشور باز گذارده و تأیید هیأت وزیران را نمی‌خواهد بلکه برعکس وقتی زن ایرانی باشد تأیید هیأت وزیران را می‌خواهد . (بنظر می‌رسد قانونگذار بیشتر بر ناموس ایرانی تعصب داشته تا بر مصالح کشور) و م ۹۸۳ ق.م تأیید هیأت وزیران را برای درخواست شخص به تابعیت ، الزامی می‌داند و این عیب برای م ۹۸۶ بوجود می‌آید .

در حقوق ما زن بعد از مرگ یا طلاق شوهر ولی نمی‌شود اما در فرانسه ولی می‌شود و نویسندگان قانون مدنی ماده ۹۸۶ را بدون توجه به این امر ترجمه کرده‌اند .

۳) سومین اثر بقاء به تابعیت ایرانی زن حتی پس از خروج شوهر از تابعیت ایرانی

بند ۳ م ۹۸۸ ق.م : ... زوجه و اطفال کسی که بر طبق این ماده ترک تابعیت می‌نمایند اعم از اینکه اطفال مزبور صغیر یا کبیر باشند از تابعیت ایرانی خارج نمی‌گردند ...

در اینجا از اصل وحدت تابعیت خانواده عدول شده و اصل تابعیت ایرانی اوست .

۴) چهارمین اثر حق داشتن اموال غیرمنقول است .

اگر از تابعیت ایرانی خارج شد فقط در حد خارجیان حق داشتن اموال غیرمنقول را دارد (۹۸۶) و مازاد بر مقدار قانونی را تا یکسال از زمان دارا شدن ملک در مورد ارث و تا یکسال از خروج تابعیت در مورد اموالی که دارا بوده است باید به ایرانیان منتقل کند .

اشکال

در اینجا اشکال وجود دارد ، قانونگذار نسبت به اموال غیرمنقول حساسیت بیش از حد معمول داشته است و اگر قانون یکصد متر معین کرده حال چنانچه خارجی یکصد و ده متر داشته باشد باید آنرا تقلیل دهد ولی اگر صدها اتوبوس وکامیون داشت اشکالی نمی‌گیرد و یا اگر سهام عمدهٔ چند شرکت را داشت مشکلی ایجاد نمی‌شود . افکار فئودالیسم بر قانونگذار مؤثر بوده است و تنها زمین را عامل سلطه می‌داند در حالیکه امروزه ابزار سلطه ، اقتصاد است .

در مجموع غیرمنقولها در برابر سلطه‌های اقتصادی خیلی ناچیز است و سلطهٔ سیاسی و تجاری مهمتر از همه است . ما عصر صنعتی را پشت سر گذاشته‌ایم چه رسد به عصر فئودالی و در کل اشکال این است که قانونگذار باید نسبت به غیرمنقول نیز مرزی قائل می‌بود ...

ازدواج

زن ایرانی + مرد ایرانی ـــ که (۳) حالت دارد:
- طبق قانون مملکت شوهر تابعیت شوهر بر زن تحمیل نشود
- طبق قانون مملکت شوهر تابعیت شوهر بر زن تحمیل شود
- دولت شوهر ، زن ایرانی را مخیر بداند .

تبصره ۲ م ۹۸۷ ق.م : زنهای ایرانی که بر اثر ازدواج تابعیت خارجی را تحصیل می‌کنند حق داشتن اموال غیرمنقول را در صورتی که موجب سلطه اقتصادی خارجی گردد ندارند ...

در اینجا می‌خواهد بگوید زن به تابعیت اول خود باقی می‌ماند مگر اینکه تابعیت شوهر به وی تحمیل شود پس با تابعیت شوهر ، تابعیت ایرانی از اوگرفته می‌شود (مانند فرانسه) .

چنانچه صغیر باشد اگر زن دلایلی موجه داشت درخواست به وزارت خارجه بدهد ، ممکن است با درخواست وی موافقت شود .

اما اگر از تابعیت ما خارج شد می‌تواند مال غیر منقول داشته باشد مگر اینکه باعث سلطه اقتصادی خارجی شود . (تبصره ۲ ماده ۹۸۷ ق.م)

ـ ماده باید اصلاح شود و بجای سلطه اقتصادی ، سلطه سیاسی گفته شود زیرا زمین داشتن سلطه اقتصادی ایجاد نمی‌کند . با یک آپارتمان کنار وزارتخانه می‌توان سلطه سیاسی بدست آورد اما اگر بخواهد سلطه اقتصادی بدست آورد باید تمام خانه‌های تهران را بخرد تا بتواند قیمت را در انحصار خود بگیرد و جالب آنست که ما در سال ۶۱ فقط از لحاظ سلطه سیاسی ضربه می‌خوردیم (هر روز جایی بمب‌گذاری می‌شد و این تبصره (تبصره ۲ ـ م ۹۸۷) اضافه شده است .

و نهایتاً اگر شوهر فوت کند یا تفریق حاصل شود درخواست به وزارت خارجه بدهد تابعیت ایرانی با جمیع امتیازات به وی برمی‌گردد (۹۸۷ ق.م) .

نوع چهارم : بدرخواست شخص

این طبیعی‌ترین طرز تحصیل تابعیت اکتسابی است و هر کشوری برای این منظور شرایطی را در نظر می‌گیرد و همچنین تشریفات خاص و ... دارد .

۱) **شرایط تحصیل تابعیت** : معمولاً در کشورها ۴ یا ۵ شرط وجود دارد مثلاً شرط سنی ، شرط اخلاقی ، شرط سکونت ، شرط مالی ، شرط تأیید هیأت وزیران .

شروط فوق از شروط عمومی تحصیل تابعیت هستند که معمولاً همه کشورها این شروط را قائل هستند .

شرایط تحصیل تابعیت ج.ا.ایران (م ۹۷۹ ، ۹۸۳ ق.م)

م ـ ۹۷۹ ق.م : اشخاصی که دارای شرایط ذیل باشند می‌توانند تابعیت ایران را تحصیل کنند :

۱) به سن هیجده سال تمام رسیده باشد .

۲) پنج سال اعم از متوالی یا متناوب در ایران ساکن بوده باشند .

۳) فراری از خدمت نظامی نباشد .

۴) در هیچ مملکتی به جنحه مهم یا جنایت غیرسیاسی محکوم نشده باشد .

در مورد فقره دوم این ماده مدت اقامت در خارجه برای خدمت دولت ایران در حکم اقامت در خاک ایران است .

بند (۱) شرط سن است . « **شرط سن** »

شرط سکونت

بند (۲) شرط سکونت است و از اقامت حرفی به میان نیاورده است . « **شرط سکونت** »

م ۱۰۰۲ ق.م در مورد اقامتگاه مطالبی بیان نموده است ـ مرکز مهم امور شخص همان اقامتگاه اوست ولی سکونت رابطه‌ای مادی است و رابطه فیزیکی ملاک قرار گرفته است . بنابراین ممکن است شخص مقیم یک کشور و ساکن کشور دیگر باشد . این پنج سال بطور متناوب یا متوالی باشد فرقی نمی‌کند و اعم است از زمان صغر و کبر .

استثنائات شرط سکونت

۱) مقنن برای همین شرط سکونت ، در قسمت اخیر ماده ۹۷۹ اشاره دارد : ... در مورد فقره دوم این ماده مدت اقامت ایران در خارجه برای خدمت دولت ایران در حکم اقامت در خاک ایران است ، ـ بنابراین کار کردن در خارج از ایران برای ایران در حکم سکونت در ایران است .

البته مقنن دچار اشتباه شده است چرا که در این مورد گفته است ، " اقامت " و حال اینکه در بند (۲) سکونت را ملاک قرار داده است .

علی أی حال فرض می‌کنیم که مقنن منظورش همان سکونت است ، پس چرا قید نموده که در مورد فقره دوم صحبت می‌نماید و در این بند ۲ ، سکونت را شرط نموده است نه اقامت . پس این قسمت اخیر ماده ۹۷۹ استثنائی بر بند ـ۲ (شرط سکونت) می‌باشد .

۲) ماده ۹۸۰ ، چهار استثناء دیگر را ذکر می‌کند : کسانی که به امور عام‌المنفعه ایران خدمت یا مساعدت شایانی کرده باشند و هم‌چنین اشخاصی که دارای عیال ایرانی و از او اولاد دارند و یا دارای مقام عالی علمی و متخصص در امور عام‌المنفعه هستند و تقاضای ورود به تابعیت دولت جمهوری اسلامی ایران را می‌نمایند و در صورتی که دولت ورود آنها را به تابعیت دولت ج.ا.ایران صلاح بداند رعایت شرط اقامت ممکن است با تصویب هیئت وزراء به تابعیت ایران قبول شوند .

۱) **کسانی که به امور عام‌المنفعه ایران خدمت یا مساعدت شایانی کرده باشند .**
۲) **اشخاصی که دارای عیال ایرانی و از او اولاد دارند .**
۳) **دارای مقامات عالی علمی هستند .**
۴) **متخصص در امور عام‌المنفعه هستند .**

ـ در این ماده ۴ استثناء دیگر به شرط سکونت وارد کرده است و نیز در این ماده هم میان اقامت و سکونت خلط کرده است که منظورش همان سکونت است .

مخاطب ماده فوق الاشعار اشخاصی هستند که هیچگونه رابطه مادی با ایران برقرار نکرده‌اند و سکونتی در ایران نداشته‌اند . مقنن گفته است که :

۱) خدمت به امور عام‌المنفعه ـ این اصطلاح خیلی مبهم است چرا که امر عام‌المنفعه ممکن است در هر کشوری مفهوم خاص خود را داشته باشد هم چنانکه ممکن است در خود ایران این اصطلاح دارای چندین برداشت باشد لذا مقنن باید قصد خود را صریح بیان نماید .

اصطلاح مساعدت شایان هم از همین قبیل است و در کشورهای مختلف و حتی در یک جامعه واحد ممکن است دارای چندین مفهوم باشد . مقنن با توجه به اینکه باید حد مقررات جاریه را مشخص نماید لذا نمی‌تواند کلی‌گویی کند چرا که کلی‌گویی مربوط به قواعد کلی است و در مقررات جاریه باید دقیق و واضح صحبت نماید .

۲) عیال ایرانی + اولاد ـ این استثناء شامل همه مصادیق خود نمی‌شود . چون این مسئله معطوف به همان قاعده کلی است که بعضی از کشورها به صرف ازدواج ، زن را به تابعیت کشور مرد درمی‌آورند (۹۸۷) .

مثلاً اگر یک دختر ایرانی با یک مرد فرانسوی ازدواج کند دیگر از تابعیت ایرانی خارج می‌شود ولی اگر با یک مرد انگلیسی ازدواج کند با یک فرزند می‌تواند از این استثناء استفاده کند .

پس این استثناء مبهم است و شامل همه مصادیق خود نمی‌شود .

۳) مقامات علمی ـ مقامات علمی چون امری نسبی است پس مبهم است چرا که باید حد آن مشخص شود مثلاً در آمریکا دکترا دارای مقامات عالی علمی شاید باشد ولی در اتیوپی یک سیکل شاید دارای مقامات عالی علمی باشد پس این کلی‌گویی است و ملاک مشخص بدست نمی‌دهد .

۴) متخصص در امور عام‌المنفعه ـ در اینجا هم هر دو اصطلاح مبهم است و نمی‌توان مفهوم واحد را از آن برداشت نمود .

مقنن ۲ نکته را مد نظر قرار داده است :

شرط اخلاقی

اولاً ـ فراری از خدمت نظام نباشد ـ پس شرط انجام خدمت را ملاک قرار نداده و بلکه عدم فراری بودن را شرط نموده است . (بند ۳ م ۹۷۹ ق.م)

ثانیاً ـ در هیچ کشوری به جنحه مهم یا جنایت غیرسیاسی محکوم نشده باشد . (بند ۴= م۹۷۹ ق.م)

ـ مقنن برای ترک تابعیت شرط انجام خدمت را درج نموده است ولی برای اعطاء تابعیت عدم فراری بودن را ملاک قرار داده است .

ـ مطلب دوم نیز این خدشه بر آن وارد است که تقسیم‌بندی جنایات و خلاف ، عمـومی نیـست پس چگونه می‌توان فهمید که این جرم جنحه بوده است یاجنایت؟

ـ مسئله دیگر اینکه با توجه به اینکه ما اصل سرزمینی بودن جرائم و مجازاتها را پذیرفته‌ایم و با این بیان بسیاری از کارهای انجام شده در خارج جرم می‌باشد (از لحاظ ایران) ولی بعضی از جـرائم آن کشورها در ایران شاید جرم نباشد پس این قید خیلی مبهم است .

یک اشکال دیگر اینکه از نظر این بند ۴ که می‌گوید در هیچ مملکتی به جنحه مهم یـا جنایـت غیرسیاسی محکوم نشده باشند ، این است که جرائم سیاسی را بدون اشـکال تلقـی نمـوده اسـت . چون کشتن رئیس جمهور یک کشور جرم سیاسی است و مجرم اینگونه جرم می‌توانـد بـه تابعیـت ایران درآید .

« شرط مالی » و « شرط تأیید هیأت وزراء »

بند ۲ م ۹۸۳ ق.م : ... تصدیق نامه نظمیه دائر به تعیین مدت اقامت تقاضـا کننـده در ایران و نداشتن سوء سابقه را تکمیل و آنرا به هیئت وزراء ارسال خواهد نمود تـا هیئـت مزبور در قبول یا رد آن تصمیم مقتضی اتخاذ کند در صورت قبـول شـدن تقاضـا سـند تابعیت بدرخواست کننده تسلیم خواهد شد .

شرط تأیید هیأت وزراء شرط استقلالی است .

در این مورد یک رأی اصراری داریم که تأیید هیأت وزراء به معنی تأییـد شـرایط دیگـر نیـست بلکه شرطی مستقل است چرا که کسیکه ۴ شرط را دارد و بـه تأییـد هیـأت وزرراء نرسـیده اسـت نمی‌تواند ترک تابعیت کند بعبارت دیگر شرط تأیید هیأت وزراء تأیید حکمی است نه شـکلی و هـر چند همه شرایط موجود باشد باز هم هیأت وزراء می‌تواند رد کند .

۲) تشریفات

شخص مستقیماً و یا از طریق فرمانداری یا استانداری ، درخواسـت تحـصیل تابعیـت بـه وزارت امور خارجه می‌فرستد . در این درخواست باید مدارک خواسته شده ارائه شده باشـد ـ اگـر مـدارک کامل بوده وزارت خارجه به هیأت وزیران می‌فرستد اگر هیأت وزراء این مسئله را رد کرده که هـیچ اگر قبول کرده به وزارت امور خارجه می‌فرستد تا سند تابعیت او را صادر کند .

م ۹۸۳ ق.م : درخواست تابعیت باید مستقیماً یا بتوسط حکام یا ولات بـه وزارت امـور خارجـه تسلیم شده و دارای منضمات ذیل باشد :

۱) سواد مصدق اسناد هویت تقاضا کننده و عیال و اولاد

۲) تصدیق نامه نظمیه دائر به تعیین مدت اقامـت تقاضـاکننده در ایـران و نداشـتن سوء سابقه و داشتن مکنت کافی یا شغل [illegible] برای تأمین معاش

وزارت امور خارجه در صورت لزوم اطلاعات مراجعه به شخص تقاضا کننده را تکمیل و آنرا به هیأت وراء ارسال خواهد نمود تا هیئت مزبور در قبول یا رد آن تصمیم مقتضی اتخاذ کند، در صورت قبول شدن تقاضا، سند تابعیت بدرخواست کننده تسلیم خواهد شد.

حال این شخص که به تابعیت ایران درمی‌آید، آثاری دارد که این آثار به خود او و زن و اولادش مربوط می‌شود.

۳) آثار تحصیل تابعیت

۱) نسبت به زن : م ۹۸۴ ق.م : زن و اولاد صغیر کسانیکه بر طبق این قانون تحصیل تابعیت ایران می‌نمایند تبعه دولت ایران شناخته می‌شوند ولی زن در ظرف یکسال از تاریخ صدور سند تابعیت شوهر و اولاد صغیر در ظرف یکسال از تاریخ رسیدن به سن هیجده سال تمام می‌توانند اظهاریه کتبی به وزارت امور خارجه داده و تابعیت مملکت سابق شوهر و یا پدر را قبول کند لیکن به اظهاریه اولاد اعم از ذکور و اناث باید تصدیق مذکور در م ۹۷۷ ضمیمه شود.

بنابراین زوجه ایرانی می‌گردد ولی زن ظرف یکسال می‌تواند تقاضا کند به تابعیت قدیم شوهر برگردد.

۲) نسبت به اولاد صغیر : اولاد صغیر به تابعیت ایران در می‌آید و ظرف یکسال پس از رسیدن به ۱۸ سالگی می‌تواند تقاضا کند ...

۳) نسبت به اولاد کبیر : به تابعیت ایرانی در نمی‌آید.

۴) نسبت به خودش
- حقوق
  - اصل ـ دارای کلیه حقوق می‌شود **(حقوق مثبته)**
  - استثناء : از ۹ مقام و شغل ممنوع شده **(حقوق ممنوعه)**
- تکالیف

شخصی که به تابعیت ایران در می‌آید اصل بر این است که از کلیه حقوقی که برای ایرانیان مقرر است بهره‌مند می‌شود مگر در ۹ مورد که ممنوع است.

م ۹۸۲ ق.م : اشخاصی که تحصیل تابعیت ایرانی نموده یا بنمایند از کلیه حقوقی که برای ایرانیان مقرر است به استثنای حق رسیدن به مقام ریاست جمهوری و وزارت و کفالت وزارت و یا هرگونه مأموریت سیاسی خارجه بهره‌مند می‌شوند لیکن نمی‌توانند به مقامات ذیل نائل گردند مگر پس از ده‌سال از تاریخ صدور تابعیت :

۱) عضویت در مجلس شورای اسلامی ۲) عضویت شوراهای استان و شهرستان و شهر ۳) استخدام وزارت امور خارجه : عضویت در شورای نگهبان و ریاست قوه قضائیه ـ قضاوت

ـ عالیترین رده فرماندهی در ارتش و سپاه و نیروی انتظامی ـ تصدی پست‌های مهم اطلاعاتی و امنیتی .

ترک تابعیت

مقررات ترک تابعیت مشکل‌تر از تحصیل تابعیت است .

در هر سیستم حقوقی کما اینکه در اسلام هم برای مسلم شدن شهادتین می‌گوید و در مورد ترک تابعیت آن مرگ پیش‌بینی شده است . در قانون ایران ۲ نوع ترک تابعیت مفروض است .

در اصول ۴۱ و ۴۲ قانون اساسی قانونگذار ترک تابعیت را یا به درخواست شخص پیش‌بینی کرده و یا در صورت تحصیل تابعیت کشور دیگر .

در قانون مدنی ایران ترک تابعیت بدرخواست شخص را در م ۹۸۸ تحت عنوان ترک تابعیت قانونی پذیرفته است ولی تحصیل تابعیت کشور دیگر را تحت عنوان ترک تابعیت غیرقانونی ذکر کرده است (۹۸۹) پس مقنن قانون مدنی تنها یک نوع ترک تابعیت می‌شناسد .

شرایط و آثار ترک تابعیت بدرخواست شخص

شرایط : ۱) سن ۲) انجام خدمت نظام ۳) تعهد به ترک خاک ایران ۴) تعهد به فروش اموال غیرمنقول ۵) تأیید هیأت وزراء

۱) سن ـ کسی می‌تواند ترک تابعیت کند که ۲۵ سال داشته باشد ـ ۱۸ ساله می‌تواند به تابعیت ما وارد شود ولی اگر بعد پشیمان شد باید تا ۲۵ سالگی صبر کند . (۹۸۸)

۲) انجام خدمت تحت سلاح ـ در تحصیل تابعیت گفت فراری از خدمت نباشد چون ممکن بود او به سن خدمت در کشور شما نرسیده باشد یا اساساً در کشورش خدمت اجباری نباشد ولی در ایران ۱۸ ساله مشمول است و باید تبعه‌های ۲۵ ساله‌اش خدمت کرده باشند چون خدمت ایران اجباری است .

۳) کلیه اموال غیرمنقول خود را بفروشد ـ حتی به اندازه‌ای که خارجیان می‌توانند داشته باشند او نمی‌تواند داشته باشد چون مقنن او را از بیگانه نیز بیگانه‌تر می‌داند پس اگر وارث شود از زمان دارا شدن و اگر بالفعل داشته باشد ظرف یکسال اموال را بفروشد (اموال غیرمنقول) و اموال غیرمنقول محدودیتی ندارد .

۴) ظرف ۳ ماه خاک ایران را ترک کند و قابل تمدید تا یکسال است ـ و اگر ترک نکرد مأمورین او را اخراج می‌کنند .

تبصره الف م ۹۸۸ ق.م : کسانی که بر طبق این ماده مبادرت به تقاضای ترک تابعیت

ماده دربارهٔ آن مقرر است باید ظرف مدت ۳ ماه از تاریخ صدور صدور سند ترک تابعیت از ایران خارج شوند چنانچه ظرف مدت مزبور خارج نشوند مقامات صالحه امر به اخراج آنها و فروش اموالشان صادر خواهد نمود و تمدید مهلت مقرر فوق حداکثر تا یکسال موکول به موافقت وزارت امور خارجه می‌باشد .

این بند تبصره اشکال دارد چون تا یکسال حق دارد اموالش را بفروشد و ظرف ۲ ماه باید ترک کند و بعد تبصره دیگر می‌گوید قابل تمدید است تا یکسال و بهتر همان بود که یکسال را از اول بیان می‌کرد .

شخص می‌تواند ترک تابعیت ایران کند بدون اینکه تابع کشور دیگر شود پس سئوال این است که : به کدام کشور او را روانه کند؟ و اینکه گفته بیرونش می‌کنند ضمانت اجرا ندارد و نمی‌دانند او را به کجا بفرستند .

۵) تأیید هیأت وزراء ـ

بند ۲ م ۹۸۸ ق.م : هیأت وزراء خروج از تابعیت آنان را اجازه دهد .

این از شرایط ترک تابعیت جمهوری اسلامی ایران است .

آثار ترک تابعیت

در تحصیل تابعیت قانونگذار پدر را ملاک قرار داده بود . (۹۸۵)

ولی تحصیل تابعیت ایرانی پدر برای اولاد کبیرش مؤثر نیست ولی م ۹۸۴ اولاد صغیر و زوجه به محض ایرانی شدن پدر و شوهر تابع ایران می‌شوند و این رعایت اصل وحدت تابعیت خانواده است .

ـ و اگر مادری ایرانی می‌شد اگر بچه داشت اثری از نظر تابعیت بر اولادش نداشت .

مرد

بند ۳ م ۹۸۸ ق.م : قبلاً تعهد نمایند که در ظرف یکسال از تاریخ ترک تابعیت حقوق خود را بر اموال غیرمنقول که در ایران دارا می‌باشند و یا ممکن است بالوراثه دارا شوند ولو قوانین ایران اجازه تملک آنرا به اتباع خارجه بدهد بنحوی از انحناء به اتباع ایرانی منتقل کنند . زوجه و اطفال کسیکه بر طبق این ماده ترک تابعیت می‌نمایند اعم از اینکه اطفال مزبور صغیر یا کبیر باشند از تبعیت ایرانی خارج نمی‌گردند مگر اینکه اجازهٔ هیأت وزراء شامل آنها هم باشد .

در مورد ترک تابعیت برخلاف م ۹۸۴ اگر مرد از تابعیت ایران خارج شود زن و بچه‌اش ایرانی می‌مانند و در اینجا اصل وحدت تابعیت خانواده را ترک کرده است .

فرض کنیم مرد پاکستانی شود و زن ایرنی بماند .

م ۹۶۳ ق.م : اگر زوجین تبعه یک دولت نباشند روابط شخصی و مالی بین آنها تابع قوانین دولت متبوع شوهر خواهد بود .

م ۹۶۴ ق.م : روابط بین ابوین و اولاد تابع قانون دولت متبوع پدر است مگر اینکه نسبت طفل فقط به مادر مسلم باشد که در اینصورت روابط بین طفل و مادر او تابع قانون دولت متبوع مادر خواهد بود .

در اینجا زن را تابع قانون مرد قرار می‌دهد و از لحاظ حقوقی همین نتیجه را دارد و لذا بهتر بود که آنها را یعنی اولاد و زوجه را از تابعیت ایرانی خارج می‌کرد .

زن بی‌شوهر

اگر از تابعیت ایرانی خارج شود هیچ اثری بر اولادش ندارد مگر اینکه هیأت وزراء تأیید کند و اولاد ، پدر و جد پدری نداشته باشد .

اگر اولاد صغیر باشد تا ۱۸ سالگی و یا بهر دلیلی محجور باشد چنانچه هیأت وزرا تصویب کرده با درخواست مادر از تابعیت ایران خارج می‌شود و اگر ۲۵ سالش بود خودش مستقلاً درخواست ترک تابعیت می‌کند . سن بین ۱۸تا ۲۵ سالگی اینها باید درخواستی به تبع درخواست مادر بدهند و مستقلاً نمی‌توانند درخواست دهند و با همان درخواست مادر خارج می‌شوند و انجام خدمت نظام هم شرط است .

تبصره ب م ۹۸۸ ق.م : هیأت وزیران می‌توانند ضمن تصویب ترک تابعیت زن ایرانی بی‌شوهر ترک تابعیت فرزندان او را نیز که فاقد پدر و جد پدری هستند و کمتر از ۱۸ سال تمام دارند و یا بجهات دیگر محجورند اجازه دهد فرزندان زن مذکور نیز که به سن ۲۵ سال تمام نرسیده باشند می‌توانند به تابعیت از درخواست مادر ، تقاضای ترک تابعیت نمایند .

کلمه محجور در این تبصره بسیار بی‌جا است چون تابعیت امری سنی نیست بلکه امری عقلی است حال اگر ۳۰ ساله بود ولی محجور باشد نمی‌تواند از تابعیت خارج شود ـ سن مهم نیست بلکه رشد عقلی مطرح است لذا مقنن محجور را نمی‌گذارد خارج شود ولی هرچه محجور هست از کشورهای دیگر به تبع پدرشان که ایرانی می‌شوند را می‌پذیرد .

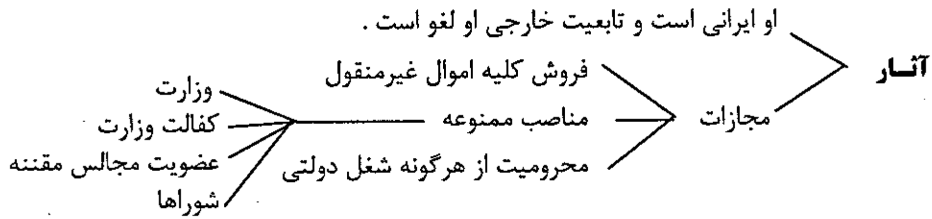
ترک تابعیت غیرقانونی

م ۹۸۹ ق.م : هر تبعه ایرانی که بدون رعایت مقررات قانونی بعد از تاریخ ۱۲۸۰

ایران شناخته می‌شود ولی در عین حال کلیه اموال غیرمنقوله او با نظارت مـدعی‌العمـوم محل بفروش رسیده و پس از وضع مخارج فروش قیمت آن به او داده خواهد شد و بعـلاوه از اشتغال به وزارت و معاونت و عضویت مجالس مقننه و انجمن‌هـای ایـالتی و ولایتـی و بلدی و هرگونه مشاغل دولتی محروم خواهد بود ...

می‌گوید اگر مقررات ترک تابعیت قانونی را رعایت نکرده و تابعیت خـارجی را گرفـت ، تابعیـت خارجی او کان لم یکن است . قانونگذار می‌گوید هر تبعه ایرانی بعـد از سـال ۱۲۸۰ شمـسی بـدون رعایت مقررات ترک تابعیت قانونی تحصیل تابعیت خارجی کند اثر آن این است که :

۱) تابعیت خارجی او کان لم یکن می‌شود .
۲) می‌بایست اموال غیرمنقولش فروخته شود .
۳) از بعضی مناصب مثل وزارت ، معاونـت وزراء ، عـضویت مجـالس مقننـه و هرگونـه شـغل دولتی محروم می‌شود .

شرط قبل از ۱۲۸۰ بی‌معنی است در حال حاضر هم باید ۲۵ ساله بوده باشد و مقنن مـی‌گویـد که باید شرایط ترک تابعیت قانونی را داشته باشد .

پس اولاً او را ایرانی می‌داند و بعد اموال غیرمنقول او را می‌فروشد و پولش را به او می‌دهد حتی اگر برود و دوباره از همان اموال بخرد .

و بفرض اینکه اصل ۴۲ و م ۹۸۹ متعارض شناخته شوند ، مرجـع تـشخیص تعـارض ، شـورای نگهبان است و گذشته از این قانون مدنی اجرا می‌شود چون آخرین اصلاحیه قانون مدنی در تـاریخ ۷۰/۲/۱۴ است که مؤخر بر تصویب قانون اساسی است و اصل ۴۱ می‌گوید اگـر بـه تابعیـت کـشور دیگر درآمد دولت می‌تواند (اجبار ندارد) از او سلب تابعیت کند ولـی مـاده ۹۸۹ در تبـصره چیـزی دیگری را می‌گوید .

قانونگذار می‌گوید وزارت را به او نمی‌دهم ولی می‌تواند رئیس جمهور و یـا رئـیس قـوه قـضائیه شود .

مشاغل رسمی مشاغلی هستند که شخص به استخدام رسمی دولت درآید و هر کـس حقـوق از دولت گرفت مأمور دولت نیست و وکلای مجلس کارمند رسمی دولت نیستند .

بازگشت به تابعیت

یعنی شخصی ایرانی و به تابعیت دیگری رفته و حال می‌خواهد به تابعیت ایران برگردد.

بازگشت به تابعیت نسبت به کسانی مصداق پیدا می‌کند که قبلاً ایرانی بوده‌اند و آنها که ایرانی نبودند بحث ورود به تابعیت در مورد آنها مطرح است.

و لذا شرط اول این است که بدانیم چه کسی مجاز است که در حقوق ما، از تابعیت خارج شود.

مواردی را که قانون برای خروج از تابعیت ایرانی پیش‌بینی کرده است عبارتند از:

۱) فرزندان موضوع بند الف م ۹۷۷: که خودشان مجاز بودند از تابعیت ما خارج شوند.

اگر کسی از پدر و مادر خارجی در ایران بدنیا بیاید ... اگر ۲۵ ساله شد ظرف یک سال می‌تواند به تابعیت پدرش برود.

۲) و ۳) فرزندان موضوع م ۹۸۴: که اینها خودشان می‌توانند بروند ـ یعنی اگر کسی ایرانی شد بچه صغیرش هم ایرانی می‌شود و. زمانی که بالغ شد می‌تواند به تابعیت قبلی پدرش بازگردد و ظرف ۱ سال زوجه‌اش هم ایرانی می‌شود ولی ظرف ۱ سال از تاریخ صدور سند تابعیت شوهرش می‌تواند به تابعیت سابق شوهرش برگردد.

۴) زن موضوع م ۹۸۶: زن غیر ایرانی که بدلیل ازدواج ایرانی شده در صورت طلاق یا فوت می‌تواند ترک تابعیت نماید.

۵) خروج زن ایرانی بدلیل ازدواج با مرد خارجی موضوع م ۹۸۷: در اینجا، ایران تابعیت خود را از او می‌گیرد.

۶) مرد موضوع م ۹۸۸: که درخواست می‌داد.

۷) اولاد مرد مذکور در بند ۵ موضوع تبصره ۳ م ۹۸۸: که به تبع پدر خارج می‌شوند.

۸) زن بی‌شوهر موضوع تبصره ب م ۹۸۸:

۹) اولاد زن بی‌شوهر موضوع تبصره ب م ۹۸۸: که به تبع مادر خارج می‌شوند.

۱۰) شخص مشمول م ۹۸۹: که مقنن می‌گوید ترک تابعیتش غیرقانونی است و در تبصره همین ماده می‌گوید هیأت دولت به پیشنهاد وزارت خارجه می‌تواند ترک تابعیت آنها را قبول کند که در آن هنگام قانونی می‌شود.

ـ حال که موارد خروج ذکر شد باید دید که به چه نحوی به تابعیت بازگشت می‌نمایند؟

م ـ ۹۹۰: از اتباع ایران کسی که خود یا پدرشان موافق مقررات تبدیل تابعیت کرده باشند و بخواهند به تبعیت اصلیه خود رجوع نمایند به مجرد درخواست به تابعیت ایران قبول خواهند شد مگر آنکه دولت تابعیت آنها را صلاح نداند.

در اینجا باید درخواست به وزارت خارجه داده شود و فوراً ایرانی شود، پس دو شرط دارد:

۲) مطابق مقررات ترک تابعیت کرده باشد .
و تشریفات آن دادن درخواست به وزارت خارجه است و اصل این است که وزارتخانه مـی‌پـذیرد مگر اینکه دولت تابعیت آنها را صلاح نداند .
حال باید دید از موارد فوق کدام مشمول م ۹۹۰ است؟
ـ آنهائیکه خودشان رفته‌اند مشمول ماده ۹۹۰ می‌شوند .
ـ زن ایرانی مشمول م ۹۸۷ است در خود مادهٔ مذکور راه ورود را بیان داشته است و عـلاوه بـر درخواست سند تفریق (طلاق) سند فوت شوهر را می‌خواهد .
ـ آنجائی که اولاد به تبع پدرش رفته است مشمول م ۹۹۰ می‌باشد .
ـ زنی که به تبع شوهر رفته مشمول م ۹۸۸ و اولاد که به تبـع مـادرش رفتـه مـشمول م ۹۸۸ است که تنها همین ۲ مورد مجهول مشمول ماده ۹۹۰ نمی‌شوند .
در مورد م ۹۸۶ که قانونگذار شخصی را که غیر قانونی ترک تابعیت کرده ایرانـی مـی‌دانـد و در صورت تأیید هیأت وزراء قانونی می‌شناسد مشمول م ۹۹۰ می‌شود .
زن شوهردار به تابعیت باز نمی‌گردد و تا زمانی که در زوجیت است تنها راه‌حلش این است کـه شوهر ایرانی شود یا طلاق بگیرد یا شوهر فوت نماید که با درخواست ایرانی می‌شود .
جائی که اولاد به تبع مـادر رفتـه شـامل م ۹۹۰ نمـی‌شـود مگـر تحـصیل تابعیـت بـا شـرایط م ۹۷۹ و ۹۸۲ را بنمایند (شرایط پنجگانه)

تابعیت اشخاص حقوقی

وقتی بحث از اشخاص حقوقی می‌شود دو نوع اشخاص حقوقی مد نظر می‌آید :
یکی در حقوق عمومی و دیگری در حقوق خصوصی
ـ اشـخاص حقـوقی در حقـوق عمـومی مثـل فرمانـداری ـ شـهرداری ـ اسـتانداری کـه اینـان تابعیت‌شان مورد بحث ما نیست و اقامتگاهشان هرجا که باشد تابعیت همانجا را خواهند داشت .
ـ اشخاص حقوقی در حقوق خصوصی براساس قانون تجارت به دو دسته تقسیم می‌شوند :
۱) اشخاص حقوق تجاری ۲) اشخاص حقوق غیرتجاری
ـ اشخاص حقوق تجاری (انتفاعی) طبق قانون تجارت ۷ دسته‌اند :
م ـ ۲۰ ق. تجارت (شرکتهای تجاری) :
۱) شرکت سهامی ۲) شرکت با مسئولیت محدود ۳) شـرکت تـضامنی ۴) شـرکت مختلط غیرسهامی ۵) شرکت مختلط سهامی ۶) شرکت نسبی ۷) شرکت تعاونی تولید و مصرف

و یا مراکز و مؤسساتی که قانون تجارت بر آنها حاکم است مثل مراکز تهیه و توزیع کالا و یا شرکت نفت ایران .

ـ اشخاص حقوقی غیرانتفاعی (غیرتجاری) مثل کمیته امداد امام خمینی یا انجمن حمایت از بیماران ایدز که شخص حقوقی هستند ولی غیرانتفاعی می‌باشند .

تشخیص تابعیت اشخاص حقوقی

در حقوق مدنی ما هیچ حرفی از تابعیت اینان نزده است و مانند این است که اینان اصلاً وجود ندارند .

م ـ ۵۸۸ ق. تجارت : شخص حقوقی می‌تواند دارای کلیه حقوق و تکالیفی شود که قانون برای افراد قائل است ، مگر حقوق و وظایفی که بالطبیعه فقط انسان ممکن است دارای آن باشد مانند حقوق و وظایف ابوت ، بنوت ، و امثال ذلک .

این ماده صراحت دارد بر تابعیت اشخاص حقوقی ـ تابعیت از آن مواردی نیست که بالطبیعه فقط شامل انسان شود بلکه شامل اشخاص حقوقی هم می‌شود و تابعیت بالذاته برای شخص حقوقی نیست بلکه رابطه‌ای است که شخص حقوقی را به دولت وصل می‌کند.

نظرات کشورهای مختلف پیرامون تشخیص تابعیت اشخاص حقوقی :

۱) اشخاص حقوقی تابع کشور مؤسسین هستند ـ می‌بایست دید که مؤسسین تابع کدام کشور هستند تا آنها را هم تابع آنجا بدانیم . (مثل ایتالیا)

ـ ایرادی که بر این نظریه وارد است اینکه ممکن است مؤسسین همگی دارای تابعیت واحدی نباشند و از تابعیت‌های مختلفی برخوردار باشند که در اینجا این مشکل پیش می‌آید که شخص حقوقی را تابع کدام یک از اینان بدانیم .

۲) اشخاص حقوقی تابع اراده مؤسسین هستند ـ افرادی که تصمیم گیرنده مسائل می‌باشند می‌توانند در رابطه با تابعیت هم تصمیم‌گیری کنند .

ـ این هم از لحاظ حقوقی قابل قبول نیست چون تابعیت رابطه‌ای است که یکطرفش دولت می‌باشد و حرف اصلی را هم دولت می‌زند که آیا تابعیت را به این شرکت بدهد یا ندهد و در اینجا اگر تصمیم‌گیری در مورد تابعیت در اختیار چند نفر مؤسس باشد نقش دولت از بین خواهد رفت . (مثل آلمان)

۳) اشخاص حقوقی تابع محل تأسیس هستند ـ شخص حقوقی هرکجا که تأسیس شد تابعیت همانجا را خواهد داشت .

ـ این مشکل بزرگی می‌تواند ایجاد کند که براحتی تقلب نسبت به قانون را تسهیل می‌کند چون در بعضی کشورها تأسیس شرکت آسان است و در بعضی کشورها مشکل . حال در این وضعیت در کشوری که تأسیس آسان بود شرکت را تأسیس می‌کند فلذا تابع همانجا نیز می‌شود و در زمانی که از او مالیات و عوارض می‌خواهند شرکت را منحل اعلام می‌کنند که این تقلب نسبت به قانون می‌شود .

ـ وان من کمپانیها یعنی شرکتهای یک نفره که برای تأسیسش نیاز به اداره و دفتر نیست بلکه از طریق صندوق پستی شرکت را تأسیس می‌کند یعنی یک نفر همه کاره می‌شود اعم از مؤسس ـ اعضاء هیئت مدیره و ... می‌شود .

۴) اشخاص حقوقی تابع محل اداره شرکت هستند ـ محل اداره شرکت هر کجا که باشد شرکت هم تابع همانجا است ، طبق قانون تجارت محل اداره جائی است که جلسات و مجمع عمومی شرکت در آنجا تشکیل می‌شود و اعضاء هیأت مدیره در آنجا جلسه دارند . (مثل ایران)

۵) اشخاص حقوقی تابع مرکز فعالیت شرکت هستند ـ یعنی شرکت هرکجا که مرکز عملیاتش بوده تابع همانجا است (مثل ایران) .

ـ گفته شد که در قانون مدنی در مورد تابعیت اشخاص حقوقی مبحثی وجود ندارد و فقط در قانون تجارت در م ۵۹۱ این بحث ذکر شده است :

« اشخاص حقوقی تابعیت مملکتی را دارند که اقامتگاه آنها در آن مملکت است . »

ـ این ماده یک مشکل دارد چرا که ما در اینجا از قانون تجارت کمک گرفته‌ایم و قانون تجارت تنها در مورد اشخاص حقوقی تجاری می‌باشد و در مورد اشخاص حقوقی غیرتجاری چون ما قانونی نداریم لذا با استفاده به م ۳ ق.آ.د.م که می‌گوید در صورت فقدان قانون قاضی نمی‌تواند استنکاف نماید بلکه می‌بایست به عرف ... رجوع کند فلذا ما مجبوریم که ماده ۵۹۱ قانون تجارت را عام محسوب داریم و از آن تفسیر باز کنیم . پس باید گفت که منظور این ماده مربوط می‌شود به کلیه اشخاص حقوقی اعم از تجاری و غیرتجاری .

ـ طبق م ۵۹۱ ق.تجارت اگر بخواهیم تابعیت اشخاص حقوقی را تشخیص دهیم می‌بایست دید که اقامتگاه آنها کجا است؟ قانون تجارت در م ۵۹۰ می‌گوید :

« اقامتگاه شخص حقوقی محلی است که اداره شخص حقوقی در آنجا است . »

این ماده از نظریه چهارم یعنی اشخاص حقوقی تابع محل اداره شرکت هستند پیروی کرده است .

قانون مدنی در م ۱۰۰۲ می‌گوید : « اقامتگاه هر شخصی عبارت از محلی است که شخص در آنجا سکونت داشته و مرکز مهم امور او نیز در آنجا باشد اگر محل سکونت

شخصی غیر از مرکز مهم امور او باشد مرکز امور او اقامتگاه محسوب است . اقامتگاه اشخاص حقوقی مرکز عملیات آنها خواهد بود . »

این ماده نیز شامل اشخاص حقوقی تجاری و غیرتجاری می‌شود و عام می‌باشد و قانون تجارت خاص است فلذا قانون تجارت ، قانون مدنی را تخصیص می‌زند .

پس مرکز عملیات شخص حقوقی اقامتگاه او محسوب می‌شود و تابعیت همانجا را دارا است.

فلذا تابعیت اشخاص حقوقی تجاری تابع کشوری است که محل اداری شرکت در آنجاست و یا بعبارتی دیگر اشخاصی که تابع قانون تجارت هستند تابع محل اداری شرکت می‌باشند .

سئوال : آیا م ۵۹۰ معتبر است یا ۱۰۰۲ و آیا هیچکدام ناسخ دیگری نیست؟

م ۵۹۰ در سال ۱۳۳۱ تصویب شده و م ۱۰۰۲ در سال ۱۳۱۳ فلذا در اینجا قانون تجارت که خاص است و مقدم می‌باشد قانون عام مؤخر را تخصیص می‌زند پس هر دو معتبرند ولی قانون مدنی کلیه اشخاص حقوقی را شامل می‌شود ولی قانون تجارت فقط شامل اشخاص حقوقی تجاری می‌شود .

تغییر تابعیت اشخاص حقوقی

سئوال اینجاست که اگر شخص حقوقی بخواهد تغییر تابعیت دهد چه باید بکند؟

با توجه به م ۵۹۱ ق.ت می‌بایست که اقامتگاهش را تغییر دهد چنانچه تجاری است ولی چنانچه غیرتجاری است می‌بایست که مرکز عملیاتش را تغییر دهد .

" اصل بر این است که تغییر بر اساس تغییر اقامتگاه است الا م ۹۴ و ۱۱۰ ق.ت " .

م ـ ۹۴ قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوبه ۱۳۴۷ : هیچ مجمع عمومی نمی‌تواند تابعیت شرکت را تغییر بدهد و با هیچ اکثریتی نمی‌تواند بر تعهدات صاحبان سهام بیفزاید .

ـ این ماده شرکت سهامی خاص را می‌گوید ـ منظور این ماده این است که در صورت تغییر تابعیت شرکت ، شرکت باید منحل شود و در جائی دیگر تأسیس شود .

م ـ ۱۱۰ قانون تجارت مصوبه ۱۳۱۱ : شرکاء نمی‌توانند تبعیت شرکت را تغییر دهند مگربه اتفاق آراء .

ـ این ماده شرکت با مسئولیت محدود را می‌گوید ـ در این باره مقنن تغییر تابعیت را موکول به رأی شرکاء دانسته است .

اقامتگاه

ـ گفته شد که ۳ اصطلاح وجود دارد ، یکی سکونت و دیگری اقامتگاه و درنهایت تابعیت .

گفته شد که تابعیت رابطهٔ سیاسی و حقوقی و معنوی است که یک شخص را به یک دولت متصل می‌کند .

و گفته شد که سکونت رابطه‌ای مادی است که شخص را به جامعه متصل می‌کند .

اقامتگاه عبارت از : رابطه‌ای مادی وحقوقی (یعنی ساکن جامعه‌ای باشد و مرکز مهم امورش هم آنجا باشد) که شخص را به جامعه‌ای متصل می‌کند (و کاری به دولت ندارد)

ـ در حقوق ایران یک بحث از تعریف اقامتگاه داریم و یک بحث از اصول و مبانی و یک بحث از اقامتگاه اشخاص حقوقی

تعریف اقامتگاه از دید مقنن ایرانی

م ـ ۱۰۰۱ ق.م : اقامتگاه هر شخصی عبارت از محلی است که شخص در آنجا سکونت داشته و مرکز مهم امور او نیز در آنجا باشد . اگر محل سکونت غیر از مرکز مهم امور او باشد مرکز امور او اقامتگاه محسوب است .

اقامتگاه اشخاص حقوقی مرکز عملیات آنها خواهد بود .

ـ بنظر می‌رسد مقنن ایرانی ، اقامتگاه را رابطه‌ای مادی و حقوقی دیده است ـ یعنی اگر من ساکن قم باشم و مرکز مهم امورم هم قم باشد اقامتگاهم نیز قم است ولی اگر مرکز مهم امورم تهران باشد ، اقامتگاه نیز تهران محسوب می‌گردد .

مقنن در این ماده اصل را بر مرکز مهم امور گذارده است .

ـ این تعریف ، تعریف خوبی نیست ـ در این ماده می‌گوید اگر کسی ساکن جائی باشد و مرکز مهم امور او هم همانجا باشد اقامتگاه او آنجاست ولی اگر محل سکونت با مرکز امور فرق نماید، مرکز مهم امور ، اقامتگاه محسوب می‌گردد .

در اینجا نمی‌بایست که سکونت را شرط قرار می‌داد چون در هر صورت مرکز مهم امور ، شرط شده است .

پس از دید مقنن ایرانی آنچه که اصالت دارد اینکه : اقامتگاه مرکز مهم امور شخص است یعنی رابطهٔ حقوقی بنابراین از رابطه معنوی فاصله گرفته است چرا که در بعضی سیستم‌های حقوقی اقامتگاه رابطه‌ای معنوی است . مثال ـ حقوق سوئیس می‌گوید : اقامتگاه جائی است که شخص سکونت دارد و می‌خواهد بقیه عمرش را در آنجا بگذارند ـ در اینجا رابطه معنوی ملحوظ است .

مقنن اقامتگاه را از آن رابطه معنوی خارج ساخته است و صرفاً رابطه حقوقی شخص است با جامعه خویش .

اصول و مبانی اقامتگاه

در اقامتگاه ما دارای اصول سه‌گانه تابعیت هستیم چرا که تا صد سال قبل ، چیزی بنام تابعیت نداشتیم .

اقامتگاه دو دسته است :

۱) اقامتگاه قانونی مثل آنجایی که شخص به دنیا می‌آمد که بعدها نامش تغییر یافت و تابعیت نام گرفت پس تابعیت یعنی همان اقامتگاه قدیمی .

۲) اقامتگاه عملی یعنی آنجایی که عملاً مرکز مهم امورش نیز می‌بود .

ـ کنوانسیون ۱۹۳۰ اصول و مبانی تابعیت را ۳ قسم معرفی کرده و این اصول را از خود اقامتگاه اتخاذ کرد . در مبحث تابعیت مقنن ایرانی هیچکدام از این اصول سه‌گانه را نپذیرفته ولی در مورد اقامتگاه نیز این اصول را به صراحت پیش‌بینی کرده است .

اصل لزوم ـ م ۱۰۰۲ ق.م :

یعنی باید هر کسی دارای اقامتگاهی باشد ـ این اصل مثل اصل لزوم تابعیت است که می‌توان افرادی را دید که تابعیتی ندارند در اینجا هم افرادی اقامتگاه ندارند .

م ـ ۳۲ ق.م نیز اینرا پیش‌بینی کرده که ممکن است شخصی اقامتگاه نداشته باشد .

در اصل لزوم ما دو نوع اقامتگاه می‌بینیم : ۱) اجباری ۲) اختیاری

" اصل بر این است که اقامتگاه اختیاری است مگر اینکه قانون استثناء کرده باشد . "

اصل ۳۳ ق.اساسی : هیچکس را نمی‌توان از محل اقامت خود تبعید کرد یا از اقامت در محل مورد علاقه‌اش ممنوع یا به اقامت در محلی مجبور ساخت مگر در مواردی که قانون مقرر می‌دارد .

در اینجا اصل بر اختیاری بودن است .

اقامتگاه اجباری

مقنن در حقوق خصوصی پنج مورد اقامتگاه اجباری پیش‌بینی کرده است .

۱) **زن شوهردار ـ م ۱۰۰۵ ق.م** : اقامتگاه زن شوهردار همان اقامتگاه شوهر است ...

یعنی اگر زن در قم باشد و شوهر در تهران مشغول کار باشد ، اقامتگاه مرد تهران می‌شود اقامتگاه زنش هم تهران است ـ یعنی اگر زن با همسایه‌اش دعوا کند و همسایه بخواهد شکایت نماید می‌بایست که در تهران اقامه دعوی کند .

۲) **صغیر ـ م ۱۰۰۶ ق.م** : اقامتگاه صغیر و محجور همان اقامتگاه ولی یا قیم آنهاست .

یعنی اگر مرد بچه‌ای در قم داشت اقامتگاه بچه نیز تهران است و اگر بچه خسارتی به دیگری وارد کند متضرر طبق م ۲۱ ق.آ.د می‌بایست در اقامتگاه خوانده که تهران است اقامه دعوی نماید .

۳) کارمندان ـ م ۱۰۰۷ ق.م : اقامتگاه مأمورین دولتی ، محلی است که در آنجا مأموریت ثابت دارند .

یعنی اگر کسی کارمند یکی از ادارات قم باشد اقامتگاهش هم قم است و اگر جهت مأموریت به تهران برود بازهم قم اقامتگاهش است مگر اینکه استخدامش تغییر یابد .

۴) نظامیان ـ م ۱۰۰۸ ق.م : اقامتگاه افراد نظامی که در ساخلو هستند محل ساخلو آنها است.

اساس بر این است که نظامیان تابع م ۱۰۰۷ باشند و یک عده از نظامیان ممکن است در اداره نباشند و بلکه در خارج از شهر (پادگان) باشند ـ اینان اقامتگاهشان نیز همان پادگان می‌باشد .

۵) افرد کبیر ـ م ۱۰۰۹ ق.م : اگر اشخاص کبیرکه معمولاً نزد دیگری کار و یا خدمت می‌کنند در منزل کارفرما یا مخدوم خود سکونت داشته باشند اقامتگاه آنها همان اقامتگاه کارفرما یا مخدوم آنها خواهد بود .

در اینجا شخص نه صغیر و نه محجور و نه زن شوهردار و نه کارمند و نه نظامی است بلکه شخص کبیری است که در نزد شخص دیگری کار می‌کند ـ مثال ـ شخص کارگری در تهران می‌کند و شبها در زیرزمین کارفرما می‌خوابد ، اقامتگاه چنین شخصی ، اقامتگاه کارفرما است .

حال اگر اقامتگاه کارفرما تبریز باشد و کارخانهٔ او در جایی دیگر باشد اقامتگاه این شخص کبیر نیز تبریز خواهد بود و به تبعه او ، زنش و صغیرش هم اقامتگاهشان تبریز می‌گردد .

ولی چنانچه شخص کارگر در منزل کارفرما نخوابد اقامتگاهش مستقل از اقامتگاه کارفرما است.

اقامتگاه اختیاری

۱) اقامتگاه زن شوهردار ـ اقامتگاه زن شوهردار ، اقامتگاه شوهرش است . اما در سه مورد :

۱ـ اگر شوهرش اقامتگاه معلومی نداشته باشد.
۲ـ زن با رضایت شوهر خود ـــــ م ۱۰۰۵ ق.م
۳ـ با اجازه محکمه

در این موارد زن می‌تواند مسکن جداگانه‌ای اختیار کند و به تبع آن اقامتگاه شخصی علیحده‌ای نیز داشته باشد .

۲) اقامتگاه قراردادی

مثال شخصی ایرانی یک قرارداد تجاری با تاجر آلمانی منعقد می‌کند و اقامتگاهش را اقامتگاهی غیر از اقامتگاه فعلی‌اش قرار می‌دهد مثلاً بندرعباس را اقامتگاه خود قرار می‌دهد تا تسهیل در اقامه دعوی و ... گردد در حالیکه اقامتگاه خودش تهران می‌باشد .

م ـ ۱۰۱۰ ق.م ـ اگر ضمن معامله یا قراردادی طرفین معامله یا یکی از آنها برای اجرای تعهدات حاصله از آن معامله محلی غیر از اقامتگاه حقیقی خود انتخاب کرده باشد نسبت به دعاوی راجعه به آن معامله همان محلی که انتخاب شده است اقامتگاه او محسوب خواهد شد .

۳) اقامتگاه قضائی

م ۱۰۱۰ ق.م ـ ... ، هم چنین است در صورتیکه برای ابلاغ اوراق دعوی و احضار و اخطار محلی را غیر از اقامتگاه حقیقی خود معین کند .

ـ (مسائل مربوط به وضعیت ، در قراردادها انتخابی نیستند مثل نام و نام خانوادگی یا نام پدر اینها نیز جز وضعیت هستند و نسبت به اشخاص ، ثابت و یکطرفه است ـ اقامتگاه هم جز وضعیت است و انتخابی نمی‌باشد و ربطی به طرف قرارداد ندارد آنچه که می‌بایست مورد توافق طرفین در قرارداد واقع شود مسائل مربوط به غیر وضعیت مثل مبلغ ، کیفیت و ... است .

م ۲۲ ق.آ.د.م نسبت به قراردادها یک قاعده دارد که برای اقامه دعوی مدعی می‌تواند به محل انعقاد قرارداد و یا محل اجرای قرارداد مراجعه کند و ایندو مورد تنها مورد توافق طرفین در صلاحیت محاکم است) .

اصل وحدت

م ـ ۱۰۰۳ ق.م : هیچکس نمی‌تواند بیش از یک اقامتگاه داشته باشد .

این اصل را مقنن در ماده فوق پیش‌بینی کرده ولی اشتباه کرده است و اشتباه آن همان صدر ماده ۱۰۱۰ ق.م است که اجازه می‌دهد در قرارداد یک اقامتگاه تعیین کند .

اصل تغییرپذیری

م ۱۰۰۴ ق.م : تغییر اقامتگاه بوسیله سکونت حقیقی در محل دیگر بعمل می‌آید مشروط بر اینکه مرکز مهم امور نیز بهمان محل انتقال یافته باشد .

مقنن در اینجا هم مرتکب اشتباه شده است . مثال ـ اگر تهران مرکز مهم امور باشد و قم محل سکونت حال اگر بخواهد اقامتگاهش را عوض کند باید مرکز مهم امورش را هم عوض کند ولی اگر مرکز مهم امور تهران باشد ولی سکونتش را عوض کند اقامتگاه او تغییر نمی‌یابد .

ـ در این ماده می‌گوید اگر بخواهیم اقامتگاه را تغییر دهیم باید سکونت را عوض کنیم و شرطش هم این است که مرکز مهم امور را باید تغییر دهد .

این اشتباه است چرا که نیازی به تغییر محل سکونت نیست بنا به تعریفی که در م ۱۰۰۲ ق.م شده است .

اقامتگاه اشخاص حقوقی

۱) اگر اشخاص حقوقی تجاری باشند ، اقامتگاه آنان محل ادارهٔ آنهاست .

۲) و اگر اشخاص حقوقی غیرتجاری باشند ، اقامتگاه آنان مرکز عملیات شرکت است .

خلاصه

تشخیص تابعیت اشخاص حقوقی

- اشخاص حقوق عمومی ← اینان تابع قاعده عام هستند که براساس محل دفتر آنها می‌باشد.
- اشخاص حقوق خصوصی
  - اشخاص حقوق خصوصی تجاری
    - ۵۹۱ ق.تجارت
    - اقامتگاه
      - ۱۰۰۲ ق.م ← مرکز مهم امور
      - ۵۹۰ ق.تجارت ← مرکز مهم امور / محل اداره
  - اشخاص حقوق خصوصی غیرتجاری

تغییر تابعیت اشخاص حقوقی ← اصل بر این است که تغییر براساس تغییر اقامتگاه است الا م ۹۴ و ۱۱۰ ق.تجارت

- م ۹۴ ق.ت ← تغییر تابعیت با انحلال شرکت
- م ۱۱۰ ق.ت ← تغییر تابعیت با اتفاق آراء

اقامتگاه

- تعریف
- اصول میانی
  - اصل لزوم ۱۰۰۲ ق.م ـ اصل این است که اقامتگاه اختیاری است <u>مگر اینکه</u> قانون استثناء کرده باشد. (اصل ۳۳ ق.اساسی)
    - اقامتگاه اجباری
      - ۱ـ زن شوهردار ۱۰۰۵
      - ۲ـ صغیر ۱۰۰۶
      - ۳ـ کارمندان ۱۰۰۷
      - ۴ـ نظامیان ۱۰۰۸
      - ۵ـ افراد کبیر ۱۰۰۹
    - اقامتگاه اختیاری
      - اقامتگاه زن شوهردار ۱۰۰۵
        - اگرشوهرش اقامتگاه معلومی نداشته باشد
        - زن با رضایت شوهر خود
        - با اجازه محکمه
      - اقامتگاه قراردادی ← ۱۰۱۰
      - اقامتگاه قضایی ← ۱۰۱۰
  - اصل وحدت ـ ۱۰۰۳
  - اصل تغییرپذیری ـ ۱۰۰۴

حقوق بیگانگان

تعریف : اشخاصی که ساکن یک کشور هستند ولی تابعیت آن کشور را ندارند .

مثال در کشور A یک عده اتباع A هستند و یک عده بی‌تابعیتند و یک عده اتباع خارجه هستند .

مثال در کشور آلمان کسانیکه ساکن آلمان هستند تبعه و در قسم دیگر تبعه خارجه و بیگانه محسوب می‌شوند .

اما در حقوق ما وقتی صحبت از تبعه می‌کنند مقنن بیگانگان را خودی می‌داند چون می‌گوید کلیه سکنه ایرانی و لذا اینها همه سکنه ایران هستند مگر کسانی که تابعیتشان به خارج مسلم باشد .

پس از دیدگاه مقنن ، اتباع خارجه فقط بیگانه محسوب می‌شوند و هر جا که قانون مدنی صحبت از بیگانگان می‌کند منظورش فقط اتباع خارجه می‌باشد ولی تابعیت در قانون ما وجود ندارد.

م ۷ ق.م : اتباع خارجه مقیم در خاک ایران ...

م ۸ ق.م : اموال غیرمنقول که اتباع خارجه ...

م ۹۶۱ ق.م : جزء در موارد ذیل اتباع خارجه ...

م ۹۶۲ ق.م : جزء در موارد ذیل اتباع خارجه ...

م ۹۶۷ ق.م : ترکه منقول یا ... اتباع خارجه ...

انواع : بیگانگان یا مهاجرند یا برای تجارت آمده‌اند یا دانشجو و طلبه‌اند که برای تحصیل آمده‌اند یا بیمارند که برای درمان آمده‌اند و یا برای کار آمده‌اند که اعم از مأموران سیاسی و دیپلماتیک می‌باشند و یا توریست‌اند که برای جهانگردی آمده‌اند و یک عده هم غیر از اینان می‌باشند .

اصول حقوق بیگانگان

۱) اصل ورود و اقامت   ۲) اصل حداقل حقوق

ـ هیچ کشوری وجود ندارد و نیز نمی‌تواند ادعا کند که به بیگانگان اجازه ورود نمی‌دهد بلکه ممکن است کشوری برای ورود بیگانگان شرایط مشکلی را در نظر بگیرد مثلاً ویزا بگذارد مثل شوروی سابق که دارای مقررات ورودی مشکل بوده و یا کشوری ساده می‌گیرد .

فلذا احدی از کشورها نمی‌توانند ادعا کنند که از ورود بیگانگان جلوگیری می‌کنند چرا که در میان کشورها حداقل با یک کشور رابطه دیپلماتیکی دارد و همین که دیپلمات در آن کشور وجود

وقتی کسی وارد شد حداقل می‌خواهد که در آنجا سکونت داشته باشد فلذا اصل ورود و اقامت با هم می‌باشند و چنانچه کسی وارد شد و اقامت گزید می‌بایست که از یکسری حقوق مدنی متمتع گردد . مثلاً به هنگام ورود و اقامت حداقل باید جانش مصون باشد و اینچنین نباشد که به محض ورود به فرودگاه ، با چاقو او را بکشند .

منابع

منابع حقوق بیگانگان را می‌توان در :

قوانین ـ قراردادها ـ عرف و از لحاظ عملی جستجو کرد .

از لحاظ عملی ـ یعنی قبل از اینکه به کسی برچسب بیگانه چسبانده شود او یک انسان است و چنانچه هیچ قانون و عرف و قراردادی هم موجود نباشد او دارای یکسری حقوق می‌باشد .

قوانین : بعضی از حقوق بیگانگان در قوانین یافت می‌شوند که یا مطلق و یا مشروط می‌باشند .

ـ **مطلق** یعنی اینکه در قانون اشاره می‌دارد که بیگانه این حقوق را دارد و نمی‌گوید دارا بودن این حقوق بشرطی است که دولت متبوع بیگانه چنین حقی را برای اتباع او هم قائل باشد .

م ۹۶۱ : جزء در موارد ذیل اتباع خارجه نیز از حقوق مدنی متمتع خواهند بود : ......

در این ماده شرط رفتار تقابل را قرار نداده است .

م ۹۶۲ : ... معذلک اگر یکنفر تبعه خارجه در ایران عملی حقوقی انجام دهد در صورتیکه مطابق قانون دولت متبوع خود برای انجام آن عمل واجد اهلیت نبوده و یا اهلیت ناقصی داشته است آن شخص برای انجام آن عمل واجد اهلیت محسوب خواهد شد .

م ۹۶۳ : اگر زوجین تبعه یک دولت نباشند روابط شخصی و مالی بین آنها تابع قوانین دولت متبوع شوهر خواهد بود .

م ۹۶۴ : روابط بین ابوین و اولاد تابع قانون دولت متبوع پدر است ...

م ۹۶۵ : ولایت قانونی و نصب قیم بر طبق قوانین دولت متبوع مولی علیه خواهد بود .

م ۷ : اتباع خارجه مقیم در خاک ایران از حیث مسائل مربوط به احوال شخصیه و اهلیت خود ... مطیع قوانین و مقررات دولت متبوع خود خواهند بود .

و مواد ۹۶۷ و ۹۷۰ و ۹۷۱ و ۹۷۲ همه اینها حقوق بیگانگان را **بطور مطلق** بیان می‌نمایند.

اصل ۴۲ ق.اساسی : اتباع خارجه می‌توانند در حدود قوانین به تابعیت ایران درآیند ...

در این اصل هم بطور مطلق بیان شده است .

ـ اما در بعضی موارد بعضی از حقوق که به بیگانگان داده می‌شود مشروط است بر اینکه دولت متبوع او هم اینچنین حقوقی را به اتباع ما نیز بدهد ـ مثال در مورد داشتن اموال غیرمنقول .

م ۱۲۹۵ : محاکم ایران به اسناد تنظیم شده در کشورهای خارجه همان اعتباری را خواهند داد که آن اسناد مطابق قوانین کشوری که در آنجا تنظیم شده دارا می‌باشد ... : ثالثاً کشوری که اسناد در آنجا تنظیم شده بموجب قوانین خود یا عقود اسناد تنظیم شده در ایران را معتبر بشناسد. ... ـ این ماده شرط تقابل را قرار داده است .

قراردادها : گاهی معاهدات یکسری حقوق برای بیگانگان به رسمیت می‌شناسند که اینها هم گاهی مطلق هستند مثل عهدنامه مودت ایران و بلژیک که ماده ۵ آن اینچنین می‌باشد .

و ماده ۴ عهدنامه دوستی و مودت ایران و آمریکا ۱۳۳۴ که می‌گوید شرکتهای آمریکائی می‌توانند در ایران ثبت شوند و در ایران مال غیرمنقول داشته و بالعکس که این ماده قید تقابل را ملحوظ نموده است .

ـ پس در بعضی موارد عهدنامه ، حقوقی را به بیگانگان بدون قید تقابل می‌دهد مثل حقوق کنسولی و مصونیت کنسولی که هیچگاه بطور شرط تقابل قید نمی‌گردد و یا کنوانسیونهای چهارگانه ژنو در مورد اسراء و با کنوانسیون اطفال که در هیچیک از اینها شرط تقابل نشده است و همچنین پروتکل ۱۹۲۹ شیکاگو در مورد منع استفاده از سلاح‌های شیمیائی .

عرف : گاهی عرف یکسری حقوق برای بیگانگان در نظر می‌گیرد که اینها هم گاهی مشروطند .

مثال ـ یک کشتی که در بندرعباس پهلو می‌گیرد ناخدای آن و ملوانان بدون ویزا می‌توانند در شهر تردد نمایند و خرید بکنند که این بطور مطلق می‌باشد .

و گاهی مشروط است . مثال ـ در مرز ایران و پاکستان ، افراد ساکن در منطقه‌های مرزی می‌توانند به دو طرف مرز رفته و خرید و فروش نمایند که در اینجا این عبور متقابل می‌باشد .

" موارد فوق عمدتاً منابع حقوق بیگانگان می‌باشد . "

اصل ورود و اقامت

در اصل ورود و اقامت شش بحث است :

۱) اصل ورود ۲) اصل عبور ۳) اصل اقامت ۴) اصل خروج ۵) اصل اخراج ۶) اصل استرداد

اصل ورود : در این مورد دو قانون داریم :

۱) قانون ورود و اقامت سال ۱۳۱۰ که آئین‌نامه اجرائی‌اش در ۱۳۵۲ به تصویب رسید .

۲) قانون گذرنامه اسفند سال ۱۳۵۲ .

در قانون گذرنامه به صراحت آمده : کسانی که می‌خواهند وارد ایران شوند باید دارای گذرنامه و روید‌اد باشند . حال دعوا بر سر این است که ماهیت گذرنامه چیست؟

ماهیت گذرنامه

در حقوق بین‌الملل دو مفهوم از گذرنامه است :

۱) در یکجا یعنی پاسپورت یعنی گذشتن ـ پس کسی که می‌خواهد از اینجا به کشوری دیگر برود باید چیزی در دست داشته باشد که مهر بخورد فلذا به این گذرنامه گفته‌اند یعنی سند و نامه‌ای که برای گذشتن لازم است و این مفهوم غالب بین‌المللی است .

۲) مفهومی دیگر یعنی اینکه چنانچه این شخص بخارج برود ، این گذرنامه در حکم همان شناسنامه‌اش در داخل است فلذا این یک سند بزبان بین‌المللی است که در حقیقت سند تشخیص هویت او در خارج است و در قانونش نیز آمده که باید به دو زبان درج شود که یکی فارسی و دیگری انگلیسی است .

ـ این دو مفهوم در حقوق بین‌الملل ازگذرنامه می‌باشد که از لحاظ حقوقی آثار بسیار متفاوتی از هم دارند .

اگر گفته شود برگ عبور است ، این حق هرکس نمی‌باشد که آنرا داشته باشد و می‌بایستی هر کسی برای دارا شدن آن شرایطی را دارا باشد .

اما اگر بگوئیم سند تشخیص هویت است ـ در اینحال هر کس که بدنیا می‌آید طبق قانون ثبت احوال شخصیه می‌بایست سند تشخیص هویت داشته باشد و این حق را به محض تولد دارا می‌شود.

قانون گذرنامه را سند تشخیص هویت دانسته پس این حق را به کلیه افراد می‌دهد .

براساس قانون گذرنامه سه نوع گذرنامه داریم :

۱) گذرنامه عادی ۲)گذرنامه خدمت ۳) گذرنامه سیاسی

ـ **گذرنامه عادی** ، همین است که جلد قهوه‌ای دارد و ممکن است فردی یا خانوادگی باشد و نیز ممکن است یکبار مصرف و یا مدت‌دار باشد .

ـ **گذرنامه خدمت** هم به شکل جلد آبی است و مخصوص مأموران دولت است و در بعضی کشورها نیاز به ویزا ندارد .

ـ **گذرنامه سیاسی** که به شکل جلد سبز است و از امتیازاتی بهره‌مند است مثل معافیت از عوارض و مالیات و ...

ـ براساس قانون گذرنامه مصوب ۵۱ مواد ۳۷ به بعد تعیین مجازات برای متخلفین نیز نموده است مثل استفاده از گذرنامه دیگران و ورود به ایران و یا جعل گذرنامه و ... جرم است .

اصل عبور : ممکن است وقتی که شخص وارد ایران شد در ایران اقامت نکند بلکه بعنوان عبور از ایران استفاده کند . مثال ـ ۲ روز یا ۴ روز از جاده‌های ایران استفاده کند و از ترکیه به پاکستان برود ـ براساس قانون ورود ، حداکثر اقامت اینان ۱۵ روز می‌باشد که به **ویزای ترانزیتی** معروف است .

- ورود ۲ دسته از اشخاص با ویزای ترانزیتی نیاز به اجازهٔ هیأت وزراء دارد :
۱) اشخاصی که بی‌تابعیت هستند ۲) اشخاصی که نامشان در لیست سیاه (لیست هیأت وزراء) می‌باشد .

اصل اقامت : اقامت دو دسته است : ۱) اقامت موقت ۲) اقامت دائم

اقامت موقت حداکثر ویزایش ۹۰ روز (سه ماه) است و در هر دو نوع اقامت شخص حداکثر ظرف ۸ روز پس از ورود خود می‌بایست خود را به پاسگاه نیروی انتظامی معرفی نماید و کارت اقامت بگیرد در غیراینصورت اخراج می‌شود .

اصل خروج : در اقامت موقت اگر مازاد بر ۹۰ روز ماند ، نیاز به روادید خروج دارد ، مدت اقامت که تمام شد باید خارج شود و الا اخراجش می‌کنند .

اصل استرداد مجرمین : قانونی بنام قانون استرداد مجرمین ۱۳۴۹ داریم که کلیه جرائمی را که می‌شود بخاطرش استرداد کرد و نیز کشورهایی که می‌توانند درخواست استرداد کنند و نیز شرایط استرداد را در بر دارد .

کشورهایی که می‌توانند درخواست استرداد نمایند ، سه دسته هستند :
۱) کشور محل وقوع جرم ۲) کشور متضرر از جرم ۳) کشور متبوع شخص زیان‌زننده
که اینان سلسله مراتبی دارند .

یعنی اگر یک فرانسوی در انگلیس در سفارت ترکیه نارنجک بیاندازد و به ایران بیاید باید او را به کشور محل وقوع جرم (انگلیس) و بعد از آن به کشور متضرر (ترکیه) و بعد به کشور متبوع شخص تحویل داد .

هیچ کشوری تبعه خود را مسترد نمی‌کند و استرداد خاص اتباع بیگانه است و شرطش این است که حتماً می‌بایست فیمابین کشورها قرارداد استرداد موجود باشد .

دادگستری آن کشور به وزارت خارجه‌اش می‌نویسد و وزارت خارجه‌ها با هم مکاتبه می‌کنند و به وزارت دادگستری کشور محل اقامت مجرم اطلاع می‌دهد و وزارت دادگستری به دادگستری آن محل گزارش می‌دهد و بر طبق قوانین وی متهم شناخته می‌شود و اگر به جرم انتسابی محکوم شد مستردش می‌کنند .

اگر برای اتهامش مجازات دیده بود دیگر قابل استرداد نیست ولی اگر بخشی را مجازات دیده برای بخشی دیگر از آن مجازات ، قابل استرداد است .

اصل حداقل حقوق

در اینجا دو نوع حقوق متصور است : ۱) حقوق خصوصی ۲) حقوق عمومی

۱) حقوق خصوصی ـ در حقوق خصوصی اینکه بیگانگان می‌توانند دارای حقوق خصوصی شوند نص با م ۹۶۱ می‌باشد :

جز در موارد ذیل اتباع خارجه نیز از حقوق مدنی متمتع خواهند بود...

۱ـ در مورد حقوقی که قانون آنرا صراحتاً منحصر به اتباع ایران نموده و یا آنرا صراحتاً از اتباع خارجه سلب کرده است . قانون صراحتاً گفته که اتباع خارجه نمی‌توانند از حق دارا شدن اموال غیرمنقول منتفع شوند .

۲ـ در مورد حقوق مربوط به احوال شخصی که قانون دولت متبوع تبعه خارجه آنرا قبول نکرده است .

۳ـ در مورد حقوق مخصوصه که صرفاً از نقطه نظر جامعه ایرانی ایجاد شده باشد ، مثل ریاست جمهوری .

م ۷ : اتباع خارجه مقیم در خاک ایران از حیث مسائل مربوط به احوال شخصیه و اهلیت خود و همچنین از حیث حقوق ارثیه در حدود معاهدات مطیع قوانین و مقررات دولت متبوع خود خواهند بود .

مثال ـ مرد و زن کلمبیائی در ایران می‌خواهند طلاق بگیرند ـ فلذا می‌بایست که تابع قانون ملی‌شان باشند ـ در حقوق کلمبیا می‌بینیم که طلاق در آنجا ممنوع است . پس ماده ۷ قانون مدنی می‌گوید که حق ندارید او را طلاق دهید چون قانون آنها طلاق را ممنوع می‌داند .

ـ در م ۹۶۱ چون کلیه حقوق شخصیه را بررسی می‌کند و این بند (۳) را آورده و نیز حتی اگر نمی‌آورد باز مشخص بود که احوال شخصی باید طبق قانون ملی‌شان باشد .

بعضی از حقوق برای حفظ جامعه ایرانی است مثل قوانین امور حسبی و به همین دلیل نمی‌شود که بر یک صغیر یا محجور ایرانی یک قیم یا ولی خارجی نصب کرد چرا که این قوانین امور حسبی مخصوص جامعه ایرانی است و یا قاضی و دادستان را نمی‌شود یک خارجی قرار داد .

ـ بحثی در کتابها می‌شود در مورد یکی از حقوق خصوصی که بحث استملاک بیگانگان است .

استملاک بیگانگان

این از دیرباز سؤال بوده و هنوز هم می‌باشد ـ در این باب چند قانون قدیمی وجود دارد .

۱) آئین‌نامه منع استملاک املاک مزروعی ۱۳۱۰ ـ قبل از این قانون کاپیتولاسیون بوده است .

۲) آئین‌نامه منع استملاک بیگانه ۱۳۰۸ که نه تنها املاک مزروعی بلکه هیچ مال غیرمنقولی را نمی‌تواند دارا شود الا در مواردی که قانون مقررکرده است ـ (به شرط اینکه در ایران اقامت دائم داشته باشد و یا در حد نیاز و یا برای کار یا سکونت بخواهد و با اجازهٔ کمیسیونی در وزارت امور

۳) تصویبنامه منع استملاک املاک بیگانگان ۱۳۴۲ .

۴) آئین‌نامه منع استملاک بیگانگان ۱۳۴۴ ـ در این آئین‌نامه گفته کسانی که اقامت موقت فصلی دارند می‌توانند در ایران مال غیرمنقول داشته باشند ـ اقامت موقت فصلی یعنی کسانی که در فصل خاصی برای اقامت به ایران می‌آیند مثل شیخ‌نشین‌های خلیج که در فصل گرما به شیراز می‌آیند حال اگر این اقامت موقت فصلی منظم بود طبق آئین‌نامه ۴۴ عمل می‌شود .

ـ ماده ۸ قانون مدنی که در ۱۳۰۷ تصویب شده منع نمی‌کند بلکه محروم می‌کند ـ یعنی گفته اگر دارید ، داشته باشید ولی تابع قوانین ایران باشید و در قانونهای بعد از این قانون منع کردن را آورده است .

چند سئوال در این باب مطرح است :

با توجه به این تاریخچه آیا بیگانگان حق تملک متعدد اموال غیرمنقول را دارند؟

چون در ماده ۵ تصویبنامه ۱۳۴۲ اجازه می‌دهد و در تصویب‌نامه ۱۳۴۴ دیگر ماده ۵ را ذکر نکرده فلذا حال می‌توان به بیگانه اجازه داد یا خیر؟

ـ عده‌ای گفتند بله ـ چون در سال ۴۲ این حق را داده و در سال ۴۴ آنرا منع نکرده گرچه آنرا ذکر مجدد نکرده است پس می‌شود که به او اجازه داد .

این تفسیر یک مشکل دارد ـ چون آنها این مجموعه مقرراتی را درست ندیده‌اند چرا که آنچه نیاز به مجوز دارد منع تعدد نیست بلکه روح حاکم بر این قوانین است که این طور می‌باشد که بیگانگان نمی‌توانند مال غیرمنقول داشته باشند و این یک اصل است ـ یعنی شخص بیگانه یک‌سانتی متر مربع زمین نیز نمی‌تواند داشته باشد مگر در مواردی که در قانون پیش‌بینی شده است . پس اگر بخواهد دارا شود نیاز به جواز دارد و اگر بخواهد داشته باشد نیاز به شروطی است که در قانون آمده است .

در این رابطه یک سئوال مطرح است که :

بیگانه آیا می‌تواند مرتهن مال غیرمنقول باشد؟

مثال ـ شخصی فرانسوی با یک ایرانی معامله می‌کند ـ آیا ایرانی می‌توان مال غیرمنقول را به فرانسوی به رهن بگذارد؟

ـ عده‌ای گفتند می‌تواند ، چون ماهیت رهن ایجاد مالکیت نمی‌کند یعنی ماهیتاً عقد رهن برای ایجاد مالکیت نیامده است پس چه اشکال دارد .

اما باید گفت درست است که ایجاد مالکیت نمی‌کند اما مواردی است که ایجاد مالکیت می‌کند

ماده ۳۷ اصلاحیه ق.ث ۱۳۴۷ در تبصره می‌گوید : اگرکسی زمین را نخرید ، مرتهن خودش می‌تواند آنرا بجای دینش بردارد .

ـ در اینجا یک دریچه بسیار بزرگی باز شده که هر خارجی از این طریق کلاهبرداری کند و مال غیرمنقول را بردارد در اینجا خارجی با ایرانی یک قرارداد صوری رهنی درست می‌کند و بعد از اینکه مرهون بعد از مدتی نتوانست دینش را بدهد لذا بفروش گذاشته می‌شود و چون کسی آنرا نمی‌خرد با آن قیمتی که اعلام شده مثلاً کسی خانه یک میلیونی را پنج میلیون نمی‌خرد ، لذا خودش (خارجی) آنرا می‌خرد .

ـ عده‌ای می‌گویند آنجا که خارجی می‌خواهد مالک شود چون آنچه که اجازه داده آئین‌نامه بوده نه قانون .

اینجا یک سئوال دیگر مطرح است که :

ملی کردن یا سلب مالکیت اموال بیگانگان در ایران چگونه است؟

هیچ قانونی در این باب نداریم بلکه قانون اساسی ، مالکیت خصوصی را محترم شمرده است.

در عهدنامه‌های متعددی که با خارجیان امضاء شده مثل ماده ۸ عهدنامه دوستی و مودت ایران و آمریکا این پیش‌بینی شده بود ـ ماده ۴ عهدنامه دوستی و مودت ایران و فرانسه ـ رأی ۱۹۵۵ دیوان دادگستری لاهه این را پیش‌بینی نموده است .

حال طبق ماده ۹ ق.م مفاد عهدنامه‌ها در حکم قانون است ، پس قانون ما ملی کردن را پذیرفته است در مورد ملی کردن اموال آمریکائی ، آنان استناد کردند به ماده ۸ و ماده ۴ که خسارات ناشی از ملی کردن بود .

ـ پس سلب مالکیت از اموال غیرمنقول خارجی‌ها در معاهدات پیش‌بینی شده نه در قانون .

سؤالی دیگرکه مطرح می‌شود اینکه :

ترکه غیرمنقول بیگانگان چگونه است؟

یعنی فرانسوی خانه‌ای در ایران دارد و می‌میرد و یک دائی و یک پسر و یک دختر و یک زن دارد ـ حال چه باید کرد؟

آیا قانون ایران حاکم است یا قانون فرانسه؟ ...

ماده ۹۶۷ قانون مدنی می‌گوید در قوانین ماهوی ، تابع قانون ملی‌شان می‌باشند .

و ماده ۸ قانون مدنی می‌گوید اموال غیرمنقول اینان در ایران ، تابع قانون ایران است .

ماده ۹۶۷ گفته که تشخیص ورثه باید بر طبق قانون فرانسه باشد اگرچه مال غیرمنقول در ایران است ولی باید قانون فرانسه تشخیص دهد که چه کسی به چه مقدار ارث می‌برد اما بغیر از این موارد که قوانین اصلی ارث است که تشخیص وراث و سهم‌الارث و موانع ارث است می‌باشد و آنچه که مشکل است مثل مهر و موم آن طبق قانون ایران یا مثل تقسیم یا افراز هم تابع قانون محل وقوع مال غیرمنقول (ایران) می‌باشد .

پس موارد ماهوی طبق قانون فرانسه و موارد شکلی طبق قانون ایران است .

۲) حقوق عمومی ـ عمدتاً بیگانگان چهار حق دارند :

۱ـ حق تراقع قضائی ۲ـ حق حمایت از جان و مال و حیثیت

۳ـ حق حمایت از مسکن ۴ـ حق حمایت از شغل یا اشتغال

حق ترافع قضائی : یعنی اگر برای بیگانه‌ای حقوقی محترم شمرده شد و چنانچه او بخواهد از آن بهره‌مند شود ولی با موانعی روبرو شود ، بتواند به مرجعی جهت رفع مانع رجوع کند.

مثال ـ قانون می‌گوید حق تمتع از احوال شخصیه را دارد و وی می‌خواهد که ازدواج کند ولی موانعی وجود دارد که او را از ازدواج باز می‌دارد پس باید دادگاهی باشد که به او زن بدهند .

اصل ۳۴ قانون اساسی این حق را محترم شمرده است . دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هرکس می‌تواند به منظور دادخواهی به دادگاههای صالح رجوع نماید ...

این اصل نمی‌گوید که هر فرد ایرانی بلکه می‌گوید هر فردی حق دادخواهی دارد .

در ماده ۲۱ ق.آ.د.م در باب صلاحیتها می‌گوید که مدعی باید در محل اقامتگاه مدعی‌علیه اقامه دعوی‌کند و نمی‌گوید که مدعی ایرانی ، یعنی هیچ شرط تابعیت در صلاحیت مراجع وجود ندارد و م ۳۲ ق.م.آ.د.م هم همین را می‌گوید و نیز در ماده ۲۱۸ تا ۲۲۳ ق.آ.د.م نحوه اخذ تأمین از بیگانگان و شرایط آنرا بیان می‌دارد .

عده‌ای ایراد گرفتند که اصل ۳۴ در فصل سوم حقوق ملت و شامل ایرانیها می‌شود .

این ادعا غلط است چون فرق است بین ملت و تابعیت ـ ملت انسانهایی هستند که در یک سرزمین با یک هدف واحد زندگی می‌کنند اما تابعیت شرطش زندگی در یک جا نیست . افراد ایرانی که در اروپا زندگی می‌کنند تبعه ایرانی هستند ولی جزء ملت ایران نیستند ـ ملیت شرطش تابعیت نیست.

ـ در این جا مقنن ایرانی ، این مسئله را خیلی ظریف پیش‌بینی کرده است ـ در بعضی اصول مقنن گفته هرکس ، هر فرد و در بعضی اصول گفته (۴۱) هر فرد ایرانی و در اصل ۴۲ گفته اتباع خارجی یعنی در یک فصل چهار نوع کلمه را بیان داشته پس این فصل هم شامل حقوق اتباع ایرانی و هم شامل حقوق اتباع خارجه می‌شود .

لذا هر ۳ اینها یعنی هر فرد ، هر فردی ایرانی ، اتباع خارجی باید در ایران زندگی بکنند تا ملت بر آنها اطلاق گردد .

بعضی اساتید گفته‌اند ملت در اسلام است و تابعیت در ایران است ـ آنکه در اروپا است تشکیل ملت نمی‌دهد اما در تشکیل حکومت نقش دارد و رابطه‌اش با دولت است ـ ملیت در بحث حقوق بین‌الملل خصوصی نیست و در بحث حقوق داخلی است چون مال یک جامعه است .

پس این ایراد بر اصل ۴۱ وارد نیست .

ـ حق حمایت از جان و مال و مسکن ـ مقنن در اصل ۲۲ قانون اساسی پیش‌بینی کرده است : حیثیت ، جان و مال ، حقوق ، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویزکند .

ـ حق حمایت از شغل و اشتغال : در این مورد حرف زیاد است . در قانون کار همیشه مواردی مشمول کار بیگانگان می‌شود ـ بعد از پیروزی انقلاب ، اصل ۸۲ قانون اساسی یک تخصیص به قانون کار زد و اشتغال به کار کارشناسان خارجی در دستگاههای دولتی را ممنوع کرده است مگر با اجازهٔ مجلس شورای اسلامی .

پس هیأت دولت با وزارتخانه‌ها نمی‌توانند کارشناس خارجی بگیرند ولی راهش را پیدا کرده‌اند ـ آنان پروژههای خود را به شرکت‌های خصوصی واگذار می‌کنند و شرکتهای خصوصی کارشناس خارجی می‌آورند و چون شرکت دولتی نیست فلذا مشمول این اصل نمی‌شود .

حقوق اشخاص حقوقی بیگانه

ما مواد ۵۸۴ و ۵۸۸ قانون تجارت را داریم .

م ۵۸۸ می‌گوید : اشخاص حقوقی بیگانه از کلیه حقوق می‌توانند متمتع شوند ... ـ در اینجا کارخانه‌ای نمی‌تواند قیم دیگری شود .

م ۵۸۴ می‌گوید : ...

ـ م ۳ ق.ث شرکتها و مالکیتهای صنعتی و م ۵۸۴ ق.ت را داریم ـ م ۳ می‌گوید شرکتهای خارجی اگر بخواهند در ایران فعالیت بکنند باید خودشان با شعبه شان در یک دفتر در ایران ثبت شوند .

و م ۵۸۴ می‌گوید که غیر تجاریها باید در آنجا ثبت شوند .

بنابراین به شرط اینکه یک شخص حقوقی بیگانه :

اولاً ـ در کشور خودش تأسیس شده باشد .

ثانیاً ـ بیاید در دفتر ثبت شرکتها ثبت شود .

میتوانند مثل اشخاص حقیقی از کلیه حقوق خصوصی و عمومی بهره‌مند شوند الا آن حقوقی که بالذاته حق خاص انسان است .

ـ بعد از پیروزی انقلاب با وجود اصل ۸۱ قانون اساسی بنظر رسید که یک مانعی در این راه بوجود آمده است چرا که این اصل می‌گوید : دادن امتیاز تشکیل شرکتها و مؤسسات در امور تجارتی و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجیان مطلقاً ممنوع است . ـ پس در اول انقلاب به ثبت رساندن یک شرکت به منزله دادن امتیاز تلقی گردید تا اینکه مرحوم شهید رجائی

در ۶۰/۱/۸ طی نامه‌ای از شورای نگهبان این سئوال را کرد که ثبت شرکتها بـه منزلـه دادن امتیـاز است؟

شورای نگهبان در پاسخ جواب داد که خیر و از آن تاریخ ثبت شرکتها آغاز گردید.

اخیراً می‌گویند دادن امتیاز تشکیل، انحصاری اسـت امـا رأی شـورای نگهبـان ثبـت در دفتـر شرکتها را به منزله تشکیل نمی‌داند و مشمول قواعد عمومی می‌داند.

ـ پس با توجه به اصل ۸۱ اگر ۳ آلمانی بخواهند در تهران شرکتی تشکیل دهند و اگر تـشکیل دادند اقامتگاهشان ایران است ولی این اصل این اجازه را به آنها نمی‌دهد بلکه آنها باید شرکت را در آلمان تشکیل دهند و در ایران به ثبت برسانند.

حقوق بین‌الملل خصوصی (۲)

علل پیدایش دعاوی بین‌الملل خصوصی

۱ـ وجود اتباع کشوری در کشوری دیگر : اگر در کشوری فقط اتباع همان کشور باشند، دعاوی فقط داخلی است و حقوق بین‌الملل خصوصی در اینحال مفهومی ندارد .

۲ـ حمل و انتقالات اسنادی : تجار توسط فاکس با یکدیگر سند رد و بدل می‌کنند ـ ایجاب در ایران و قبول در ژاپن شده است و رابطه مربوط به حقوق بین‌الملل خصوصی است : او کالا می‌فرستد از طریق بنادر و شما سند را می‌فرستید و پول را از طریق بانک ذینفع به تاجر می‌رسانید و چنانچه دعوایی رخ دهد این مربوط به حقوق بین‌الملل خصوصی است .

۳ـ اغماض مقنن یا قاضی از اعمال قوانین خود : اعمال قوانین ، اهرم اعمال حاکمیت است و هر حکومتی در قلمرو خود ، قانون خود را اجرا می‌کند .

م ـ ۵ ق.م می‌گوید : کلیه سکنه ایران اعم از اتباع داخله و خارجه مطیع قوانین ایران خواهند بود مگر در مواردی که قانون استثناء کرده باشد .

اجرای احکام و پرداخت مالیات و ... از طریق اعمال قانون حاکم است و برنده‌ترین سلاح اعمال حاکمیت توسل به قانون توسط حکومت است .

تعارض قوانین وقتی مفهوم دارد که احتمال حیات قانون خارجی در ایران باشد مثلاً گفته شود اتباع خارجه در احوال شخصیه مطیع قانون خود هستند .

پس برای وجود تعارض قوانین شرط است که مقنن سخت نگیرد و نگوید من حتماً قانون خود را اعمال می‌کنم .

ـ در ماده ۵ در ادامه ، یک استثناء وارد کرده است .

در ماده ۷ احوال شخصیه را استثناء می‌کند و زن و مرد فرانسوی تابع قانون خودشان می‌باشند فلذا اگر قانون احوال شخصیه فرانسه آمد و با قوانین ما تعارض داشت چه باید کرد؟

ـ گاهی اغماض را مقنن به قاضی محول می‌کند که مصادیق آن در حقوق ما نادر است .

فرض کنید زن و مرد انگلیسی مقیم تهران هستند و می‌خواهند طلاق بگیرند ، م ۷ ق.م آنرا تابع قانون انگلیس می‌داند و قاضی حاکم در تهران براساس قانون ملی رفتار می‌کند . قاضی به حقوق انگلستان رجوع می‌کند و حقوق آنها می‌گوید ، دعوی تابع محل اقامت یا سکونت است در اینحال قانون انگلستان ، قانون ایران را مد نظر دانسته که به این احاله گفته می‌شود .

ـ احاله درجه اول آنست که دعوی را بازمی‌گردانند به کشور محل وقوع و طرح دعوی .
ـ احاله درجه دوم آنست که انگلستان دعوی را برای رسیدگی به کشور ثالثی ارجاع دهد .
مثال ـ می‌گوید قانون محل اقامت آنها باید رعایت شود ، مثلاً قانون محل اقامت ایتالیا است .
در اینحال م ۹۷۳ تعیین تکلیف کرده است و قاضی ایران می‌تواند قانون ایتالیا را اجرا نکند.
ـ این از موارد تخییر است ـ بعضی از شارحین حقوقی گفته‌اند ، منظور از مکلف است در ماده ، اجبار نمی‌باشد اما این نظر صحیح نمی‌باشد .

« پس در احاله ، مقنن قاضی را مخیر گذاشته است » .

اصطلاحات حقوق بین‌الملل خصوصی و تعارض قوانین

۱ـ صلاحیت قضائی در برابر صلاحیت قانونگذاری	۶ـ قانون محل وقوع یا انعقاد عقد
۲ـ قواعد حل تعارض در برابر قوانین ماهوی	۷ـ قانون حاکمیت اراده
۳ـ قوانین شخصی در برابر قوانین ذاتی	۸ـ قانون محل وقوع شئ
۴ـ قوانین برون مرزی در برابر قوانین درون‌مرزی	۹ـ قانون محل تنظیم/ شکلی
۵ـ قانون ملی در برابر قانون اقامتگاه	۱۰ـ قانون مقر

۱ـ صلاحیت قضائی در برابر صلاحیت تقنینی : در هر دعوی بین‌المللی ابتدا باید دید قانون حاکم چیست؟ و دوم اینکه محکمه صلاحیت‌دار کجا است؟

در دعاوی داخلی قانون ایران و محاکم ایران حاکم است ولی در دعاوی بین‌المللی اینطور نیست . یک تاجر اسپانیایی مقیم لندن با تاجر آلمانی مقیم فرانسه در اتریش یکصد هزار تن برنج را در ترکیه به تاجر ایرانی تحویل و توسط شرکت حمل و نقل پاکستانی به تهران حمل و نقل می‌گردد .

ـ در یک دعوای حقوق بین‌الملل خصوصی یکی از عمده‌ترین مباحث ، **یافتن محکمه صالح است** و گاهی محکمه ایران صالح است ولی در جای دیگر علیه او اقامه دعوی می‌کنند و در اینحال ایراد به صلاحیت می‌شود و دعوی رد می‌شود .

ـ اگر تاجر اسپانیائی برنجها را به آلمانی ندهد ، حال تاجر آلمانی بکدامیک از محاکم می‌تواند رجوع کند؟

صلاحیت قضائی ، یافتن محکمه صالح در دعوی تعارض قوانین و حقوق بین‌الملل خصوصی می‌باشد .

ـ ممکن است محکمه ایرانی صلاحیت داشته باشد ولی قانون ایران حاکم نباشد ، مثلاً یک زن و مرد فرانسوی در ایران می‌خواهند طلاق بگیرند (م ۲۱ ق.آ.م) که باید در محل اقامتگاه خوانده، اقامه دعوی کنند .

ـ قانون صالح به دعوی در م ۷ ق.م می‌باشد : احوال شخصیه تابع قانون ملی است ، پس صلاحیت قضائی با صلاحیت قانونگذاری متفاوت است .

۲ـ قواعد حل تعارض در برابر قوانین ماهوی : در دعاوی بین‌الملل خصوصی باید قانون حاکم را پیدا کرد که در دعاوی داخلی ، قانون هر کشور حاکم است . در مثال تاجر اسپانیایی، ممکن است که قوانین کشورهای یاد شده با هم تعارض یابند ـ یا زن فرانسوی علیه شوهرش برای نفقه اقامه دعوی کند ـ در قوانین هر کشوری قوانینی وجود دارد که به تعارض قوانین خاتمه می‌دهد مثل م ۷ ق‌م و م ۹۶۸ ق.م که تعهدات ناشی از عقود را تابع محل وقوع عقد می‌داند . پس در اینحال در مثال تاجر اسپانیائی ، قانون اتریش حاکم می‌شود و تعارض حل می‌گردد .

ـ پس قواعد حل تعارض به ما می‌گوید قانون کجا حاکم است و اهمیت دعوی را حل نمی‌کند و ما هم می‌دانیم که به کجا رجوع کنیم . پس قانون فرانسه نسبت به دعوای نفقه زن فرانسوی یا قانون تعهدات اتریش نسبت به مثال تاجر اسپانیایی قانون مادی یا ماهوی می‌باشد .

لذا قوانین مادی یا ماهوی ، قوانینی هستند که قواعد حل تعارض را به ما نشان می‌دهند و اصل دعوی را حل می‌کنند .

ـ در قانون حدود ۲۰ ماده وجود دارد که مربوط به حل تعارض می‌باشد و مابقی مربوط به ادله اثبات و ... است که مادی و ماهوی‌اند . مواد ۹۵۶ تا ۹۷۶ قوانین حل تعارض است .

۳ـ قوانین شخصی و ذاتی : قوانین گاهی مربوط به احوال شخصیه است مثل قوانین تابعیت، طلاق ، نکاح ، ارث ، وصیت و هرچه مربوط به انسان است و مابقی مربوط به اسناد ، تعهدات ، جرائم و اموال قوانین عینی و ذاتی هستند .

۴ـ قوانین درون‌مرزی یا برون‌مرزی : قوانین مادی یا ماهوی بعضی ممکن است در چارچوب جغرافیایی یک کشور ضمانت اجرا داشته باشد و ماوراء مرزها ، قابلیت اجرا ندارند مثلاً قوانین کشورتا سر مرز می‌آید و عمدتاً قوانین مربوط به حقوق عمومی درون مرزی‌اند مثل قوانین حقوق اداری یا جزایی و اساسی ، مالیاتی ، پس قوانین درون‌مرزی قوانینی است که در قلمرو جغرافیایی کشور ضمانت اجرا دارد .

ـ برون مرزی قوانینی است که قدرت خروج از قلمرو کشوری را دارد مثل م ۶ ق.م ، پس ایرانی اگر در خارج از ایران باشد بخواهد نکاح یا طلاق یا نفقه یا اهلیت خود را مطرح یا وصیت کند تابع قوانین ایران است .

م ـ ۹۶۶ ق.م می‌گوید : یک اتومبیل در تهران است ، دو آلمانی بر سر آن در دادگاه طرح دعوی می‌کنند ماده مذکور می‌گوید قانون محل مال یعنی ایران حاکم است و قاضی آلمانی باید قانون ایران را حاکم کند .

۵ـ قانون ملی در برابر قانون اقامتگاه : بعضی مواقع مقنن اصطلاح دولت متبوع شخص را بکار می‌برد .

م ۷ ق.م و ۹۶۲ و ۹۶۳ و ۹۶۴ و ۹۶۵ و ۹۶۷ ق.م دولت متبوع شخص یا اشخاص درگیر در دعوی را قانون ملی گویند ، یعنی هرکس تابع هر کجا باشد که معمولاً در احوال شخصیه از آن استفاده می‌شود .

ـ در کشورهایی مثل کانادا و آمریکا قانونی دارند بنام قانون اقامتگاه .

۶ـ قانون محل وقوع یا انعقاد عقد ـ قانون حاکمیت اراده : در دعاوی بین‌المللی محدودی از کشورها معتقدند آنجا که عقد بوجود می‌آید و قبولی نافذ و عقد لازم‌الاجرا می‌شود قانون همان محل حاکم است و این را قاعده محل وقوع عقد گویند (م ۹۶۸ ق.م)

ـ محدودی از کشورها می‌گویند اینطور نیست بلکه عقد ، اجتماع توافقات است وجمع ارادهٔ است که قراردادها را بوجود می‌آورد و می‌تواند روی قانون حاکم بر آن به توافق تعیین کند .

در پایان م ۹۶۸ ق.م آنرا بطور استثناء پذیرفته است .

ـ پس برای متعاقدین خارجی بعنوان استثناء پذیرفته است و صدر و استثناء ماده بضرر مصالح ملی عمل شده است . (ما فقط فروشنده نفت هستیم و حتی مواد پتروشیمی دمپایی را هم می‌خریم و ما در بازار بین‌المللی به کشورهای مختلف می‌رویم و خرید می‌کنیم و لذا در خارج عقد منعقد می‌شود ، در دعاوی بین‌المللی هر قانونی و دولتی سعی می‌کند قانون خودش حاکم باشد) .

ـ یک شرکت ورشکسته آلمانی اقامهٔ دعوی کرده بر علیه ایران به خواسته ۴۰۰ میلیون و سعی می‌کند که قانون آلمان حاکم باشد چون اگر قانون آلمان حاکم باشد نمی‌تواند علیه آن دعوی متقابل طرح کرد و اگر هم قبول شود باید برود جزء غرماء ولی اگر قانون ایران حاکم باشد اینطور نیست و دعوی متقابل را ایران پذیرفته است و در دعوی نفقه هم اگر قانون فرانسه حاکم باشد نفقه متعلق نمی‌شود ، اگر قانون ایران حاکم باشد نفقه را حکم می‌دهد .

ـ مقنن ما کرامت نفس به خرج داده است ـ در صدر ماده قانون خارجی را حاکم بر قراردادهای خود که اکثراً خریدار است و قراردادش را در خارج منعقد می‌کند (چون خریدار به سراغ فروشنده می‌رود) نموده است و در ذیل ماده نیز به خارجیان اجازه داده است که قانون هر کشوری که خواستند را حاکم بر روابط خود کنند . مثلاً اگر یک افغانی یک دوچرخه بخرد می‌تواند قانون افغانستان را حاکم کند که این باعث مشکلات است .

۷ـ قانون محل وقوع شئ : اموال چه منقول و چه غیرمنقول تابع محل وقوع است (م ۹۶۶ ق.م) و تقریباً همهٔ قانونگذاران این حکم را دارند و تابع محل اقامتگاه مالک نمی‌دانند .

۸ـ قواعد شکلی یا تنظیمی : در تنظیم اسناد و یک سند دو نوع قانون حاکم است ، مثل سند بیع یا نکاح یا وصیتنامه ، حتی قرارهای آ.د.ک دو نوع قانون دارد :

ـ گاهی قانون ماهوی بر آنها حاکم است ، گاهی قانون شکلی مثلاً ایرانی در آمریکا وصیت‌نامه می‌نویسد ، حال آیا می‌تواند مازاد بر ثلث وصیت کند و یکی از ورثه را محروم کند؟

در اینجا بحث ماهیت است و گاهی باید دید آیا برای اینکه وصیت رسمی باشد باید طبق قانون آمریکا به ثبت برسد تا رسمی شود یا چون ممکن است در ایران رسیدگی شود ، قانون ایران حاکم است .

م ۹۶۹ ق.م : اسناد از حیث طرز تنظیم تابع قانون محل خود می‌باشند .

ـ یعنی تکلیف کرده است و این بحث عقلایی است زیرا اگر از لحاظ شکلی تابع قانون محل وقوع است مثلاً اگر کسی دوچرخه در آمریکا به مبلغ هزار دلار خرید باید چند هزار دلار خرج کند تا آن را در تهران به ثبت برساند و این کار را مختل می‌کند .

۹ـ قانون مقر دادگاه : آئین‌دادرسی همیشه تابع مقر دادگاه است . مثال ـ زن و مرد فرانسوی برای طلاق طرح دعوی می‌کنند که ماده ۷ تعیین تکلیف کرده است ، این در مورد قانون ماهوی است ولی طرز رسیدگی و ثبت دادخواست و تبادل لوایح و طرز پژوهشی تابع قانون محل دادگاه است .

در م ۹۷۱ اصول محاکمات همان آئین‌دادرسی است .

تاریخچه قواعد حل تعارض

قواعد حل تعارض در ق.م سابقه تکوینی هشتصد ساله دارد یعنی از قرن ۱۲ میلادی تا الآن علماء مختلف و مکاتبات مختلفی روی آن بحث کرده‌اند . مثلاً احوال شخصیه را یک مکتب گفته تابع قانون متبوع اشخاص و ... و حدود هشتاد مکتب هست که در حوصله بحث ما نیست . فقط پنج یا شش مکتب که قانونگذار ایران از آن متأثر شده است را ما بررسی می‌کنیم .
قواعد حل تعارض به چه نحو تدوین می‌شوند؟

عمدتاً دو شیوه برای قواعد حل تعارض در طول این ۸۰۰ سال وجود داشته است :

۱ـ روش اصولی ، استنتاجی ، خاص‌الشمول ـ مکاتبی که از روش اصولی استفاده می‌کنند مثل مکتب فرانسوی قرن ۱۶ (درژانتره) یا مکتب ایتالیایی قرن ۱۹ ، مکتب فرانسوی بعد از جنگ جهانی اول .

ـ اینان برای قوانین حل تعارض معتقد بودند : حقوق بین‌الملل رشته‌ای از علوم سیاسی است و حتی در برخی کشورها دکترای این رشته‌ها را در دانشکده علوم سیاسی می‌دهند . پس حقوق بین‌الملل اعم از عمومی یا خصوصی رشته‌ای از علوم سیاسی است .

حال می‌خواهیم برای آن قاعده وضع کنیم و قواعد این دو رشته باید حافظ منافع کشوری باشد که می‌خواهد وضع قانون کند .

پس قواعد حل تعارض حقوق بین‌الملل خصوصی که سیاسی است باید در جهت منافع ملی باشد و اصل منفعت ملی را در رأس می‌دانستند و منافع ملی کشورها هم یکسان نمی‌باشد مثلاً ممکن است منفعت کشوری در وام گرفتن باشد و کشوری در وام دادن .

در ایتالیای قرن ۱۹ کشور از هم پاشیده بود و نیاز بود دور هم جمع شوند و قوانین در جهت تمرکز بوده است . در همان زمان قوانین حل تعارض فرانسه ثبات تسلط و مستعمرات بوده است ، فرانسه می‌خواست اتباعش را در مستعمرات پراکنده کند .

ـ پس با استنتاج از اصل منفعت ملی می‌آمدند و قواعد احوال شخصیه و تعهدات در مورد تعارض قوانین وضع می‌کردند . پس منفعت ملی کشورها فرق می‌کند و در مورد یک کشور هم در برهه‌های مختلف فرق می‌نماید . پس قواعد خاص الشمول است مثلاً اقتصاددانان ما پیشنهاداتی می‌کنند که مثلاً در سال ۱۹۶۱ در ژاپن حاکم کرده‌اند و نتیجه خوبی داده است لذا در ایران هم می‌آیند و حاکم می‌کنند و نتیجه بد می‌دهد توجه ندارند که قوانین خاص‌الشمول است .

در کشوری که تازه از دوران فئودالی خارج شده را مقایسه می‌کنند با کشوری که عصر صنعتی را تمام کرده و دوران تجاری را می‌گذراند .

۲ـ روش حقوقی ، تحلیلی ، عام‌الشمول : عده‌ای معتقدند حقوق بین‌الملل رشته‌ای از علم حقوق است . مثلاً مرد ایرانی ، زن فرانسوی دارد و بعنوان مهریه خانه‌ای در آلمان به نام زنش می‌کند ـ یک آمریکائی مدعی مالکیت آن است در حالی که مرد تعهد کرده است که ۲ ماه دیگر تحویل بدهد ، در حالی که یک آلمانی متصرف آن است .

ـ در این پرونده احوال شخصیه و تعهدات و تصرف و مالکیت مطرح است .

یک قاضی باید پرونده را تجزیه و تحلیل و آنرا به ریزترین عناصر تجزیه کرده و پاسخ تک‌تک عناصر را ارائه داده و حکم صادر می‌کند که آنرا روش تحلیلی گویند و روش حقوقی است چون حقوق بین‌الملل رشته‌ای از حقوق است و چون قاعده‌ای که به این ترتیب بدست می‌آید خاص یک کشور نیست به آن نیز عام‌الشمول گویند چون مهریه و اموال و مالکیت در همه کشورها یک مفهوم دارد ، پس قاعده‌ای حقوقی در مورد اموال در همه کشورها مجری است .

ـ مکاتب عدیده‌ای پیرو این روش هستند مثل مکتب ایتالیایی (شارحین) که به شارحین متقدم قرن ۱۲ تا ۱۴ و متأخر ۱۴ تا ۱۶ تقسیم می‌شوند و مکتب آلمانی ساوینی قرن ۱۹ ، مکتب فرانسوی قبل از جنگ جهانی اول (مکتب پیله)

ـ پس روش اصولی روشی است که در آن معتقد بودند حقوق بین‌الملل خصوصی از علوم سیاسی است پس باید منفعت ملی را تدوین کند و مکتب دیگر می‌گوید روش حقوقی است و وظیفه‌اش حل و فصل دعاوی است و اختصاص به کشور خاصی ندارد .

قواعد حل تعارض قوانین

بعد از اینکه تاریخچه قواعد حل تعارض قوانین بررسی شد ، حال قواعد حل تعارض را در حقوق ایران بررسی می‌کنیم : یعنی تعارض قوانین از دید مقنن ایرانی چطور حل می‌شود؟

یک دسته قائل به دسته‌بندی هستند مثل شارحین متأخر مثلاً می‌گفتند اموال تقسیم می‌شود به عمومی و ... و یک دسته قائل به عدم دسته‌بندی‌اند و می‌گفتند که این حرفها معنی ندارد.

مقنن ما از مکاتب قائل به دسته‌بندی پیروی کرده یعنی می‌گوید تمامی دعاوی که در بین‌الملل خصوصی مطرح می‌شود در شش دسته می‌باشد:

۱ـ یا مربوط به احوال شخصیه است. **۲ـ یا مربوط به تعهد و قراردادها است.**

۳ـ یا مربوط به اموال است. **۴ـ یا مربوط به امور شکلی (تنظیمی) است.**

۵ـ یا مربوط به جرائم است. **۶ـ یا مربوط به آئین‌دادرسی است.**

و فرض هفتمی ممکن نیست.

پس هر دعوایی که در بین‌الملل خصوصی مطرح می‌شود مربوط به هر یک از این دسته‌ها است.

مثال ـ زن و شوهری می‌خواهند طلاق بگیرند که این طلاق مربوط به احوال شخصیه است.

مقنن ما قانونی بنام بین‌الملل خصوصی ندارد و قواعد حل تعارض آن نیز پراکنده است. در مجموعه قوانین‌ها مخصوصاً قانون مدنی در مواد ۵ تا ۹، ۹۵۶ تا ۹۷۵ و ۱۲۹۵ و در آئین دادرسی کیفری ماده ۱۹۹.

بعضی کشورها مثل آلمان، ایتالیا، سوئیس، امریکا قانون خاص در این زمینه دارند.

بنابراین باید ببینیم مقنن ایرانی در این دسته‌های ارتباطی چه قواعدی را پیش‌بینی کرده و اگر یک مسئله بین‌الملل خصوصی وارد محاکم ایران شد می‌بایست طبق چه قواعدی، حل و فصل گردد.

احوال شخصیه

مقررات مربوط به اهلیت و وضعیت را احوال شخصیه گویند.

اهلیت اعم از اینکه برای معاملات باشد یا برای اعمال حقوقی.

وضعیت هر آن چیزی که باعث شناسایی افراد شده مثل ـ نام، نام خانوادگی ـ تولد ـ نکاح ـ طلاق ـ مرگ ـ تابعیت ـ اقامتگاه ـ ارث ـ وصیت.

ـ نکته دیگر اینکه در مکاتب در مورد احوال شخصیه ۲ قاعده است:

۱ـ بعضی قائلند که احوال تابع قانون ملی شخص یا اشخاص است.

۲ـ بعضی قائلند که احوال تابع قانون اقامتگاه شخص است مثل ساوینی.

ـ نکته دیگر اینکه هر قانونگذاری که در مورد احوال شخصیه بخواهد قاعده وضع کند باید برای دو دسته اشخاص وضع قاعده کند یعنی در هر سیستم حقوقی دو دسته اشخاص توضیح بین‌الملل خصوصی هستند:

۱ـ یک دسته اتباع خارجی هستند که در یک کشور هستند.

۲ـ دسته دیگر اتباع آن کشور در سایر کشورها . مثل تمام ایرانیانی که در کشورهای دیگر می‌باشند .

هر مقننی باید برای اتباع خودش در خارج از کشور و اتباع خارجه در کشور خودش وضع قاعده کند . مثال ـ اگر یک زن و مرد ایرانی در آمریکا بخواهند ازدواج بکنند این ازدواج تابع کجا است؟ و از طرفی اتباع خارجه که در ایران هستند باید وضعشان مشخص شود ، مثال ـ اگر زن فرانسوی بخواهد از شوهر خودش طلاق بگیرد ، تابع کجا است؟

در هر سیستم حقوقی هر مقننی برای این دو دسته ، قاعده واحدی را فرض می‌کند .

مثال ـ آمریکا می‌گوید که اتباع خارجی ، احوال شخصیه‌شان تابع قانون اقامتگاه یعنی قانون آمریکا است و برای اتباع خودش در سایر کشورها هم همین قاعده را می‌پذیرد . مثال ـ اگر یک زن و مرد آمریکایی بخواهند در ایران ازدواج کنند ، نیز تابع قانون اقامتگاهشان یعنی ایران می‌باشند و آنهایی هم که قانون ملی را می‌پذیرند هم برای اتباع خارجه در کشورشان و هم برای اتباع خود در خارج از کشور نیز این قانون را می‌پذیرند مثل فرانسه .

مقنن ایرانی در این رابطه (احوال شخصیه) چه می‌گوید؟

مقنن ایرانی قانون ملی را در تعارض قوانین می‌پذیرد .

در ماده ۷ ق.م برای اتباع خارجه در ایران و در ماده ۶ ق.م برای اتباع ایرانی در خارج از کشور تعیین تکلیف نموده است .

م ۶ ق.م : قوانین مربوط به احوال شخصیه از قبیل نکاح و طلاق و اهلیت اشخاص و ارث در مورد کلیه اتباع ایران ولو اینکه مقیم در خارج باشند مجری خواهند بود .

یعنی اگر زنی ایرانی در فرانسه علیه شوهر ایرانی‌اش دعوای نفقه کرده و قوانین هم با هم تعارض داشتند مثلاً فرانسه نفقه زن را بر مرد واجب نمی‌داند ولی ایران واجب می‌داند ، در اینحال تعارض ، به نفع قانون ایران است چون زن و مرد ایرانی در فرانسه احوال شخصیه‌شان تابع قانون ملی می‌باشد .

م ۷ ق.م : اتباع خارجه مقیم در خاک ایران از حیث مسائل مربوط به احوال شخصیه و اهلیت خود و همچنین از حیث حقوق ارثیه در حدود معاهدات مطیع قوانین و مقررات دولت متبوع خود خواهند بود .

یعنی اگر زن و مرد فرانسوی در تهران دعوای نفقه اقامه کردند ، مقنن ایرانی می‌گوید که نفقه تابع قانون فرانسه است .

اصل در نظر مقنن ایرانی : قانون ملی در احوال شخصیه حاکم است .

مقنن ایرانی نسبت به اصل فوق ، ۳ استثناء وارد کرده است که عبارتند از :

۱ـ اهلیت اتباع خارجی در ایران
۲ـ تابعیتهای جمعی
۳ـ ترکه

اتباع خارجی در ایران ـ اهلیت یا برای معاملاتشان و یا برای اعمال حقوقی‌شان تابع قانون ملی‌شان هستند .

یعنی اگر یک فرانسوی ۱۹ ساله بخواهد در ایران ماشین بخرد (در فرانسه اهلیت با ورود به سن ۲۱ سالگی اثبات می‌شود یعنی سن رشد ۲۱ است اما در ایران سن رشد ،سن بلوغ است لکن برای معاملات با توجه به ماده واحده سال ۵۴ سن ۱۸ سال مد نظر است) .

آیا در اینجا این شخص ۱۹ ساله فرانسوی می‌تواند این ماشین را بخرد؟

ـ از آنجا که اهلیت از احوال شخصیه است و احوال شخصیه هم طبق قانون ملی است فلذا براساس ماده ۷ ق.م اهلیت اتباع خارجی در ایران ، تابع قانون ملی‌شان است و م ۹۶۲ ق.م نیز همین را تصریح می‌کند گرچه نیازی به تصریح در این ماده با توجه به ماده ۷ نبود و این از بابت تأکید است .

اما چون همه مردم تعارض قوانین نخوانده‌اند و شخص ۱۹ ساله فرانسوی معامله‌ای انجام داده است لذا بخاطر اینکه معامله انجام شده ، دیگر فرانسوی نمی‌تواند به ایرانی بگوید که پولم را پس بده و ماشینت را بگیر ، حال با توجه به نظر مقنن ایرانی :

اگر بعد از معامله اهلیت این خارجی مطرح شود : قانون ایران او را واجد اهلیت نمی‌داند و استثنائاً از اصل تابعیت احوال شخصیه افراد از قانون ملی‌شان صرفنظر کرده و در این مورد خاص تابع قانون اقامتگاه می‌داند .

م ۹۶۲ ق.م : تشخیص اهلیت هر کس برای معامله کردن ، برحسب قانون دولت متبوع او خواهد بود ، معذالک اگر یکنفر تبعه خارجه در ایران عملی حقوقی انجام دهد در صورتیکه مطابق قانون دولت متبوع خود برای انجام آن عمل واجد اهلیت نبوده و یا اهلیت ناقصی داشته است آن شخص برای انجام آن عمل واجد اهلیت محسوب خواهد شد در صورتیکه قطع نظر از تابعیت خارجی او مطابق قانون ایران نیز بتوان او را برای انجام آن عمل دارای اهلیت تشخیص داد .

حکم اخیر نسبت باعمال حقوقی که مربوط به حقوق خانوادگی و یا حقوق ارثی بوده و یا مربوط به نقل و انتقال اموال غیرمنقول واقع در خارج ایران می‌باشد شامل نخواهد بود .

بنابراین مقنن می‌گوید اگر خارجی در ایران معامله و عمل حقوقی انجام دهد ، براساس قانون ملی خویش یا اهلیت ندارد و یا دارد ولی ناقص است اما براساس قانون اقامتگاه (قانون ایران) دارای اهلیت باشد ، طبق قانون ایران واجد اهلیت بوده و معامله‌اش صحیح است .

نکته : مقنن ایرانی در ذیل ماده ۹۶۲ نسبت به استثناء وارد بر اصل تابعیت احوال شخصیه از قانون ملی که قانون اقامتگاه را ملحوظ می‌دارد نیز ۳ استثناء وجود دارد و این ۳ مورد را تابع همان اصل یعنی قانون ملی می‌داند فلذا چه بعد و یا چه -قبل از عمل حقوقی چنانچه اهلیت تشخیص داده شود ، تابع قانون ملی می‌باشد :

۱ـ اعمال حقوقی که مربوط به حقوق خانوادگی است .

۲ـ اعمال حقوقی که مربوط به حقوق ارثیه است .

۳ـ اعمال حقوقی که مربوط به نقل و انتقال اموال غیرمنقول واقع در خارج ایران است .

تابعیتهای جمعی ـ تابعیتهای عده‌ای که وقتی اشاره به قانون ملی می‌گردد ، بیش از یک قانون ملی ظاهر می‌شود .

ـ زمانی که در رابطه با تابعیت زوجین می‌باشد ممکن است هر کدام از مرد و زن دارای یک تابعیت جداگانه‌ای باشند .

طبق م ۷ ق.م گفته می‌شود که تابع قانون ملی می‌باشند ولی حال در اینجا که قانون ملی وجود دارد .

ـ زمانی هم در رابطه اولاد و ابوین مطرح می‌شود .

ـ زمانی هم در رابطه با قیم و ولی است .

۱ـ در رابطه با تابعیت زوجین

مثال ـ زن فرانسوی و مرد انگلیسی است و در تهران زن دعوای نفقه می‌کند ـ طبق ماده ۷ ق.م تابع قانون ملی می‌باشد ولی چون دو قانون نسبت به این دعوا وجود دارد یک قانون فرانسه و دیگری انگلیس لذا این بحث پیش می‌آید که باید کدام قانون حاکم گردد؟

م ۹۶۳ ق.م : اگر زوجین تبعه یک دولت نباشند ، روابط شخصی و مالی بین آنها تابع قوانین دولت شوهر خواهد بود .

ـ این ماده یکی از مواد بد و نادرست می‌باشند چون ترجمه و رونویسی است و نیز در رونویسی هم ناقص است ـ این ماده از مواد ۱۴ ق.م ایتالیا و ۱۷ ق.م فرانسه اتخاذ شده است .

در فرانسه در ماده ۱۷ ق.م این را نسبت به نکاح تابع قانون زوج می‌داند و در این رونویسی کلمه نکاح را حذف کرده‌اند .

ـ و همچنین در این ماده ۹۶۳ اشاره به روابط شخصی نیز نموده در حالی که زنی که با مردی با توجه به روابط شخصی ازدواج می‌کند براساس قوانین جاری در همان زمان ازدواج می‌کند و اینکه تابعیت عوض شود برای زن مشکل ایجاد می‌کند .

در اسلام هم زمان زوجیت مطرح است یعنی اگر مرد از اسلام خارج شود تا قبل از اینکه وی را بخاطر حکم ارتداد بکشند ابتدا زنش را مطلقه و سپس اموالش را تقسیم می‌کنند و رابطه زوجیت وی با زنش تمام می‌شود.

نکته ـ اینکه مقنن روابط مالی و شخصی را که مطرح می‌کند، روابط مالی و شخصی ناشی از رابطه زوجیت مد نظرش می‌باشد. زوجین ممکن است ۲ دسته رابطه داشته باشند:

یک دسته ناشی از زوجیت است که از آثار نکاح می‌باشد مثل نفقه، مهریه ولی دسته دیگر ممکن است ناشی از زوجیت نباشد مثلاً زن تاجر فرانسوی و مرد تاجر ایرانی، در اینجا رابطه ناشی از معاملات است نه زوجیت فلذا نبایست گفت که تابع قانون زوج است چون رابطه ناشی از رابطه زوجیت نیست.

نکته ـ اینکه اگر زوج تابعیت مضاعف داشت یا بی‌تابعیت بود، در ایران شخص بی‌تابعیت وجود ندارد فلذا مرد خارجی بی‌تابعیت در ایران تبعه ایران محسوب می‌شود و دعوایشان تابع قانون ایران می‌گردد ـ در اینجا زن تن به تابعیت کشوری می‌دهد که نه خودش راضی است و نه شوهرش تن به آن داده است.

۲ـ در رابطه اولاد با ابوین

در اینحال ۲ فرض متصور است: زمانی نسب طفل به پدر مسلم است و زمانی نسب طفل به مادر مسلم است.

ـ در سیستم ما ممکن است طفل ناشی از شبهه باشد.

ـ مقنن می‌گوید اگر نسب طفل به پدر مسلم باشد روابطشان تابع قانون پدر است.

مثال ـ اگر پدر انگلیسی و مادر فرانسوی و پسربچه آمریکائی باشد در اینحال روابط فرد در خانواده تابع قانون انگلیس است فلذا اگر مرد به پسر نفقه ندهد و در ایران ساکن باشند مقنن ایرانی نمی‌تواند مرد را مجبور به اداء نفقه نماید چون قانون انگلیس این را نمی‌گوید. (زیرا نسبت طفل در اینجا به مادر مسلم است).

م ۹۶۴ ق.م: روابط بین ابوین و اولاد تابع قانون دولت متبوع پدر است مگر اینکه نسبت طفل فقط به مادر مسلم باشد که در این صورت روابط بین طفل و مادر او تابع قانون دولت متبوع مادر خواهد بود.

این ماده روابط خانوادگی را مد نظر دارد نه دیگر رابطه‌های ناشی از معاملات و غیره ...

۳ـ رابطه مولی علیه با قیم و ولی قانونی

ولایت قانونی و نصب قیم تابع قانون مولی علیه است یعنی اگر سفیه یا محجور فرانسوی باشد

م ۹۶۵ ق.م : ولایت قانونی و نصب قیم بر طبق قوانین دولت متبوع مولی علیه خواهد بود .

ترکه ـ در این مورد در سیستم‌های حقوقی این شبهه وجود دارد که :

آیا در احوال شخصیه جای می‌گیرد یا نه ویا اینکه چون همواره اهمیت مالی دارد در دسته اموال است؟

مثال ـ یک فرانسوی در ایران فوت می‌کند و از او یک زن و پسر و دختر و یک دائی باقی می‌ماند و اموال هم دارد که یک خانه و یک ماشین در ایران می‌باشد .

ـ حال اگر بگوئیم ترکه از احوال شخصیه است فلذا تابع قانون ملی می‌شود یعنی تابع قانون فرانسه .

ـ اما اگر بگوئیم ترکه جزء اموال است ، اموال تابع محل وقوع است و چون اموال در ایران می‌باشد لذا تابع قانون ایران می‌گردد .

پس اگر از احوال شخصیه باشد تابع قانون فرانسه می‌گردد و اینکه آیا دائی یا دختر و پسر ارث می‌برد و یا خیر یا اینکه آیا شخص متوفی فرانسوی ، می‌توانسته این خانه یا ماشین را وصیت کند یا خیر نیز مطرح می‌گردد .

اما اگر از اموال محسوب شود تابع قانون ایران می‌گردد و دائی ارث نمی‌برد و دختر نصف پسر و نیز وصیت مازاد بر ثلث نیاز به تنفیذ دارد .

بنابراین مقنن باید تعیین تکلیف نماید که ترکه جز اموال است و یا جزء احوال شخصیه؟

م ۹۶۷ ق.م : ترکه منقول یا غیرمنقول اتباع خارجه که در ایران واقع است فقط از حیث قوانین اصلیه از قبیل قوانین مربوطه به تعیین وارث و مقدار سهم‌الارث آنها و تشخیص قسمتی که متوفی می‌توانسته است به موجب وصیت تملیک نماید تابع قانون دولت متبوع متوفی خواهد بود .

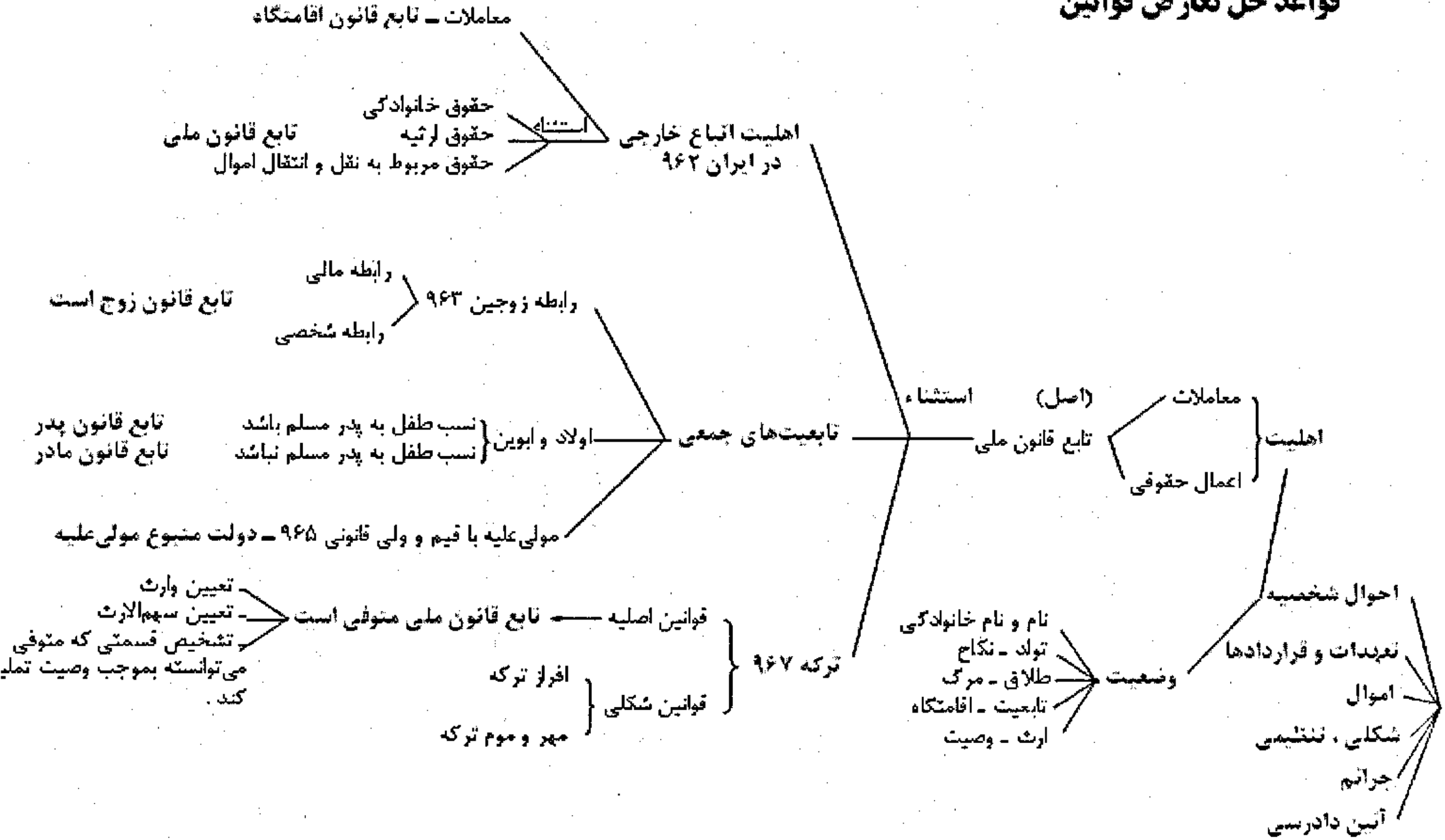
ـ ماده ۹۶۷ قوانین مربوط به ترکه را دو دسته تقسیم کرده است :

یکی قوانین اصلیه (ماهوی) و دیگر قوانین شکلی .

مثال ـ اگر شخصی بخواهد خانه جز ترکه را افراز کند و یا اینکه خانه را مهر و موم نماید ، این جزء مربوط به قوانین شکلی است . اما در مورد ورثه ، تعیین سهم‌الارث و قسمتی که متوفی می‌توانسته وصیت کند مربوط به قوانین اصلیه می‌باشد و تابع قانون ملی متوفی است .

ـ مواردی که در این ماده نام برده شده جنبه تمثیلی دارد و موارد دیگر ارث را هم شامل می‌شود .

قواعد حل تعارض قوانین

تعهدات و قراردادها

ـ مثال ـ یک تاجر ایرانی مقیم تهران با تاجر فرانسوی مقیم پاریس در لندن قراردادی را منعقد می‌کنند که بر اساس آن تاجر فرانسوی متعهد می‌شود که هزار دستگاه ماشین در ترکیه به تاجر ایرانی تحویل نماید.

حال اگر اختلافی مابین آنان حاصل شود، قانون کجا حاکم است؟

آیا قانون ایران یا فرانسه یا انگلستان یا کنوانسیون ۱۹۸۰ یا ۱۹۶۴ حاکم است؟

در رابطه با قراردادها باید گفته شود که: قراردادها در ۵ مرحله ممکن است باعث تعارض قوانین گردند.

۱ـ در زمان تکوین ـ یعنی زمانی که قرارداد را منعقد می‌کنند ـ یک قرارداد بین‌المللی ممکن است دارای ۱۰ الی ۱۵ ایجاب و قبول باشد و حال این ایجاب چه موقع نافذ است و چه موقع قابل برگشت است؟

۲ـ در زمان تدوین ـ یعنی از چه زمان الزامات قراردادی شروع می‌شود، یکطرف معتقد است که قرارداد منعقد شده ولی طرف دیگر خلاف این را معتقد است.

۳ـ در مفاد ـ چنانچه در یکی از مواد قرارداد، حرفی زده می‌شود مخالف قانون کلی کشور یکی از طرفین ولی موافق قانون کشور متبوع دیگری است ـ مثلاً قرارداد مربوط به ده هزار تن گوشت خوک است که در این باره این قرارداد بخاطر مخالفت با م ۸ ق.م و موافقت قانون فرانسه تعارض مطرح می‌شود، حال قانون کدام باید حاکم باشد؟

۴ـ در مورد تنظیم ـ یعنی ثبت قرارداد طبق قانون چه کشوری باید انجام گیرد و برای رسمی شدن باید چه مراحلی را بگذراند یعنی تنظیم سند و تنظیم ثبت این سند تابع قوانین کدام کشور است؟ قانون ثبت ایران یک چیزی را می‌گوید و قانون فرانسه چیزی و انگلستان و ترکیه نیز چیزی دیگر.

۵ـ در مرحله آثار ـ تعارض قوانین در مرحله آثار یا تعهدات قراردادی است ـ در اینجا قرارداد تمام مراحلش را گذراند و باید به اجرا درآید ـ مثلاً قرارداد ماشین بسته شده ولی قیمت ماشین افزایش یافته و بایع ماشین را نمی‌دهد ـ حال در این مرحله که تعهد اجرا شده، قانون کجا حاکم است تا بتوان طرف قرارداد را ملزم نمود.

پس تعارض قوانین نسبت به موارد فوق در ۵ مرحله قابل بیان است:

نکته در رابطه با تعارض قوانین در قراردادها

در مورد تعارض قوانین در احوال شخصیه ۲ قاعده بیشتر نبود: یکی ملی و دیگری اقامتگاه.

در مورد تعارض قوانین در قراردادها ۷ قاعده موجود است که در ۷۰۰ یا ۸۰۰ سال تاریخ بین‌الملل خصوصی حاکم شده است .

۱ـ قاعده قانون وقوع یا محل انعقاد عقد
۲ـ قاعده حاکمیت اراده
۳ـ قاعده قانون محل اجرای تعهد
۴ـ قاعده قانون محل اقامتگاه مدیون
۵ـ قاعده قانون ملی طرفین
۶ـ قاعده قانون محل کشور تنظیم
۷ـ قاعده The closest connection (نزدیک‌ترین ارتباط)

۱ـ قاعده قانون وقوع یا محل انعقاد عقد

این یک قاعده قدیمی و متصل به عهد عتیق است و مربوط به قرون ۳ ، ۴ ، ۵ می‌شود و یا ۵ الی ۶ قرن قبل از میلاد و در بین‌الملل خصوصی در زمان شارحین قوانین ، وارد شده است .

کلیه اعمال قرارداد در قدیم در یک محل انجام می‌گرفت . مثال ـ افراد در یک محل جمع می‌شدند ، هر کس از هر کشوری که آمده ، اموالش را به معرض فروش می‌گذاشت و در همانجا قرارداد منعقد می‌شد و سند تنظیم می‌گردید و تعهدات هم به اجراء درمی‌آمد .

ـ یعنی محل انعقاد ، محوریت قرارداد را دارا بود یعنی تنظیم و دیگر امور مربوط به قرارداد در محل انعقاد انجام می‌گرفت پس معقول بود که در صورت تعارض ، قانون همان محل حاکم باشد.

۲ـ قاعده حاکمیت اراده

در دوره‌های بعدی ، محل انعقاد کارایی لازم را نداشت آنهم به چند دلیل :

۱) **عدم مشخص بودن** ـ برای بعضی از موارد قراردادها محل انعقاد مشخص نمی‌باشد مثلاً ممکن است یک قرارداد با چندین ایجاب و قبول تکوین یابد فلذا محل انعقاد نمی‌تواند ملاک معین حاکمیت قانون آنجا باشد ـ مثال برای یک خریدی ، هیأتی به آلمان می‌رود مثلاً برای خرید پنیر که در همانجا قراردادی منعقد می‌شود حال در صورت تعارض ، قانون محل انعقاد حاکم می‌شود . ممکن است دهها ایجاب و قبول واقع شود که قسمتی از آن در کشورهای دیگر ، تکمیل شود فلذا مشخص نمی‌گردد که این قرارداد در کجا منعقد شده است و چنانچه گفته شود که در هر جا که آخرین قبولی واقع شده باشد قانون همانجا حاکم می‌باشد ، این هم صحیح نمی‌تواند باشد چون ممکن است که آخرین قبولی خیلی مؤثر در قرارداد نباشد .

۲) **اتفاقی بودن** ـ در بعضی مواقع محل انعقاد بطور اتفاقی است مثلاً تاجر ایرانی به یک هتل در لندن می‌رود و تصادفاً با یک تاجر فرانسوی یک قرارداد می‌بندد . هر سه سیستم این کشورها (ایران ـ فرانسه ـ انگلیس) دست بدست هم داده تا این قرارداد منعقد شده است .

حال طبق قاعده اول (محل انعقاد قرارداد) ، قانون انگلستان حاکم است در حالی که هیچ کاری در قرارداد ندارد .

البته در صورتی می‌تواند ممکن باشد که محل انعقاد را بتوان تعیین نمود .

۳) در بعضی مواقع قاعده اول نسبت به مرحله‌ای از دعاوی قابل بحث نیست مثلاً قرارداد در مرحله تکوینی بوده و اختلاف حاصل شده و تعارض قوانین صورت گرفته است . مثال ـ یکی می‌گوید ، ایجاب من نسبت به شما تمام بوده و شما قبول کردید ولی دیگری قبول ندارد . در اینجا هنوز قرارداد منعقد و تدوین نشده و در حال تکوین است فلذا اگر قاعده اول را مد نظر قرار دهیم ، اشتباه است چرا که دعوا بر سر خود قرارداد است نه بر سر چیز دیگری .

پس نسبت به مرحله تدوینی و تکمیلی قابلیت اجراء ندارد .

قاعده دوم

ـ حال به موجب این مشکلات در قرن ۱۶ آمدند قاعده دوم را مطرح کردند ؛(قاعده حاکمیت اراده) یعنی هر طوری که طرفین می‌خواهند ، انجام دهند .

گفتند که شما در یک قرارداد به طرفین اجازه دهید که نسبت به مواردی از قرارداد اتخاذ تصمیم نمایند . در جواب این که همه این موارد تصمیم گرفته شده :

اولاً ـ موارد مهم قرارداد می‌باشد و جنبه حیاتی قرارداد را دارا می‌باشد به همین لحاظ توافق بر سر آن داده می‌شود .

ثانیاً ـ علاوه بر حیاتی بودن ، یقینی هم هستند یعنی حتماً باید واقع شوند .

مثال ـ اگر در قرارداد خرید شکر توافق می‌شود که شکر در گونیهای پنجاه کیلوئی باشد ، باید نیز به همین صورت واقع شود و ...

سئوال اینکه : اگر در این حالت اختلاف حاصل شد و بحث تعارض قوانین و قانون حاکم پیش آید ، تکلیف چیست؟

این یک بحث یقینی نیست بلکه احتمالی است .

احتمالی از آن جهت که هر قرارداد بین‌المللی ، باعث بروز اختلاف نمی‌شود .

اگر اختلاف شد ، گفته‌اند که شما چگونه نسبت به مسائل یقینی اجازه توافق می‌دهید ولی چگونه نسبت به این مسئله احتمالی اجازه نمی‌دهید ، پس بیائید اجازه دهید که طرفین نسبت به این مورد هم در قرارداد تعیین تکلیف نمایند و حاکمیت داشته باشند .

اشکال ساوینی بر قاعده دوم

ـ قاعده دوم ، ۳ قرن اجرا شد ، بعدها ساوینی گفت که این قاعده مشکل دارد ، هم از لحاظ عملی و اجرائی و هم از لحاظ تئوری .

۱) از لحاظ عملی ـ اگر به یک قراردادی رسیدیم و اختلاف شد و طرفین در هنگام تدوین قرارداد هیچ قانونی را در مورد حل اختلاف تعیین نکردند یعنی طرفین اعمال حاکمیت اراده نسبت به اختلاف خود نکردند، چه می‌بایست کرد؟

ـ بعضی گفتند که بطور ضمنی یا تلویحی از قرارداد فهمیده می‌شود که اراده‌شان تابع کجا است.

ـ از این طریق نمی‌توان فهمید چون لازمه اینکار این است که به کلیه عوامل قرارداد رجوع کرد مثلاً ببینیم که پول قرارداد کجایی است یا مبدأ کالا و دیگر موارد که کلاً ۱۶ عامل است و قاضی نمی‌تواند بفهمد که به کجا باید رجوع کند مثلاً ممکن است که در قرارداد، دو زبان قرار داده شده و یا یک زبان مثل زبان انگلیسی حال قاضی چگونه بداند که قانون کجا حاکم می‌گردد.

پس تلویحاً قابل فهمیدن نیست و در عمل، حاکمیت اراده دچار مشکل میگردد.

ـ حال اگر قانون حاکم هم مشخص بود، یعنی طرفین صریحاً مشخص می‌کردند، سیستم قضایی شما توانایی این کار را ندارد ـ چون اگر به هر دو نفری که یک قرارداد را می‌بندند این اجازه داده شود که خود قانون حل اختلاف خود را تعیین کنند، روزانه چند هزار قرارداد بسته می‌شود و قانونهای مختلف و بی‌شماری حاکم بر قراردادها می‌گردد. فلذا از لحاظ عملی، حاکمیت اراده در این سیستم‌های حقوقی فعلی نمی‌تواند حاکم شود.

ـ از لحاظ حقوقی هم می‌گویند:

حاکمیت اراده، حاکمیت ملی کشورها را محدود می‌نماید ـ یعنی دو کشور با توجه به حقوق و نظام حقوقی‌اش، اعمال حاکمیت می‌کند مثلاً زمانی که کشوری بخواهد مالیات بگیرد این از طریق اعمال حقوقش، عملی می‌گردد.

ـ پس اگر در قرارداد توافق شود و صریحاً قانونی تعیین گردد، باعث فرار افراد از زیر حاکمیت ملی می‌گردد.

۲) از لحاظ شکلی ـ ایجاد دور می‌کند: فرض کنید قانون ایران حاکمیت اراده را بپذیرد مثلاً طرفین می‌توانند قانونی را تعیین کنند و طرفین قانون ایران را حاکم کنند و به قانون ایران رجوع کنند. در قانون ایران در ماده ۹۶۸ ق.م، قاعده حاکمیت اراده نیز پذیرفته شده است فلذا می‌بایست که به اراده طرفین رجوع شود به اراده که رجوع می‌شود دیده می‌شود که باید به قانون ایران رجوع کرد و قانون هم حاکمیت اراده را مد نظر دارد و به همین ترتیب نیز باعث دور می‌شود و دور هم محکوم به ابطال است.

۳) قاعده قانون محل اجرای تعهد

بعدها آمدند و گفتند که حاکمیت اراده این مشکلات را دارد پس به قانون محل اجرای تعهدات رجوع کنیم ـ این حرف خوبی است ولی نسبت به قراردادهایی اجرا می‌شود که محل اجرای تعهد

هزار تن شکر بخریم چون زیاد است از یک کشور نمی‌توان خرید لذا با یک تاجر سوئیسی قرارداد بسته می‌شود و وی این مقدار شکر را از چندین کشور برای ما تهیه می‌کند . پس از آن به ما اعلام می‌کند که برای تحویل‌گیری به چه کشورهایی برویم و تعهدات این تاجر زمانی تمام می‌شود که کالاها از روی نرده کشتی رد شود .

ـ در اینحال اگر اختلافی صورت بگیرد مثلاً برای پرداخت وجه شکر اختلاف شد یکی بگوید می‌بایست که اول اردیبهشت تحویل می‌دادی ولی دیگری ۱۵ اردیبهشت تحویل داده است ، قانون کجا حاکم می‌گردد؟

۴) قاعده قانون محل اقامتگاه مدیون

عده‌ای این قاعده را مطرح ساختند ـ ایراد این قاعده واضح است چون در بسیاری از مراحل قرارداد ، داین و مدیونی وجود ندارد مثلاً در مرحله تکوین داین و مدیون معلوم نیست . در مرحله تنظیم ، طلبکار و بدهکار نداریم یا در مرحله آثار ، طلبکار و بدهکار نیست بلکه بحثهای دیگری مطرح است . مثلاً می‌گوید باید کیسه‌ای تحویل می‌دادی ولی فله‌ای تحویل دادی ، پس بحث داین و مدیون نیست و مدیون تنها در دعاوی مالی ممکن است واقع شود مثلاً یکی بگوید بایست در این بانک اعتبار باز کند ولی رفته در بانک دیگر یا باید در این تاریخ می‌پرداخته ولی در تاریخ دیگری پرداخته است .

پس در اینجا بحث مدیون نیست .

۵) قاعده قانون ملی طرفین

این قاعده درستی نیست چون قراردادها بین‌المللی می‌باشند و طرفین تابعیت قانون کشور به خصوصی را ندارند . البته اینطور نیست که طرفین چنین باشند بلکه نادر است .

مثلاً یک تاجر ایرانی در لندن باشد و یک تاجر ایرانی در دهلی ، در اینجا باید که طبق قانون ملی‌شان یعنی ایران حل اختلاف گردد نه قانون اقامتگاه .

پس یافتن دولت ملی طرفین در حالی فایده دارد که طرفین تابعیت یک کشور را داشته باشند البته غیرممکن نیست ولی بسیار بسیار نادر است فلذا این بعنوان قاعده نمی‌تواند مطرح شود چون عمومیت ندارد .

۶) قاعده قانون محل کشور تنظیم ـ این قاعده در جای دیگر بحث می‌شود .

۷) قاعده The closest Connection (قانون کشوری که بیشترین ارتباط را با قرارداد دارد) .

آخرین تئوری که پیشنهاد شده این است که ببینیم کدام کشور بیشترین رابطه قراردادی را داشته تا قانون آنجا حاکم شود مثلاً دولت ایران با شرکت آلمانی IBM قرارداد ساخت سیلو می‌بندد. این شرکت برای اجرای تعهدش جهت ساخت دستگاهها با شرکت دیگری در اسپانیا

قراردادی می‌بندد . چند سال طول می‌کشد که در این مدت در ایران عملیات ساخت آن انجام می‌گیرد . مثلاً ـ کارگاه می‌زنند و نیز چند ماه طول می‌کشد تا دستگاهها ساخته شود و چند ماه هم طول می‌کشد تا آنها به ایران حمل و نقل گردند و نیز شرکت آلمانی بر همه این جریانات نظارت می‌کند .

حال قانون کدامیک از این کشورها (ایران ـ آلمان ـ اسپانیا) حاکم است؟

ـ می‌گویند ببینید که قرارداد با کدام کشور بیشترین رابطه را داشته است فلذا قانون همانجا حاکم است .

البته تاکنون مشخص نشده که ارتباط به چه نحوی باشد و چه مقدار به طول بیانجامد و آیا آن دفتری که در آلمان می‌باشد دارای رابطه قراردادی می‌باشد؟

ـ این تئوری خیلی جدید است و تا جا افتادن آن ۲ ، ۳ قرن وقت لازم است .

نظر مقنن ایرانی

تنها ماده ۹۶۸ ق.م نیز بعنوان قاعده حل تعارض می‌باشد .

ماده ۹۶۸ ق.م : تعهدات ناشی از عقود تابع قانون محل وقوع عقد است مگر اینکه متعاقدین اتباع خارجه بوده و آنرا صریحاً یا ضمناً تابع قانون دیگر قرار داده باشند .

ـ این ماده اولاً آمده از این ۵ مرحله قابل پیش‌بینی در تعارضات قراردادی فقط مرحله آثار و تعهدات ناشی از عقود را مد نظر داشته و نسبت به مراحل دیگر حرفی نمی‌زند .

ـ ثانیاً این ماده قدیمی‌ترین اصل و قاعده را از میان ۷ قاعده پذیرفته و فقط قاعده قانون محل انعقاد عقد را پذیرفته است .

« اصل قاعده قانون محل انعقاد است و استثناء متعاقدین خارجی تابع اصل حاکمیت اراده می‌باشند . »

قاعده قانون محل وقوع یک قاعده فرسوده است و قاعده حاکمیت اراده هم در سیستم‌های قضائی هم از لحاظ تئوری و عملی مشکل دارد .

ـ هر کشوری تلاش می‌کند که قانون خود را حاکم بر دعاوی بین‌المللی نماید ولی از آنجا که ما یک کشور خریدار هستیم و بیشتر قراردادها را در خارج منعقد می‌کنیم پس طبق نظر مقنن خودمان، قانون خارجی حاکم بر قراردادها می‌گردد در حالی که مقنن می‌بایست کاری نماید که قانون خودمان حاکم باشد .

از طرف دیگر چنانچه برای خرید به خارج بروید و قراردادی منعقد نموده ولی باعث اختلاف گردد اگر نخواهیم بر این دعوا ، قانونی را به توافق برسانیم یعنی کاری کنیم که قانون آنجا حاکم نگردد باز مقنن در ماده ۱۰ ق.م از این کار جلوگیری می‌کند .

چون در ماده ۱۰ ق.م می‌گوید : قراردادهای خصوصی نسبت به کسانی که آنرا منعقد نموده‌اند در صورتی که مخالف صریح قانون نباشد نافذ است .

یعنی اگر ما با طرف خارجی توافق نمائیم که قانون حاکم ، قانون خودمان باشد از یک سو ماده ۹۶۸ قاعده محل انعقاد را مد نظر دارد و از سوی دیگر چنانچه با این ماده مخالفت شود طبق م ۱۰ ق.م این توافق نافذ نمی‌باشد .

بالعکس اگرچند نفر خارجی در کشورمان باشند و قراردادی منعقد کنند ، از آنجا که باید اعمال جاکمیت کند ولی متأسفانه در اینحال اینان را تابع قاعده حاکمیت اراده خودشان می‌دانند و حاکمیت خود را اعمال نمی‌کند و بجای اینکه کاری کند که اعمال حاکمیتش تقویت شود آمده و کاری نموده که باعث تضعیف شده و این استثناء همانند اصل ماده ۹۶۸ ق.م ، حاکمیت ملی را تضعیف می‌کند .

اینگونه قانون باعث می‌شود که ما در قراردادهای بین‌المللی دارای این همه اختلاف باشیم در حالی که آمریکا و ژاپن با آن همه قراردادهای بین‌المللی اینگونه مشکلات قراردادی ندارند و یا چین با آن همه جمعیتش و آن همه ارتباطات قراردادی اینگونه نیست ـ و این بخاطر این است که قواعدش حاکمیتش را تضعیف نمی‌نماید .

ـ منظور از تابع قانون دیگر ، تنها قانون ملی کشور دیگر نمی‌باشد بلکه می‌تواند مفاد کنوانسیون ۱۹۸۰ را هم شامل گردد .

اگر در مراحل دیگر غیر از مرحله آثار ، اختلاف حاصل شد ، چه باید کرد؟

باید که دو شرط وجود داشته باشد :

۱ـ متعاقدین سکنه ایران باشند . ۲ـ قرارداد کلیه مراحلش را در ایران طی کرده باشد .

حال با احراز این دو شرط ، جمیع مواد ۵ ، ۱۰ و ۹۷۵ ق.م باعث حل تعارض می‌شود :

م ۵ ق.م : کلیه سکنه ایران اعم از اتباع داخله و خارجه مطیع قوانین ایران خواهند بود مگر در مواردی که قانون استثناء کرده باشد .

م ۱۰ ق.م : قراردادهای خصوصی نسبت به کسانی که آنرا منعقد کرده‌اند در صورتی که مخالف صریح قانون نباشد نافذ است .

م ۹۷۵ ق.م : محکمه نمی‌تواند قوانین خارجی و یا قراردادهای خصوصی را که برخلاف اخلاق حسنه بوده و یا بواسطه جریحه‌دار کردن احساسات جامعه یا بعلت دیگر مخالف با نظم عمومی محسوب می‌شود بموقع اجرا گذارد اگرچه اجراء قوانین مزبور اصلاً مجاز باشد .

ماده ۵ در مراحل تکوین و تدوین و مفاد ، استثناء وارد نکرده و چنانچه در این مراحل تابع قانون ایران گردید مواد ۱۰ و ۹۷۵ نیز حاکم می‌گردد .

ماده ۱۰ می‌گوید مخالف قوانین ایران نباشد و ماده ۹۷۵ می‌گوید مخالف نظم عمومی و اخـلاق حسنه نباشد.

ـ این قاعده چون عمومیت ندارد قاعده تعارض نمی‌باشد یعنی نسبت به کلیه دعـاوی قراردادهـا عمومیت ندارد (۹۷۵) پس باید دو شرط موجود باشد تا عمومیت داشته باشد.

با لحاظ کردن این دو شرط تعداد کمی از قراردادهای بین‌المللی ممکن است تابع این دو شـرط گردند فلذا چنانچه این دو شرط را فاقد باشند دیگر مواد هم نمی‌توانند حاکم شوند و این یک خلاء قانونگذاری است ولی اگر این دو شرط را دارا باشند مواد ۱۰ و ۹۷۵ نیز حاکم می‌شوند.

ـ پس اول باید ثابت کنیم که متعاقدین ساکن ایران هستند و بعد آن دو ماده (۱۰ و ۹۷۵) نیـز حاکم می‌شوند.

خلاصه

قـراردادها در ۵ مرحله ممکن است باعث تعارض قوانین گردند:
- زمان تکوین
- زمان تدوین
- در مفاد
- در تنظیم
- در آثار

قواعد حل تعارض قوانین قراردادها
- ۱) قاعده قانون وقوع
- ۲) قاعده حاکمیت اراده
- ۳) قاعده قانون محل اجرای تعهد
- ۴) قاعده قانون اقامتگاه مدیون
- ۵) قاعده قانون ملی طرفین
- ۶) قاعده قانون محل طرفین
- ۷) نزدیک‌ترین رابطه

نظر مقنن ایرانی
- **اصل** ـ قانون محل انعقاد عقد (۹۶۸)
- **استثناء** ـ تابع اصل حاکمیت اراده (متعاقدین خارجی)

ـ مقنن ایرانی این اصل واقع در ماده ۹۶۸ را فقط در مرحله آثار پیش‌بینی نموده است و مراحل دیگر (تکوین ـ تدوین ـ مفاد) را جایز به ۲ شرط می‌داند:

۱ـ متعاقدین سکنه ایران باشند : ۲) کلیه مراحل قرارداد در ایـران طـی شـده باشـد . (۵ ق.م) حال با جمع این دو مواد ۱۰ و ۹۷۵ (ق.م) حاکم می‌شوند .

اموال

ـ در احوال شخصیه و قراردادها قوانین ما با سیستم‌های حقوقی دیگر تعارض دارند .

در احوال شخصیه برای حل تعارض ۲ قاعده بود یکی قاعده قانون ملی و دیگـری قاعـده قـانون اقامتگاه .

ـ در قراردادها برای حل تعارض ۲ قاعده نیز ذکر گردید . حال در أموال اینچنین تعارضی وجود ندارد و قاعده‌ای واحد مورد قبول کلیه سیستم‌های حقـوقی وجـود دارد و نیـز دارای یـک اسـتثناء می‌باشد .

ـ اموال در تمامی سیستم‌های حقوقی به منقول و غیرمنقول تقسیم می‌شود و در هشتصد سال گذشته همواره قاعده اموال **قاعده محل وقوع مال** بوده است ـ یعنی کلیه کشورها آمدند و دیدنـد که دعاوی مربوط به اموال اعم از مالکیت و تصرف و هر دعوای دیگر ، در هـر کـشوری کـه مطـرح شود ، قانون همان کشور که مال در آنجا واقع است حاکم می‌باشد .

ـ مثال ـ ماشین آلمانی در ایران دعوای مالکیت آلمانی دارد ، حال قاضی ایران ، چـون ماشـین مال منقول است لذا قانون محل وقوع مال که آلمان باشد را حاکم می‌داند .

ـ در قرن ۱۶ میلادی : درژانتره (از علماء فرانسوی است) می‌گوید : اموال منقـول تـابع قـانون ملی مالک یا متصرف است و این تنها استثناء وارد بر قاعدهٔ محل وقوع مال می‌باشـد کـه در تـاریخ هشتصد ساله می‌باشد .

این تفکر ، اساس کاپیتولاسیون را تشکیل می‌دهـد یعنـی همـان قـضاوت کنـسولی و قـضاوت کاپیتولاسیونی می‌باشد که در بعضی کشورها موجود می‌باشد .

یعنی اگر یک آمریکایی در ایران سـوار ماشـین خـود باشـد ، ایـن ماشـین تـابع قـانون آمریکـا می‌باشد.

اساس این تفکر باز می‌گردد به زمانی که فرانسه در دنیا متصرفات زیادی داشت فلـذا متفکـرین آن این قاعده را بنیان نهادند .

البته آمریکا و انگلیس این قاعده را در بعضی جاها اعمال می‌کننـد و اسـتثناء ریـز قاعـده فـوق همین می‌باشد که در بعضی کنوانسیونها بوسیله این دو کشور این قاعده جای گرفته است .

قاعده حل تعارض نسبت به اموال در قانون ایران

م ۹۶۶ ق.م : تصرف و مالکیت و سایر حقوق بر اشیاء منقول یا غیرمنقول تـابع قـانون

منقول از مملکتی به مملکت دیگر نمی‌تواند بحقوقی که ممکن است اشخاص مطابق قانون محل وقوع اولی شئ نسبت به آن تحصیل کرده باشند خللی وارد آورد .

ـ این ماده قاعده محل وقوع مال را می‌پذیرد ولی یک استثناء هم دارد .

تصرف و مالکیت و سایر حقوق بر اشیاء منقول و غیرمنقول تابع مملکتی است که ماشین‌ها در آنجا است یعنی اگر من در ایران یک خانه‌ای را به شما در اسپانیا بفروشم ، تمامی دعاوی تابع این مال ، تابع قانون اسپانیا خواهد بود .

در مورد اموال منقول مقنن ایرانی یک استثناء وارد کرده است :

مثال ـ ماشین واقع در آلمان ، تابع قانون آلمان است ـ و چنانچه به ایران بیاید تابع قانون ایران می‌شود مطلب فوق طبق قاعده محل وقوع مال می‌باشد ولی از آنجا که ماشین جز اموال منقول محسوب می‌شود لذا مقنن این حالت که برای مال منقول پیدا می‌شود را مستثنی نموده است و می‌گوید که ممکن است شخص یا اشخاصی بر اساس قانون آلمان حقوقی بر این مال پیدا کرده باشند مثلاً شخص الف که مالک این ماشین می‌باشد ازدواج می‌کند و از وی یک فرزند خوانده (A) و یک فرزند (B) می‌باشد ، حال براساس قانون آلمان هر دوی اینها علی‌السویه ارث می‌برند یعنی نصف ماشین به یکی و نصف دیگری از ماشین به نفر دیگر می‌رسد . حال شخص حسن این ماشین را از B می‌خرد و به ایران می‌آورد ـ آقای A پیدا می‌شود و می‌گوید که این ماشین نصفش متعلق به من است و نسبت به سهم من معامله فضولی انجام شده و من هم این معامله را تنفیذ نمی‌نمایم.

ـ در اینجا مقنن ایرانی نمی‌تواند بگوید که این ماشین چون در ایران است لذا دعاوی مربوط به آن تابع فانون ایران می‌باشد و نمی‌توان گفت که در قانون ایران فرزند خوانده ارث نمی‌برد، پس نمی‌تواند این ادعا را نسبت به ماشین بنماید .

ـ مقنن ایرانی ، حقوق مکتسبه بین‌المللی را به رسمیت می‌شناسد ، پس نمی‌توان به استناد قاعده محل وقوع مال آن حق را از بین ببرد .

پس نصف ماشین بر اساس قاعده محل وقوع مال (محل وقوع قبلی مال) برای فرزند خوانده این حق را بوجود آورده و مقنن ایرانی هم بدان احترام می‌گذارد .

م ۸ ق.م : اموال غیرمنقول که اتباع خارجه در ایران بر طبق عهود تملک کرده یا می‌کنند از هر جهت تابع قوانین ایران خواهد بود .

ـ این ماده فعلاً ضرورتی ندارد ـ عده‌ای معتقدند که ماده ۸ تأکیدی بر م ۹۶۶ می‌باشد .

مثال ـ در ایران یکسری اموال است که یا منقول است و یا غیرمنقول فلذا براساس م ۹۶۶ این اموال تابع قانون ایران است و نیز در همین ماده ۹۶۶ آمده که اموال غیرمنقولی که خارجیان تصرف می‌کنند ، تابع قانون ایران است فلذا این ماده دیگر نیازی نبود که ذکر شود چون ما قاعده را داریم .

ـ م ۸ در جلد اول آمده و در سال ۱۳۰۷ به تصویب رسیده و م ۹۶۶ در جلد دوم آمده و در سال ۱۳۱۳ به تصویب رسیده است ـ در هنگام تدوین جلد اول ، این قاعده ذکر نشده بود چرا که مسئله کاپیتولاسیون مطرح بود ولی با آمدن م ۹۶۶ و ذکر قاعده ، م ۸ دیگر نیاز و ضرورتی ندارد .

اموال معنوی ← در بحث اموال که گفته شد یک توضیح نسبت به اموال معنوی باقی می‌ماند مثل دیون که اعم از اوراق قرصه ، سهام شرکتها ، مال‌الاجاره ، ثمن معاملات است ، اگرچه اینان همه ناشی از مبیع غیرمنقول باشد .

مثال ـ خانه‌ای به یکصد هزارتومان را می‌فروشد . اگرچه این وجه از مال غیرمنقول می‌باشد ولی می‌گوید که دیون است و دیون را در حکم منقول می‌داند . (م ۲۰ ق.م)

ـ فلذا کلیه دیون را اموال منقول می‌داند و دین هم بر گردن مدیون است ، پس محل وقوع این مال منقول همانجایی است که مدیون در آنجا است .

اگر شرکت کراچی در فرانسه سهام پرداخت نماید ، محل وقوع شرکت چون پاکستان است لذا دعاوی مربوط به سهام واگذاری شرکت اگرچه در فرانسه می‌باشد ولی تابع قانون پاکستان است.

تنظیم یا شکل

ـ هر سندی حداقل از ۲ باب در موردش تعارض قوانین قابل تصور است :

۱ـ از باب مفاد ۲ـ از باب تنظیم (امور شکلی)

از باب مفاد : مسئله ممکن است مربوط به احوال شخصیه یا قرارداد یا اموال یا جرائم و یا آئین دادرسی باشد . مثال ـ شخصی می‌خواهد وصیت کند که این مربوط به احوال شخصیه می‌باشد و یا می‌خواهد ازدواج نماید نیز ار موارد احوال شخصیه است و یا می‌خواهد قراردادی منعقد نماید، کلیه دعاوی راجع به موارد فوق جنبه مفادی دارد .

ـ در باب مفاد همواره قانون حاکم ، قانون لازم الاجرا می‌باشد یعنی باید دید که دعوا راجع به کدام دسته است اگر مربوط به نکاح است چون از نکاح شخصیه می‌باشد لذا تابع قانون ملی طرفین است .

از باب تنظیم : اما در تنظیم این چنین نیست ـ تنظیم یعنی شکل ـ یعنی قراردادی منعقد نموده ، حال می‌خواهد که دارای سند رسمی گردد .

فرض نمایید گاهی بحث بر سر این است که شخص می‌خواهد بیش از ثلث ترکه را وصیت نماید ، لذا دعوای راجع به این مربوط به مفاد می‌باشد اما گاهی شخص می‌خواهد که وصیت نماید و آن وصیت را بطور رسمی درآورد تا ورثه در هر جایی که لازم باشد ببرند و رسمیت داشته باشد .

ـ در باب تنظیم همواره قانون حاکم ، **قانون کشور محل تنظیم** می‌باشد .

مثلاً اگر یک ایرانی در فرانسه وصیت‌نامه نوشت ، مفاد این وصیت تابع قانون ایران می‌باشد ولی تنظیم آن تابع کشور فرانسه است .

ـ مقنن ایرانی نیز همین قاعده را در م ۹۶۹ ق.م پذیرفته است .

م ۹۶۹ ق.م : اسناد از حیث طرز تنظیم تابع قانون محل تنظیم خود می‌باشند .

ـ این قاعده عقلانی است و نیاز به استدلال ندارد . مثال ـ اگر شخصی در آمریکا ماشینی را به مبلغ هزاردلار خریداری نماید ، چنانچه تنظیم تابع قانون ملی باشد ، برای تنظیم سند ماشین خریداری شده بیش از مبلغ خود ماشین باید صرف و هزینه شود تا طبق قانون ایران سند رسمی دریافت دارد .

شرایط پذیرفته شدن سند تنظیم شده

ـ پس مقنن ایرانی آمده برای تنظیم قانون کشور محل تنظیم را پذیرفته است ، اما به هنگام استناد این را به تنهایی نمی‌پذیرد . مثال ـ اگر وکالت‌نامه‌ای در آمریکا تنظیم شد ، اگر به ایران آمد به تنهایی قبول نمی‌شود به همین منظور مقنن ایرانی برای قبول سند تنظیم شده ۴ شرط قرار می‌دهد .

م ۱۲۹۵ ق.م : محاکم ایران به اسناد تنظیم شده در کشورهای خارجه همان اعتباری را خواهند داد که آن اسناد مطابق قوانین کشوری که در آنجا تنظیم شده دارا می‌باشد مشروط بر اینکه :

اولاً ـ اسناد مزبور به علتی از علل قانونی از اعتبار نیفتاده باشد ـ مثلاً حکمی است که مشمول مروز زمان شده و از اعتبار افتاده است .

ثانیاً ـ مفاد آنها مخالف با قوانین مربوط به نظم عمومی یا اخلاق حسنه ایران نباشد ـ یعنی مفادش مخالفت با نظم عمومی و اخلاق حسنه نداشته باشد ـ مثال ـ فرانسوی در ایران وصیت‌نامه تنظیم می‌کند ، در اینجا مشخص است که وصیت تابع قانون فرانسه است و قانون فرانسه اجازه می‌دهد که متوفی تمام اموالش را وصیت نماید ولی قانون ایران این اجازه را نمی‌دهد .

ثالثاً ـ کشوری که اسناد در آنجا تنظیم شده به موجب قوانین خود یا عهود اسناد تنظیم شده در ایران را معتبر بشناسد ـ یعنی رفتار متقابل .

رابعاً ـ نماینده قنسولی یا نماینده سیاسی ایران در کشوری که سند در آنجا تنظیم شده یا نماینده سیاسی و قنسولی کشور مزبور در ایران تصدیق کرده باشد که سند موافق قوانین محل تنظیم یافته است .

پس سند اگر این ۴ شرط را داشت ، ما به آن قاعده عمل می‌کنیم .

جرائم

ق.آ.د.ک می‌گوید : هرگاه کسی مرتکب جرمی شود در محکمه‌ای رسیدگی می‌شود که جرم در حوزه آن وقوع یافته و اگر شخصی مرتکب چندین جرم در جاهای مختلف بشود در محکمه‌ای جرم به آن رسیدگی می‌شود که از مهمترین جرایم در حوزهٔ آن واقع شده است ... .

این ماده جرائم را تابع قانون محل وقوع جرم می‌داند یعنی هم صلاحیت قانونگذاری و هم صلاحیت رسیدگی را به قانون محل وقوع جرم می‌دهد .

آیین دادرسی

زن و مرد فرانسوی می‌خواهند در ایران طلاق بگیرند ـ بر این دعوا دو قانون حاکم است ـ یک قانون بر ماهیت دعوا و یک قانون بر موارد شکلی دعوا نظارت دارد .

ـ بر ماهیت دعوی یعنی مفاد حکم بر اساس قانون کجا باشد ، این را م ۷ ق.م براساس قانون فرانسه می‌داند .

ـ بر موارد شکلی دعوی یعنی حال که آنان می‌خواهند دادخواست بدهند ، تنظیم این دادخواست باید براساس قانون کجا باشد . در این مورد قانونگذاران پذیرفته‌اند که موارد شکلی تابع قانون کشور محل اقامه دعوا باشد یعنی هر دادگاهی آئین دادرسی خود را اجرا بکند اگرچه در ماهیت دعوی ، قانون کشور دیگری را اجرا نماید .

م ۹۷۱ ق.م : دعاوی از حیث صلاحیت محاکم و قوانین راجعه به اصول محاکمات تابع قانون محلی خواهد بود که در آنجا اقامه می‌شود مطرح بودن همان دعوی در محکمه اجنبی رافع صلاحیت محکمه ایرانی نخواهد بود .

نکته

ـ زمانی در مباحث دادرسی ممکن است به مسائل ماهوی برخورد شود .

مثال ـ زن فرانسوی که در ایران دادخواست می‌دهد ، ۳۱ ساله باشد در اینحال اهلیت وی مطرح می‌شود و چون اهلیت هم جز احوال شخصیه است و بحث ، بحث ماهوی است ، پس چه بسا که ما در مسائل شکلی ، سئوالات ماهوی داشته باشیم ، پس باید قائل به تفکیک شویم. اگر رسیدیم به سئوالات ماهوی در اینحال تابع قانون لازم‌الاجراء می‌باشد اگر چه در مرحله دادرسی مطرح شود .

مشکل زمانی شروع می‌شود که احوال شخصیه در یک کشور تابع قانون ملی است و در قواعد حل تعارض قوانین کشور دیگری ، احوال شخصیه تابع قانون اقامتگاه باشد در اینصورت این دو قاعده حل تعارض نیز با هم تعارض پیدا می‌کنند ، که مربوط به بحث روابط قواعد حل تعارض در حقوق بین‌الملل می‌باشد .

ـ در دعاوی بین‌الملل خصوصی که در واقع بیش از یک کشور وجود دارد ، اگر قوانین با هم تعارض پیدا کنند چه باید کرد؟

قوانین حل تعارض ایران بحث گردید ـ کلیه دعاوی بین‌الملل خصوصی یا مربوط به احوال شخصیه و یا قراردادها و یا اموال و یا مسائل شکلی و تنظیمی و یا جرایم و یا آیین دادرسی است .

ـ حال با توجه به این قواعد یک قاضی ایرانی می‌تواند نظر مقنن ایرانی را در رابطه با تعارض قوانین دریابد .

دعوائی که در حقوق بین‌الملل خصوصی مطرح می‌شود :

۱ـ اولین کار ابتدا باید دید که این دعوا مربوط به کدامیک از دسته‌های ارتباطی است؟

یعنی مربوط به کدامیک از آن ۶ تا است .

۲ـ بعد باید دید که قاعده حل تعارض آن چیست؟

یعنی وقتی دعوا را در دسته مربوطه قرار دادیم باید قاعده حل تعارض را اعمال کنیم تا قانون حاکم پیدا شود .

۳ـ صدور حکم

پس از اینکه قانون حاکم پیدا شد ، به استناد آن باید حکم بدهد .

مثال : یک زن و مرد ایتالیائی در تهران می‌خواهند طلاق بگیرند . طلاق مربوط به دسته ارتباطی ، احوال شخصیه است ، قاعده حل تعارض در اینجا ، قانون ملی طرفین است یعنی باید به استناد قانون ایتالیا حکم داد .

چطور باید دعوا را در دسته ارتباط قرار داد؟

۱ـ توصیف ـ ابتدا باید آنرا توصیف کرد .

ـ توصیف یعنی تعیین ماهیت عنصر اصلی دعوی ـ در اینجا دعوا یک عنصر اصلی بیشتر ندارد و آن هم طلاق می‌باشد .گاهی مرد ایتالیایی با زنش در ایران ازدواج می‌کند و خانه‌ای را در اسپانیا بعنوان مهریه زنش طی قراردادی که در فرانسه نوشته می‌شود ، قرار می‌دهد . مرد طی قراردادی تعهد می‌کند که در ۸۶/۲/۱ خانه را تحویل زن بدهد . حال قبل از تحویل خانه ، مردی امریکایی ادعای مالکیت آنرا می‌کند .

در اینحال زن دادخواست الزام شوهر به تحویل خانه را به دادگاه می‌دهد .

ـ در اینجا باید دید که این دعوا جز کدامیک از دسته‌های ارتباطی است؟

در دعاوی حقوق بین‌الملل خصوصی ممکن است دهها عنصر در آن دعوا باشد، لذا باید عنصر اصلی دعوا را تشخیص داد.

عنصر اصلی ـ آن چیزی است که خواهان تحت عنوان خواسته در دعوایش می‌آورد.

اگرچه عناصر متعدد دیگری در دعوایش دیده شود ـ قاضی حق ندارد که چیزی به خواسته اضافه و یا کسر کند. قاضی باید دعوا را با توجه به عنصر اصلی در دسته ارتباطی قرار دهد لذا به این **توصیف** می‌گویند.

پس اولین کار قاضی در حقوق بین‌الملل خصوصی این است که دعوا را توصیف کند و در دسته ارتباطی قرار دهد.

ـ (دعوا اگر چند خواسته داشته باشد مثلاً یکی در رابطه با احوال و دیگری در رابطه با اموال و ... باشد بر این خواسته‌ها، قانونهای متفاوت بر آن حاکم می‌شود.)

تعارض توصیفها ـ پس از توصیف گاهی ممکن است با بحث تعارض توصیفها روبرو گشت:

ـ مثال در دعوای فوق، زن و مرد ایتالیائی در تهران بجای دعوای طلاق زن دعوای نفقه اقامه می‌کند، در اینجا قاضی باید توصیف کند و با توجه به قاعده حل تعارض آن دسته ارتباطی، قانون حاکم را پیدات کند، در ایندو عنصر اصلی، نفقه است.

ـ مقنن ایرانی نفقه را از آثار نکاح می‌داند و جزء احوال شخصیه است ولی مقنن ایتالیائی، نفقه را ماهیتاً از اموال می‌داند و در دسته اموال قرار می‌دهد ـ حال اثر این تفاوت چه می‌شود؟

ـ اگر توصیف مقنن ایرانی قبول شود، قانون ملی طرفین حاکم می‌شود پس در اینجا قانون ایتالیا حاکم می‌گردد و در این قانون دادن نفقه بر مرد واجب نمی‌باشد ولی اگر توصیف مقنن ایتالیائی قبول شود، لذا قانون ایتالیا نفقه را جزء اموال می‌شمارد و قاعده حل تعارض در مورد اموال، قانون محل وقوع اموال می‌باشد و چون دعوا در تهران اقامه شده لذا قانون ایران حاکم می‌شود.

در صورت تعارض دو توصیف، کدام توصیف باید اجرا شود؟

این اولین گام در حل دعاوی بین‌الملل خصوصی است.

مثال ـ م ۹۲۲ ق.م هلند: وصیت‌نامه از امور ماهوی است و جزو احوال شخصیه است و تابع قانون ملی شخص است و حتماً باید رسمی باشد.

ـ ق.م فرانسه ـ وصیت‌نامه از امور شکلی است و تابع قانون محل وقوع است و وصیت‌نامه دست‌نویس را هم قبول دارد.

حال یک مرد هلندی در فرانسه وصیت‌نامه دست‌نویس می‌نویسد تا اینکه در سال ۱۹۴۱ می‌میرد ـ ورثه وصیت‌نامه را نزد قاضی فرانسوی می‌آورند ـ حال قاضی می‌خواهد توصیف کند

براساس قانون هلند توصیف نماید ، وصیت‌نامه جزء احوال شخصیه است فلذا تـابع قـانون ملـی کـه هلند باشد می‌شود و نیز می‌بایـست وصـیت‌نامـه رسـمی باشـد . در حـالی کـه ایـن وصـیت‌نامـه ، دست‌نویس می‌باشد فلذا قاضی طبق قانون هلند نمی‌تواند ترکه را تقسیم نموده و بین ورثه تقـسیم نماید .

ـ اما اگر توصیف فرانسه قبول شود چون قانون فرانسه آنرا از امور شکلی می‌داند لذا تابع قـانون محل وقوع یعنی تابع جایی است که وصیت در آنجا تدوین شده است می‌باشـد و چـون وصـیت در فرانسه نوشته شده لذا به استناد قانون فرانسه ، ترکه قابل تقسیم بوده و ورثه هر یک سـهم خـود را می‌برند .

مثال دیگر ـ در یونان انجام مراسم ازدواج ، شرط صحت نکـاح اسـت و از امـور مـاهوی و جـزء احوال شخصیه است فلذا تابع قانون ملی شخص می‌گردد .

ـ در فرانسه انجام مراسم ازدواج کاملاً از امور شکلی است و تابع قانون محل وقـوع و نیـز شـرط صحت نکاح نمی‌باشد . حال دختر و پسر یونانی در فرانسه ، بدون انجام مراسم ازدواج با هـم ازدواج می‌کنند ـ یکسال بعد دعوا می‌کنند و به قاضی فرانسوی رجوع می‌کننـد ـ حـال قاضـی ابتـدا بایـد ببیند که اینها با هم زن و شوهر هستند و یا خیر؟

قانون یونان می‌گوید که انجام مراسم از احوال شخصیه و تابع قانون ملی است لـذا اینـان چـون مراسم را انجام نداده‌اند پس زن و شوهر نیستند ولی اگر توصیف قانون فرانسه را بپذیریم این امر را از امور شکلی دانسته و تابع محل وقوع یعنی فرانسه می‌داند و طبق قانون فرانسه انجام ازدواج شرط صحت نمی‌باشد فلذا این دو با هم زن و شوهر می‌باشند .

مثال دیگر ـ در کشور مالت یک قاعده به نام قاعده ربع ترکه (یک چهارم) وجود دارد ـ طبـق این قاعده چنانچه یکی از زن و شوهر فوت نمایند و دیگری از لحاظ مالی مشکل داشـته باشـد وی می‌تواند از دادگاه بخواهد که ربع ترکه را به وی بدهد .

ـ در الجزایر ، ترکه از اموال و تابع قانون محل وقوعش است .

حال زن و مردی به الجزایر می‌آیند و در ۱۹۸۹ شوهر فوت مـی‌نمایـد . زن مـالتی نـزد قاضـی الجزایر می‌رود و تقاضای ربع ترکه را می‌نماید ـ حال قاضی الجزایری باید دعوا را توصیف کند لذا :

۱ـ اگر براساس قانون مالت توصیف نماید ، ربع ترکه جزء احـوال شخـصیه اسـت و تـابع قـانون طرفین یعنی قانون مالت می‌گردد و طبق این قانون ، قاضی می‌تواند ربع ترکه را به زن بدهد .

۲ـ ولی اگر قانون الجزایر را بپذیریم ، ترکه جزء اموال می‌گردد و تابع محل وقوع مال مـی‌باشـد (قانون الجزایر) ، فلذا طبق قانون الجزایر ، نمی‌تواند ربع ترکه را بـه زن داد پـس دعـوای زن مـالتی پذیرفته نمی‌شود .

برای تعارض توصیف‌ها ۳ راه‌حل وجود دارد :

۱ـ توصیف باید بموجب قانون مقر دادگاه باشد ـ این طبق نظریه کانت است ـ کانت می‌گوید ، درست است که توصیف تعیین محل دعوا است اما توصیف قاعده حل تعارض قوانین می‌باشد ـ یعنی زمانی که می‌خواهیم ببینیم که نفقه جزء احوال است یا اموال در حقیقت می‌خواهیم ببینیم که آیا دامنه قاعده حل تعارض احوال آنقدر وسیع است که نفقه را در بر گیرد و یا نیز قاعده حل تعارض اموال آیا چنین می‌باشد یا خیر؟ پس می‌خواهیم حدود دایره کاربری را ببینیم که چقدر است .

ـ قاضی مقر دادگاه بدنبال پیدا کردن دامنه حل تعارضش می‌گردد به عبارت دیگر می‌خواهد قاعده حل تعارضش را تفسیر کند ، پس چه کسی اولی‌تر از قانونگذار خودش است که قانون خودش را تفسیر نماید و منظورش را بیان نماید .

ـ کانت می‌گوید هیچکس بجز قانونگذار کشور مربوطه نمی‌تواند قاعده حل تعارضش را تفسیر کند پس ما باید اجازه بدهیم که قاضی مقررتوصیف را به موجب قانون خودش ، انجام دهد .

کانت از حقوقدانانی است که تابع حاکمیتی بودن توصیف است و می‌گوید قاضی محل ، باید توصیف را براساس قانون حاکمیت خودش انجام دهد .

ایراد بر کانت ـ عده‌ای به کانت ایراد گرفته و گفتند درست است که توصیف ، تفسیر قاعده حل تعارض است ولی نتیجه‌گیری غلط است ـ اثر این توصیف چیست؟ اثر این توصیف حاکمیت قاعده خارجی است یعنی اینکه می‌گوید قانون ملی حاکم شود ، در احوال شخصیه چه بسا که قانون یک کشور خارجی حاکم گردد .

ـ حال اگر قانون خارجی حاکم شود نظریه کانت اشتباه است که بگوید قانون آمریکا حاکم باشد و یا قانون کشوری دیگر .

ـ بنابراین هر راه حل حقوقی که این حاکمیت در آن ایجاد می‌شود ، راه‌حل نیست ، چرا که نباید در اختیار شما باشد و قوانین حاکم بر دعاوی را تغییر بدهید .

پس بدلیل نداشتن این اختیار راه‌حل‌هایی که این اختیار را تعیین می‌کند ، مقبول نیست .

۲ـ توصیف بموجب قانون حاکم (قانون سبب) است ـ عده‌ای مثل پیله و نی‌باویه این نظر را دارند ـ اینان می‌گویند باید در دعوا دید که قانون کجا حاکم است پس توصیف هم بموجب همان قانون انجام شود و دیگر آن مشکلی که در نظریه اول بوده را به خود نمی‌گیرد .

اشکال این نظریه : ما داریم توصیف می‌کنیم تا یک قانون را حاکم کنیم فلذا اگر قانون حاکم را در اختیار داشتیم دیگر نیازی به توصیف نمی‌بود ، پس ابتدا باید توصیف کنیم تا قانون حاکم مشخص شود .

۳ـ توصیف بموجب مقتضیات بین‌المللی است : رابل می‌گوید ـ باید دید که حقوق بین‌الملل را در کجا باید قرار دهیم و کار به کار کشورها نداریم و چون ما یک سیستم حقوق بین‌الملل بیشتر

اشکال این نظریه : این راه حل یک مشکل دارد ـ اگر در حقوق بین‌الملل بخواهیم همه دعاوی را توصیف کنیم شرطش این است که حقوق بین‌الملل دارای قواعدی در همه زمینه‌ها و رشته‌ها باشد و ثانیاً این قواعد متحدالشکل باشند یعنی همه سیستم‌ها و کشورهای دنیا آنرا در سیستم داخلی خود پذیرفته باشند تا اگر توصیف به موجب آن انجام گرفت دیگر کشوری اعتراض ننماید.

ـ این نظر قابل اجرا نیست چون در همه زمینه‌ها قاعده ندارد ـ بیع که قدیمی‌ترین نهاد حقوق بشری است هنوز یک کنوانسیون در مورد آن در حقوق بین‌الملل وجود ندارد پس چگونه توقع داریم که در مورد وراث و یا دیگر موارد قانون داشته باشیم. پس اجرای نظریه سوم ممکن نیست و انجام نظریه دوم هم ممکن نبود و راه حل چهارمی هم داده نشده فلذا آمدند و راه حل اول را علیرغم آن ایرادی که داشت بعنوان اصل پذیرفتند :

أصل ـ توصیف بموجب قانون مقر دادگاه است.

استثناء ←
- توصیف‌های جدید و فرعی
- توصیف‌های اجباری ← توصیف بموجب قانون حاکم است.
- ← توصیف به موجب مقتضیات بین‌المللی حاکم است.

ـ توصیف به موجب قانون مقر دادگاه است الا در ۳ مورد که ۲ مورد از آن توصیف به موجب قانون حاکم است و در ۱ مورد توصیف به موجب مقتضیات بین‌المللی انجام می‌گیرد.

توصیف‌های فرعی (جدید) ـ در دعوا لزوماً یک توصیف وجود ندارد ـ ممکن است در رسیدگی به دعوا، علیرغم آن توصیف اولی، توقیفهای اندکی بوجود آید ـ توصیف اول بوسیله قانون مقر دادگاه مشخص می‌شود و توصیفهای دیگر که بوجود آمد به موجب قانون حاکم انجام می‌گیرد.

ـ مثال ـ مرد و زنی فرانسوی در ایران فوت می‌نمایند ـ از اینان یک ماشین، خانه و تراکتور باقی می‌ماند.

ـ در فرانسه زن از اموال غیرمنقول نصف ارث را می‌برد، حال آیا ترکه از اموال است یا از احوال شخصیه؟

ـ فرانسه می‌گوید که از اموال است ولی ایران می‌گوید که از احوال است.

پس اگر طبق قانون مقر که قانون ایران است توصیف گردد، قانون ایران می‌گوید که از احوال است و تابع قانون ملی که قانون فرانسه است می‌باشد. حال از اینجا به بعد هر توصیف دیگری که بوجود آید به موجب قانون فرانسه توصیف انجام می‌گیرد ـ مثلاً اگر در مورد تراکتور، توصیف ایجاد گردد می‌بایست قانون فرانسه حاکم گردد.

توصیف اجباری ـ در اینجا به قانون مقر دادگاه رجوع می‌شود ولی قانون مقر دادگاه اجباراً کار را به یک قانون دیگر ارجاع می‌دهد و ما مجبوریم که آن قانون را حاکم کنیم.

ـ مثال ـ زن ایرانی با مرد فرانسوی ازدواج می‌نماید زن فوت می‌کند و بحث ارث وی مطرح

دید که ترکه از اموال است یا از احوال است؟ در اینجا توصیف طبق قانون مقر دادگاه که قانون ایران است انجام می‌گیرد ـ ماده ۹۸۷ ق.م ایران می‌گوید که زن به تابعیت خود باقی می‌ماند مگر اینکه تابعیت شوهر بر وی تحمیل گردد در این حال تابعیت فرانسوی شوهر بر زن تحمیل گردیده و زن تابعیت فرانسه را اکتساب نموده است.

ـ پس قانون فرانسه، قانونی است که قانون مقر دادگاه که همانا قانون ایران است ما را به آن ارجاع می‌دهد.

مثال دیگر ـ زن ایرانی با مرد انگلیسی ازدواج می‌کند ـ زن دعوای نفقه را نزد قاضی ایرانی مطرح می‌کند، حال باید دید که نفقه از اموال است یا از احوال؟

توصیف به موجب قانون مقر دادگاه انجام می‌گیرد ـ قانون مدنی ایران در ماده ۹۶۳ می‌گوید که چنانچه تابعیت زوجین واحد نباشد، روابط مالی زوجین تابع قانون شوهر است فلذا نفقه می‌بایست بر اساس توصیف قانون انگلیس حل و فصل شود یعنی قانون ایران ما را ارجاع به قانون انگلیس می‌دهد.

مقتضیات بین‌المللی ـ گاهی دعوایی نزد قاضی مطرح می‌شود، به هنگام توصیف اصل این است که به موجب قانون مقر دادگاه انجام گیرد ـ در اینجا نیز چنین نهادی را در قانون مقر دادگاه نمی‌توانیم پیدا کنیم تا منجر به توصیف آن گردد یعنی قانونگذار مقر دادگاه اینچنین نهادی را پیش‌بینی نکرده است.

مثال ـ زن دوم مرد ایرانی در پاریس، دعوا نفقه اقامه می‌کند ـ قاضی مقر دادگاه که پاریس می‌باشد باید توصیف کند که نفقه چیست؟ حال در قانون فرانسه، نفقه زن دوم پیش‌بینی نشده و اصلاً در آنجا تعدد زوجات پذیرفته نشده است و یا مثلاً یک ایرانی در فرانسه وقف می‌کند ـ قاضی فرانسوی نیز در قانون فرانسه با این نهاد برخورد نمی‌کند فلذا قاضی در اینگونه موارد نمی‌تواند که دعوا را به علت نبودن قانون، نادیده بگیرد.

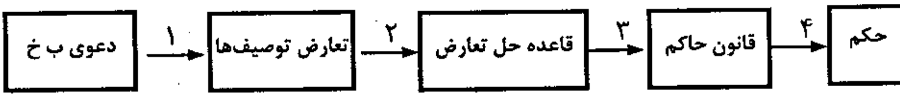
رابل می‌گوید ـ فرض کنید اگر مقنن شما این نهاد را می‌پذیرفت در کدامیک از دسته‌های ارتباطی قرار می‌داد ـ وی می‌گوید که موارد ممنوعه را نادیده بگیرد و دعوا را در آن دسته قرار بدهد.

ـ مثال ـ مقنن فرانسه بیاید نفقه زن دوم را همانجا پیش‌بینی نماید که نفقه زن را پیش‌بینی کرده است فلذا به این ترتیب توصیف لازم پیدا خواهد شد.

البته این مشکل ایجاد نمی‌کند مگر اینکه در اجرای آن با نظم عمومی مخالفت ورزد.

گفته شد که اگر دعوائی در حقوق بین‌الملل خصوصی مطرح می‌شود، کار اول این است که توصیف شود یعنی عنصر اصلی‌اش پیدا شود و در دسته ارتباطی قرار داده شود و سپس اگر بین توصیفهای تعارضی بود، حل تعارض گردد و سپس قاعده حل تعارض مربوط به هر دسته ارتباطی

را اعمال نموده تا قانون حاکم بر اساس آن قاعده حل تعارض پیدا شود و پس از آن به استناد قانون حاکم صادر شود.

در هنگام اعمال قاعده حل تعارض بین کشورها، ۲ حالت متصور است:

۱ـ بین قواعد حل تعارض کشورهای دیگر هماهنگی وجود داشته باشد ـ مثال زن و مرد اسپانیایی در ایران طلاق می‌گیرند ـ چون طلاق جزء دسته ارتباطی احوال شخصیه است لذا طبق نظر قانونگذار اسپانیائی قانون ملی شخص حاکم است و طبق نظر مقنن ایرانی هم قانون ملی شخص حاکم بر دعوا است لذا قوانین با هم هماهنگی دارند فلذا براحتی قانون حاکم مشخص می‌شود.

۲ـ بین قواعد حل تعارض کشورهای دیگر عدم هماهنگی وجود داشته باشد ـ یعنی قواعد حل تعارض کشورهای دیگر در دعوا با هم تعارض داشته باشند. مثال: زن و مرد انگلیسی. مقیم در ایران، طلاق می‌گیرند. طلاق توصیف می‌شود و مشخص می‌شود که از احوال شخصیه است و طبق نظر قانون انگلستان طلاق و احوال شخصیه تابع قانون اقامتگاه است ولی طبق قانون ایران تابع قانون ملی شخص است فلذا در اینجا قانون حاکم یافت نمی‌شود چون تعارض وجود دارد.

حال این تعارض خود به دو گونه است:

۱) تعارض منفی (احاله) ـ نتیجه این تعارض اینکه هر کدام از کشورهای درگیر در دعوا، نفی صلاحیت قانون خود را می‌کنند.

۲) تعارض مثبت ـ این نوع تعارض باعث می‌شود که هر کدام از کشورهای درگیر در دعوا اثبات صلاحیت خود را بکنند.

ـ تعارض منفی (احاله) خود دو نوع است:

۱ـ احاله درجه اول ـ زمانی کشور حواله دهنده می‌گوید که قانون من حاکم نیست و قانون فلان کشور حاکم هست ـ مثال ـ زن و مرد انگلیسی مقیم در تهران هستند، طبق قانون ایران احوال شخصیه تابع قانون ملی شخص است که در اینجا قانون انگلیس می‌باشد و طبق قانون انگلیس احوال شخصیه تابع قانون اقامتگاه می‌باشد که در اینحالت قانون ایران است.

۲ـ احاله درجه دوم ـ زمانی به کشور حواله دهنده برنمی‌گرداند بلکه به کشور ثالثی می‌رود.

مثال ـ زن و مرد انگلیسی، مقیم بلژیک در ایران دعوای طلاق اقامه می‌کنند ـ قاضی ایرانی توصیف می‌کند و می‌گوید به طلاق جز احوال شخصیه و تابع قانون ملی می‌باشد که قانون انگلیسی

مد نظر است ولی طبق قانون انگلیس احوال شخصیه تابع قانون اقامتگاه است یعنی انگلیس نفی صلاحیت خود را می‌کند ولی به ایران برنمی‌گرداند بلکه احاله به کشور دیگری می‌کند.

قبل از ارائه راه حل احاله ذکر چند نکته لازم است :

چرا احاله بوجود می‌آید؟

کشورها در پذیرش احاله ۲ دسته‌اند :

۱ـ مخالفین احاله ـ بعضی‌ها می‌گویند احاله درست نیست محکوم به ابطال است بدلیل اینکه احاله ایجاد دور می‌کند و دور هم در حقوق محکوم به ابطال است .

مثال ـ در مسئله قبلی قانون ایران می‌گوید که من صلاحیت ندارم بلکه قانون ملی شخص صلاحیت دارد و قانون ملی شخص که قانون انگلیس است نیز می‌گوید که من صلاحیت ندارم بلکه قانون اقامتگاه که قانون ایران است صلاحیت دارد و بدین ترتیب دور حاصل می‌شود و دور هم محکوم به ابطال است پس چرا چیزی که باطل است باید قبول شود .

ـ اینان می‌گویند احاله وجود نداشته باشد و وقتی که گفته می‌شود که قانون کشوری حاکم است منظور از این جمله این است که قانون مربوط بر دعوا حاکم گردد نه کل سیستم حقوقی آن کشور .

چون وقتی می‌گوئیم حقوق یک کشور ، یک زمانی منظور کل سیستم حقوقی آن کشور است و در یک زمانی منظور قوانین مادی و ماهوی مربوط به عنصر دعوا ملاک می‌باشد .

مثلاً اگر دعوا راجع به نکاح است ، مواد مربوط به نکاح مد نظر باشد و در اینحالت یعنی فقط توجه داشتن به مواد مربوط به نکاح ، دیگر ما با مواد مربوط به حل تعارض برخورد نمی‌کنیم تا بعنوان یک راه حل ارائه شده در این قوانین ما را ارجاع به قانون کشوری دیگر دهد و احاله حاصل شود ، چرا که ما فقط رجوع کردیم به قوانین مادی یا ماهوی وکاری به کار قواعد حل تعارض قوانین نداریم .

نتیجتاً اینکه : باید به حقوق کشوری که حاکم بر دعوا می‌شود (دعوا در آنجا مطرح می‌شود) بطور جزئی نگاه کرد یعنی فقط قوانین مربوط به دعوا را نگاه کنیم و نه کل سیستم حقوقی را و نتیجه ارجاع به قانون آن کشور ، قاعده حل تعارض نمی‌گردد بلکه ارجاع به قوانین مربوط به همان دعوا است .

۲ـ موافقین احاله ـ اینان می‌گویند که سیستم حقوقی قابل تفکیک نمی‌باشد لذا می‌بایست به کل سیستم حقوقی ارجاع گردد ـ یعنی وقتی گفته می‌شود که تابع قانون ملی است در اینجا این قانون ملی اعم است از قانون مدنی و قانون تجارت و آیین دادرسی‌ها و غیره .

سپس وقتی می‌گوییم حقوق انگلیس حاکم است منظور کل سیستم حقوق انگلیس است فلذا در این سیستم به هنگام ارجاع به آن ، قواعد حل تعارض برخورد می‌شود و قواعد حل تعارض

قوانین در انگلیس نیز چون قانون اقامتگاه را ملاک دانسته لذا می‌بایست به قانون ایران که قانون اقامتگاه است رجوع نمود و نیز ایران هم به انگلیس ارجاع می‌دهد در نتیجه احاله حاصل می‌شود .

نتیجتاً اینکه : نگرش واحد به سیستم حقوقی کشورها است که باعث ایجاد احاله می‌شود .

- پس مخالفین احاله کسانی‌اند که احاله را قبول ندارند و نگرش قسمتی و جزئی به احاله می‌کنند و طرفداران احاله کسانی‌اند که احاله را قبول دارند و نگرش کلی به احاله می‌کنند .

- در حقوق داخلی یک اصل وجود دارد که بر طبق آن قاضی باید پرونده را مطالعه نموده و رسیدگی کرده و حکم صادر کند فلذا نسبت به دعاوی داخلی نمی‌توان استنکاف از رسیدگی ورزید.

- در دعاوی بین‌المللی هم اینچنین است یعنی قاضی بین‌المللی هم ملزم است که دعوی را رسیدگی نموده و حتی اگر قانونی هم بعد از اینکه توصیف نموده و قاعده حل تعارض را یافت حاکم نبود طبق قانون مقر دادگاه حکم را صادر نماید .

- ماده ۵ ق.م می‌گوید که : کلیه سکنه ایران اعم از اتباع داخله و خارجه مطیع قوانین ایران خواهند بود مگر در مواردی که قانون استثناء کرده باشد .

فلذا طبق این ماده زن و مرد انگلیسی مقیم ایران ، سکنه ایران محسوب شده و تابع قانون ایران می‌باشند اما مقنن ایرانی در ماده ۷ ق.م یک استثناء بر ماده ۵ وارد می‌کند .

- ماده ۷ ق.م می‌گوید که : اتباع خارجه مقیم در خاک ایران از حیث مسائل مربوطه به احوال شخصیه و اهلیت خود و هم چنین از حیث حقوق ارثیه در حدود معاهدات مطیع قوانین (مقررات) دولت متبوع خود خواهند بود .

پس زن و مرد انگلیسی مقیم ایران در رابطه با طلاق خود که جز احوال شخصیه می‌باشد طبق نظر مقنن ایرانی تابع قانون ملی خود می‌باشند .

اصل - **اصل بر اجرای قانون سرزمینی است مگر در مواردیکه نتیجه قواعد حل تعارض استثناء شود و یک کشور دیگری را معرفی کند .**

طرفداران احاله - اینان از این اصل استفاده کرده‌اند ، اینان می‌گویند که احاله ایجاد دور نمی‌کند چون قاضی ایرانی ابتدا نسبت به احوال شخصیه قانون مدنی را ملاک می‌گیرد ، سپس در ماده ۷ می‌خواند که احوال شخصیه تابع قانون ملی است ، سپس به سوی قانون انگلیس که قانون ملی شخص می‌باشد می‌رود و حال در آنجا قانون انگلیس که قانون سرزمینی است ، قاضی را ارجاع می‌دهد به قانون ایران فلذا هنگام رجوع به قانون ایران دیگر بسراغ ماده ۷ ق.م نمی‌رود . بلکه ماده ۸ ق.م به بعد و قانون تجارت و آیین‌دادرسی را بررسی می‌کند لذا با این کار دیگر ماده ۷ ملاحظه نمی‌گردد تا ایجاد دور کند .

اشکال ـ اینان می‌گویند که باید به کل سیستم حقوقی رجوع کرد حال آنکه در اینجا سیستم حقوقی را تفکیک می‌نماید و ماده ۷ را مد نظر قرار نمی‌دهد .

ـ گروهی دیگر از **طرفداران احاله** (پیله) چنین می‌گویند :

مثلاً در مسئله زن و مرد انگلیسی ، مقنن ایرانی طلاق را توصیف نمود و آنرا تحت احوال شخصیه قرار داد و تابع قانون ملی دانست و قانون ملی ، قانون انگلیس می‌باشد حال قانون انگلیس هم قانون اقامتگاه را حاکم می‌داند یعنی قانون ایران لذا هر دو کشور خود را فاقد صلاحیت می‌دانند پس متوجه می‌شویم که بر این دعوا قانونی حاکم نیست فلذا باید **قانون مقر دادگاه** اجرا شود یعنی قانون ایران .

فوائد احاله

اینکه یکسری از کشورها اصرار دارند که احاله را بپذیرند برای این است که احاله دارای فوائدی است :

۱ـ احاله اجرای احکام را ساده می‌کند ـ مثال ـ زن و مرد انگلیسی که در ایران طلاق می‌گیرند اگر بخواهند که در انگلیس آن را اجرا نمایند ، قاضی انگلیسی آنرا اجرا می‌کند ، چون این حکم با توجه به قانون انگلیس صادر شده است چون خود قانون انگلیس ما را ارجاع داد به قانون اقامتگاه فلذا حکمی که از سوی قانون اقامتگاه اتخاذ می‌شود را قبول دارد .

ـ این فائده در دعاوی قراردادی بسیار مهم است . مثلاً اگر علیه یک کشور در ایران حکم صادر شود ولی نمی‌توان در آن کشور آنرا اجرا نمود این حکم هیچ ارزشی ندارد . فرض شود که در ایران علیه یک فرانسوی به مبلغ دو میلیون حکم صادر شود ولی در فرانسه نمی‌توان آنرا استیفاء نمود لذا این حکم هیچ ارزشی پیدا نمی‌کند .

ـ طرفداران احاله می‌گویند که اعمال احاله باعث می‌شود که احکام در سایر کشورها به راحتی اجرا شود و این اساس کار بین‌الملل خصوصی است .

یک مثال در میان حقوقدانان است که گرفتن حکم ۱۰٪ و اجرای حکم ۹۰٪ است ، فلذا با اعمال احاله این ۹۰٪ تا حدی ممکن الاجرا می‌گردد .

۲ـ احاله باعث بقاء حقوق بین‌الملل می‌شود ـ چنانچه حقوق فقط سرزمینی و درون مرزی باشند ، حقوق بین‌الملل مفهومی پیدا نمی‌کند یعنی هر کشوری حقوق خود را اجرا کند ، حقوق بین‌الملل دیگر فائده‌ای ندارد و فرض بین‌المللی ممکن نیست .

ـ باید قاضی قبول کند که بر حقوقی بجز حقوق خودش عنایت کند و اساس احاله این است که به حقوق کشوری دیگر توجه کند و فقط به امر و نهی خود عمل نکند فلذا احاله باعث بقاء حقوق بین‌الملل می‌شود و باعث می‌شود که قضات عنایتی به حقوقی بجز به حقوق خودشان نمایند.

راه حل احاله

۱ـ پذیرش احاله درجه اول بطورمطلق ـ یک عده فقط احاله درجه اول آنهم بطور مطلق را پذیرفته‌اند مثل ایتالیا ـ یوگسلاوی سابق ـ در مثال سابق اگر زن و مرد انگلیسی در ایتالیا تقاضای طلاق نمایند و ایتالیا قانون ملی را حاکم بداند و انگلیس قانون اقامتگاه را ، در این حال به قانون ایتالیا رجوع می‌شود و قانون ایتالیا اجرا می‌شود .

۲ـ پذیرش احاله درجهٔ اول و دوم بطور مطلق ـ یک عده احاله درجه اول و درجه دوم را بطور مطلق پذیرفته‌اند مثل فرانسه . در مثال سابق چنانچه زن و مرد انگلیسی مقیم بلژیک در ایران اقامه طلاق نمایند چنانچه قانون انگلیس گفت که قانون ایران حاکم است قانون ایران اجرا می‌شود (احاله درجه اول) .

و اگر قانون انگلیس ، قانون بلژیک را حاکم دانست ، قانون بلژیک اجرا می‌شود (احاله درجه دوم)

۳ـ پذیرش احاله درجه اول بطور مطلق و درجه دوم بطور مشروط ـ این نظریه ترکیبی از دو نظریه قبل است در اینجا احاله درجه اول بطور مطلق پذیرفته می‌شود ولی احاله درجه دوم بطور مشروط پذیرفته می‌شود .

مثلاً در مثال زن و مرد انگلیسی مقیم بلژیک که در ایران اقامه دعوی طلاق می‌کنند ، چنانچه قانون انگلیس قانون ایران را حاکم کند ، قانون ایران اجرا می‌شود (اعمال احاله درجه اول بطور مطلق) ولی چنانچه قانون انگلیس ، قانون بلژیک را حاکم بداند ، قانون بلژیک به شرطی اجرا می‌شود که قاضی ایرانی قبول کند .

۴ـ عدم پذیرش احاله درجه اول و درجه دوم ـ یک عده هیچکدام را نمی‌پذیرند مثل سوئیس ـ یونان .

راه حل احاله از نظر مقنن ایرانی

مقنن ایرانی در ماده ۹۷۳ ق.م ، احاله درجه اول را مطلقاً پذیرفته است یعنی اگر قانون انگلیس به قانون ایران ارجاع دهد ، محکمه مکلف است که بپذیرد ولی احاله درجه دوم را بطور مشروط می‌پذیرد یعنی اگر قانون انگلیس ارجاع دهد به کشور ثالثی در این حالت محکمه مکلف نیست که بپذیرد .

اکثر محاکم احالهٔ درجه دوم را نمی‌پذیرند .

م ۹۷۳ق.م ـ اگر قانون خارجه‌ای که باید مطابق ماده ۷ جلد اول این قانون و یا بر طبق مواد فوق رعایت گردد به قانون دیگری احاله داده باشد محکمه مکلف به رعایت این احاله نیست مگر اینکه احاله به قانون ایران شده باشد .

راه حل تعارض مثبت

در رابطه با حل احاله ابتدا قاعده حل تعارض مقر اعمال می‌گشت و در حل تعارض هم ابتدا قانون مقر اعمال اعمال می‌گردد

اصل ـ قاضی مقر قاعده حل تعارض خود را اعمال کند .

استثناء ـ **مگر در ۲ مورد**
- ۱ـ موارد اجباری
- ۲ـ به موجب عدم دخالت قانون مقر در ایجاد رابطه حقوقی

قاضی باید ببیند که قاعده حل تعارض خودش چه می‌گوید مگر در ۲ مورد که استثناء شده است .

استثناء

۱ـ موارد اجباری ـ زمانی ممکن است که دعوی توصیف شود و در دسته ارتباطی قرار گیرد مثال ، زن ایرانی با مرد انگلیسی ازدواج کرده و زن فوت می‌کند و بحث ترکه‌اش مطرح می‌شود ترکه‌اش در رابطه با شوهر است .

ـ طبق قانون ایران ترکه از احوال شخصیه است و تابع قانون ملی می‌باشد ولی طبق قانون انگلیس تابع قانون اقامتگاه است .

از موارد اجباری فرض بیان ماده ۹۶۳ ق.م می‌باشد که در مثال فوق می‌بایست به قانون دولت متبوع شوهر رجوع کرد، پس اجباراً ممکن است که از اصل عدول شود و ارجاع شود به کشور دیگری.

۲ـ بموجب عدم دخالت قانون مقر در ایجاد رابطه حقوقی ـ زمانی ممکن است قانون متفرقه در ایجاد رابطه حقوقی و نه در تداوم آن رابطه و چنانچه منحل شده نه در انحلال آن رابطه هیچ نقشی را نداشته است . حال در اینحالت اگر دعوایی در نزدش اقامه شود ، قانون مقر حاکم بر دعوا نمی‌گردد .

مثال ـ زن و مرد ایرانی با هم ازدواج می‌کنند ، بعد از ۲۰ سال در ایران از هم طلاق می‌گیرند ، زن به انگلیس می‌رود و مرد هم به انگلیس می‌رود ، زن در انگلستان اقامه دعوای نفقه مدت عده را بر علیه شوهرش می‌کند .

قاضی انگلیسی دعوا را توصیف می‌کند و آنرا تابع قانون اقامتگاه یعنی قانون انگلیس می‌داند ولی طبق قانون ایران چون نفقه از احوال شخصیه است لذا تابع قانون ملی یعنی ایران می‌باشد حال در اینجا تعارض حاصل می‌شود .

ـ در اینجا انگلستان نباید بگوید که قانون من حاکم است چون رابطه در کشوری دیگر بوجود آمده و طرفین یک حقی را در آنجا دارا شدند که به آن حقوق مکتسبه بین‌المللی گویند .

خلاصه

دعوی ب خ ←۱← تعارض توصیف‌ها ←۲← قاعده حل تعارض ←۳← قانون حاکم ←۴← حکم

هنگام اعمال قاعده حل تعارض بین کشورها دو حالت متصور است

۱ـ هماهنگی ـ طبق قاعده تعارض ، قانون حاکم پیدا شده و حکم صادر می‌گردد .

۲ـ عدم هماهنگی

- **۱ـ تعارض منفی (احاله)**
  - احاله درجه اول
  - احاله درجه دوم
- **راه‌حل احاله**
  - پذیرش احاله درجه اول مطلقاً
  - پذیرش احاله درجه اول و درجه دوم مطلقاً
  - پذیرش احاله درجه اول مطلقاً و درجه بطور مشروط
  - عدم پذیرش احاله درجه اول و درجه دوم
- **ـ راه حل احاله از دیـد مقـنن ایرانـی ـ م ۹۷۳ ق.م ـ**
  پذیرش احاله درجه اول مطلقاً و احاله درجه دوم بطور مشروط (البته محاکم احالهٔ درجه دوم را کلاً رد می‌کنند) .
- **۲ـ تعارض مثبت ـ اصل ـ** قاعده حل تعارض قانون مقر دادگاه حاکم است

استثناء

۱) موارد اجباری به موجب حکم قانون مقر دادگاه

۲) به موجب عدم دخالت قانون مقر دادگاه در ایجاد رابطه حقوقی

گفته شده اگر دعوائی در حقوق بین‌الملل خصوصی مطـرح شـود اولـین کـار قاضـی ، توصـیف آنست و چنانچه بین توصیف‌ها تعارض بوجود آمد ، باید حل گردد و در دسـته ارتبـاطی قـرار داد ، سپس قاعده حل تعارض را اعمال نموده و چنانچه بین این قواعد تعارضی صورت گیرد این تعـارض بایست که حل گردد تا قانون حاکم پیدا شود و بر طبق آن حکم صادر نمود .

حقوق مکتسبه بین‌المللی

در فرمول بالا ، قبل از اینکه بخواهیم قانون حاکم را پیدا نمائیم یک تعارض دیگر ممکن است وجود داشته باشد . در بعضی از دعاوی بین‌الملل خصوصی ممکن است این تعارض دیده شود و آن تعارض بین مرحله ایجاد و مرحله آثار است .

- در هر رابطه حقوقی دو مرحله قابل تصور است یکی مرحله ایجاد و دیگری آثار .

مثال - در رابطه زوجیت بین زن و شوهر ، نکاح مرحله ایجاد است و تمکین و نفقه مرحله آثار آنست .

- حال یک رابطه حقوقی ممکن است مرحله ایجادش تابع قانون یک کشور باشد اما مرحله آثارش تحت حاکمیت قانون کشور دیگری مطرح شود که هر دو قوانین با هم تعارض داشته باشند .

در اینحال قانون کدام کشور حاکم است؟

مثال - در تاریخ ۸۶/۵/۱ مردی ایرانی ، عیال دوم ، در تهران می‌گیرد ، تحت حاکمیت قانون ایران ، پس مرحله ایجاد تحت حاکمیت قوانین ایران است - در سه سال بعد اینان به فرانسه می‌روند و عیال دوم علیه شوهر در فرانسه دعوی به خواسته نفقه اقامه می‌کند .

در اینحال آثار تحت قانونی دیگری است ، کشوری که اصلاً تعدد زوجات را قبول ندارد در نتیجه دعوی نفقه را هم رد می‌کند ، لذا در این رابطه ، بین دو قانون تعارض صورت می‌گیرد .

آیا در اینجا قاضی فرانسوی باید رابطه حقوقی و آثارش را طبق قانون ایران اعمال کند یعنی آیا باید این دو را زن و شوهر فرض کند و حکم به نفقه بدهد و یا قانون خودش را حاکم کند و این دو را زن و شوهر فرض نکند .

به عبارت دیگر آیا قاضی فرانسوی ملزم است حقی که براساس قانون ایران ایجاد شده را برسمیت بشناسد یا خیر و باید قانون خودش را اجرا کند و آنچه که ایجاد شده را نادیده بگیرد به این تعارض می‌گویند :

تعارض در حقوق مکتسبه بین‌المللی (تعارض زمانی یا متحرک)

گروهی به آن تعارض زمانی گویند چون بین مرحله ایجاد و آثار اختلاف زمانی وجود دارد و در بعضی کتابها هم تحت عنوان تعارض متحرک ، چرا که اینان اگر در ایران می‌ماندند ، تعارضی بوجود نمی‌آمد و بخاطر حرکت و رفتارشان به فرانسه بوده که تعارض حاصل شد . مثال - زن و مرد فرانسوی بخواهند در ایران ازدواج نمایند ، اینان ازدواج می‌کنند و دو سال بعد زن فرانسوی دعوی به خواسته نفقه در ایران اقامه می‌کند در اینحال بدون هیچگونه تغییر فیزیکی ، تعارض حاصل می‌شود . چرا که نفقه از احوال شخصیه است و احوال شخصیه طبق قانون ایران تابع قانون ملی

است یعنی طبق قانون فرانسه است پس در اینحال بین قوانین مرحله ایجاد و مرحله آثار تعارض بوجود می‌آید) .

در اینکه قاضی فرانسوی باید در مرحله آثار قانون خود را حاکم نماید و یا حقوق مکتسبه را محترم شمارد سه نظریه وجود دارد :

۱ـ نظریه پیله و نی‌باویه ـ اینان می‌گویند در مثال فوق قاضی فرانسوی ملزم است ، کلیه حقوق اینان را برسمیت بشناسد و قانون ایران را حاکم کند .

هرجا که رابطه ایجاد شد اثر هم باید طبق قانون همانجا باشد .

استدلال اینان ـ این است که اگر این حقوق محترم شمرده نشود دیگر حقوق بین‌الملل خصوصی نخواهیم داشت یعنی قاضی فرانسوی بگوید قانون فرانسه حاکم است و رابطه زوجیت را باطل اعلام نماید .

اشکال ـ محکمه فرانسوی نمی‌تواند آراء محاکم ایرانی را باطل اعلام کند ، دادگاههای فرانسوی چنین ولایتی ندارند که بیایند این رابطه را رد کنند .

تمامی سیستم‌های قضایی ملی در حقوق بین‌الملل صلاحیت استقلالی دارند لذا مگر مقنن فرانسوی نسبت به مقنن ایرانی ولایت دارد تا آنچه را که مقنن ایرانی اجازه داده است باطل اعلام نماید .

پس هیچ سیستم قضایی یا تقنینی ، حاکمیت بر سیستم دیگری ندارد .

پس اولاً اگر آن حقوق محترم شمرده نشود دیگر حقوق بین‌الملل خصوصی بوجود نخواهد آمد فلذا مجبور می‌باشد که محترم بشمارد و چنانچه به رسمیت هم نشناسد دیگر حق ابطال آنرا ندارد . پس قاضی فرانسوی این را نمی‌تواند بگوید که زن و مرد ایرانی با هم رابطه حقوقی ندارند بلکه می‌تواند بگوید که من این رابطه را از دید خودم قبول ندارم .

پس این نظر را بر اساس چه قواعدی می‌دهند و اینان می‌گویند :

قواعد تعارض قوانین دیگر بدرد نمی‌خورد و نیاز به قواعد حل تعارض در حقوق مکتسبه بین‌المللی داریم .

۲ـ نظریه باتیفول ـ وی می‌گوید که کلیه حقوق مکتسبه باید به رسمیت شناخته شود و حتی جلوتر می‌رود و می‌گوید حتی نظم عمومی هم نمی‌تواند مانع شود .

یعنی قاضی فرانسوی ملزم است که قانون ایران را اجرا کند و در حقوق مکتسبه ، نظم عمومی نمی‌تواند مانع اجرا آن شود .

وی می‌گوید :

در هر حال باید قانون خارجی را محترم بشماریم و نیازی به قواعد حل تعارض جدید نمی‌باشد بلکه همان قواعد کافی است .

۳ـ نظریه دواری سومیر ـ وی می‌گوید ، همه حقوق مکتسبه باید به رسمیت شناخته شود . یعنی قاضی باید قانون مرحله ایجاد را حاکم کند و دلیلش را مثل ، عطف بماسبق نشدن قوانین در حقوق داخلی می‌داند .

مثال ـ اگر مقنن در ۸۳/۵/۱ بگوید تعدد زوجات مجاز است و در ۸۶/۵/۱ بگوید که ممنوع است، حال اگر در سال ۸۳ کسی عیال دوم گرفت و بعداً یعنی در سال ۸۶، دعوی نفقه اقامه گشت به وی نمی‌گوید که چرا زن دوم گرفتی یعنی عطف بماسبق نمی‌شود بلکه محترم می‌شناسد .

سومیر می‌گوید : یک رابطه‌ای در یک زمانی مجاز بوده و در زمانی دیگر مجاز نیست ، لذا قاضی دوم نمی‌تواند حکم دوم خود را عطف بماسبق نماید و بگوید که تعدد زوجات مجاز نمی‌باشد .

اشکال ـ قاعده عطف بماسبق نشدن یک قاعده از قواعد حقوق داخلی است و نباید با قواعد حقوق بین‌المللی مخلوط شود و نیز در عطف بماسبق نشدن قوانین در حقوق داخلی یک قانونگذار بیشتر وجود ندارد یعنی هر دو قانون سابق و لاحق از سوی یک مقنن تعیین شده و نیز چنانچه این قاعده نباشد ، در حقوق داخلی احکامش بدون اجرا می‌ماند و کسی برای آن احترامی قائل نمی‌شود.

ـ اما در حقوق بین‌الملل اراده دو مقنن وجود دارد که طبق مثال یکی ایرانی و دیگری فرانسوی است یعنی مقنن ایرانی که در ۸۳/۵/۱ می‌گوید تعدد زوجات مجاز است در همان تاریخ مقنن فرانسوی بر عدم جواز آن است پس این خیلی فرق می‌کند با جائی که یک مقنن بیشتر نیست لذا مقایسه قواعد حقوق داخلی با قواعد و اصول حقوق بین‌المللی یک کار بیهوده است .

آنچه که نتیجه گرفته می‌شود اینکه قاضی مرحله آثار ملزم است که کلیه حقوقی را که براساس قانون کشور ایجاد ، بوجود آمده را به رسمیت بشناسد یعنی در مرحله آثار قانون مرحله ایجاد را اجرا کند . یعنی قاضی فرانسوی این دو را زن و شوهر بداند و رأی به نفقه بدهد .

مقنن ایرانی هم این اصل را پذیرفته است :

م ۹۶۶ : تصرف و مالکیت و سایر حقوق بر اشیاء منقول یا غیرمنقول تابع قانون مملکتی خواهد بود که آن اشیاء در آنجا واقع می‌باشند . معذالک حمل و نقل شدن شیئی منقول از مملکتی به مملکت دیگر نمی‌تواند به حقوقی که ممکن است اشخاص مطابق قانون محل وقوع اولی شئ نسبت به آن تحصیل کرده باشند خللی وارد آورد .

یعنی اگر یک ماشین در ایران باشد حقوق حاکم بر آن تابع قانون ایران است ولی اگر در آلمان بود تابع قانون آلمان می‌گشت .

لذا اگر براساس قانون آلمان ، شخص الف برای ماشین حقوقی تحصیل نمود این حقوق ایجاد شده در آلمان به رسمیت شناخته می‌شود و جابجاکردن مال از یک کشور به کشوری دیگر در حقوق بوجود آمده در آلمان خللی وارد نمی‌کند .

ـ پس اگر شخصی براساس قانون محل وقوع اولیه شئ حقی نسبت به شـئ دارا گردیـد و مـال بعداً به ایران آمد بصرف اینکه این مال در ایران است آن حقوق از بین نمی‌رود (۹۶۲ـ۹۶۸) .

شرایط شناسایی حقوق مکتسبه بین‌المللی

حال که قرار شد اینان زن و شوهر فرض شوند ، نفقه (آثار) را چگونه باید برسمیت شناخت؟

برای شناسایی حقوق مکتسبه شرایطی است که اگر آن شرایط جمع باشد قاضی فرانسوی ایـن دو را زن و شوهر می‌شناسد . یعنی در هـر حـال موظـف نیـست ایـن رابطـه زوجیـت را برسـمیت بشناسد.

۱ـ شرایط ماهوی ـ باید رابطه براساس قانون صلاحیتدار ایجاد شده باشد [البته صلاحیت دار از دیدگاه قاعده حل تعارض کشور آثار (مقر)] .

قاضی فرانسوی زمانی رأی به نفقه می‌دهد که اینان زن و شوهر باشند و حال اینکه زن و شوهر براساس چه قانونی باشند ، بایست براساس قانون صلاحیت‌دار باشند ـ پس باید از دیـد قاضـی ایـن دو زن و شوهر باشند .

ـ پس اگر زن و مردی انگلیسی در آمریکا طبق قانون آمریکا ازدواج نمایند از دید قـانون مـا آن دو زن و شوهر نیستند چون ، احوال شخصیه را تابع قانون ملی می‌دانیم و این دو می‌بایـست طبـق قانون ملی خود یعنی انگلستان ازدواج می‌کردند نه طبق قانون آمریکا ازدواج نمایند . از دیـد قـانون ما آندو زن و شوهر نیستند چون ، احوال شخصیه را تابع قانون ملی می‌دانیم و ایـن دو مـی‌بایـست طبق قانون ملی خود یعنی انگلستان ازدواج می‌کردند نه طبق قانون اقامتگاه یعنی آمریکا.

۲ـ شرایط شکلی ـ رابطه باید کلیه امور شکلی را بر اساس قانون محـل ایجـاد رعایـت کـرده باشد حتی اگر در کشور آثار لازم نباشد .

زن و مرد ایرانی ، در ایران ازدواج می‌کنند ، مقنن ایرانی می‌گوید جاری کـردن صـیغه نکـاح از شروط صحت است گرچه یک مراسم تشریفاتی است و باید در دفتر ثبت ، ثبت گردد ، پـس قاضـی فرانسوی می‌گوید که این نکاح باید در دفتر ثبت شده باشد تا من آنرا به رسمیت بشناسم ، اگرچـه از نظر قانون فرانسه لازم نباشد ، چون اسناد از حیث تنظیم تابع قانون محل تنظیم است .

حدود حقوق مکتسبه

اگر این دو شرط را دارا بود ، قاضی فرانسوی قبول می‌کند که رابطه وجود دارد ، حال باید دیـد که چه مقدار از این حقوق مکتسبه را برسمیت بشناسد؟

لذا بحثی بنام حدود حقوق مکتسبه بین‌المللی مطرح می‌شود :

همیشه حدود از دیدگاه دو کشور مطرح می‌شود : یک حدود از دیدگاه کشور ایجاد و یک حدود از دیدگاه کشور آثار .

اول آثاری که از دیدگاه قانون کشور ایجاد باید مدنظر داشت :

از لحاظ کمی و کیفی قاضی کشور آثار ملزم است که همان آثاری را بر رابطه رعایت کند که در کشور ایجاد بوجود آمده است .

مثال ـ قاضی فرانسوی ملزم است که همان آثاری را که قانون ایران رعایت کرده را بر رابطه حاکم نماید چون حقش در ایران بوجود آمده لذا کماً و کیفاً همان آثاری را باید رعایت کند که قانون ایران قبول دارد یعنی اگر قاضی ایرانی نفقه را برسمیت می‌شناسد ، دیگر بیش از آن لازم نیست که کشور آثار برسمیت بشناسد .

اگر زن و مرد ایرانی در ایران ازدواج کردند ، زن نمی‌تواند در کشوری دیگر مثل انگلیس دعوی و دادخواست نصف اموال را به دادگاه بدهد ولی می‌تواند دادخواست نفقه را بدهد چون این دادخواست کیفاً با نفقه فرق می‌کند .

قانونگزار ایران نفقه را پیش‌بینی کرده و قاضی انگلیسی نمی‌تواند به چیزی جزء نفقه رأی دهد .

مثال ـ زن و مردی نیکاراگوئه‌ای ازدواج می‌کنند و در فرانسه دعوی طلاق می‌دهند ـ در اینجا قانونگذار نیکاراگوئه تفریق را قبول دارد ولی طلاق را قبول ندارد پس قاضی فرانسوی حداکثر اثری را به رسمیت می‌شناسد همان است که مقنن نیکاراگوئه به رسمیت شناخته یعنی تفریق نه طلاق را .

از لحاظ کمی و کیفی هم این چنین است یعنی اگر مقنن ایرانی گفت نفقه ۵۰۰ تومان باید قاضی به این اندازه رأی بدهد .

مثال ـ در ایتالیا حق تألیف تا ۳۰ سال پس از مرگ مؤلف محترم است ـ در فرانسه تا ۵۰ سال محترم است . در سال ۱۹۴۷ دعوایی در فرانسه مطرح می‌شود که معلم ایتالیایی در ایتالیا مرده است ـ در ۳۵ سال بعد یک ناشر فرانسوی بدون اجازه در فرانسه شروع به چاپ می‌نماید ـ ورثه متوفی در فرانسه شکایت می‌کند که براساس قوانین شما (فرانسه) تا ۵۰ سال حق تألیف محترم است . قاضی فرانسوی می‌گوید این حق در ایتالیا بوجود آمده ولی اثرش کماً طبق قانون ایتالیا است یعنی حداکثر تا ۳۰ سال می‌تواند رأی دهد .

پس حقوق مکتسبه بین‌المللی گاهی از دیدگاه کشور مرحله ایجاد مطرح می‌شود و آن حدود کمی و کیفی است یعنی قانون نمی‌تواند به اثری بجز آنچه در مرحله ایجاد ، ایجاد کرده رأی دهد .

دوم آثاری که از دیدگاه قانون کشور آثار باید مد نظر داشت :

۱ـ قاضی مرحله آثار باید دقت کند حقی مخالف حق اول ایجاد نشده باشد .

یعنی در چه صورتی قاضی فرانسوی حکم به نفقه می‌دهد؟ پس باید زمانی حکم به نفقه بدهد که در ایران مدت ازدواج پایدار باشد .

پس قاضی مرحله آثار باید بیاید بقائاً وجود رابطه را در مدت زمان فیمابین ملاحظه نماید و نسبت به آنچه باقیمانده حکم کند ـ یعنی اگر حقی مخالف نکاح یعنی طلاق ، ایجاد شده ، دیگر حقی وجود ندارد تا بخواهد در آن رابطه حکمی کند .

۲ـ قاضی مرحله آثار به اثری که می‌خواهد حکم کند نباید مخالف نظم عمومی باشد .

در اینجا منظور خود رابطه نمی‌باشد بلکه منظور اثر رابطه است یعنی نفقه نباید مخالف نظم عمومی فرانسه باشد . و اگر مخالف نظم عمومی فرانسه باشد ، قاضی فرانسوی حکم به نفقه نمی‌دهد .

موارد استثناء بر اجرای قانون حاکم

ـ گفته شد که اگر دعوائی در بین‌الملل خصوصی مطرح شود ، کار اول قاضی ، توصیف است که با توجه به عنصر اصلی دعوی آنرا در دسته‌های ارتباطی می‌گذارد . چنانچه توصیف‌ها با هم تعارض یابد حل می‌گردد و سپس قاعده حل تعارض اعمال می‌شود و اگر بین قواعد حل تعارض هم تعارض وجود داشت ، حل می‌شود تا اینکه قانون حاکم مشخص شود .

ـ اصل بر سر این است که قاضی بر اساس قانون حاکم ، حکم دهد ولی مواردی وجود دارد که نمی‌تواند به آن قانون استناد جوید .

به عبارت دیگر : موارد استثناء بر اجرا قانون حاکم

قاضی در سه مورد نمی‌تواند به قانون حاکم استناد کند و حکم دهد :

۱ـ موارد جانشین خود بخودی قانون مقر بجای قانون حاکم .

۲ـ قانون حاکم مخالف نظم عمومی است .

۳ـ نسبت به قانون حاکم توسط طرفین یا احد از طرفین تقلب شده است .

موارد جانشینی خود بخودی قانون مقر بجای قانون حاکم

۱ـ وقتی که نوع قانون حاکم مشخص است ولی خود قانون حاکم مشخص نیست ـ فرض کنید زن و مرد بی‌تابعیتی در آلمان می‌خواهند طلاق بگیرند ، قاضی آلمانی توصیف می‌کند و طلاق را در دسته احوال شخصیه قرار می‌دهد و آنرا تابع قانون ملی می‌داند حال در اینجا نوع قانون حاکم

مشخص می‌شود یعنی قانون ملی طرفین و چون این دو نفر بی‌تابعیت هستند لذا قانون حاکم وجود ندارد در اینحال قانون آلمان حاکم می‌گردد.

یا یک آلمانی دادخواستی به خواسته مالکیت ماشین علیه یک فرانسوی در تهران داده است. در اینجا مالکیت در دسته اموال قرار می‌گیرد و تابع قانون محل وقوع مال می‌باشد، قاضی استعلام می‌کند که ماشین کجا است، گفته می‌شود که ماشین از ایران خارج شده و معلوم نیست که کجا است. یعنی محل وقوع مال مشخص نیست لذا قاضی مجبور است که قانون مقر را حاکم کند.

۲ـ تراضی طرفین به عدم اجرای قانون ـ اصل در تمام سیستم‌های حقوقی اینکه قاضی باید قانون خودش را اجرا کند (م ۵) یعنی اصل بر این است که حتی اتباع خارجی هم تابع قانون ایران هستند، حال در بعضی موارد مقنن عنایت کرده و گفته که خارجی تابع قانون خودش می‌باشد، ولی خود خارجی می‌آید و می‌گوید که من نمی‌خواهم که قانون خودم حاکم شود.

لذا در اینصورت قاضی باید قانون خودش (قانون مقر) را حاکم کند.

این تراضی طرفین به عدم اجراء قانون حاکم دو شرط دارد:

۱ـ عدم اجرا قانون حاکم ـ در اینجا طرفین نمی‌توانند بگویند (مثال در مورد زن و مرد فرانسوی که می‌خواهند در ایران) طلاق بگیرند که ما نمی‌خواهیم قانون خودمان حاکم شود بلکه می‌خواهیم قانون آمریکا حاکم شود ـ اینان تنها می‌توانند بگویند که ما نمی‌خواهیم قانون خودمان حاکم شود که در اینصورت قاضی باید قانون مقر را اجرا کند ـ اجرا قانون مقر به خواست آنها نمی‌باشد بلکه بدلیل عدم اجرای قانون حاکم است.

۲ـ قانون مقر حقی مخالف قانون حاکم اجرا نکند ـ مثال ـ زن و مرد کلمبیایی در ایران دادخواست طلاق می‌دهند، در کلمبیا طلاق ممنوع است ـ قاضی ایرانی دعوی را توصیف می‌کند و آنرا تابع قانون ملی یعنی کلمبیا می‌داند ـ در این حال طرفین می‌گویند که ما نمی‌خواهیم قانون خودمان حاکم شود لذا قانون مقر یعنی ایران حاکم می‌شود و طبق قانون ایران نیز طلاق مجاز است.

۳ـ عدم ارائه مفاد قانون حاکم توسط طرفین ـ هر قاضی، کلیه قوانین موجود در دنیا را نمی‌داند بنابراین کار قاضی در دعاوی بین‌الملل خصوصی فقط تعیین قانون حاکم است نه احراز مفاد قانون حاکم ـ قاضی به زن و مرد کلمبیایی می‌گوید که قانون کلمبیا حاکم است و به طرفین وقت می‌دهد که بروند و ترجمه قانون کلمبیا را به تأیید سفارتخانه خودشان و سپس وزارت خارجه ایران برسانند و بیاورند (م ۱۷۲ تا ۱۷۵ ق.اجرای احکام).

پس آوردن مفاد قانون حاکم بعهده طرفین است براساس مهلت متعارفی که قاضی می‌دهد، حال اگر طرفین در مهلت مقرر، مفاد را نیاورند در اینجا احراز می‌شود که طرفین تراضی کرده‌اند بر عدم اجرای قانون حاکم و قاضی ملزم است تا قانون مقر را احراز و اعمال کند.

تراضی طرفین در هر مرحله از دعوا می‌تواند باشد و حتی می‌تواند در زمانی که قانون حاکم مشخص است هم باشد.

نظم عمومی

حال قانون حاکم مشخص می‌شود ولی قاضی متوجه می‌شود که مفاد قانون حاکم مخالف با نظم عمومی است. در مورد پیدایش نظم عمومی ۲ مکتب وجود دارد:

۱ـ عده‌ای می‌گویند که ماهیت و اقتضای زندگی اجتماعی می‌طلبد که یک نظم عمومی وجود داشته باشد.

۲ـ دیگران می‌گویند نظم عمومی، زاده قانون است یعنی قانون تعیین می‌کند که چه چیزی مخالف نظم عمومی است.

ـ نظم عمومی یک پدیده‌ای است در جامعه که مثل حسن و قبح و معروف و منکر فقهی، بستگی به دو عامل زمان و مکان دارد یعنی یک فعلی در یک مکانی ممکن است مخالف نظم عمومی باشد و در مکانی دیگر نباشد. مثال ـ حجاب از مصادیق نظم عمومی در ایران است ولی در فرانسه مخالف نظم عمومی است.

گاهی در مکان واحد بستگی به زمان دارد.

ـ بنابراین نظم عمومی یک پدیدهٔ ثابت و دائمی حقوقی نیست و منهای این دو عنصر (زمان و مکان) در هر سیستم حقوقی، مصادیق آن مختلف می‌باشد. مثلاً در سیستم سوسیالیستی نظم عمومی به آنچه که موافق نفع دولتی باشد گویند.

نظم عمومی به این مفهوم در اروپا از انقلاب کبیر فرانسه بوجود آمد.

پس در هر سیستم که وارد شویم این نظم عمومی یک مفهوم خاص دارد.

مقنن ایرانی در م ۹۷۵ ق.م گفته نظم عمومی و اخلاق حسنه، این ماده در سال ۱۳۱۳ در دوره هفتم تقنینه نوشته شده است و اصطلاح نظم عمومی را از فرانسه گرفته و اخلاق حسنه را از مسائل مذهبی.

مقنن ما گفته که اگر قاضی به قانون حاکم رسید و اجرا آن هم مجاز بود ولی مفاد آن مخالف نظم عمومی یا اخلاق حسنه باشد محکمه نمی‌تواند این قانون مجاز را اجرا کند.

بطور کلی نظم عمومی دارای ۳ نوع اثر است:

۱ـ اثر کلی **۲ـ اثر نسبی** **۳ـ اثر انعکاسی**

قبلاً گفته شد که هر رابطه حقوقی دو مرحله دارد یکی مرحله ایجاد و دیگر مرحله آثار.

ـ اگر نظم عمومی در مرحله ایجاد مطرح شود، اثر کلی دارد یعنی اصلاً نمی‌گذارد رابطه بوجود آید. مثال ـ مرد ایرانی می‌رود فرانسه تا زن دوم بگیرد حال قاضی فرانسه توصیف می‌کند و دعوا را

تابع قانون ملی (ایران) می‌داند ولی می‌بینند که تعدد زوجات مخالف نظم عمومی فرانسه است لذا اجازه نمی‌دهد تا رابطه ایجاد شود .

مثال دیگر اینکه طفل نامشروع آلمانی می‌آید در ایران تا اثبات نسب به پدرش را بکند ـ قاضی ایرانی توصیف می‌کند و قانون آلمان را حاکم می‌داند (طبق م ۷ ق.م) ولی م ۹۷۵ ق.م می‌گوید چون مخالف نظم عمومی است قاضی نمی‌تواند آنرا اجرا کند .

ـ اگر نظم عمومی در مرحله آثار مطرح شود مثلاً مرد ایرانی در ایران زن دومش را گرفته و در فرانسه یکی از آثار این نکاح یعنی عده مطرح می‌شود ، لذا چون عده در فرانسه مخالف با نظم عمومی آنجا است ، قاضی فرانسه از اجرا آن جلوگیری می‌کند . در اینجا اثر کلی نیست بلکه اثر نسبی است مانع اجرای بعضی از آثار می‌شود .

ـ زمانی نظم عمومی اثر انعکاسی دارد ـ یعنی نظم عمومی یک سیستم در سیستم حقوقی دیگر تأثیر نماید . مثال در آمریکا در یک ایالت ، قاضی محکمه رأی دهد که طلاق مخالف نظم عمومی است و در ایالت دیگری توسط قاضی دیگری این رأی داده می‌شود ، در اینحال می‌گویند حکم صادره در ایالت اولی در حکم صادره در ایالت دومی اثر گذاشته است . این بیشتر در سیستم حقوقی کامن لا است که بیشتر مستنداتشان احکام می‌باشد .

یعنی نظم عمومی یک کشور منعکس می‌شود و گاهی هم ممکن است مقنن این را بپذیرد لکن موارد عمده‌اش در کامن لا است .

پس این مواردی بود که نظم عمومی مانع می‌شود تا قانون حاکم اجرا نگردد .

تقلب نسبت به قانون

ـ یعنی توسل به وسیله‌ای قانونی و حیله‌ای قانونی برای رسیدن به هدفی غیرقانونی .

در تقلب نسبت به قانون حتماً دو عنصر باید موجود باشد : ۱ـ عنصر مادی ۲ـ عنصر معنوی .

ـ توسل به وسیله‌ای قانونی ، عنصر مادی و برای رسیدن به هدفی غیرقانونی ، عنصر معنوی تقلب نسبت به قانون می‌باشد .

مثال ـ شخصی در تهران منزلش را می‌فروشد اما به قصد فرار از دین ، در اینجا هدف غیرقانونی است چون مقنن می‌گوید معامله به قصد فرار از دین باطل است ـ یعنی از بیع بعنوان یک حیله استفاده می‌کند برای فرار از دین و یا اینکه می‌خواهد به ورثه چیزی نرسد لذا در زمان حیات خود همه چیز را می‌فروشد در اینحال مقنن می‌گوید که این بیع باطل است .

وضعیت تقلب نسبت به قانون در حقوق بین‌الملل خصوصی چگونه است؟

مثال ـ در اروپا طلاق ممنوع بود و تنها در انگلیس آزاد بود و چون طلاق از احوال شخصیه است لذا انگلیس آنرا تابع قانون اقامتگاه می‌دانست به همین لحاظ افراد از فرانسه به انگلستان

می‌رفتند و مدتی را می‌ماندند و سپس از هم طلاق می‌گرفتند و سپس برمی‌گشتند به فرانسه و دوباره هرکدام از آنها ازدواج می‌کردند.

بعدها کشورها فهمیدند که مردم از این طریق برای تقلب نسبت به قانون استفاده می‌کنند.

احراز عنصر معنوی در حقوق بین‌الملل خصوصی مطرح و مهم است.

یعنی قاضی فرانسوی باید احراز کند که رفتن اینان به انگلیس برای طلاق دادن نبوده است و احراز این قصد به عهده قاضی است.

ـ در نیویورک تا سال ۱۹۳۵ طلاق ممنوع بود و آخرین راه حل تفریق بود و تفریق یعنی بعد از جدایی زوجین هیچکدام نمی‌توانند ازدواج نمایند یعنی با هم رابطه دارند ولی نمی‌توانند نزدیکی کنند.

در یکی دیگر از ایالات آمریکا طلاق ممنوع نبود ـ در سال ۱۹۳۳ در نیویورک زنای تفریق مطرح می‌شود و زنی شکایت می‌کند که مرد زنای تفریق کرده است و با خانمی زندگی می‌کند ـ قاضی در جلسه دادگاه سؤالاتی از مرد می‌کند تا مطلع شود که آیا رفتن مرد به ایالتی که طلاق ممنوع نبوده تنها برای طلاق دادن بوده و یا خیر ـ از وی سئوال می‌کند که به آنجا که اسباب‌کشی هم کردی، دنبال کار گشتی، مرد در جواب می‌گوید، خیر، حال قاضی به مرد می‌گوید که تو به قصد اقامت به آنجا نرفتی بلکه برنامه‌ریزی کردی که برای چند ماه زندگی کردن به آنجا بروی و طلاق را بگیری و بعد برگردی به نیویورک.

حال اثر تقلب نسبت به قانون در بین‌الملل خصوصی چیست؟ یعنی قاضی فرانسوی نسبت به حکم قاضی انگلیسی چگونه برخورد می‌کند. در حقوق داخلی اثر تقلب نسبت به قانون، ابطال است.

در حقوق بین‌الملل خصوصی قاضی مقر نمی‌تواند اثر ابطال را بگیرد یعنی نمی‌تواند بگوید طلاقی که در انگلیس داده شده باطل است. چون سیستمهای حقوقی دنیا سلسله مراتبی و در طول یکدیگر نیستند که بتواند آنرا باطل کند. زمانی می‌تواند بگوید باطل است که حاکمیت برتری داشته باشد پس چون همه سیستمهای حقوقی در عرض هم هستند پس اثرش ابطال نمی‌تواند باشد. تنها می‌توان نسبت به آن عدم استناد نمود یعنی رابطه محترم است ولی قاضی مقر، حکم صادره در انگلیس را قبول نمی‌کند و آندو را هم چنان زن و شوهر می‌داند.

یعنی قاضی مقر قانونی را حاکم می‌کند که اگر آن تقلب نمی‌بود، حاکم می‌شد ـ یعنی اگر حکم طلاق در فرانسه بود دیگر زن و مرد به انگلیس برای طلاق دادن نمی‌رفتند و طبق همان قانون فرانسه طلاق می‌گرفتند.

ـ به عبارت دیگر اگر حکم طلاق در فرانسه بود و زن و مرد به انگلیس نمی‌رفتند، قانون کجا حاکم بود؟

باید گفت که قانون فرانسه.

خلاصه

حقوق مکتسبه بین‌المللی (زمانی ، متحرک)

۱ـ گاهی مرحله ایجاد و آثار تابع یک قانون می‌باشند .

۲ـ گاهی مرحله ایجاد و آثار تابع دو قانون می‌باشند .

قاضی مرحله آثار به دو شرط ملزم است قانون کشور ایجاد را رعایت کند : (ایران)

۱ـ شرایط ماهوی ـ باید رابطه براساس قانون صلاحیتدار ایجاد شود (مقر دادگاه) .

۲ـ شرایط شکلی ـ باید رابطه براساس قانون محل ایجاد شود .

ـ حدود حقوق مکتسبه

۱ـ از دیدگاه کشور ایجاد :

از لحاظ کمی و کیفی قاضی کشور آثار به قانون کشور ایجاد ملزم است .

۲ـ از دیدگاه کشور آثار :

الف ـ قاضی مرحله آثار باید دقت کند حقی مخالف حق اول ایجاد نشده باشد .

ب ـ قاضی مرحله آثار باید دقت کند حقی مخالف نظم عمومی ایجاد نشده باشد .

اصل ـ قانون حاکم

استثناء

- موارد جانشینی خود بخود قانون مقر
  - قانون خارجی معین نباشد
  - تراضی طرفین
  - ۱) عدم اجرای قانون حاکم
  - ۲) قانون مقر مخالف با قانون حاکم نباشد
  - عدم ارائه مفاد قانون حاکم توسط طرفین
- مخالف نظم عمومی
  - اثر کلی ـ مرحله ایجاد ـ مانع اجرای تمام اثر است
  - اثر نسبی ـ مرحله اثر ـ مانع اجرای برخی اثر است .
  - اثر انعکاسی ـ نظم عمومی یک سیستم در سیستم دیگر تأثیر می‌کند .
- تقلب
  - مادی ـ توسل بوسیله قانون
  - معنوی ـ برای رسیدن به هدف غیرقانونی × احراز عنصر معنوی مهم است.

اثر تقلب نسبت به قانون :

الف ـ حقوق داخلی : ابطال

ب ـ حقوق بین‌الملل ـ تنها می‌توان نسبت به آن عدم استناد کرد یعنی قاضی مقر قانونی را حاکم می‌کند که اگر تقلب صورت نمی‌گرفت ، حاکم می‌شد .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۲

۱ـ احالهٔ درجهٔ اول چیست؟

۱) احاله قانون ایران به قانون خارجی
۲) احاله دادگاه خارجی به قانون ایران
۳) احاله دادگاه ایران به دادگاه خارجی
۴) احاله قانون خارجی به قانون ایران

گزینه ۴ صحیح است .

۲ـ تعارض دادگاهها و تعارض قوانین چه رابطه‌ای دارند؟

۱) تعارض دادگاهها در تعارض قوانین اثر می‌گذارد .
۲) تعارض دادگاهها همیشه در تعارض قوانین اثر می‌گذارد .
۳) تعارض دادگاهها هیچگاه در تعارض قوانین اثر نمی‌گذارد .
۴) تعارض دادگاهها بعد ار تعارض قوانین مطرح می‌شود .

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ به نظر کدامیک از حقوقدانان برای حل تعارض قوانین باید منظور و غایت اجتماعی قانون را مورد توجه قرار داد؟

۱) نی‌بوایه
۲) منچینی
۳) پیه
۴) بارتن

گزینه ۳ صحیح است .

۴ـ بین نظم عمومی و تقلب نسبت به قانون چه رابطه‌ای وجود دارد؟

۱) نظم عمومی جنبه اصلی و تقلب نسبت به قانون جنبه فرعی دارد .
۲) هر دو جنبه فرعی دارند .
۳) نظم عمومی جنبه فرعی و تقلب نسبت به قانون جنبه اصلی دارد .
۴) هر دو جنبه اصلی دارند .

گزینه ۲ صحیح است .

۵ـ ازدواج مختلط یک زن و مرد خارجی ساکن ایران از لحاظ حقوق موضوعه ایران تابع چه قانونی است؟

۱) هر کدام تابع قانون اقامتگاه خود می‌باشد .
۲) قانون ایران

۳) قانون دولت متبوع مرد ۴) هر کدام تابع قانون دولت متبوع خود است .

گزینه ۴ صحیح است .

۶ـ برای اینکه حقی از لحاظ بین‌المللی مکتسب محسوب گردد و در همه موارد در ایران معتبر شناخته شود چه شرایطی لازم است؟

۱) بر طبق قانون خارجی و به طور کامل به وجود آمده باشد .

۲) بر طبق قانون ایران و قانون خارجی به وجود آمده باشد .

۳) بر طبق قانون صلاحیتدار و به طور کامل به وجود آمده باشد .

۴) بر طبق قانون ایران و به طور کامل به وجود آمده باشد .

گزینه ۳ صحیح است .

۷ـ نظم عمومی در مورد آثار حق ایجاد شده در خارجه چگونه دخالت می‌کند؟

۱) از بروز تمام آثار حق جلوگیری می‌کند .

۲) از بروز آثار حق جلوگیری نمی‌کند .

۳) فقط از بروز پاره‌ای از آثار حق جلوگیری می‌کند .

۴) حسب مورد آثار حق را تقلیل می‌دهد و یا افزایش می‌دهد .

گزینه ۳ صحیح است .

۸ـ بین قانون مقر دادگاه و قانون اقامتگاه چه رابطه‌ای وجود دارد؟

۱) قانون مقر دادگاه هیچگاه بر قانون اقامتگاه منطبق نیست .

۲) قانون مقر دادگاه گاهی بر قانون اقامتگاه منطبق است .

۳) قانون مقر دادگاه گاهی تابع قانون اقامتگاه است .

۴) قانون مقر دادگاه همیشه بر قانون اقامتگاه منطبق است .

گزینه ۲ صحیح است .

۹ـ علت بوجود آمدن احاله چیست؟

۱) رجوع به قاعدهٔ حل تعارض کشور خارجی .

۲) رجوع به قاعدهٔ حل تعارض دولت متبوع قاضی .

۳) رجوع به قاعده مادی دولت متبوع قاضی .

۴) رجوع به قاعده مادی کشور خارجی .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۰ـ توصیف یک حق به عنوان حق عینی یا دینی چه توصیفی است؟

۱) توصیف حق عینی فرعی و توصیف حق دینی اصلی است .

۲) توصیف فرعی

۳) توصیف اصلی
۴) توصیف حق عینی اصلی و توصیف حق دینی فرعی است .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۱ـ نظم عمومی در مرحله ایجاد حق چه اثری دارد؟

۱) اثر خفیف
۲) اثر خفیف و منفی
۳) اثر شدید
۴) اثر خفیف و مثبت

گزینه ۳ صحیح است .

۱۲ـ در صورت مواجه شدن با سازمان حقوقی خارجی که در قانون ایران شناخته نشده است ، دادگاه ایران چگونه باید آن را توصیف کند؟

۱) سازمان حقوقی را غیرقابل توصیف اعلام کند .
۲) سازمان حقوقی را منحصراً طبق قانون خارجی توصیف کند .
۳) سازمان حقوقی را منحصراً طبق قانون ایران توصیف کند .
۴) سازمان حقوقی را طبق قانون ایران ولی به کمک قانون خارجی توصیف کند .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۳ـ برای حل تعارض قوانین تابعیت کشورها ، کدامیک از روشهای زیر قابل استفاده است؟

۱) منحصراً روش اصولی (یا جزمی)
۲) اصولاً روش جزمی و استثنائاً روش تحلیلی
۳) اصولاً روش تحلیلی و استثنائاً روش جزمی
۴) منحصراً روش تحلیلی

گزینه ۲ صحیح است .

۱۴ـ قواعد نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی کدامند؟

۱) بعضی قواعد امری
۲) قواعد برون‌مرزی
۳) قواعد تعارض امری
۴) قواعد درون‌مرزی

گزینه ۱ صحیح است .

۱۵ـ تعارض متحرک در حقوق بین‌الملل خصوصی با تعارض زمانی قوانین در حقوق داخلی چه رابطه‌ای دارد؟

۱) تعارض متحرک همان تعارض زمانی قوانین است .
۲) از لحاظ مرجع قانونگذاری و نظم عمومی با هم تفاوت دارند .

۴) از لحاظ مرجع قانونگذاری با هم تفاوت دارند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۶ـ اثر تحصیل تابعیت بیگانه در تابعیت ایرانی فرد چیست؟

۱) تابعیت ایرانی او از بین می‌رود .
۲) دولت مجاز است تابعیت ایرانی او را سلب کند .
۳) تابعیت ایرانی او به حال تعلیق درمی‌آید .
۴) دولت مکلف بر سلب تابعیت اوست .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۷ـ آیا تابعیت کسی که از پدر خارجی و مادر ایرانی در خارج متولد شده ایرانی است؟

۱) ایرانی نیست .
۲) به اقتضای تابعیت مادر ، او هم ایرانی است .
۳) در صورت اجازهٔ دولت او هم ایرانی است .
۴) شرط ایرانی بودن او اقامت وی در ایران است .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۸ـ تکلیف تابعیت کسی که از پدر و مادر بی‌تابعیت در ایران متولد شده است ، چیست؟

۱) او هم بی‌تابعیت است .
۲) تابعیت او منوط به تصویب هیأت دولت است .
۳) وی تبعه ایران محسوب می‌شود .
۴) تابعیت او منوط به تحصیل تابعیت ایران از سوی پدر و مادر است .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۹ـ گذرنامه چند نوع است؟

۱) چهار نوع ۲) یک نوع
۳) دو نوع ۴) سه نوع

گزینه ۴ صحیح است .

۲۰ـ آیا اخراج تبعه از کشور میسر است؟

۱) با حکم دادگاه میسر است .
۲) در اختیار دولت است .
۳) اخراج او ممکن نیست .

۴) اخراج او در جرایم علیه امنیت کشور میسر است .

گزینه ۳ صحیح است .

۲۱ـ آیا می‌توان مالی غیرمنقول را نزد بیگانه رهن گذارد؟

۱) بی‌اشکال است . ۲) ممنوع است .

۳) منوط به رفتار متقابل است . ۴) بسته به وضعیت مال است .

گزینه ۱ صحیح است .

۲۲ـ حق تمتع بیگانه از حیث اموال شخصی تابع چه قانونی است؟

۱) قانون کشور متبوع او

۲) قانون ایران

۳) حاکمیت قانون ملی او یا قانون ایران ، بستگی به مورد دارد .

۴) جمع قانون ملی او و قانون ایران

گزینه ۳ صحیح است .

۲۳ـ اهلیت بیگانه در ایران در معاملات خود تابع قانون کدام کشور است؟

۱) قانون کشور متبوع ۲) قانون ایران

۳) قانون محل اجرا ۴) قانون مساعد از آن دو قانون

گزینه ۱ صحیح است .

۲۴ـ قانون حاکم بر قرارداد میان دو ایرانی در خارج کدام قانون است؟

۱) قانون ایران ۲) قانون منتخب طرفین

۳) قانون محل وقوع عقد ۴) قانون محل اجرا

گزینه ۳ صحیح است .

۲۵ـ آیا احاله در تعارض منفی قابل اعمال است؟

۱) قابل اعمال نیست . ۲) قابل اعمال است .

۳) بسته به نظر دادگاه است . ۴) بسته به مورد است .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۶ـ آیا سلب تابعیت اکتسابی شخص محکوم به ارتکاب اعمالی علیه امنیت ایران میسر است؟

۱) اثر این محکومیت سلب تابعیت ایرانی اوست .

۲) تابعیت ایرانی او قابل سلب نیست .

۳) سلب تابعیت ایرانی او منوط به تصریح آن در حکم است .

۴) دولت می‌تواند تابعیت او را سلب کند.

گزینه ۲ صحیح است .

۲۷ـ معیار تعیین تابعیت شخص حقوقی چیست؟

۱) محل ثبت ۲) محل تشکیل آن

۳) اقامتگاه آن ۴) محل انعقاد جلسات هیأت مدیره آن

گزینه ۳ صحیح است .

۲۸ـ در قانون مدنی از کدامیک از انواع اقامتگاهها تعریف شده است؟

۱) اقامتگاه اختیاری ۲) اقامتگاه قراردادی ۳) اقامتگاه قانونی ۴) اقامتگاه اصلی

گزینه ۱ صحیح است .

۲۹ـ در کدامیک از انواع اقامتگاهها قاعده منع بیش از یک اقامتگاه جاری نیست؟

۱) اقامتگاه اختیاری ۲) اقامتگاه اصلی ۳) اقامتگاه قراردادی ۴) اقامتگاه قانونی

گزینه ۳ صحیح است .

۳۰ـ کاربرد شیوه تعارض قوانین در چه نوع حقوقی است؟

۱) حقوق بین‌الملل خصوصی ۲) حقوق عمومی

۳) حقوق خصوصی ۴) هم حقوق عمومی و هم حقوق خصوصی

گزینه ۳ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۳

۱ـ اهلیت بیگانه برای انجام معامله در ایران تابع کدامیک از قوانین زیر است؟

۱) قانون منتخب
۲) قانون ایران
۳) قانون دولت متبوع بیگانه
۴) قانون دولت ایران و قانون دولت متبوع بیگانه

گزینه ۳ صحیح است .

۲ـ تحصیل تابعیت ایران در تابعیت افراد خانواده شخص پذیرفته شده ، چه تأثیری دارد؟

۱) همه افراد خانواده شخص پذیرفته شده به تابعیت ایران در می‌آیند .
۲) فقط همسر شخص پذیرفته شده به تابعیت ایران در می‌آید .
۳) فقط فرزندان شخص پذیرفته شده به تابعیت ایران در می‌آیند .
۴) همسر و بعضی از فرزندان شخص پذیرفته شده به تابعیت ایران در می‌آیند .

گزینه ۴ صحیح است .

۳ـ احوال شخصیه فرد بی‌تابعیت از لحاظ حقوق ایران تابع چه قانونی است؟

۱) قانون مورد نظر فرد بی‌تابعیت
۲) قانون ایران
۳) قانون مورد نظر دادگاه
۴) قانون دولتی که فرد قبلاً تابع آن بوده

گزینه ۲ صحیح است .

۴ـ قواعد نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی کدامند؟

۱) بعضی از قواعد امری
۲) کلیه قواعد امری و تکمیلی
۳) کلیه قواعد امری
۴) بعضی از قواعد امری و تکمیلی

گزینه ۱ صحیح است .

۵ـ بین نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی و نظم عمومی در حقوق بین‌الملل عمومی چه رابطه‌ای موجود است؟

۱) نظم عمومی در هر دو زمینه جنبه عام دارد .
۲) نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی جنبه عام و در حقوق بین‌الملل عمومی جنبه خاص دارد .

۳) نظم عموی در حقوق بین‌الملل خصوصی جنبه خاص و در حقوق بین‌الملل عمومی جنبه عام دارد.

۴) نظم عمومی در هر دو زمینه جنبه خاص دارد.

گزینه ۳ صحیح است.

۶ـ اثر رجوع به تابعیت اصلیه در مورد تبعه ایرانی که موافق مقررات ترک تابعیت کرده، چیست؟

۱) محرومیت از بعضی حقوق عمومی غیرسیاسی

۲) تمتع از کلیه حقوق هرگاه دولت صلاح بداند

۳) محرومیت از بعضی حقوق عمومی سیاسی

۴) تمتع از کلیه حقوق

گزینه ۴ صحیح است.

۷ـ اثبات نسب طفلی که هنوز تابعیت او معلوم نیست تابع چه قانونی است؟

۱) قانون دولتی که می‌خواهد به طفل تابعیت اعطا کند.

۲) قانون دولت متبوع پدر طفل.

۳) قانون مقر دادگاه.

۴) قانون دولت متبوع.

گزینه ۳ صحیح است.

۸ـ آیا تابعیت کسی که در ایران از پدر و مادر خارجی متولد شده ایرانی است؟

۱) ایرانی است. ۲) ایرانی نیست.

۳) در صورت اجازهٔ دولت، ایرانی است. ۴) بسته به ارادهٔ پدر و مادر است.

گزینه ۲ صحیح است.

۹ـ هر گاه قیم ایرانی و محجور خارجی باشد، دادگاه ایران برای تعیین اختیارات و وظایف و مسؤولیت قیم به کدامیک از قوانین زیر باید رجوع کند؟

۱) قانون ایرانی ۲) هر دو قانون

۳) قانون خارجی ۴) بسته به نظر دادگاه است.

گزینه ۳ صحیح است.

۱۰ـ احالهٔ درجهٔ دوم عبارتست از:

۱) احاله قانون ایران به قانون خارجی.

۲) احاله دادگاه خارجی به قانون ایران.

۳) احاله قانون خارجی به قانون ایران.

۴) احاله قانون خارجی به قانون خارجی دیگر .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۱ـ ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی از لحاظ قانون ایران چه اثری دارد؟

۱) مرد خارجی به تابعیت ایران درمی‌آید .
۲) زن ایرانی ممکن است به تابعیت دولت متبوع مرد درآید .
۳) زن ایرانی به تابعیت دولت متبوع مرد درمی‌آید .
۴) مرد خارجی در صورت موافقت دولت به تابعیت ایران درمی‌آید .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۲ـ مسأله توصیف قضایی با مسأله احاله چه رابطه‌ای دارد؟

۱) حل مسأله توصیف قضایی مقدم بر حل مسأله احاله است .
۲) حل مسأله احاله مقدم بر حل مسأله توصیف قضایی است .
۳) مسأله احاله در مسأله توصیف قضایی اثر می‌گذارد .
۴) مسأله توصیف قضایی مربوط به قاعدهٔ حل تعارض خارجی و مسأله احاله مربوط به قاعده مادی خارجی است .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۳ـ زن ایرانی بی‌شوهری که موافق مقررات قانونی ترک تابعیت کرده و بعداً در کشور خارج مردی غیر ایرانی را به همسری اختیار نموده در چه صورتی می‌تواند به تابعیت ایران رجوع کند؟

۱) در صورتی که دولت صلاح بداند .
۲) در صورتی که شوهر او فوت شده باشد .
۳) در صورتی که از شوهر طلاق گرفته باشد.
۴) در صورتی که شوهر او مخالفت ننماید .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۴ـ حقوق بین‌الملل خصوصی به اعتبار کدامیک از مسائل زیر سبب بهتر فهمیدن سایر رشته‌های حقوق می‌شود؟

۱) احاله ۲) تقلب نسبت به قانون ۳) توصیف قضایی ۴) نظم عمومی

گزینه ۳ صحیح است .

۱۵ـ کدامیک از موارد زیر با تعارض مثبت سیستم‌ها انطباق دارد؟

۱) قضیه‌ای با سه سیستم ارتباط دارد و دو سیستم از آنها قانون کشور ثالث را واجد صلاحیت می‌دانند

۲) قضیه‌ای با سه سیستم ارتباط دارد و یکی از آنها قانون داخلی خود و سیستم دیگر قانون کشور ثالث را صلاحیتدار می‌داند .

۳) قضیه‌ای با دو سیستم ارتباط دارد و دو سیستم قانون کشوری را که قضیه در آنجا مطرح است واجد صلاحیت می‌دانند .

۴) قضیه‌ای با دو سیستم ارتباط دارد و هر دو سیستم قانون داخلی خود را صلاحیتدار می‌دانند .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۶ـ بین قانون مقر دادگاه و قانون درون‌مرزی چه رابطه‌ای وجود دارد؟

۱) قانون مقر دادگاه درون‌مرزی است .

۲) قانون مقر دادگاه گاهی بر قانون درون‌مرزی منطبق است .

۳) قانون مقر دادگاه همیشه بر قانون درون‌مرزی منطبق است .

۴) قانون درون‌مرزی تابع قانون مقر دادگاه است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۷ـ بین نظم عمومی در حقوق داخلی و نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی چه رابطه‌ای موجود است؟

۱) نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی همان نظم عمومی در حقوق داخلی است .

۲) از لحاظ مرجع قانونگذاری با هم تفاوت دارند .

۳) نظم عمومی در حقوق داخلی اخص از نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی است .

۴) نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی اخص از نظم عمومی در حقوق داخلی است .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۸ـ برای اینکه حق ایجاد شده در خارجه از لحاظ بین‌المللی حق مکتسب محسوب گردد و بتواند در ایران معتبر شناخته شود ، باید :

۱) بر طبق قانون ایران و بطور کامل بوجود آمده باشد .

۲) بر طبق قانون خارجی و قانون ایران بوجود آمده باشد .

۳) بر طبق قانون صلاحیتدار و بطور کامل به وجود آمده باشد .

۴) بر طبق قانون خارجی و بطور کامل بوجود آمده باشد .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۹ـ منظور از رد احاله چیست؟

۱) ندیده گرفتن قاعدهٔ حل تعارض کشور داخلی .

۲) ندیده گرفتن قاعده مادی کشور خارجی .

۳) ندیده گرفتن قاعدهٔ حل تعارض دولت متبوع قاضی .
۴) ندیده گرفتن قاعده مادی دولت متبوع خارجی .

گزینه ۱ صحیح است .

۲۰ـ قانون تابعیت ایران در مورد ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی کدامیک از سیستمهای زیر را پذیرفته است؟

۱) سیستم جدایی تابعیت زوجین
۲) سیستم استقلال نسبی
۳) سیستم استقلال مطلق
۴) سیستم وحدت تابعیت زوجین

گزینه ۲ صحیح است .

۲۱ـ بین تعارض قوانین و تعارض دادگاهها چه رابطه‌ای وجود دارد؟

۱) تعارض قوانین همیشه در تعارض دادگاهها اثر می‌گذارد .
۲) تعارض دادگاهها گاهی در تعارض قوانین اثر می‌گذارد .
۳) تعارض قوانین قبل از تعارض دادگاهها مطرح می‌گردد .
۴) تعارض دادگاهها همیشه در تعارض قوانین اثر می‌گذارد .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۲ـ علت به وجود آمدن احاله چیست؟

۱) رجوع به قاعده مادی کشور خارجی است .
۲) رجوع به قاعده مادی دولت متبوع قاضی است .
۳) رجوع به قاعدهٔ حل تعارض دولت متبوع قاضی است .
۴) رجوع به قاعدهٔ حل تعارض کشور خارجی است .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۳ـ رفتار متقابل سیاسی (یا قراردادی) با رفتار متقابل عملی چه رابطه‌ای دارد؟

۱) اثبات رفتار متقابل سیاسی آسان و اثبات رفتار متقابل عملی دشوار است .
۲) اثبات هر دو نوع رفتار متقابل دشوار است .
۳) اثبات رفتار متقابل عملی آسان و اثبات رفتار متقابل سیاسی دشوار است .
۴) اثبات هر دو نوع رفتار متقابل آسان است .

گزینه ۱ صحیح است .

۲۴ـ طلاق بین زوجین خارجی که تابعیت‌های مختلف دارند از لحاظ حقوق ایران تابع چه قانونی است؟

۱) قانون ایران به عنوان قانون مقر دادگاه
۲) قانون دولت متبوع زوج
۳) قانون دولت متبوع زوجین
۴) قانون دولت متبوع زوجه

گزینه ۲ صحیح است .

۲۵ـ قانون تابعیت ایران در مورد ازدواج زن خارجی با مرد ایرانی کدامیک از سیستم‌های زیر را پذیرفته است؟

۱) سیستم استقلال مطلق
۲) سیستم جدایی تابعیت زوجین
۳) سیستم وحدت تابعیت زوجین
۴) سیستم استقلال نسبی

گزینه ۳ صحیح است.

۲۶ـ قواعد تعارض دادگاهها با قواعد تعارض تابعیت چه رابطه‌ای دارد؟

۱) قواعد تعارض دادگاهها یک‌جانبه و قواعد تعارض تابعیت دو جانبه‌اند.
۲) هر دو دسته از قواعد یک‌جانبه‌اند.
۳) هر دو دسته از قواعد دو جانبه‌اند.
۴) قواعد تعارض دادگاهها دو جانبه و قواعد تعارض تابعیت یک‌جانبه‌اند.

گزینه ۲ صحیح است.

۲۷ـ بین نظم عمومی و تقلب نسبت به قانون در حقوق بین‌الملل خصوصی چه رابطه‌ای وجود دارد؟

۱) رابطه عموم و خصوص.
۲) نظم عمومی جنبه اصلی و تقلب نسبت به قانون جنبه فرعی و علی‌البدل دارد.
۳) هر دو جنبهٔ اصلی دارند.
۴) هر دو جنبهٔ فرعی و علی‌البدل دارند.

گزینه ۴ صحیح است.

۲۸ـ اقامتگاه داخلی با اقامتگاه از لحاظ بین‌الملل چه رابطه‌ای دارد؟

۱) اقامتگاه از لحاظ بین‌المللی همان اقامتگاه داخلی است.
۲) اقامتگاه داخلی جنبه سیاسی و اقامتگاه از لحاظ بین‌المللی جنبه حقوقی دارد.
۳) اقامتگاه داخلی جنبه حقوقی و اقامتگاه از لحاظ بین‌المللی جنبه حقوقی ـ سیاسی دارد.
۴) هر دو نوع اقامتگاه جنبه سیاسی دارند.

گزینه ۳ صحیح است.

۲۹ـ وضع بیگانگان از لحاظ تمتع یا عدم تمتع از حقوق عمومی غیرسیاسی به چه صورت است؟

۱) از پاره‌ای از حقوق عمومی غیرسیاسی محرومند.
۲) از کلیه حقوق عمومی غیرسیاسی محرومند.
۳) از پاره‌ای از حقوق عمومی غیرسیاسی متمتع‌اند.
۴) از کلیه حقوق عمومی غیرسیاسی متمتع‌اند.

گزینه ۱ صحیح است.

۳۰ـ وضع بیگانگان از لحاظ تمتع از حقوق خصوصی به چه صورتی است؟

۱) از پاره‌ای از حقوق خصوصی محرومند.

۲) از پاره‌ای از حقوق خصوصی متمتع‌اند.

۳) از کلیه حقوق خصوصی محرومند.

۳) از کلیه حقوق خصوصی متمتع‌اند.

گزینه ۱ صحیح است.

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۴

۱ـ احالۀ درجۀ اول یعنی احاله ...

۱) دادگاه ایران به دادگاه خارجی .
۲) قانون ایران به قانون خارجی .
۳) قانون خارجی به قانون ایران .
۴) قانون خارجی به قانون کشور ثالث .

گزینه ۳ صحیح است .

۲ـ حقوق موضوعه ایران سیستم استقلال نسبی تابعیت زوجین را در کدام فرض پذیرفته است؟

۱) ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی
۲) ازدواج زن خارجی با مرد ایرانی
۳) ازدواج زن خارجی با مرد خارجی
۴) ترک تابعیت زن ایرانی بی‌شوهر

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ کدام حقوقدان برای نخستین بار اصل حاکمیت اراده را با نتایج حاصل از آن در مورد تعیین قانون حاکم بر قراردادها عنوان کرده است؟

۱) دومولن
۲) دوواری سومیر
۳) ساوینیی
۴) نی‌بوایه

گزینه ۱ صحیح است .

۴ـ اهلیت خارجیان برای تحصیل تابعیت ایران تابع قانون ....

۱) اقامتگاه آنها است .
۲) ایران است .
۳) دولت متبوع آنها است .
۴) مورد نظر متقاضی تابعیت ایران است .

گزینه ۲ صحیح است .

۵ـ اعمال روش حقوقی یا انتخاب انسب به طورکلی در مورد تعارض قوانین .... مناسبتر است؟

۱) تابعیت
۲) صلاحیت دادگاهها
۳) قراردادها
۴) کیفری

گزینه ۳ صحیح است .

۶ـ برای حل مسائل حقوق بین‌الملل خصوصی ، قاضی ایرانی ابتدا باید به کدام منبع رجوع کند؟

۱) عهدنامه
۲) عرف بین‌المللی
۳) قانون خارجی
۴) قانون ایران

گزینه ۴ صحیح است .

۷ـ سیستم خاک یعنی سیستمی که به موجب آن تابعیت شخص از روی ...... او تعیین شود .

۱) اقامتگاه والدین ۲) محل تولد والدین ۳) تابعیت والدین ۴) محل تولد

گزینه ۴ صحیح است .

۸ـ نظم عمومی و تقلب نسبت به قانون ، هر دو در مرحله اجرای قانون ...... مطرح می‌شود .

۱) ماهوی داخلی ۲) ماهوی خارجی
۳) حل تعارض خارجی ۴) حل تعارض داخلی

گزینه ۲ صحیح است .

۹ـ یک زن خارجی که در نتیجهٔ ازدواج ایرانی می‌شود به کدام شرط حق رجوع به تابعیت اول خود را دارد؟

۱) در صورت انحلال نکاح ۲) در صورت نداشتن فرزند
۳) ظرف یک سال از تاریخ تحصیل تابعیت ایران ۴) در صورت موافقت دولت

گزینه ۱ صحیح است .

۱۰ـ تقارن صلاحیت قضائی و صلاحیت قانونی در صورت تعارض کدام قوانین امری الزامی است؟

۱) احوال شخصیه ۲) تعهدات
۳) شرکتها ۴) مالیاتی

گزینه ۴ صحیح است .

۱۱ـ دعوای طلاقی که بین مرد آلمانی و زن فرانسوی او در دادگاه ایران اقامه شود تابع قانون ....

۱) ایران است . ۲) آلمان است .
۳) دولت متبوع خارجی است . ۴) اقامتگاه محجور خارجی است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۲ـ یک ایرانی که به عنوان قیم یک خارجی منصوب شده است ، حدود اختیاراتش از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون ....

۱) ایران است . ۲) اقامتگاه قیم ایرانی است .
۳) دولت متبوع خارجی است . ۴) اقامتگاه محجور خارجی است .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۳ـ حق رجوع خارجیان به دادگاههای ایران جزء کدام حقوق است؟

۳) عمومی غیرسیاسی ۴) مدنی مخصوصه

گزینه ۳ صحیح است .

۱۴ـ از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران وصیت‌نامه‌ای که یک ایرانی مقیم در خارجه در کشور ثالثی (کشور محل سکونت) تنظیم کرده باشد از لحاظ شکل ، تابع قانون ....

۱) ایران است . ۲) دولت متبوع موصی‌له است .
۳) اقامتگاه تنظیم‌کننده است . ۴) کشور محل تنظیم وصیت‌نامه است .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۵ـ تشخیص قسمتی از اموال که یک ایرانی مقیم خارجه می‌تواند به موجب وصیت تملیک کند از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران ، تابع قانون ....

۱) ایران است . ۲) اقامتگاه موصی‌له است .
۳) اقامتگاه موصی است . ۴) کشور محل تنظیم وصیت‌نامه است .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۶ـ قانون برون‌مرزی عبارت است از قانون ....

۱) خارجی ۲) دارای سلطه خارج المملکتی
۳) حل تعارض ۴) شکلی

گزینه ۲ صحیح است .

۱۷ـ قانون ایران به فردی که تابعیت ایرانی و خارجی دارد در صورت تعارض سیستم ...... با سیستم .... خارجی حق ترجیح یا حق اعراض از تابعیت ایران داده است .

۱) خاک ، خون ۲) خاک ، خاک
۳) خون ، خاک ۴) خون ، خون

گزینه ۱ صحیح است .

۱۸ـ تقسیم قوانین به قوانین مناسب و نامناسب مربوط است به ....

۱) احاله ۲) تعارض مثبت ۳) توصیف قضائی ۴) نظم عمومی

گزینه ۴ صحیح است .

۱۹ـ تابعیت نسبی ایران با تابعیت .... قابل جمع نیست .

۱) ارضی خارجی ۲) ارضی ایران ۳) تبعی خارجی ۴) نسبی خارجی

گزینه ۲ صحیح است .

۲۰ـ اشخاصی که تابعیت ایران را بدست آوردند می‌توانند از حق .... بهره‌مند شوند.

۱) قضاوت
۲) عضویت در شورأی نگهبان
۳) استخدام در وزارت فرهنگ و آموزش عالی
۴) عضویت در مجلس شورأی اسلامی

گزینه ۳ صحیح است .

۲۱ـ در مسأله وضع اتباع خارجه ، حق استخدام در وزارت آموزش و پرورش جزو کدام حقوق است؟

۱) خصوصی ۲) معنوی ۳) عمومی سیاسی ۴) عمومی غیرسیاسی

گزینه ۴ صحیح است .

۲۲ـ نظم عمومی در مرحله تأثیر بین‌المللی حق ، چه نوع اثری دارد؟

۱) برون‌مرزی ۲) خفیف ۳) درون‌مرزی ۴) شدید

گزینه ۲ صحیح است .

۲۳ـ مسأله وضع اتباع خارجه عبارت است از تعیین ....

۱) اهلیت تمتع از حقوق ۲) اهلیت استیفا
۳) تابعیت اتباع خارجه ۴) حقوق سیاسی اتباع خارجه

گزینه ۱ صحیح است .

۲۴ـ کدام حقوق‌دان مسأله توصیفهای اصلی و فرعی را به طور منظم مطرح کرده است؟

۱) بارتن ۲) باتیفول ۳) دومولن ۴) ساوینیی

گزینه ۱ صحیح است .

۲۵ـ در حقوق موضوعه ایران سیستم وحدت تابعیت زوجین در کدام حالت پذیرفته شده است؟

۱) ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی .
۲) ازدواج زن خارجی با مرد ایرانی .
۳) خروج زن ایرانی بی‌شوهر از تابعیت ایران و ازدواج او با مرد خارجی .
۴) خروج مرد ایرانی از تابعیت ایران و ازدواج او با زن خارجی .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۶ـ احالهٔ درجهٔ دوم عبارت است از احاله قانون .... به قانون ....

۱) ایران ، خارجی برای بار دوم . ۲) خارجی ، ایران برای بار دوم .
۳) خارجی ، خارجی دیگر ۴) خارجی ، ایرانی

گزینه ۳ صحیح است .

۲۷ـ کدام حقوق‌دان (جامعه مشترک حقوقی) را مبنای دخالت نظم عمومی دانسته است؟

۱) دومولن ۲) ساوینیی ۳) منچینی ۴) نی‌بوایه

گزینه ۲ صحیح است .

۲۸ـ در حقوق موضوعه ایران تابعیت شرکت از روی .... تعیین می‌شود؟

۱) محل پذیره‌نویسی ۲) تابعیت شرکا
۳) ارادهٔ مؤسسین شرکت ۴) اقامتگاه شرکت

گزینه ۴ صحیح است .

۲۹ـ اثر مثبت و منفی نظم عمومی و تعارض مثبت و منفی به ترتیب مربوط به کدام قوانین است؟

۱) حقوقی ، حل تعارض منفی ۲) حقوقی ، ماهوی
۳) تعارض نیست ، ماهوی ۴) ماهوی ، حل تعارض

گزینه ۴ صحیح است .

۳۰ـ رابطهٔ قبول تابعیت پدر خارجی (اعراض از تابعیت ایران) با ترک تابعیت ایران چگونه است؟

۱) شرط سنی در هر دو ۲۵ سال است . ۲) شرط سنی در هر دو ۱۸ سال است .
۳) هر دو جنبه ارادی دارند . ۴) هر دو جنبه قهری دارند .

گزینه ۳ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷۴

۱ـ در کدامیک از تعارضها تقارن صلاحیت قضایی و قانونی امری الزامی نیست؟

۱) تعارض قوانین ثبتی   ۲) تعارض قوانین تجاری
۳) تعارض قوانین مالیاتی   ۴) تعارض قوانین کیفری

گزینه ۲ صحیح است .

۲ـ رابطه احالهٔ مضاعف و احالهٔ درجهٔ دوم عبارت است از :

۱) در احالهٔ درجهٔ دوم به راه حل کشور خارجی در مورد احاله توجه می‌شود .
۲) احالهٔ مضاعف بعد از احاله درجهٔ دوم ممکن است به وجود آید .
۳) در احالهٔ مضاعف به راه حل کشور خارجی در مورد احالهٔ توجه می‌شود .
۴) احالهٔ درجهٔ دوم بعد از احالهٔ مضاعف ممکن است به وجود آید .

گزینه ۳ صحیح است .

۳ـ در تعارض مثبت قوانین :

۱) هر کشوری قانون کشور دیگری را واجد صلاحیت می‌داند .
۲) از اجرای قانون خارجی جلوگیری می‌شود بی‌آنکه قانون مقر دادگاه به جای آن اجرا شود.
۳) هر کشوری قانون داخلی خود را واجد صلاحیت می‌داند .
۴) از اجرای قانون خارجی جلوگیری می‌شود و قانون مقر دادگاه به جای آن اجرا شود .

گزینه ۳ صحیح است .

۴ـ توصیف قضایی در جریان حل تعارض قوانین چه نقشی دارد؟

۱) انتخاب و اجرای قاعدهٔ حل تعارض دولت متبوع قاضی را امکان‌پذیر می‌سازد .
۲) انتخاب و اجرای قانون ماهوی کشور خارجی را امکان‌پذیر می‌سازد .
۳) رجوع به قانون آیین دادرسی کشور خارجی را امکان‌پذیر می‌سازد .
۴) انتخاب و اجرای قانون ماهوی کشور متبوع قاضی را امکان‌پذیر می‌سازد .

گزینه ۱ صحیح است .

۵ـ در اثر منفی نظم عمومی :

۱) هر کشوری قانون کشور دیگری را واجد صلاحیت می‌شناسد .
۲) از اجرای قانون خارجی جلوگیری می‌شود و قانون خارجی دیگری به جای آن اجرا می‌شود

۳) هر کشور قانون داخلی خود را واجد صلاحیت می‌شناسد.
۴) از اجرای قانون خارجی جلوگیری می‌شود بی‌آنکه قانون مقر دادگاه به طور مثبت به جای آن اجرا شود.

گزینه ۴ صحیح است.

۶ـ کدامیک از توصیف‌ها فرعی است؟
۱) توصیفی که در انتخاب یا اجرای قانون حل تعارض دولت متبوع قاضی مؤثر باشد.
۲) توصیفی که در تشخیص موارد نظم عمومی مؤثر نباشد.
۳) توصیفی که در انتخاب یا اجرای قانون حل تعارض دولت متبوع قاضی مؤثر نباشد.
۴) توصیفی که در تشخیص موارد نظم عمومی مؤثر باشد.

گزینه ۳ صحیح است.

۷ـ برای حل مسائل تعارض قوانین قاضی ایرانی ابتدا به کدام قانون باید رجوع کند؟
۱) قانون ماهوی کشور خارجی
۲) قانون حل تعارض ایران
۳) قانون ماهوی ایران
۴) قانون حل تعارض کشور خارجی

گزینه ۲ صحیح است.

۸ـ تعهدات ناشی از عقدی که بین یک ایرانی و یک فرانسوی در آلمان منعقد شده باشد از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران در درجهٔ اول تابع کدام قانون است؟
۱) قانون مورد توافق متعاقدین
۲) قانون آلمان
۳) قانون ایران
۴) قانون فرانسه

گزینه ۲ صحیح است.

۹ـ عامل وابستگی کدام است؟
۱) احوال شخصیه
۲) تعهدات ناشی از عقد
۳) احوال عینیه
۴) محل وقوع عقد

گزینه ۴ صحیح است.

۱۰ـ در کدام مورد ممکن است قانون خارجی بطور وسیع و خارج از قلمرو خود اجرا شود؟
۱) اگر به قانون ماهوی ایران رجوع نشود.
۲) اگر به قانون حل تعارض کشور خارجی رجوع نشود.
۳) اگر به قانون ماهوی کشور خارجی رجوع نشود.
۴) اگر به قانون حل تعارض ایران رجوع نشود.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۱ـ مفهوم جامعه مشترک حقوقی برای حل کدام مسئله پیشنهاد شده است؟

۱) توصیف قضایی ۲) تقلب نسبت به قانون ۳) نظم عمومی ۴) احاله

گزینه ۳ صحیح است .

۱۲ـ طلاق یک زن ایرانی که شوهر خارجی دارد از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع کدام قانون است؟

۱) قانون خارجی ۲) قانون اقامتگاه زوجین

۳) قانون ایران ۴) قانون مورد توافق زوجین

گزینه ۱ صحیح است .

۱۳ـ تعارض ضمنی منطبق با کدام است؟

۱) تقلب نسبت به قانون ۲) احاله ۳) توصیف قضایی ۴) نظم عمومی

گزینه ۳ صحیح است .

۱۴ـ حدود اختیارات یک فرانسوی که به عنوان قیم یک محجور آلمانی منصوب شده است از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع کدام قانون است؟

۱) قانون ایران ۲) قوانین فرانسه و آلمان ۳) قانون فرانسه ۴) قانون آلمان

گزینه ۴ صحیح است .

۱۵ـ تشخیص اهلیت یک خارجی برای معامله‌ای که در خارجه انجام داده است از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع کدام قانون است؟

۱) قانون محل وقوع عقد ۲) قانون دولت متبوع خارجی

۳) قانون ایران ۴) قانون اقامتگاه خارجی

گزینه ۲ صحیح است .

۱۶ـ در قانون تابعیت ایران چند نوع تابعیت اصلی بر مبنای معیار خاک پیش‌بینی شده است؟

۱) یک نوع ۲) دو نوع ۳) سه نوع ۴) چهار نوع

گزینه ۳ صحیح است .

۱۷ـ در قانون تابعیت ایران چند نوع تابعیت بر مبنای معیار خون پیش‌بینی شده است؟

۱) یک نوع ۲) دو نوع ۳) سه نوع ۴) چهار نوع

گزینه ۱ صحیح است .

۱۸ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران ، چند نوع اقامتگاه در مورد اشخاص حقیقی قابل تشخیص است؟

۱) یک نوع ۲) دو نوع ۳) سه نوع ۴) چهار نوع

گزینه ۳ صحیح است .

۱۹ـ اقامتگاه شرکت بر حسب تعاریف قانون مدنی کدام است؟

۱) مرکز امور اداری ۲) اقامتگاه سهامداران

۳) مرکز عملیات ۴) محل پیش‌بینی شده در اساسنامه

گزینه ۳ صحیح است .

۲۰ـ اقامتگاه کارمندان شرکت کدام است؟

۱) اقامتگاه شرکت ۲) اقامتگاه مدیرعامل

۳) محل سکونت کارمند ۴) محل کار او

گزینه ۴ صحیح است .

۲۱ـ در قانون مدنی کدامیک از انواع اقامتگاهها تعریف شده است؟

۱) اقامتگاه اختیاری ۲) اقامتگاه اجباری ۳) اقامتگاه قانونی ۴) اقامتگاه تبعی

گزینه ۱ صحیح است .

۲۲ـ رابطه اقامتگاه و مسکن چیست؟

۱) این دو دارای یک مفهوم‌اند . ۲) دو مفهوم جدا از یکدیگرند .

۳) اقامتگاه جزئی از مفهوم مسکن است . ۴) این دو در مواردی بر هم انطباق دارند .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۳ـ رابطه اقامتگاه و تابعیت اشخاص حقیقی چیست؟

۱) اقامتگاه عامل تعیین تابعیت ۲) تابعیت عامل تعیین اقامتگاه

۳) تابعیت بدل اقامتگاه ۴) دو عامل کاملاً مستقل از یکدیگرند

گزینه ۴ صحیح است .

۲۴ـ تکلیف تابعیت زن ایرانی که با مردی بیگانه ازدواج کرده است چیست؟

۱) هیچگونه تغییر در تابعیت او ایجاد نمی‌شود .

۲) تغییر تابعیت او بسته به ارادهٔ خود اوست .

۳) تغییر تابعیت او بسته به ارادهٔ شوهر اوست .

۴) بسته به چگونگی قانون کشور متبوع شوهر اوست .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۵ـ آیا سلب تابعیت ایران به عنوان کیفر میسر است؟

۱) به موجب قانون مدنی میسر است . ۲) بسته به تصمیم دادگاه است .
۳) در قانون منع شده است . ۴) در قانون پیش‌بینی نشده است .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۶ـ عامل مؤثر در تابعیت ایرانی طفل متولد از مادر ایرانی و پدر بیگانه چیست؟

۱) تولد از مادر ایرانی ۲) تولد در سرزمین ایران
۳) چگونگی‌حکم در قانون‌کشور متبوع‌پدر ۴) تصمیم دولت ایران

گزینه ۲ صحیح است .

۲۷ـ ترک تابعیت زن ایرانی دارای شوهر قانونی چگونه میسر است؟

۱) درخواست خود او ۲) درخواست خود او به شرط موافقت شوهر
۳) همراه ترک تابعیت ایران از سوی شوهر ۴) تحقق تابعیت خارجی

گزینه ۱ صحیح است .

۲۸ـ تکلیف تابعیت ایرانی پناهندگان ایرانی چیست؟

۱) تابعیت ایرانی آنها ساقط می‌شود .
۲) تابعیت ایرانی آنها از سوی دولت سلب می‌شود .
۳) سلب تابعیت آنها بسته به تصمیم دادگاه است .
۴) تابعیت ایرانی آنها کماکان باقی است .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۹ـ عامل تعیین تابعیت شرکت در حقوق ایران چیست؟

۱) تابعیت سهامداران ۲) تابعیت کشور محل ثبت
۳) تابعیت کشور محل امور اداری شرکت ۴) اقامتگاه شرکت

گزینه ۴ صحیح است .

۳۰ـ رابطه تابعیت میان فرد و دولت چگونه رابطه‌ای است؟

۱) رابطه‌ای قهری ۲) رابطه‌ای قراردادی ۳) رابطه‌ای اداری ۴) رابطه‌ای قانونی

گزینه ۴ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۵

۱ـ منظور از حق مدنی مخصوصه عبارتست از :

۱) حقی که صرفاً از نقطه نظر جامعه ایرانی ایجاد شده باشد .
۲) حق ازدواج با ایرانیان .
۳) حق اشتغال به مشاغل سیاسی .
۴) حق رجوع به دادگاه ایران .

گزینه ۱ صحیح است .

۲ـ روابط پدر و مادر و فرزندان از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران علی‌القاعده تابع کدام قانون است؟

۱) اقامتگاه پدر
۲) دولت متبوع فرزند
۳) دولت متبوع پدر
۴) دولت متبوع پدرومادر

گزینه ۳ صحیح است .

۳ـ فقدان تعارض در مرحلهٔ ایجاد حق و وجود تعارض در مرحلهٔ اثرگذاری حق از فروض مطروحه در کدام تعارض است؟

۱) ضمنی
۲) متحرک
۳) منفی
۴) مثبت

گزینه ۲ صحیح است .

۴ـ حقوق ارثیه اتباع خارجه مقیم در خاک ایران از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع کدام قانون است؟

۱) اقامتگاه متوفی
۲) دولت متبوع متوفی
۳) محل وقوع ماترک
۴) مذهب متوفی

گزینه ۲ صحیح است .

۵ـ رجوع به تابعیت اصلیه در مورد ایرانیانی که موافق مقررات ترک تابعیت کرده باشند چه اثری دارد؟

۱) از پاره‌ای از حقوق خصوصی متمتع خواهند بود .
۲) از پاره‌ای از حقوق سیاسی محروم خواهند بود .

۴) از تمامی حقوق متمتع خواهند بود .

گزینه ۴ صحیح است .

۶ـ تبعه ایرانی که بدون رعایت مقررات قانونی ترک تابعیت کند و تابعیت خارجی تحصیل کند از کدام حقوق محروم می‌گردد؟

۱) خصوصی ۲) مدنی مخصوصه ۳) عمومی سیاسی ۴) مربوط به احوال شخصیه

گزینه ۳ صحیح است .

۷ـ برای اثبات نسب طفلی که تابعیت او معلوم نیست و خود را ملحق به یک پدر خارجی می‌داند دادگاه ایران کدام قانون را باید مناط اعتبار قرار دهد؟

۱) اقامتگاه پدر ۲) ایران
۳) دولت متبوع پدر ۴) دولت متبوع طفل

گزینه ۲ صحیح است .

۸ـ حق اشتغال به مشاغل خصوصی جزء کدام دسته از حقوق خارجیان است؟

۱) عمومی غیرسیاسی ۲) خصوصی
۳) مدنی مخصوصه ۴) عمومی سیاسی

گزینه ۱ صحیح است .

۹ـ اگر یک فرانسوی و یک آلمانی در ایران قراردادی منعقد کنند و قانون سوئیس را به عنوان قانون حاکم بر قرارداد خود انتخاب نمایند دادگاه ایران در صورت بروز اختلاف بین متعاقدین کدام قانون را باید اجرا کند؟

۱) سوئیس من حیث المجموع ۲) فرانسه و آلمان
۳) ماهوی ایران ۴) ماهوی سوئیس

گزینه ۴ صحیح است .

۱۰ـ در حقوق موضوعه ایران سیستم ترجیحی تابعیت تولدی کدام است؟

۱) استقلال تابعیت ۲) خاک ۳) خون ۴) وحدت تابعیت

گزینه ۳ صحیح است .

۱۱ـ بین تعارض متحرک و توصیف قضایی چه نسبتی وجود دارد؟

۱) تعارض متحرک از نوع تعارض زمانی و توصیف قضایی از نوع تعارض ضمنی است .
۲) تعارض متحرک از نوع تعارض ضمنی و توصیف قضایی از نوع تعارض زمانی است .
۳) هر دو از نوع تعارض منفی‌اند .
۴) هر دو از نوع تعارض صریح‌اند .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۲ـ تعارض مثبت قوانین با اثر مثبت نظم عمومی چه نسبتی دارد؟

۱) تعارض مثبت قوانین مربوط به اعمال قانون ماهوی و اثر مثبت نظم عمومی مربوط به اعمال قانون حل تعارض است .

۲) تعارض مثبت قوانین مربوط به اعمال قانون حل تعارض و اثر مثبت نظم عمومی مربوط به اعمال قانون ماهوی است .

۳) هر دو جزء تعارض‌های صریح‌اند .

۴) هر دو جزء تعارض‌های ضمنی‌اند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ـ سیستم استقلال نسبی تابعیت زوجین در کدام فرض پذیرفته شده است؟

۱) ازدواج ایرانیان غیرشیعه در داخل کشور ۲) ازدواج زن و مرد ایرانی در خارج از کشور

۳) ازدواج زن خارجی با مرد ایرانی ۴) ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی

گزینه ۴ صحیح است .

۱۴ـ توصیف بین‌المللی یا دو مرحله‌ای در موقعی ضرورت می‌یابد که قاضی ملی مواجه می‌شود با ....

۱) یک رابطه بین‌المللی .

۲) تعارض صریح قوانین .

۳) یک تأسیس خارجی که در نظام ملی او پذیرفته نشده است .

۴) یکی از مراحل دوگانه حق .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۵ـ پدیده بی‌تابعیتی (یا فقدان تابعیت) معلول تعارض .... قوانین تابعیت است.

۱) زمانی ۲) ضمنی ۳) مثبت ۴) منفی

گزینه ۴ صحیح است .

۱۶ـ به وجود آمدن حقوق مخالف در عرصهٔ بین‌المللی معلول چه تعارضی است؟

۱) مثبت قوانین ۲) منفی قوانین ۳) ضمنی قوانین ۴) صریح قوانین

گزینه ۱ صحیح است .

۱۷ـ سیستم وحدت تابعیت زوجین در چه فرضی پذیرفته شده است؟

۱) ازدواج زن و مرد ایرانی در خارج از کشور ۲) ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی

۳) ازدواج زن خارجی با مرد ایرانی ۴) ازدواج ایرانیان غیرشیعه در داخل کشور

گزینه ۳ صحیح است .

۱۸ـ تعارض توصیفها چه نوع تعارضی است؟

۱) صریح ۲) ضمنی ۳) منفی ۴) مثبت

گزینه ۲ صحیح است .

۱۹ـ تابعیت مضاعف معلول تعارض .... قوانین تابعیت است .

۱) زمانی ۲) ضمنی ۳) منفی ۴) مثبت

گزینه ۴ صحیح است .

۲۰ـ اثر مثبت نظم عمومی با اثر منفی نظم عمومی چه نسبتی دارد؟

۱) اثر مثبت و منفی نظم عمومی مربوط به نحوهٔ جایگزینی قانون مقر دادگاه به جای قانون خارجی است .

۲) اثر مثبت مربوط به تعارضهای مثبت و اثر منفی مربوط به تعارضهای منفی است .

۳) اثر مثبت و منفی نظم عمومی مربوط به نحوهٔ اعمال قانون حل تعارض کشور خارجی است .

۴) اثر مثبت و منفی نظم عمومی مربوط به نحوهٔ توصیف قضایی تأسیس حقوقی خارجی است .

گزینه ۱ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی

آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷۵

۱ـ زن ایرانی بی‌شوهری که موافق مقررات قانون ایران ترک تابعیت کرده و به تابعیت یک دولت خارجی درآمده است می‌تواند به تابعیت اصلیه خود رجوع کند :

۱) اگر دولت اجازه دهد .
۲) به صرف تقدیم درخواست به وزارت امور خارجه .
۳) در صورتی که دولت خارجی اجازه دهد .
۴) اگر ازدواج نکرده باشد .

گزینه ۱ صحیح است .

۲ـ نظم عمومی با تعارض مثبت قوانین چه نسبتی دارد؟

۱) هر دو لز نوع تعارض ضمنی‌اند .
۲) نظم عمومی مربوط به قوانین ماهوی و تعارض مثبت قوانین مربوط به قوانین حل تعارض است.
۳) نظم عمومی از نوع تعارض منفی قوانین و تعارض مثبت قوانین از نوع تعارض ضمنی است .
۴) هر دو از نوع تعارض صریح‌اند .

گزینه ۲ صحیح است .

۳ـ حق کارکردن در ایران جزء کدام دسته از حقوق اتباع خارجه است؟

۱) خصوصی ۲) مدنی مخصوصه ۳) عمومی سیاسی ۴) عمومی غیرسیاسی

گزینه ۴ صحیح است .

۴ـ روابط پدر و مادر و فرزندان در فرضی که نسبت طفل به مادر مسلم باشد از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع کدام قانون است؟

۱) محل سکونت طفل ۲) اقامتگاه مادر
۳) دولت متبوع پدر ۴) دولت متبوع مادر

گزینه ۴ صحیح است .

۵ـ سیستم استقلال نسبی تابعیت زوجین در فرض .... پذیرفته شده است؟

۲) ازدواج ایرانیان غیرشیعه در خارج از کشور
۳) ازدواج زن غیرمسلمان خارجی با مرد غیرمسلمان ایرانی
۴) ازدواج مرد ایرانی با زن خارجی

گزینه ۱ صحیح است .

۶ـ تعارض کدام یک از قوانین از قلمرو تعارض قوانین به معنی اخص کلمه خارج است؟

۱) تجاری ۲) ثبتی ۳) مدنی ۴) شخصی

گزینه ۲ صحیح است .

۷ـ تعارض قوانین تابعیت کشورها موجب بروز چه پدیده‌هایی است؟

۱) اثر منفی و مثبت نظم عمومی
۲) اثر منفی نظم عمومی و تعارض منفی قوانین
۳) اثر مثبت نظم عمومی و تعارض مثبت قوانین
۴) تابعیت مضاعف و فقدان قوانین

گزینه ۴ صحیح است .

۸ـ حق معامله کردن در ایران جزء کدام دسته از حقوق اتباع خارجه است؟

۱) عمومی غیرسیاسی ۲) مدنی مخصوصه ۳) خصوصی ۴) عمومی سیاسی

گزینه ۳ صحیح است .

۹ـ بین نظم عمومی و تعارض منفی قوانین چه نسبتی وجود دارد؟

۱) هر دو از نوع تعارض صریح‌اند .
۲) نظم عمومی مربوط به قوانین ماهوی و تعارض منفی مربوط به قوانین حل تعارض است .
۳) نظم عمومی مربوط به قوانین حل تعارض و تعارض منفی قوانین مربوط به قوانین ماهوی است .
۴) هر دو از نوع تعارض ضمنی‌اند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۰ـ حق رجوع به دادگاههای ایران جزء کدام دسته از حقوق اتباع خارجه است؟

۱) عمومی غیرسیاسی ۲) خصوصی ۳) عمومی سیاسی ۴) مدنی مخصوصه

گزینه ۱ صحیح است .

۱۱ـ تعارض کدام یک از قوانین داخل در قلمرو تعارض قوانین به معنی اخص کلمه است؟

۱) مالیاتی ۲) ثبتی ۳) مدنی ۴) کیفری

گزینه ۳ صحیح است .

۱۲ـ قبول آثار حق ایجاد شده در خارجه نتیجهٔ رعایت کدام اصل است؟

۱) اصل وحدت تابعیت ۲) اصل رعایت بین‌المللی حقوق مکتسبه

۳) اصل جامعه مشترک حقوقی ۴) اصل صلاحیت قانون مقر دادگاه

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ـ در حقوق موضوعه ایران سیستم فرعی تابعیت تولدی کدام است؟

۱) وحدت تابعیت ۲) خون ۳) استقلال تابعیت ۴) خاک

گزینه ۴ صحیح است .

۱۴ـ سیستم وحدت تابعیت زوجین در فرض .... پذیرفته شده است .

۱) ازدواج زن خارجی با مرد ایرانی .

۲) ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی که طبق قانون دولت متبوع مرد تابعیت شوهر به واسطه وقوع عقد ازدواج به زن تحمیل می‌گردد .

۳) ازدواج خارجیان غیرشیعه در داخل کشور .

۴) ازدواج زن و مرد ایرانی در خارج از کشور .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۵ـ وجود تعارض در مرحلهٔ ایجاد و اثرگذاری حق از فروض مطروحه در کدام تعارض است؟

۱) ضمنی ۲) متحرک ۳) صریح ۴) منفی

گزینه ۲ صحیح است .

۱۶ـ تعارض صریح قوانین تقسیم به تعارض :

۱) منفی و اثر منفی نظم عمومی ۲) ضمنی و منفی

۳) مثبت و اثر مثبت نظم عمومی ۴) مثبت و منفی

گزینه ۴ صحیح است .

۱۷ـ خارجی که مطابق مقررات قانونی تابعیت ایران را بدست می‌آورد از کدام حقوق متمتع نخواهد بود؟

۱) مدنی مخصوصه ۲) عمومی غیرسیاسی

۳) مربوط به احوال شخصیه ۴) پاره‌ای از حقوق عمومی سیاسی

گزینه ۴ صحیح است .

۱۸ـ روابط شخصی و مالی زوجین خارجی مقیم در خاک ایران از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع کدام قانون است؟

۱) اقامتگاه زوجین ۲) دولت متبوع زوجین

۳) مذهب زوجین ۴) محل سکونت زوجین

گزینه ۲ صحیح است .

۱۹ـ فقدان تأسیس حقوقی در نظام ملی قاضی مرجوع الیه و وجود آن تأسیس در نظام خارجی از فروض مطروحه در کدام تعارض است؟

۱) ضمنی ۲) مثبت ۳) صریح ۴) منفی

گزینه ۱ صحیح است .

۲۰ـ زن ایرانی که در اثر ازدواج با مرد خارجی تابعیت ایران را از دست می‌دهد .... می‌تواند به تابعیت اصلیه خود رجوع کند .

۱) اگر دولت متبوع شوهر اجازه دهد

۲) در صورت طلاق یا فوت شوهر خارجی

۳) در صورت فوت شوهر خارجی مشروط بر اینکه از شوهر متوفی فرزند صغیری نداشته باشد

۴) اگر دولت ایران اجازه دهد

گزینه ۲ صحیح است .

۲۱ـ تعارض منفی قوانین با اثر منفی نظم عمومی چه نسبتی دارد؟

۱) هر دو مربوط به تعارضهای ضمنی‌اند .

۲) تعارض منفی قوانین مربوط به اعمال قانون حل تعارض و اثر منفی نظم عمومی مربوط به اعمال قانون حل تعارض است .

۳) هر دو مربوط به تعارضهای صریح‌اند .

۴) تعارض منفی قوانین مربوط به اعمال قانون حل تعارض و اثر منفی نظم عمومی مربوط به اعمال قانون ماهوی است .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۲ـ پدیده تابعیت مضاعف نتیجهٔ تعارض .... قوانین تابعیت است؟

۱) مثبت ۲) زمانی ۳) منفی ۴) متحرک

گزینه ۱ صحیح است .

۲۳ـ روابط شخصی و مالی زن ایرانی و شوهر خارجی او از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع کدام قانون است؟

۱) محل سکونت زوجین ۲) ایران ۳) خارجی ۴) اقامتگاه زوجین

گزینه ۳ صحیح است .

۲۴ـ بین اثر خفیف و اثر شدید نظم عمومی چه نسبتی وجود دارد؟

۱) اثر خفیف مربوط به تعارضهای منفی و اثر شدید مربوط به تعارضهای مثبت است .

۲) اثر خفیف مربوط به مرحلهٔ اثرگذاری و حق و اثر شدید مربوط به مرحلهٔ ایجاد حق است .

۳) اثر خفیف مربوط به تعارضهای ضمنی و اثر شدید مربوط به تعارضهای صریح است .

۴) اثر خفیف مربوط به مرحلهٔ ایجاد حق و اثر شدید مربوط به مرحلهٔ اثرگذاری حق است .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۵ـ توصیف بین‌المللی یا دو مرحله‌ای یعنی :

۱) توصیف یکی از مراحل دوگانه حق .

۲) توصیف مقدماتی طبق قانون ملی قاضی و توصیف نهایی طبق قانون خارجی .

۳) توصیف یک رابطهٔ بین‌المللی .

۴) توصیف مقدماتی طبق قانون خارجی و توصیف نهایی طبق قانون ملی قاضی .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۶ـ تبعهٔ ایرانی که مطابق قانون ایران ترک تابعیت می‌کند و مطابق مادهٔ ۹۹۰ قانون مدنی به تابعیت اصلیه خود رجوع می‌کند از کدام حقوق محروم خواهد بود؟

۱) همان حقوقی که قبل از ترک تابعیت از آن محروم بوده است .

۲) مدنی مخصوصه

۳) عمومی سیاسی

۴) عمومی غیرسیاسی

گزینه ۱ صحیح است .

۲۷ـ حقوق ارثیهٔ مسلمانان خارجی مقیم در خاک ایران از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع کدام قانون است؟

۱) اقامتگاه متوفی   ۲) دولت متبوع متوفی   ۳) ایران   ۴) مذهب متوفی

گزینه ۲ صحیح است .

۲۸ـ تعارض مثبت قوانین سبب به وجود آمدن چه پدیده‌ای است؟

۱) احالهٔ درجهٔ اول   ۲) فقدان تابعیت   ۳) حقوق مخالف   ۴) احالهٔ مضاعف

گزینه ۳ صحیح است .

۲۹ـ زن خارجی که در اثر ازدواج با مرد ایرانی تابعیت ایران را بدست می‌آورد .... می‌تواند به تابعیت اولیه خود رجوع کند .

۱) اگر دولت ایران اجازه دهد .

۲) در صورت فوت شوهرایرانی مشروط بر اینکه از شوهر متوفی فرزندی نداشته باشد .

۳) اگر دولت خارجی اجازه دهد .

۴) در صورت طلاق

گزینه ۴ صحیح است .

۳۰ـ تعارض متحرک با تعارض مثبت چه نسبتی دارد؟

۱) تعارض متحرک از نوع تعارض زمانی و تعارض مثبت از نوع تعارض صریح است .

۲) هر دو از نوع تعارض ضمنی‌اند .

۳) تعارض متحرک از نوع تعارض ضمنی و تعارض مثبت نتیجهٔ اثر مثبت نظم عمومی است .

۴) تعارض متحرک نتیجهٔ اثر منفی نظم عمومی و تعارض مثبت نتیجهٔ اثر مثبت نظم عمومی است.

گزینه ۱ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی

آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۶

۱ـ بین تعارض منفی قوانین و اثر منفی نظم عمومی چه نسبتی وجود دارد؟

۱) تعارض منفی قوانین مربوط به اعمال قانون ماهوی و اثر منفی نظم عمومی مربوط به اعمال قانون حل تعارض است .

۲) تعارض منفی قوانین مربوط به اعمال قانون حل تعارض و اثر منفی نظم عمومی مربوط به اعمال قانون ماهوی است .

۳) هر دو جزء تعارضهای صریح‌اند .

۴) هر دو جزء تعارضهای ضمنی‌اند .

گزینه ۲ صحیح است .

۲ـ رفتار متقابل تقنینی با رفتار متقابل سیاسی چه نسبتی دارد؟

۱) اثبات هر دو دشوار است .

۲) اثبات رفتار متقابل تقنینی دشوار و اثبات رفتار متقابل سیاسی آسان است .

۳) رفتار متقابل تقنینی خاص و رفتار متقابل سیاسی عام است .

۴) رفتار متقابل تقنینی عام و رفتار متقابل سیاسی خاص است .

گزینه ۴ صحیح است .

۳ـ کدام یک عامل ارتباط است؟

۱) ازدواج و طلاق ۲) قرارداد ۳) محل وقوع مال ۴) مال منقول و غیرمنقول

گزینه ۳ صحیح است .

۴ـ سن اعراض از تابعیت ایران (حق انتخاب بین تابعیت ایران و تابعیت خارجی) تمام است؟

۱) ۱۵ سال ۲) ۱۸ سال ۳) ۲۵ سال ۴) سن بلوغ

گزینه ۲ صحیح است .

۵ـ کدام یک دسته ارتباط است؟

۱) الزامات خارج از عقد ۲) اقامتگاه

۳) محل تنظیم سند ۴) محل وقوع عقد

گزینه ۱ صحیح است .

۶ـ رفتار متقابل سیاسی با رفتار متقابل عملی چه رابطه‌ای دارد؟

۱) اثبات هر دو دشوار است .

۲) اثبات رفتار متقابل سیاسی دشوار و اثبات رفتار متقابل عملی آسان است .

۳) اثبات هر دو آسان است .

۴) اثبات رفتار متقابل سیاسی آسان و اثبات رفتار متقابل عملی دشوار است .

گزینه ۴ صحیح است .

۷ـ نظم عمومی با تقلب نسبت به قانون چه نسبتی دارد؟

۱) نظم عمومی جنبه علی‌البدل و تقلب جنبه اصلی دارد .

۲) نظم عمومی مربوط به اعمال قانون حل تعارض خارجی و تقلب مربوط بـه اعمـال قـانون ماهوی خارجی است .

۳) هر دو از موانع اجرای قانون خارجی‌اند .

۴) هر دو جنبه اصلی دارند .

گزینه ۳ صحیح است .

۸ـ آثار ترک تابعیت ایران شامل چه کسانی است؟

۱) تمامی افراد خانواده را در بر می‌گیرد .

۲) فاقد اثر تبعی است .

۳) فقط فرزندان شخص ترک‌کننده را شامل می‌شود .

۴) فقط همسر شخص ترک‌کننده را شامل می‌شود .

گزینه ۲ صحیح است .

۹ـ بین احاله و تعارض متحرک چه نسبتی وجود دارد؟

۱) احاله از نوع تعارض منفی و تعارض متحرک از نوع تعارض زمانی است .

۲) احاله و تعارض متحرک هر دو از نوع تعارض زمانی‌اند .

۳) هر از دو نوع تعارض مثبت‌اند .

۴) هر دو از نوع تعارض منفی‌اند .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۰ـ در کدام دسته از حقوق اصل بر عدم تمتع خارجیان است؟

۱) خصوصی ۲) عمومی غیرسیاسی

۳) عمومی سیاسی ۴) مربوط به احوال شخصیه

گزینه ۳ صحیح است .

۱۱ـ بین اثر شدید و خفیف نظم عمومی چه نسبتی وجود دارد؟

۱) اثر شدید مربوط به مرحلهٔ ایجاد حق و اثر خفیف مربوط به مرحلهٔ اثرگذاری حق است .
۲) اثر شدید مربوط به تعارض ضمنی و اثر خفیف مربوط به تعارض صریح قوانین است .
۳) اثر شدید مربوط به مرحلهٔ اثرگذاری حق و اثر خفیف مربوط به مرحلهٔ ایجاد حق است .
۴) اثر شدید مربوط به مسئلهٔ احاله و اثر خفبف مربوط به مسئلهٔ توصیف قضایی است .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۲ـ حق معامله کردن جزء کدام دسته از حقوق خارجیان است؟

۱) خصوصی ۲) عمومی غیرسیاسی
۳) مربوط به احوال شخصیه ۴) مدنی مخصوصه

گزینه ۱ صحیح است .

۱۳ـ توصیف عامل ارتباط چه توصیفی است؟

۱) اصلی
۲) الزامی
۳) حسب مورد ممکن است اصلی یا فرعی باشد
۴) فرعی

گزینه ۳ صحیح است .

۱۴ـ سن تحصیل تابعیت ایران کدام است؟

۱) ۲۵ سال است . ۲) همان سال بلوغ است .
۳) ۱۵ سال است . ۴) ۱۸ سال است .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۵ـ توصیف قضایی با احاله چه نسبتی دارد؟

۱) توصیف قضائی از نوع تعارض منفی و احاله از نوع تعارض ضمنی است .
۲) توصیف قضائی از نوع تعارض ضمنی و احاله از نوع تعارض صریح است .
۳) هر دو از نوع تعارض ضمنی‌اند .
۴) هر دو از نوع تعارض صریح‌اند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۶ـ اثر تحصیل تابعیت ایران شامل چه کسانی است؟

۱) تمامی افراد خانواده ۲) تحصیل تابعیت ایران اثر تبعی ندارد
۳) فقط همسر شخص پذیرفته شده ۴) همسر و فرزندان صغیر شخص پذیرفته شده

گزینه ۴ صحیح است .

۱۷ـ رابطه شخصی و مالی زوجینی که تابعیتهای مختلف دارند از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون دولت متبوع کدام است؟

۱) زوج ۲) زوجه ۳) خواهان ۴) خوانده

گزینه ۱ صحیح است .

۱۸ـ زن ایرانی که در اثر ازدواج با مرد خارجی تابعیت ایران را از دست داده در چه صورتی می‌تواند به تابعیت ایران رجوع کند؟

۱) طلاق مشروط بر اینکه دولت رجوع به تابعیت او را صلاح بداند .

۲) طلاق یا فوت شوهر .

۳) فوت شوهر مشروط بر اینکه دولت رجوع به تابعیت او را صلاح بداند .

۴) فوت شوهر مشروط بر اینکه متوفی فرزند صغیر نداشته باشد .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۹ـ هرگاه قانون خارجی که طبق قاعدهٔ حل تعارض ایران صلاحیتدار شناخته شده متعلق به کشوری باشد که احاله را نپذیرفته است قاضی ایرانی باید :

۱) احاله را رد کند .

۲) به قانون ماهوی ایران رجوع کند .

۳) به قاعدهٔ ماهوی کشور خارجی رجوع کند .

۴) به قاعدهٔ حل تعارض کشور خارجی رجوع کند و رد احاله آن کشور را ندیده بگیرد .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۰ـ حق رجوع خارجیان به دادگاههای ایران چه حقی است؟

۱) خصوصی ۲) مربوط به احوال شخصیه

۳) عمومی غیرسیاسی ۴) مدنی مخصوصه

گزینه ۳ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷۶

۱ـ تعیین نوع امر حقوقی که باید یک قاعده حقوق بین‌الملل خصوصی نسبت به آن اعمال گردد، چه نام دارد؟

۱) تعارض مثبت ۲) فن تطبیق و انطباق ۳) توصیف ۴) هیچکدام

گزینه ۳ صحیح است.

۲ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی کدامیک از عناوین ذیل، متضمن بحث از حقوقی است که رد جابجایی اموال مورد توجه قرار می‌گیرند؟

۱) عوامل ارتباط ۲) دسته‌های ارتباط

۳) تعارض‌های متحرک ۴) قواعد حل تعارض

گزینه ۳ صحیح است.

۳ـ با لحاظ مسائل مربوط به تعارض، کدام گزینه نادرست است؟

۱) قانون سبب، همان قانون خارجی است.

۲) در مسائل مربوط به قراردادها، حتی در فرض احاله، مستقیماً قانون ماهوی خارجی اجرا می‌شود.

۳) تقلب نسبت به قانون، تمام عمل را فاسد می کند.

۴) نظم عمومی به مفهوم بین‌الملل اخص از نظم عمومی به مفهوم داخلی است.

گزینه ۳ صحیح است.

۴ـ کدامیک از گزینه‌های زیر نادرست نیست؟

۱) هرگاه تابعیت و ملیت فرد قابل احراز نباشد، قانون اقامتگاه او حاکم است.

۲) اقامتگاه در قاعده ایرانی حل تعارض مندرج نیست.

۳) در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران، اقامتگاه قائم مقام تابعیت است.

۴) گزینه‌های ۱ و ۳

گزینه ۲ صحیح است.

۵ـ در مورد محدودیت ارادهٔ متعاملین در انتخاب قانون حاکم بر قرارداد، کدامیک از گزینه‌های زیر درست است؟

۲) عقود غیرمالی ۳) اهلیت متعاقدین ۴) همهٔ موارد

گزینه ۴ صحیح است .

۶ـ دربارهٔ احاله موضع بین‌الملل خصوصی ایران چگونه است؟

۱) حقوق بین‌الملل خصوصی ایران ، احاله را مردود می‌داند .

۲) حقوق بین‌الملل خصوصی ایران ، احالهٔ درجهٔ اول را می‌پذیرد ولی احالهٔ درجهٔ دوم را مردود می‌داند .

۳) حقوق بین‌الملل خصوصی ایران ، احالهٔ درجهٔ اول را می‌پذیرد ولی در احالهٔ درجهٔ دوم قاضی را مخیر می‌داند .

۴) حقوق بین‌الملل خصوصی ایران ، هر دو احاله را می‌پذیرد .

گزینه ۲ صحیح است .

۷ـ هرگاه دادگاه داخلی درصدد باشد که دربارهٔ ارث و وصیت تبعهٔ خارجه‌ای که اموالی در ایران دارد اظهارنظر نماید :

۱) احراز تابعیت فرد ، بالضروره لازم نیست و ممکن است قانون ایران کافی باشد .

۲) احراز تابعیت فرد لازم و کافی است .

۳) قانون ایران همزمان با قانون خارجی من حیث المجموع مورد توجه قرار می‌گیرد .

۴) قانون ایران همزمان با قانون ماهوی خارجی مورد توجه قرار می‌گیرد .

گزینه ۲ صحیح است .

۸ـ در مورد قانون حاکم بر قرارداد در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران کدامیک از گزینه‌های زیر نادر ست نیست؟

۱) قانون حاکم بر ایجاد قرارداد و نیز تعهدات ناشی از آن در هر حال همان قانون ایران است .

۲) قانون حاکم بر ایجاد قرارداد را اصل درون‌مرزی بودن قوانین تعیین می‌کند و در مورد قانون حاکم بر تعهدات قراردادی اصل حاکمیت اراده است .

۳) قانونگذار ایران در مورد قانون حاکم بر ایجاد قرارداد تعیین تکلیف قاطع نکرده است .

۴) هیچکدام

گزینه ۳ صحیح است .

۹ـ اگر یکی از اتباع خارجه در ایران عمل حقوقی انجام دهد ، احراز اهلیت او مطابق کدام قانون کفایت می‌کند؟

۱) منحصراً قانون داخلی

۲) منحصراً قانون ملی و متبوع وی

۳) قانون داخلی ایران در کنار قواعد حل تعارض
۴) قانون متبوع تبعهٔ خارجه من حیث المجموع

گزینه ۳ صحیح است .

۱۰ـ کدامیک از گزینه‌های زیر درست نیست؟

۱) قاعدهٔ تبعیت احوال شخصیه از قانون ملی نمی‌تواند بی‌ارتباط با احاله باشد .

۲) در مورد احوال شخصیه مسأله احاله در صورتی مطرح می‌شود که قانون مقر دادگاه و قانون خارجی در خصوص قانون صلاحیتدار حکم یکسانی داشته باشند .

۳) مسائل مربوط به احاله ، استثناء بر قاعده مقبول در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران در باب احوال شخصیه است .

۴) چنانچه سیستم حل تعارض کشور خارجی مورد توجه قرار نگیرد ، اعمال قاعدهٔ مربوط به احوال شخصیه اتباع خارجه متعذر نخواهد بود .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۱ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی ، کالاهای ترانزیتی را معمولاً تابع قانون کدام کشور می‌دانند؟

۱) کشور مبدأ
۲) کشور مقصد
۳) اگر این کالاها با کشتی حمل شوند ، قانون پرچم صلاحیت‌دار است .
۴) اگر این کالاها با هواپیما حمل شوند ، قانون محل ثبت هواپیما صلاحیتدار است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۲ـ در مورد تعارض تابعیت کدامیک از گزینه‌های زیر درست است؟

۱) در مورد تعارض تابعیت ، قاضی در هر حال تابعیت غالب و مؤثر را ترجیح می‌دهد .

۲) در مورد تعارض تابعیت ، قاضی همواره تابعیت کشور خود را ترجیح می‌دهد .

۳) در مورد تعارض تابعیت ، هرگاه مسأله در پیشگاه قاضی دولت ثالث مطرح شود ، او تابعیت غالب و مؤثر را ترجیح می‌دهد .

۴) گزینه‌های ۲ و ۳

گزینه ۳ صحیح است .

۱۳ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران از حیث مسائل مربوط به صلاحیت محاکم ، کدام قانون در مورد دیون صلاحیتدار است؟

۱) قانون اقامتگاه دائن

۲) قانون اقامتگاه منشأ مدیون

۳) چنانچه منشأ دین ضمان قهری باشد ، قانون محل وقوع عمل

۴) چنانچه منشأ دین ، عقد باشد قانون حاکم بر روابط قراردادی

گزینه ۲ صحیح است .

۱۴ـ در مورد حقوق منعکس در اسناد قابل معامله از نظر حقوق بین‌الملل خصوصی ، کدامیک از گزینه‌های زیر نادرست نیست؟

۱) در مورد اسناد با نام ، از حیث صدور قانون متبوع شخص حقوقی حاکم است و در مورد انتقال آن ، قانون محل وقوع مال .

۲) در مورد روابط حقوقی بین دارندهٔ سند و شخص حقوقی صادر کنندهٔ آن قانون متبوع شخص حقوقی صلاحیتدار است .

۳) در مورد اسناد بی‌نام در هر حال قانون محل وقوع صلاحیتدار است .

۴) گزینه‌های ۱ و ۳

گزینه ۲ صحیح است .

۱۵ـ در مورد روابط حقوقی ابوین مختلف التابعه با اولادشان ، از قبیل حضانت و نفقه از نظر حقوق بین‌الملل خصوصی ایران کدام قانون صلاحیتدار است؟

۱) در هر حال قانون متبوع پدر صلاحیتدار است .

۲) چنانچه امارهٔ فراش قابل اعمال نباشد ، قانون ملی و متبوع مادر صلاحیتدار است .

۳) اگر طفل در ایران متولد شده باشد ، قانون داخلی ایران صلاحیتدار است .

۴) اگر طفل در ایران متولد شده باشد ، قانون داخلی ایران صلاحیتدار است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۶ـ کدامیک از گزینه‌های زیر درست نیست؟

۱) در مسائل مربوط به تعارض قوانین همواره و بر حسب مورد یکی از صفت عمومیت و دوام قانون، منتفی می‌گردد

۲) در مسائل مربوط به تعارض قوانین هم صفت عمومیت قانون حفظ میشود و هم صفت دوام آن .

۳) قواعد مربوط به احوال شخصیه استثنائی بر اصل سرزمینی بودن قوانین شمرده می‌شود .

۴) هرگاه یکی از تابعیت‌های معارض ، مربوط به دولت متبوع قاضی باشد روش قضای قاضی باید دگماتیک و جزمی باشد .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۷ـ در مورد صلاحیت قانون خارجی ، تقلب نسبت به قانون در چه مواقعی صورت می‌گیرد؟

۱) وقتی که وسیله متقلبانه باشد ولی نتیجه مشروع .

۲) وقتی که وسیله مشروع باشد و نتیجه متقلبانه .
۳) وقتی که هم وسیله متقلبانه باشد و هم نتیجه (فساد تام عمل) .
۴) هیچکدام

گزینه ۲ صحیح است .

۱۸ـ کدامیک از گزینه‌های زیر نادرست نیست؟

۱) قاعدهٔ تبعیت نحوهٔ تنظیم سند از قانون محل ، یک قاعدهٔ امری است .
۲) قاعدهٔ حکومت محل بر سند ، یک قاعده اختیاری است .
۳) قاعدهٔ حکومت محل بر سند ، در مورد اسناد عادی یک قاعده اختیاری است و در مورد اسناد رسمی بر حسب مورد متفاوت است .
۴) هرگاه مأمورین کنسولی ایران سندی در خارجه تنظیم کنند ، قاعده حکومت محل بر سند از هر حیث اختیاری است .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۹ـ نظریه تقلب نسبت به قانون در حقوق بین‌الملل خصوصی :

۱) منحصراً واجد جنبهٔ اخلاقی است .
۲) مصداق خاصی از تئوری نظم عمومی است .
۳) مصداقی از نظریهٔ سوء استفاده از حق است .
۴) هیچکدام

گزینه ۳ صحیح است .

۲۰ـ کدامیک از گزینه‌های زیر نادرست است؟

۱) در مسأله تعارض قوانین ، اجرای قانون مقر دادگاه ، همواره از آثار نظم عمومی است .
۲) در مسأله تأثیر بین‌المللی حقوق ، نقش نظم عمومی حفبف است .
۳) در مورد عدم اجرای قانون خارجی ، نظم عمومی در واقع ، اثر منفی خود را ظاهر می‌کند
۴) در مورد حقوق مکتسبه ، نقش بازدارندگی نظم عمومی ، واحد و یکسان است .

گزینه ۲ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۷

۱ـ حق ارتفاق از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون .... است .

۱) اقامتگاه مرتفق　　۲) اقامتگاه مالک

۳) محل وقوع ملک مورد ارتفاق　　۴) محل وقوع ملک صاحب ارتفاق

گزینه ۳ صحیح است .

۲ـ روابط پدر و مادر و فرزندان در موردی که نسبت طفل فقط به مادر مسلم باشد قانون متبوع کدام است؟

۱) ابوین　　۲) پدر　　۳) فرزند　　۴) مادر

گزینه ۴ صحیح است .

۳ـ یکی از تفاوتهای حقوق بین‌الملل خصوصی و حقوق خصوصی داخلی مربوط است به ...... این دو رشته .

۱) منابع　　۲) موضوع

۳) ضمانت اجراء　　۴) مرجع رسیدگی به اختلافات

گزینه ۱ صحیح است .

۴ـ کدام سیستم می‌تواند مانع بوجود آمدن تابعیت مضاعف بعد از تولد (اکتسابی) شود؟

۱) استقلال نسبی تابعیت زوجین　　۲) خون

۳) خاک　　۴) وحدت تابعیت زوجین

گزینه ۴ صحیح است .

۵ـ توصیف یک شرط به عنوان شرط شکلی یا ماهوی توصیفی است :

۱) بین‌المللی　　۲) اصلی　　۳) داخلی　　۴) فرعی

گزینه ۲ صحیح است .

۶ـ وجه اشتراک رد تابعیت ایران و ترک تابعیت ایران چیست؟

۱) غیرارادی بودن　　۲) علی‌البدل بودن　　۳) تولدی بودن　　۴) ارادی بودن

گزینه ۴ صحیح است .

۷ـ برای تشخیص تابعیت مؤثر یا غالب قاضی می‌بایست کدام مورد را مورد توجه قرار دهد؟

۱) به اراده شخص در تعیین تابعیت
۲) به مقررات کشور متبوع شخص
۳) به مقررات کشور محل اقامت
۴) اوضاع و احوال شخص از لحاظ سکونت، زبان و علایق عملی

گزینه ۴ صحیح است .

۸ـ احاله در کدام زمینه به وجود نمی‌آید؟

۱) احوال شخصیه ۲) ارث ۳) تعهدات قراردادی ۴) اهلیت

گزینه ۳ صحیح است .

۹ـ اگر قانون کشور خارجی که طبق سیستم حل تعارض ایران آن صلاحیت‌دار شناخته شده احاله را نپذیرفته باشد دادگاه ایران باید :

۱) قانون داخلی کشور خارجی را اجرا کند .
۲) حسب مورد احاله را بپذیرد یا رد کند .
۳) احاله را رد کند .
۴) احاله را بپذیرد .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۰ـ زن خارجی که در اثر ازدواج با مرد ایرانی تابعیت ایران را بدست می‌آورد در کدام صورت می‌تواند به تابعیت اصلی خود رجوع کند؟

۱) انحلال نکاح ۲) موافقت دولت
۳) هر وقت بخواهد ۴) ظرف یک سال از تاریخ ازدواج

گزینه ۱ صحیح است .

۱۱ـ تقارن صلاحیت قضایی و قانونی در تعارض کدام قوانین امری الزامی است؟

۱) تجاری ۲) شرکتها ۳) کیفری ۴) مدنی

گزینه ۳ صحیح است .

۱۲ـ قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی در هر کشور ....

۱) به موجب قواعد و مقررات ناشی از روابط دولت‌هاست .
۲) به موجب تعهدات پذیرفته شده در عهدنامه بین‌المللی است .
۳) ناشی از مصوبات سازمانهای بین‌المللی است .
۴) ناشی از قانونگذار داخلی هر کشور است .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۳ـ در خصوص اثبات قانون خارجی نزد محاکم داخلی ....

۱) اثبات قانون خارجی به موجب مقررات کشور متبوع قاضی است .

۲) اثبات قانون خارجی به موجب قانون کشور محل اقامت مدعی است .

۳) قانون خارجی در زمرهٔ امور موضوعی است و اثبات آن به عهده شخصی است که به آن استناد می‌نماید .

۴) قانون خارجی جزء امور حکمی است و نیازی به اثبات از سوی طرفین اختلاف نیست .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۴ـ بنیانگذار مکتب جدید ایتالیایی کدام است؟

۱) درژانتره ۲) منچینی ۳) ساوینی ۴) شارل دومولن

گزینه ۲ صحیح است .

۱۵ـ تابعیت رابطه‌ای است .... بین دولت و فرد .

۱) حقوقی ، سیاسی و معنوی ۲) مادی و معنوی

۳) قراردادی ۴) مادی و سیاسی

گزینه ۱ صحیح است .

۱۶ـ در مورد برواتی که در خارج ایران صادر شده شرایط اساسی برات تابع قانون کدام است؟

۱) اقامتگاه متعهد ۲) دولت متبوع متعهد

۳) محل پرداخت ۴) مملکت صدور

گزینه ۴ صحیح است .

۱۷ـ احوال شخصیه تبعه خارجی مقیم ایران که دارای تابعیت مضاعف است تابع قانون ...

۱) ایران است .

۲) مورد نظر تبعه خارجی است .

۳) دولتی است که تابعیت غالب یا مؤثر آن را دارد.

۴) دولتهای متبوع اوست .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۸ـ شرایط و موانع نکاح ایرانیان از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون کدام است؟

۱) اقامتگاه ۲) ایران ۳) محل سکونت ۴) محل وقوع عقد نکاح

گزینه ۲ صحیح است .

۱۹ــ هرگاه مالک ملک واقع در ایران خارجی باشد هرگونه نقـل و انتقـال تـابع ...... است .

۱) قانون کشور متبوع شخص
۲) قانون کشور ایران
۳) قانون کشور محل اقامت شخص خارجی
۴) حاکمیت ارادهٔ مالک

گزینه ۲ صحیح است .

۲۰ــ حق مکتسبه به موجب قانون صلاحیتدار خارجی به موجب قانون ایران اصولاً :

۱) دارأی همان آثار محل ایجاد آن می‌باشد .
۲) دارأی آثاری بیشتر از آثار محل ایجاد آن می‌باشد.
۳) در حقوق ایران فاقد وجاهت قانونی است .
۴) به موجب قانون ایران ارزیابی می‌شود .

گزینه ۱ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷۷

۱ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) احالهٔ درجهٔ دو در حقوق ایران صراحتاً پذیرفته شده است .

۲) احالهٔ درجهٔ اول در حقوق ایران صراحتاً پذیرفته شده است .

۳) احالهٔ درجهٔ اول و دوم درحقوق ایران صراحتاً پذیرفته شده است .

۴) احالهٔ در حقوق ایران پذیرفته نیست .

گزینه ۲ صحیح است .

۲ـ یک ایرانی مستأجر ملکی در ترکیه است . دعوا بین مالک و مستأجر بر چگونگی استفاده از مورد اجاره به دادگاه ایران برده شده است ....

۱) دادگاه ایران براساس قانون ترکیه تصمیم خواهد گرفت .

۲) دادگاه ایران دعوی را نمی‌پذیرد .

۳) دادگاه ایران براساس قانون ایران تصمیم خواهد گرفت .

۴) دادگاه ایران دعوی را به دادگاه ترکیه ارجاع می‌دهد .

گزینه ۴ صحیح است .

۳ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) توصیف یک امر حقوقی برای قراردادن آن در یک دسته ارتباط صورت می‌گیرد .

۲) توصیف یعنی قاعدهٔ حقوقی را معنی کردن .

۳) توصیف مبنای دیگر دستهٔ ارتباط است .

۴) توصیف و دستهٔ ارتباط ، با یکدیگر ارتباطی ندارد .

گزینه ۱ صحیح است .

۴ـ قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی :

۱) قواعد حقوقی مشترک بین دولتها هستند .

۲) قواعد حقوقی داخلی یک دولت می‌باشند .

۳) قواعد موضوعه داخلی نیستند .

۴) حاکم بر روابط اشخاص خصوصی و دولتها هستند .

گزینه ۲ صحیح است .

۵ـ در حقوق ایران تعهدات ناشی از قرارداد بین یک ایرانی و یک خارجی تابع قانون :

۱) محل اجرای عقد است . ۲) منتخب طرفین است .

۳) محل انعقاد عقد است . ۴) محل اجراء و محل انعقاد است .

گزینه ۳ صحیح است .

۶ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) مسئله اعمال قاعدهٔ حل تعارض ارتباطی با مسأله توصیف ندارد .

۲) مسئله اعمال قاعدهٔ حل تعارض قبل از توصیف می‌باشد .

۳) مسئله توصیف مقدم بر مسئله اعمال قاعدهٔ حل تعارض است .

۴) هیچکدام صحیح نیست .

گزینه ۳ صحیح است .

۷ـ دادگاه ایران در رسیدگی به دعوای قراردادی که دارأی یک عنصر خارجی می‌باشد :

۱) قانون ایران را اعمال خواهد کرد .

۲) قانونی را که به موجب قاعدهٔ حل تعارض ایران معین شود ، اعمال خواهد کرد .

۳) قانونی را که به موجب قاعدهٔ حل تعارض کشور خارجی معین شود ، اعمال خواهد کرد .

۴) قانون خارجی را اعمال خواهد کرد .

گزینه ۲ صحیح است .

۸ـ یک ایرانی که به تابعیت دولت خارجی درآید :

۱) تابعیت ایرانی او دیگر اعتبار ندارد .

۲) از نظر قانون ایران دارأی تابعیت مضاعف و مورد قبول است .

۳) مرتکب جرم شده و مجازات خواهد شد .

۴) ممکن است دولت از او سلب تابعیت بعمل آورد .

گزینه ۴ صحیح است .

۹ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) موضوعات شکلی قرارداد و موضوعات ماهوی قرارداد تابع قانون محل تنظیم قرارداد هستند .

۲) موضوعات شکلی قرارداد همان موضوعات ماهوی قرارداد است و یک قانون بر آنها حاکم است .

۳) موضوعات شکلی قرارداد تابع قانون محل تنظیم است .

۴) موضوعات شکلی قرارداد تابع قانون محل تنظیم و موضوعات ماهوی قرارداد تابع قانون ملی طرفین است .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۰ــ یک تبعه خارجی در ایران عقد بیعی منعقد می‌نماید که بر حسب قانون دولت متبوع خود واجد اهلیت برای آن بیع نبوده است؟

۱) معامله او باطل است .

۲) معامله او غیرنافذ است .

۳) تبعهٔ خارجی نمی‌تواند در ایران عقد بیع منعقد نماید .

۴) معامله او صحیح است چون بر حسب قانون ایران دارأی اهلیت بوده است .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۱ــ کدام گزینه صحیح است؟

۱) نظم عمومی در زمان ثابت و در مکان متغیر است .

۲) نظم عمومی در زمان و مکان متغیر است .

۳) نظم عمومی در مکان ثابت و در زمان متغیر است .

۴) نظم عمومی در مکان و زمان ثابت است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۲ــ اگر موضوعی در ارتباط با احوال شخصیه بی‌تابعیت در محاکم ایران مطرح شود :

۱) قانون مقر دادگاه را اجرا می‌کند .

۲) قانون مورد انتخاب ذینفع

۳) قاضی از رسیدگی به موضوع خودداری می‌نماید .

۴) هیچکدام از موارد فوق

گزینه ۱ صحیح است .

۱۳ــ به موجب قانون ایران اگر زوجین تبعهٔ یک دولت نباشند روابط شخصی و مالی بین آنها تابع قانون :

۱) متبوع زن است . ۲) متبوع شوهر است .

۳) اقامتگاه زوجین . ۴) هیچکدام

گزینه ۲ صحیح است .

۱۴ــ اگر قرار باشد برای طفل صغیر خارجی که والدینش را از دست داده در ایران قیم تعیین شود :

۲) به موجب قانون متبوع مولی علیه .

۳) قانونی که به مناسبترین وجه منافع طفل را تأمین می‌کند اجرا می‌شود .

۴) به موجب قانون ایران اقدام می‌شود .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۵ـ در صورت جدایی پدر و مادر اقامتگاه فرزند صغیر حسب قانون ایران :

۱) اقامتگاه پدر است . ۲) اقامتگاه مادر است .

۳) محل تولد اوست . ۴) هیچکدام

گزینه ۱ صحیح است .

۱۶ـ اگر یک خارجی در ایران فوت کند و مالی در ایران داشته باشد تصرف :

۱) تابع قانون متبوع متوفی است .

۲) تابع قوانین ایران است .

۳) تابع قانونی است که متوفی خود در وصیت‌نامه‌اش تعیین نموده است .

۴) هیچکدام

گزینه ۲ صحیح است .

۱۷ـ دادگاههای ایران :

۱) به کلیه دعاوی مطروحه رسیدگی می‌نمایند صرفنظر از تابعیت طرفین .

۲) به دعاوی رسیدگی می‌نمایند که حداقل یکی از طرفین آن ایرانی باشد .

۳) هیچکدام

۴) فقط به دعاوی بین اتباع ایران رسیدگی می‌نمایند .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۸ـ اشخاص حقوقی تابعیت مملکتی را دارند که :

۱) مؤسسین اقامتگاهشان آنجاست . ۲) اقامتگاه آنها در آن مملکت است .

۳) مؤسسین تبعه آن هستند . ۴) هیچکدام

گزینه ۲ صحیح است .

۱۹ـ قاضی ایرانی در مورد احوال شخصیه یک خارجی که دارای تابعیت کشورهای الف و ب است :

۱) تابعیت واقعی و مؤثر ذینفع را در نظر می‌گیرد . ۲) قانون ایران را اجرا می‌کند .

۳) انتخاب مورد را به ذینفع واگذار می‌کند . ۴) هیچکدام

گزینه ۱ صحیح است .

۲۰ـ هرگاه قانون خارجی که می‌بایستی بر احوال شخصیه بیگانه اجرا شود مخالف نظم عمومی ایران باشد :

۱) قانون خارجی اجرا نمی‌شود و به جای آن قانون ایران اعمال می‌شود .

۲) دادگاه از صدور حکم در پرونده خودداری می‌کند .

۳) دادگاه با وجود مخالفت قانون خارجی با نظم عمومی آن را اجرا می‌کند .

۴) هیچکدام

گزینه ۱ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۸

۱ـ نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی :

۱) دقیقاً همان نظم عمومی در حقوق داخلی است .

۲) دایرهٔ شمول ثابتی دارد و تغییر نمی‌کند .

۳) دایرهٔ شمول ثابتی ندارد و بر حسب زمان و مکان متفاوت است .

۴) قواعدی مشترک بین همهٔ کشورهاست .

گزینه ۳ صحیح است .

۲ـ تابعیت دوگانه تولدی ممکن است معلول تعارض .... باشد .

۱) دو سیستم خون

۲) سیستم وحدت و سیستم خون

۳) سیستم وحدت و استقلال

۴) قوانین مربوط به ترک تابعیت و تحصیل تابعیت

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ وقف در حقوق ایران جزء دسته ارتباطی .... و تابع قانون .... است .

۱) احوال شخصیه ، دولت متبوع موقوف علیهم
۲) اموال ، محل وقوع عین موقوفه
۳) اشخاص ، دولت متبوع واقف
۴) عقود ، محل وقوع عقد

گزینه ۲ صحیح است .

۴ـ اگر دارندهٔ تابعیت اکتسابی ایران ، در مدت توقف در خارج از کشور ، مرتکب اعمالی بر ضد ایران بشود ....

۱) دولت ایران نمی‌تواند از او سلب تابعیت کند .

۲) دولت ایران می‌تواند از او سلب تابعیت کند .

۳) مجازات وی شدیدتر از اتباع ایرانی الاصل است .

۴) علاوه بر سلب تابعیت طبق قانون مجازات اسلامی عمل خواهد شد .

گزینه ۱ صحیح است .

۵ـ کدامیک از موارد زیر صحیح است؟

۱) تقدم و تأخر رسیدگی و حل تعارض دادگاهها بسته به میل قاضی است .

۲) حل مسأله تعارض قوانین مقدم بر حل مسأله تعارض دادگاهها است .

۳) مسأله تعارض قوانین و تعارض دادگاهها همزمان مطرح می‌شوند .

۴) حل مسأله تعارض دادگاهها مقدم بر حل مسأله تعارض قوانین است .

گزینه ۴ صحیح است .

۶ـ آثار نظم عمومی :

۱) در مرحلهٔ ایجاد حق و اثرگذاری حق یکسان است .

۲) در مرحلهٔ ایجاد حق کمتر از مرحلهٔ اثرگذاری حق است .

۳) در مرحلهٔ ایجاد حق بیشتر از مرحلهٔ اثرگذاری حق است .

۴) همواره به صورت مثبت است .

گزینه ۳ صحیح است .

۷ـ اگر یک ایرانی بدون رعایت مقررات مربوط به ترک تابعیت ، تابعیت یک کشور خارجی را تحصیل نماید از نظر دولت ج.ا.ا. ....

۱) تابعیت خارجی وی به رسمیت شناخته خواهد شد .

۲) تابعیت خارجی وی کان لم یکن تلقی می‌شود .

۳) تابعیت ایرانی وی سلب و تابعیت خارجی او کان لم‌یکن می‌شود .

۴) مرتکب جرم شده و مجازاتش تبعید است .

گزینه ۲ صحیح است .

۸ـ زن ایرانی که با مرد خارجی ازدواج می‌نماید :

۱) اگر قانون کشور متبوع شوهر تابعیت شوهر را بر زن تحمیل نماید تابعیت ایران را از دست می‌دهد .

۲) اگر قانون کشور متبوع شوهر تابعیت شوهر را بر زن تحمیل نماید باز هم تابعیت ایرانی خود را حفظ می‌نماید .

۳) این ازدواج به هیچ وجه نمی‌تواند تأثیری در تابعیت ایرانی وی داشته باشد .

۴) به محض ازدواج تابعیت ایرانی را از دست می‌دهد .

گزینه ۱ صحیح است .

۹ـ تابعیت مؤثر در حقوق بین‌الملل خصوصی عبارت است از :

۱) تابعیتی که با اعمال سیستم خون به وجود آمده است .

۲) تابعیتی که با اعمال سیستم خاک به وجود آمده است .

۳) تابعیتی که شخص از میان چند تابعیت خود ترجیح می‌دهد .
۴) تابعیت واقعی که قاضی از بین چند تابعیت شخص آن را ترجیح می‌دهد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۰ـ در موضوع وضعیت حقوقی اتباع بیگانه در ایران ....

۱) استثنائاً بیگانگان در ایران از برخی « حقوق مدنی » همچون « حقوق مخصوصه » متمتع می‌شوند .
۲) استثنائاً بیگانگان در ایران از حقوق مدنی متمتع می‌شوند .
۳) اصل کلی این است که بیگانگان در ایران از کلیه حقوق مدنی متمتع می‌شوند .
۴) اصل کلی این است که بیگانگان در ایران فقط از « حقوق مخصوصه » متمتع می‌شوند .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۱ـ حقی که در خارج از ایران به وجود آید :

۱) به هیچ وجه نمی‌تواند در ایران منشأ اثر باشد .
۲) می‌تواند در ایران منشأ اثر باشد اگر طبق قانون صلاحیتدار ایجاد شده باشد .
۳) می‌تواند در ایران منشأ اثر باشد مشروط بر اینکه به موجب قرانین داخلی ایران تشکیل شده باشد .
۴) می‌تواند در ایران منشأ اثر باشد اگر منافعی هم برای اتباع ایران داشته باشد .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۲ـ به روش حل تعارض قوانین که صرفاً از لحاظ علمی و نظری ، حکمی که مناسب هر دسته از تعارض باشد جستجو می‌شود ....

۱) روش ماهوی اطلاق می‌گردد . ۲) روش اصولی اطلاق می‌گردد .
۳) روش جزمی اطلاق می‌گردد . ۴) روش حقوقی یا انتخاب انسب اطلاق می‌گردد.

گزینه ۴ صحیح است .

۱۳ـ زن خارجی که به واسطه ازدواج با مرد ایرانی به تابعیت ایران درمی‌آید :

۱) در صورت فوت شوهر برای خارج شدن از تابعیت ایران باید درخواست ترک تابعیت نماید

۲) در صورت فوت شوهر ، خود بخود تابعیت ایرانی را از دست می‌دهد .
۳) در صورت فوت شوهر می‌تواند با اطلاع کتبی به وزارت امور خارجه ج.ا.ا. به تابعیت قبلی خود درآید .
۴) می‌تواند تا دوسال پس از ازدواج تابعیت ایرانی خود را رد نماید .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۴ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران «احکام صادره از محاکم خارجی و همچنین اسناد رسمی لازم‌الاجرا و تنظیم شده در خارجه را .... »

۱) می‌توان با موافقت محاکم ایران و حتی بدون رعایت قوانین ایران آن را اجرا نمود .

۲) نمی‌توان آن را اجرا نمود مگر با رضایت متعاقدین اسناد رسمی لازم‌الاجرا و طرف ذینفع از اجرای احکام .

۳) نمی‌توان به هیچ عنوان آن را اجرا نمود ، چون حاکمیت مستقل ایران با اجرای آن زیر سؤال می‌رود .

۴) نمی‌توان در ایران اجرا نمود مگر مطابق قوانین ایران امر به اجرای آن صادر شده باشد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۵ـ در صورت تعدد تابعیت روابط افراد ذیل تابع کدام قانون است؟

۱) روابط بین ولی و مولی علیه تابع قانون دولت متبوع مولی علیه .

۲) روابط بین ابوین و اولاد تابع قانون دولت متبوع پدر .

۳) روابط بین قیم و مولی علیه تابع قانون دولت متبوع مولی علیه .

۴) هر سه گزینه

گزینه ۴ صحیح است .

۱۶ـ کدام یک از افراد ذیل دارای تابعیت اصلی ایران هستند؟ کسی که از پدر ....

۱) و مادر بیگانه که یکی از آن دو در ایران متولد شده به وجود آمده است .

۲) و مادر نامعلوم در ایران متولد شده است .

۳) ایرانی متولد شده است .

۴) هر سه گزینه .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۷ـ منبع اصلی تابعیت در هر کشور .... است .

۱) قواعد داخلی ۲) عهدنامه‌ها

۳) عرف داخلی ۴) رویهٔ قضایی بین‌المللی

گزینه ۱ صحیح است .

۱۸ـ تفکیک بین مسائل شکلی و مسایل ماهوی برای نخستین بار توسط کدام مکتب عنوان شده است؟

۱) آلمانی (قرن نوزدهم) ۲) فرانسوی (قرن نوزدهم)

۳) قدیم ایتالیایی ۴) هلندی (قرن هفدهم)

گزینه ۳ صحیح است .

۱۹ــ در موضوع تعارض قوانین متحرک یعنی تعارض .... نظامهای حل تعارض .

۱) زمانی ۲) ضمنی ۳) مثبت ۴) منفی

گزینه ۱ صحیح است .

۲۰ــ در سیستم حقوقی ایران شخصی که در ایران از پدر و مادر خارجی متولد شود ، در صورتی تبعه ایران محسوب می‌شود که :

۱) پدر و مادر حتماً هر دو در ایران متولد شده باشند .
۲) یکی از پدر یا مادر در ایران متولد شده باشد .
۳) پس از رسیدن به سن ۱۹ سالگی درخواست تحصیل تابعیت ایران را بنماید .
۴) پدر تبعه یکی از کشورهای همسایه ایران باشد .

گزینه ۲ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷۸

۱ـ قاعدهٔ تقلب نسبت به قانون :

۱) مانع اجرای قانون خارجی در ایران است .

۲) هیچگونه اثری نسبت به اجرای قانون خارجی در ایران ندارد .

۳) مانع اجرای قانون ایرانی است .

۴) اصلاً چنین قاعده‌ای درحقوق بین‌الملل وجود ندارد .

گزینه ۱ صحیح است .

۲ـ یک دانشجوی ایرانی که در هندوستان تحصیل می‌کند می‌خواهد علیه یک تبعهٔ هند که هیچ ارتباطی با کشور ایران ندارد یک دعوای حقوقی اقامه کند . این دعوی را در کجا می تواند اقامه کند؟ چرا؟

۱) در ایران چون خواهان ایرانی است .

۲) در هندوستان ، چون به موجب قانون آیین دادرسی ایران اقامتگاه خوانده در آنجاست .

۳) در هندوستان چنانچه اقامتگاه خوانده در آن کشور باشد با رعایت صلاحیت دادگاههای آن کشور .

۴) در هندوستان چون حکم باید در آنجا اجرا شود .

گزینه ۳ صحیح است .

۳ـ یک تبعهٔ اسپانیا که غیرمسلمان است می‌خواهد در ایران با یک خانم مسلمان ایرانی ازدواج کند .

۱) به این ازدواج در دادگاههای ایران ترتیب اثر داده خواهد شد .

۲) براساس قانون ایران نکاح مسلمه با غیر مسلم جایز نیست .

۳) چون این ازدواج براساس قانون اسپانیا مجاز است پس در ایران نیز مجاز است .

۴) این ازدواج در اسپانیا اعتبار خواهد داشت .

گزینه ۲ صحیح است .

۴ـ یک تبعهٔ آلمان که دارأی دو پسر می‌باشد منزلی در ایران دارد و در آلمان فوت نموده است وصیت کرده است که آن منزل که تمامی ماترک متوفی را تشکیل می‌دهد به

۱) طبق قانون ایران چون وصیت بیش از ثلث دارایی متوفی را تشکیل می‌دهد صحیح نیست

۲) به هر صورت هم طبق قانون دولت متبوع متوفی و هم طبق قانون ایران این وصیت صحیح است .

۳) چون منزل در ایران واقع است قانون ایران تعیین خواهد کرد که آیا وصیت نسبت به آن صحیح است یا خیر .

۴) باید صحت این وصیت به موجب قانون دولت متبوع متوفی تعیین شود .

گزینه ۴ صحیح است .

۵ـ یک خانم ایرانی که دارای شوهر افغانی می‌باشد (پس از ازدواج تابعیت خود را حفظ کرده‌اند) مقیم پاکستان می‌باشند برای طلاق به دادگاهی در زاهدان رجوع کرده‌اند .

۱) دادگاه زاهدان براساس قانون ایران حکم طلاق صادر خواهد کرد .

۲) دادگاه زاهدان براساس قانون افغانستان حکم طلاق را صادر خواهد کرد .

۳) فرقی نمی‌کند که براساس قانون افغانستان یا ایران حکم صادر نماید .

۴) دادگاه زاهدان براساس قانون پاکستان حکم طلاق صادر خواهد کرد .

گزینه ۲ صحیح است .

۶ـ در ارتباط با حقوق بیگانگان در ایران :

۱) شرط رفتار متقابل سیاسی وجود دارد .

۲) شرط رفتار متقابل قانونی وجود دارد .

۳) شرط رفتار متقابل سیاسی و قانونی وجود دارد .

۴) هیچ شرطی وجود ندارد .

گزینه ۳ صحیح است .

۷ـ در تعیین صلاحیت دادگاهها در دعاوی راجع به حقوق بین‌الملل خصوصی به ترتیب عوامل زیر در نظر گرفته خواهند شد :

۱) اقامتگاه خوانده و اقامتگاه خواهان

۲) اقامتگاه خوانده و محل سکونت موقت خوانده

۳) اقامتگاه خوانده و محل وقوع مال غیرمنقول خوانده

۴) فقط اقامتگاه خوانده

گزینه ۲ صحیح است .

۸ـ در حقوق ایران احاله بر دو نوع است ، احالهٔ درجهٔ اول و احالهٔ درجهٔ دوم ، بنابراین:

۱) احالهٔ درجهٔ اول یعنی مراجعه به قانون خارجی .

۲) احالهٔ درجهٔ دوم یعنی بازگشت به قانون ایران .
۳) احالهٔ درجهٔ اول و درجهٔ دوم یعنی مراجعه به قانون خارجی .
۴) احالهٔ درجهٔ اول یعنی بازگشت به قانون ایران .

گزینه ۴ صحیح است .

۹ـ در خصوص تابعیت زن خارجی که با مرد ایرانی ازدواج می‌کند و زن ایرانی که با مرد خارجی ازدواج می‌کند :

۱) در مورد اول تابعیت زن ایرانی خواهد شد و در مورد دوم تابعیت زن ممکن است ایرانی بماند .
۲) در مورد اول تابعیت زن ممکن است ایرانی شود و در مورد دوم تابعیت زن ایرانی خواهد ماند .
۳) در مورد اول تابعیت زن خارجی خواهد ماند و در مورد دوم تابعیت زن ایرانی خواهد ماند
۴) در مورد اول تابعیت زن ایرانی خواهد شد و در مورد دوم تابعیت زن ممکن است ایرانی خواهد ماند .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۰ـ این سؤال که آیا قراردادی باید رسمی باشد یا می‌تواند عادی هم باشد ، مربوط است به :

۱) قانون حاکم بر قرارداد
۲) قانون محل اجرای قرارداد
۳) قانون محل تنظیم قرارداد
۴) قانون محل انعقاد قرارداد که متفاوت است با محل تنظیم آن

گزینه ۳ صحیح است .

۱۱ـ براساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از هیچ کس نمی‌توان سلب تابعیت نمود:

۱) تبعهٔ ایران محسوب می‌شود مشروط بر آنکه پنج سال در ایران اقامت داشته باشد .
۲) تبعه ایران محسوب می‌شود مشروط بر آنکه پدر یا مادر او در ایران متولد شده باشد .
۳) هرگز نمی‌تواند به تابعیت ایران درآید .
۴) تابعیت خارجی پدر و مادر از وی سلب خواهد شد .

این سئوال در نسخه اصلی هم به همین شکل بوده و با گزینه ها سازگاری ندارد .

۱۲ـ در وضع قاعدهٔ تابعیت یک کشور پرجمعیت و با منابع اقتصادی ضعیف باید :

۱) معیار خاک را برگزینند .

۲) معیار خون را برگزینند .

۳) ترکیبی از معیار خاک و خون را برگزینند .

۴) لازم نیست هیچ یک از معیارهای خاک و خون را برگزینند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ـ منبع اصلی حقوق بین‌الملل خصوصی عبارت است از :

۱) قانون و رویهٔ قضائی ۲) قانون و عرف

۳) رویهٔ قضایی و دکترین حقوق ۴) عرف و دکترین حقوقی و اصول کلی و حقوق بین‌الملل

گزینه ۱ صحیح است .

۱۴ـ اتباع بیگانه برای کارکردن در ایران :

۱) از وزارت امور خارجه پروانهٔ کار تحصیل کنند .

۲) نیاز به پروانهٔ کار ندارند .

۳) باید از وزارت کار و امور اجتماعی پروانهٔ کار تحصیل کنند .

۴) حداکثر برای مدت ۵ سال نیاز به پروانهٔ کار دارند .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۵ـ هر خارجی برای اقامت در ایران :

۱) باید روادید رفت و برگشت به ایران داشته باشد .

۲) باید پروانهٔ اقامت موقت یا اقامت دائم داشته باشد .

۳) باید روادید عبور از ایران را داشته باشد .

۴) هیچ پروانه یا روادید لازم ندارد .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۶ـ احکام مدنی صادره از دادگاههای خارجی در ایران :

۱) بدون هیچ تشریفاتی اجرا خواهد شد .

۲) فقط چنانچه قطعی و لازم‌الاجرا باشد اجرا خواهد شد .

۳) خلاف نظم عمومی محسوب می‌شوند .

۴) با شرایطی قابل اجرا است .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۷ـ متقاضی اجرای حکم خارجی در ایران :

۱) باید کتباً اجرای حکم را از دوایر اجرای ثبت تقاضا نماید .

۲) باید کتباً اجرای حکم را از دادگاه ایران تقاضا نماید .
۳) خود می‌تواند حکم صادره در خارج را راساً اجرا نماید .
۴) باید اجرای حکم را هم از دادگاه و هم از اجرای ثبت تقاضا نماید .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۸ــ در صورت نقض تعهدات فروشندهٔ ژاپنی در برابر خریدار ایران ، چنانچه دعوی در دادگاه ایران اقامه شود ....

۱) قانون محل انعقاد حاکم خواهد بود .
۲) قانون ایران حاکم خواهد بود .
۳) قانون ژاپن حاکم خواهد بود .
۴) قانون ایران و قانون ژاپن با هم اعمال خواهند گردید .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۹ــ برای رسیدگی به یک دعوی قراردادی بین خواهان ایرانی و خواندهٔ آلمانی :

۱) فقط دادگاههای آلمان صلاحیت رسیدگی دارند .
۲) دادگاههای ایران صلاحیت رسیدگی ندارند .
۳) فقط دادگاههای منتخب طرفین صلاحیت رسیدگی دارند .
۴) دادگاههای ایرانی صلاحیت رسیدگی دارند .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۰ــ بیگانگان از حق تشکیل شرکت و مؤسسه تجاری و صنعتی در ایران محرومند .

۱) عبارت بالا صحیح نیست و بیگانگان می‌توانند در ایران شرکت و مؤسسه تجاری و صنعتی تشکیل دهند .
۲) عبارت بالا صحیح است و از اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی می‌باشد .
۳) بیگانگان می‌توانند به موجب قوانین عادی در ایران شرکت و مؤسسه تجاری صنعتی تشکیل دهند .
۴) بیگانگان به شرط رفتار متقابل می‌توانند در ایران شرکت تشکیل دهند .

گزینه ۳ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی

آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۷۹

۱ـ کدام زن حق رد تابعیت ایران را دارد؟

۱) زن ایرانی که به واسطه ازدواج با مرد خارجی تابعیت خارجی به او تحمیل شده است .

۲) زن خارجی که با مرد ایرانی ازدواج کرده و شوهر او فوت شده است .

۳) زن خارجی که به تبع شوهرش تابعیت ایران را تحصیل کرده است .

۴) زن خارجی که با مرد ایرانی ازدواج کرده و از شوهر ایرانی طلاق گرفته است .

گزینه ۳ صحیح است .

۲ـ قانون حاکم بر کشتی قانون .... است .

۱) پرچم کشتی
۲) تعیین شده بوسیله ناخدای کشتی
۳) کشور متبوع ناخدای کشتی
۴) کشور محل ساخت کشتی

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ احکام صادره از محاکم خارجه :

۱) بدون هیچ تشریفاتی در ایران قابل اجرا است .

۲) به هیچ وجه در ایران قابل اجرا نیست .

۳) در صورتی در ایران قابل اجرا است که دولت جمهوری اسلامی ایران با دولت محل صدور حکم رابطه سیاسی داشته باشد .

۴) در صورتی که مطابق قوانین ایران امر به اجرای آنها صادر شده باشد در ایران قابل اجرا است .

گزینه ۴ صحیح است .

۴ـ در مورد احوال شخصیه یک ایرانی که تابعیت یک کشور خارجی را تحصیل نموده:

۱) قانون مورد انتخاب ذینفع اجرا می‌شود.

۲) قانون ایران اجرا می‌شود .

۳) قانون کشور خارجی اجرا می‌شود .

۴) قاضی از رسیدگی به موضوع خودداری می‌نماید .

گزینه ۲ صحیح است .

۵ـ ازدواج زن مسلمان ایرانی با مرد خارجی :

۱) فقط در صورتی که مرد مسلمان نباشد نیاز به اخذ پروانه زناشوئی دارد .

۲) ممکن نیست .

۳) نیاز به اخذ پروانهٔ زناشوئی دارد .

۴) نیاز به موافقت هیأت وزرا دارد .

گزینه ۳ صحیح است .

۶ـ ترکه اتباع خارجه که در ایران واقع است از جهت تشخیص قسمتی که متوفی می‌توانسته به موجب وصیت تملیک کند ، تابع کدام قانون است؟

۱) آخرین اقامتگاه متوفی ۲) ایران

۳) کشور متبوع متوفی ۴) محل تنظیم وصیتنامه

گزینه ۳ صحیح است .

۷ـ توصیف اصلی توصیفی است که برای ....

۱) اعمال قاعدهٔ حل تعارض ضروری است و به موجب قانون سبب انجام می‌شود .

۲) اعمال قاعدهٔ حل تعارض لازم نیست .

۳) تفسیر قواعد مادی لازم است .

۴) اعمال قاعدهٔ حل تعارض ضروری است و به موجب قانون مقر دادگاه انجام می‌شود .

گزینه ۴ صحیح است .

۸ـ دعاوی مطروحه از سوی بیگانگان در ایران از حیث آئین‌دادرسی ، تابع کدام قانون است؟

۱) ایران ۲) کشوری که قانون آن در ماهیت اعمال می‌شود .

۳) کشور متبوع خواهان ۴) کشور مورد انتخاب طرفین دعوی

گزینه ۱ صحیح است .

۹ـ اگر یک ایرانی درخواست ترک تابعیت نماید ، دولت جمهوری اسلامی ایران ......

۱) باید با این درخواست موافقت کند .

۲) در صورت ارائه گواهی مبنی بر تحصیل یک تابعیت خارجی توسط متقاضی باید با این درخواست موافقت نماید .

۳) می‌تواند این درخواست را رد کند ولی باید خسارت وارده به متقاضی را در این رابطه بپردازد .

۴) می‌تواند این درخواست را رد کند .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۰ـ زن ایرانی که با مرد خارجی ازدواج می‌نماید ....

۱) اگر قانون مملکت زوج تابعیت شوهر را به زوجه تحمیل کند می‌تواند تابعیت ایرانی خود را نیز حفظ کند .

۲) اگر قانون مملکت زوج تابعیت شوهر را به زوجه تحمیل کند از تابعیت ایرانی خارج می‌شود .

۳) اگر اقامتگاه زوجین در ایران باشد به تابعیت ایرانی خود باقی می‌ماند .

۴) تابعیت ایرانی خود را از دست می‌دهد .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۱ـ برای ترک تابعیت ایران متقاضی باید چند سال تمام داشته باشد و کدام مرجع ، خروج از تابعیت وی را اجازه می‌دهد؟

۱) ۱۸ ـ قوه قضائیه

۲) ۲۵ ـ وزارت کشور

۳) ۲۵ ـ هیأت وزرا

۴) ۱۸ ـ هیأت وزرا

گزینه ۳ صحیح است .

۱۲ـ زن ایرانی که به لحاظ ازدواج با مرد خارجی تابعیت ایران را از دست داده است پس از فوت شوهر به چه ترتیب می‌تواند به تابعیت ایران برگردد؟

۱) باید تقاضای پذیرش به تابعیت ایران را بنماید .

۲) به صرف تقدیم درخواست به وزارت امور خارجه .

۳) خود به خود تابعیت خارجی او کان لم یکن تلقی می‌شود .

۴) تنها در صورت موافقت دولت خارجی .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ـ اگر یک ایرانی بدون رعایت مقررات ترک تابعیت ، تابعیت خارجی تحصیل نماید :

۱) از نظر دولت جمهوری اسلامی ایران تابعیت خارجی او معتبر است .

۲) تابعیت ایرانی وی سلب و تابعیت او کان لم یکن تلقی می‌شود .

۳) تابعیت ایرانی او سلب و از کشور اخراج می‌شود .

۴) تابعیت ایرانی وی برقرار می‌ماند و تابعیت خارجی او کان لم یکن تلقی می‌شود .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۴ـ کسی که پدرش ایرانی است ایرانی محسوب می شود :

۱) اگر با ازدواج صحیح به وجود آمده یا بر طبق مقررات قانون مدنی شرعاً ملحق به پدر باشد .

۲) اگر در ایران متولد شده باشد .

۳) مگر در صورت مخالفت پدر
۴) اگر مادرش هم ایرانی باشد.

گزینه ۱ صحیح است .

۱۵ـ در سیستم خون تابعیت چگونه تعیین می‌شود؟

۱) با توجه به محل تولد ۲) از طریق نسب
۳) بر اثر نژاد ۴) با توجه به تابعیت و نژاد پدر

گزینه ۲ صحیح است .

۱۶ـ شعب یا نمایندگیهای شرکتهای خارجی در ایران ....

۱) به شرط عمل متقابل و رعایت مقررات حق ثبت دارند .
۲) بدون ثبت می‌توانند فعالیت کنند .
۳) به شرط داشتن قرارداد با دولت ایران حق ثبت دارند .
۴) حق ثبت و فعالیت ندارند .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۷ـ آیا مأمورین سیاسی دول خارجه در ایران حق اجرای عقد نکاح را دارند؟

۱) این امر خارج از وظایف قانونی آنها است .
۲) این حق مخصوص مأمورین کنسولی است .
۳) اگر طرفین عقد هر دو تبعهٔ دولت متبوع آنها بوده و با اجازهٔ آن دولت باشد .
۴) فقط در صورت معامله متقابل ، امکان‌پذیر است .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۸ـ طبق قانون اساسی سلب تابعیت ایرانی از یک خارجی که به تابعیت ایران درآمده است چگونه امکان‌پذیر است؟

۱) با درخواست خودش ۲) با درخواست خودش و ارائه تابعیت قبلی
۳) در هیچ صورت ۴) در صورت کشف سوابق سوء پیشینه کیفری

گزینه ۱ صحیح است .

۱۹ـ حل تعارض تابعیت‌ها از لحاظ روش حل تعارض شبیه حل تعارض .... است .

۱) دادگاهها ۲) قوانین ۳) مثبت قوانین ۴) منفی قوانین

گزینه ۱ صحیح است .

۲۰ـ حقوق بین‌الملل خصوصی از لحاظ شیوه حل مسائل شبیه به حقوق .... است.

۱) بین‌الملل عمومی ۲) جزای بین‌الملل ۳) داخلی ۴) مالیه بین‌الملل

گزینه ۳ صحیح است .

۲۱ـ حق مکتسب از لحاظ بین‌المللی حقی است که طبق قانون به وجود آمده باشد که حسب مورد مطابق قاعدهٔ حل تعارض .... واجد صلاحیت است .

۱) محل اثرگذاری ۲) محل ایجاد حق یا محل اثرگذاری حق
۳) محل ایجاد حق ۴) کشور ثالث

گزینه ۱ صحیح است .

۲۲ـ در تعارضهای داخلی حسب مورد کدام یک عامل ارتباط است؟

۱) تابعیت ، اقامتگاه ۲) تابعیت ، محل سکونت
۳) مذهب ، تابعیت ۴) مذهب ، اقامتگاه

گزینه ۴ صحیح است .

۲۳ـ تقسیم قوانین به قوانین .... صحیح است .

۱) برون‌مرزی ، شخصی ، نامناسب ۲) درون‌مرزی ، ذاتی ، نامناسب
۳) ذاتی ، شخصی ، مختلط ۴) شخصی ، درونی ، مختلط

گزینه ۳ صحیح است .

۲۴ـ در کدام مورد برای تابعیت مهلت یک ساله وجود دارد؟

۱) ترک تابعیت ایران ۲) رد تابعیت ایران ۳) تناقض قوانین ۴) نظم عمومی

گزینه ۲ صحیح است .

۲۵ـ تعارض متحرک در حقوق بین‌الملل خصوصی شبیه .... در حقوق داخلی است .

۱) تزاحم قوانین ۲) تعارض قوانین ۳) تناقض قوانین ۴) نظم عمومی

گزینه ۲ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۷۹

۱ـ هنگامی که قانون خارجی تعیین شده بوسیله قاعدهٔ حل تعارض قابل اثبات نباشند:

۱) قاضی از رسیدگی به پرونده خودداری می‌نماید .

۲) قانون مقر دادگاه اجرا می‌شود .

۳) قانون مورد توافق طرفین اجرا می‌شود .

۴) نظم عمومی مانع اجرای قانون خارجی می‌شود .

گزینه ۲ صحیح است .

۲ـ قوانین عینی قوانینی است ناظر بر ....

۱) اموال و حقوق مالی ۲) امور خانوادگی

۳) اسناد و قرارداد ۴) حدود استفاده از حق مکتسب

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ به موجب قانون ایران اشخاص حقوقی تابعیت مملکتی را دارند که ....

۱) مرکز فعالیت آنها در آن مملکت باشد . ۲) اقامتگاه مؤسسین آنها در آن مملکت است .

۳) به آن مالیات بیشتری می‌پردازند . ۴) اقامتگاه آنها در آن مملکت است .

گزینه ۴ صحیح است .

۴ـ مأمورین ایرانی از ورود بیگانه به کشور جلوگیری می‌نمایند اگر متقاضی ....

۱) کمتر از ۲۵ سال داشته باشد .

۲) سابقه اقامت در ایران نداشته باشد .

۳) ایرانی بوده و بخواهد با اوراق تابعیت غیرایرانی وارد ایران شود .

۴) دارای تخصص نباشد .

گزینه ۳ صحیح است .

۵ـ در قاعدهٔ حل تعارضی که مقرر می‌دارد احوال شخصیه بیگانگان تابع قانون دولت متبوعشان است و اگر تابعیت آنها معلوم نباشد تابع قانون آخرین اقامتگاهشان است .

۱) تابعیت و اقامتگاه هر دو عامل ارتباط اصلی هستند .

۲) تابعیت عامل ارتباط اصلی و اقامتگاه عامل ارتباط جانشین است .

۳) عامل ارتباط مشخص نشده است .

۴) تابعیت دسته ارتباط و اقامتگاه عامل ارتباط اصلی است .

گزینه ۲ صحیح است .

۶ـ رسیدگی به دعاوی راجع به ترکهٔ اتباع خارجه در ایران ....

۱) در صلاحیت دادگاه ایران است و در مورد تعیین وراث و میزان سهم‌الارث آنان قانون دولت متبوع متوفی اجرا می‌شود .

۲) در صلاحیت دادگاه ایران است و در مورد تعیین وراث و میزان سهم‌الارث آنان قانون ایران اجرا می‌شود .

۳) در صورتی در صلاحیت دادگاه ایران است که یکی از وراث ایرانی باشد .

۴) در صلاحیت دادگاه ایران نیست .

گزینه ۱ صحیح است .

۷ـ احالهٔ درجهٔ اول هنگامی طرح می‌شود که ....

۱) قانون خارجی تعیین شده بوسیله قاعدهٔ حل تعارض مقر دادگاه قانون کشور ثالثی را صلاحیتدار بداند .

۲) دادگاه رسیدگی کننده با اعلام عدم صلاحیت خود پرونده را به دادگاه دیگری ارجاع نماید .

۳) قانون خارجی تعیین شده بوسیله قاعدهٔ حل تعارض مقر دادگاه قانون مقر دادگاه را صلاحیتدار بداند .

۴) قانون خارجی تعیین شده بوسیله قاعدهٔ حل تعارض مقر دادگاه خلاف نظم عمومی باشد .

گزینه ۳ صحیح است .

۸ـ کدام مکتب برای توضیح اجرای قانون خارجی مفهوم پذیرش قانون خارجی را مطرح می‌نماید .

۱) مکتب فرانسوی
۲) مکتب ایتالیایی معاصر
۳) مکتب آلمانی
۴) مکتب هلندی

گزینه ۲ صحیح است .

۹ـ قاعدهٔ جلوگیری از تقلب نسبت به قانون هنگامی اجرا می‌شود که ....

۱) ضرری به اشخاص وارد شده باشد .

۲) اثبات قانون خارجی ممکن نباشد .

۳) اجرای قانون خارجی مخالف نظم عمومی باشد .

۴) وسیله دیگری برای جلوگیری از اجرای قانون خارجی موجود نباشد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۰ـ تعارض مثبت قواعد حل تعارض وقتی مطرح می‌شود که قاضی ....

۱) با رعایت قاعدهٔ حل تعارض خود به قانون کشور خارجی هدایت می‌شود.

۲) با رعایت قاعدهٔ حل تعارض خود فقط به قانون کشور خود هدایت می‌شود.

۳) به طرفین دعوی دستور میدهد نقش مثبت و فعالی در جریان رسیدگی داشته باشند.

۴) به علت مخالفت قانون خارجی با نظم عمومی از اجرای آن خودداری می‌نماید و سپس قانون دولت متبوع خود را به خود مثبت جانشین آن قرار میدهد.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۱ـ اگر در کشور تعیین شده بوسیله قاعدهٔ حل تعارض ایران وحدت حقوقی وجود نداشته باشد باید ....

۱) از رسیدگی به پرونده خودداری نمود.

۲) به موجب قانون ایران حکم قضیه را صادر نمود.

۳) قانون آخرین اقامتگاه ذینفع در کشور ثالث را اجرا نمود.

۴) به قواعد حل تعارض داخلی این کشور رجوع کرد.

گزینه ۴ صحیح است.

۱۲ـ کشورهای مهاجرفرست ترجیح می‌دهند:

۱) در مورد احوال شخصیه قانون اقامتگاه شخص و در مورد تابعیت سیستم خون اجرا شود.

۲) در مورد احوال شخصیه قانون اقامتگاه شخص و در مورد تابعیت سیستم خاک اجرا شود.

۳) در مورد احوال شخصیه قانون متبوع شخص و در مورد تابعیت سیستم خون اجرا شود.

۴) در مورد احوال شخصیه قانون متبوع شخص و در مورد تابعیت سیستم خاک اجرا شود.

گزینه ۳ صحیح است.

۱۳ـ ضابطه تابعیت عملی و مؤثر در صورتی اعمال می‌شود که ....

۱) یکی از تابعیت‌ها، تابعیت دولت متبوع قاضی است.

۲) هیچیک از تابعیت‌ها تابعیت دولت متبوع قاضی نیست.

۳) خود ذینفع درخواست نماید.

۴) اقامتگاه ذینفع معلوم نباشد.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۴ـ کدمیک از موارد زیر صحیح است:

۱) توصیف اصلی به موجب قانون مقر دادگاه توصیف فرعی به موجب قانون سبب انجام می‌شود.

۲) توصیف اصلی به موجب قانون سبب توصیف فرعی به موجب قانون مقر دادگاه انجام می‌شود .
۳) توصیف اصلی و فرعی هر دو به موجب قانون مقر دادگاه انجام می‌شود .
۴) توصیف اصلی و فرعی هر دو به موجب قانون سبب انجام می‌شود .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۵ـ در روش حقوقی برای تعیین قاعدهٔ حل تعارض ....

۱) مسائل صرفاً از نظر حقوقی بررسی می‌شوند و راه‌حلهای تعیین شده استنتاجی و عام‌الشمول هستند .
۲) راه‌حلها براساس یک اصل کلی ناشی از سیاست یک دول تعیین می‌شوند ، استنتاجی و عام‌الشمول هستند .
۳) راه‌حلها بر اساس یک اصل کلی ناشی از سیاست یک دول تعیین می‌شوند ، استنتاجی و خاص‌الشمول هستند .
۴) مسائل صرفاً از نظر حقوقی بررسی می‌شوند و راه‌حلهای تعیین شده تحلیلی و عام‌الشمول هستند .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۶ـ اگر یک صغیر بیگانه در ایران یافت شود که ولی خود را از دست داده تعیین سرنوشت برای حمایت از حقوق و اموال وی :

۱) با توجه به ضرورت اخذ تصمیم فوری براساس قانون ایران انجام می‌شود و این تصمیم قطعی است .
۲) با توجه به ضرورت اخذ تصمیم فوری بر اساس قانون ایران انجام می‌شود ولی این تصمیم موقتی است .
۳) با انتخاب خود او انجام می‌شود .
۴) از محدوده صلاحیت مقامات ایرانی خارج است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۷ـ نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی ....

۱) همان نظم عمومی در حقوق داخلی است .
۲) برای جلوگیری از تقلب نسبت به قانون اعمال می‌شود .
۳) برای حمایت از تأسیسات حقوقی کشور خارجی اعمال می‌شود.
۴) از اجرای قانون خارجی تعیین شده بوسیله قاعدهٔ حل تعارض مقر دادگاه جلوگیری می‌کند .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۸ـ فرزند متولد در ایران از پدر و مادر خارجی در صورتی ایرانی محسوب می‌شود که ....

۱) پدر و مادر هر دو در ایران متولد شده باشند.

۲) پدرش چنین درخواستی بنماید.

۳) یکی از پدر و مادر در ایران متولد شده باشند.

۴) پدر و مادرش سابقه ۵ سال اقامت در ایران داشته باشد.

گزینه ۳ صحیح است.

۱۹ـ به موجب مقررات تابعیت ایران، ایرانی محسوب می‌شود فردی که.........

۱) مادرش ایرانی باشد. ۲) پدرش ایرانی باشد.

۳) در ایران متولد شده باشد. ۴) در ایران از مادر ایرانی متولد شده باشد.

گزینه ۲ صحیح است.

۲۰ـ هرگاه مرد خارجی تابعیت ایران را تحصیل نماید ....

۱) تابعیت ایرانی بر زوجهٔ او تحمیل می‌شود.

۲) زوجهٔ او در صورتی به تابعیت ایران درمی‌آید که خود شخصاً درخواست کند.

۳) تابعیت ایرانی به زوجهٔ وی تحمیل می‌شود اگر در ایران متولد شده باشد.

۴) تابعیت ایرانی به زوجهٔ او تحمیل نمی‌شود.

گزینه ۱ صحیح است.

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۰

۱ـ نظم عمومی در مورد اجرای احکام خارجی اثر .... دارد .

۱) مثبت و شدید ۲) منفی و مثبت

۳) منفی و خفیف ۴) منفی و شدید

گزینه ۳ صحیح است .

۲ـ شرایط رجوع به تابعیت ایران عبارتست از ....

۱) تقاضای کتبی و عدم مخالفت دولت .

۲) عدم مخالفت دولت و سکونت در ایران به مدت پنج سال .

۳) موافقت دولت و عدم محکومیت به جرایم غیرسیاسی .

۴) موافقت دولت و عدم محکومیت به جرایم سیاسی .

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ سن لازم برای ترک تابعیت ایران .... سال شمسی ، برای تحصیل تابعیت ایران .... سال شمسی و برای رد تابعیت ایران .... سال شمسی است .

۱) هیجده ، هیجده ، بیست‌وپنج ۲) هیجده ، بیست‌وپنج ، هیجده

۳) بیست‌وپنج ، هیجده ، بیست‌وپنج ۴) بیست‌وپنج ، هیجده ، هیجده

گزینه ۴ صحیح است .

۴ـ دعوای طلاقی بین یک زن و شوهر خارجی که تابعیت واحد ولی مذاهب مختلف دارند در دادگاه ایران مطرح می‌شود ، به نظر شما دادگاه برای تشخیص علل و موجبات طلاق به کدام قانون باید رجوع کند؟

۱) ایران ۲) دولت متبوع زوجین

۳) دولت متبوع شوهر ۴) مذهب شوهر

گزینه ۲ صحیح است .

۵ـ تابعیت مبتنی بر سیستم خاک در ایران به کدام صورت اعمال می‌گردد؟

۱) مشروط ۲) مشروط و مطلق ۳) مطلق ۴) بی‌قید و شرط

گزینه ۱ صحیح است .

۶ـ به موجب نظریه انگلیسی ـ آمریکایی قدرت اجبار کننده قانون خارجی ناشی از کدام است؟

۱) امری بودن آن ۲) قانونگذار ملی آن را لازم‌الاجرا می‌داند
۳) پذیرش قانون خارجی ۴) لزوم رعایت حقوق مکتسبه

گزینه ۴ صحیح است .

۷ـ در ایران حق مراجعه به احکام قضایی برای بیگانگان :

۱) در صورتی وجود دارد که خوانده دعوی تبعه ایران نباشد .
۲) وجود دارد و تشریفات دادرسی به موجب قانون کشور متبوع ذینفع انجام می‌شود .
۳) وجود دارد و تشریفات دادرسی به موجب قوانین ایران انجام می‌شود .
۴) وجود ندارد .

گزینه ۳ صحیح است .

۸ـ یک ایرانی که بدون ترک تابعیت ایران تابعیت کشور خارجی را تحصیل نماید :

۱) به محض درخواست از تابعیت ایران خارج می‌شود .
۲) تابعیت ایرانی از او سلب می‌شود .
۳) دولت جمهوری اسلامی ایران باید تابعیت خارجی او را به رسمیت بشناسد ولی حق داشتن اموال غیرمنقول در ایران را ندارد .
۴) دولت جمهوری اسلامی ایران تابعیت خارجی او را کان لم یکن تلقی می‌نماید .

گزینه ۴ صحیح است .

۹ـ به روشی که براساس آن برای تعیین قاعدهٔ حل تعارض از لحاظ علمی و نظری حکمی مناسب جستجو می‌گردد ، روش .... گویند .

۱) اصولی ۲) حقوقی ۳) فلسفی ۴) نظری

گزینه ۲ صحیح است .

۱۰ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران ، تعهدات ناشی از عقود تابع قانون .... است.

۱) تنظیم سند قرارداد ۲) محل انجام تعهدات
۳) محل وقوع عقد ۴) مورد تراضی متعاقدین ایرانی

گزینه ۳ صحیح است .

۱۱ـ « الف » از پدر خارجی و مادر ایرانی در ایران متولد شده است ، « الف » ایرانی ......

۱) نیست

۳) است .　　　　۴) است مشروط بر این که یکی از والدین در ایران متولد شده باشد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۲ـ تقدم و تأخر مسایل سه‌گانه حقوق بین‌الملل خصوصی به کدام ترتیب است؟

۱) تابعیت ، تعارض قوانین ، وضع حقوقی خارجیان

۲) تعارض قوانین ، تابعیت ، وضع حقوقی خارجیان

۳) تابعیت ، وضع حقوقی خارجیان ، تعارض قوانین

۴) وضع حقوقی خارجیان ، تابعیت ، تعارض قوانین

گزینه ۳ صحیح است .

۱۳ـ تملک اموال غیرمنقول توسط خارجیان در حقوق موضوعه ایران .... است .

۱) بی‌قید و شرط　　　　۲) به موجب معاهدات امکان‌پذیر

۳) مشروط به شرط دولت کامله الوداد　　　　۴) ممنوع

گزینه ۲ صحیح است .

۱۴ـ کدام یک مصداق دستهٔ اموال است؟

۱) اهلیت　　　　۲) اقامتگاه مالک　　۳) تابعیت مالک　　　　۴) حق وثیقه

گزینه ۴ صحیح است .

۱۵ـ وجه اقتران حقوق بین‌الملل خصوصی و حقوق بین‌الملل عمومی در .... است.

۱) جنبه بین‌المللی　　　۲) ضمانت اجرایی　۳) منابع　　　　۴) موضوع

گزینه ۱ صحیح است .

۱۶ـ وجه افتراق حقوق بین‌الملل خصوصی و حقوق خصوصی داخلی در .... است .

۱) ضمانت اجرایی و منافع　　　　۲) عنصر خارجی و ضمانت اجرایی

۳) منابع و عنصر خارجی　　　　۴) منابع و مرجع رسیدگی به اختلافها

گزینه ۳ صحیح است .

۱۷ـ نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی .... است .

۱) انعکاسی از نظم عمومی داخلی در زمینه بین‌المللی

۲) مانند نظم عمومی در حقوق بین‌الملل عمومی

۳) مانند نظم عمومی در حقوق بین‌الملل کیفری

۴) همان نظم عمومی در حقوق داخلی

گزینه ۱ صحیح است .

۱۸ـ وجوه افتراق حقوق بین‌الملل خصوصی و حقوق بین‌الملل عمومی در ....

۱) موضوع و جنبه بین‌المللی
۲) موضوع و ضمانت اجرایی
۳) موضوع و منبع بین‌المللی
۴) جنبه بین‌المللی و منبع بین‌المللی

گزینه ۲ صحیح است .

۱۹ـ تعیین طلق یا حبس بودن اموال تابع قانون .... است .

۱) اقامتگاه مالک
۲) محل وقوع اموال
۳) دولت متبوع مالک
۴) محل سکونت مالک

گزینه ۲ صحیح است .

۲۰ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران احالهٔ ....

۱) مضاعف پذیرفته شده و درجهٔ دوم رد شده است .
۲) رد شده است .
۳) درجهٔ اول پذیرفته شده و درجهٔ دوم رد شده است
۴) پذیرفته شده است .

گزینه ۳ صحیح است .

۲۱ـ تابعیت تولدی یا اصلی یعنی تابعیت ناشی از ....

۱) ازدواج و یا طلاق
۲) ارادهٔ شخص
۳) ازدواج و یا تحصیل تابعیت
۴) نسب و یا محل تولد

گزینه ۴ صحیح است .

۲۲ـ رعایت حداقل حقوق خارجیان .... است .

۱) برای همه دولتها الزامی
۲) برای بعضی دولتها الزامی
۳) مشروط به شرط دولت کامله الوداد
۴) مشروط به شرط رفتار متقابل

گزینه ۱ صحیح است .

۲۳ـ در یک دعوای بین‌المللی مربوط به احوال شخصیه که در دادگاه داخلی مطرح می‌شود ، در کشورهایی مانند ایران که احوال شخصیه اصولاً تابع قانون دولت متبوع تبعه است ، حل کدام مسأله مقدم است؟

۱) توصیف‌ها
۲) تابعیت
۳) احوال شخصیه
۴) احاله

گزینه ۱ صحیح است .

۲۴ـ تابعیت ایرانی زن خارجی که با مرد ایرانی ازدواج می کند و تابعیت ایرانی زن خارجی که شوهرش تابعیت ایران را تحصیل می‌کند به ترتیب چه نوع تابعیتی است؟

۱) ارادی ، غیرارادی
۲) تبعی ، ارادی
۳) غیرارادی ، تبعی
۴) قهری ، تبعی

گزینه ۴ صحیح است .

۲۵ـ رابطهٔ حقوق بین‌الملل خصوصی با حقوق بین‌الملل عمومی مانند رابطهٔ .... با .... است .

۱) حقوق کیفری بین‌المللی ـ حقوق بین‌المللی کیفری

۲) حقوق مالیه بین‌المللی ـ حقوق تجارت بین‌المللی

۳) حقوق تجارت بین‌المللی ـ حقوق کیفری بین‌المللی

۴) حقوق بین‌المللی کار ـ حقوق مالیه بین‌المللی

گزینه ۱ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۰

۱ـ احاله عبارت است از :

۱) تعارض مثبت قواعد حل تعارض
۲) تعارض منفی قواعد حل تعارض
۳) تعارض دادگاهها
۴) تعیین قانون خارجی بوسیله قاعدهٔ حل تعارض مقر دادگاه

گزینه ۲ صحیح است .

۲ـ مطابق سیستم آلمانی قانون خارجی از امور ....

۱) حکمی است و قاضی بدون استناد طرفین دعوی مکلف به اجرای آن است .
۲) حکمی است و قاضی نمی‌تواند بدون استناد طرفین دعوی آن را اجرا کند .
۳) موضوعی است و قاضی بدون استناد طرفین دعوی مکلف به اجرای آن است .
۴) موضوعی و قاضی نمی‌تواند بدون استناد طرفین آن را اجرا نماید .

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ توصیف فرعی توصیفی است که :

۱) برای اعمال قاعدهٔ حل تعارض ضروری نیست و به موجب قانون مقر دادگاه انجام می‌شود.
۲) برای اعمال قاعدهٔ حل تعارض ضروری است و به موجب قانون سبب انجام می‌شود .
۳) برای اعمال قاعدهٔ حل تعارض ضروری است و به موجب قانون مقر دادگاه انجام می‌شود .
۴) برای اعمال قاعدهٔ حل تعارض ضروری نیست و به موجب قانون سبب انجام می‌شود .

گزینه ۴ صحیح است .

۴ـ کدامیک از موارد ذیل صحیح است؟

۱) حل مسئله تعارض دادگاهها مقدم بر حل مسئله تعارض قوانین است و در آن هیچ تأثیری ندارد.
۲) حل مسئله تعارض دادگاهها بعد از حل مسئله تعارض قوانین است .
۳) حل مسئله تعارض دادگاهها مقدم بر حل مسئله تعارض قوانین است و بر آن تأثیر دارد .
۴) حل مسئله تعارض دادگاهها همزمان با حل مسئله تعارض قوانین مطرح می‌شود و هیچ تأثیری بر آن ندارد .

گزینه ۳ صحیح است .

۵ـ احوال شخصیه یک ایرانی که تابعیت کشور خارجی الف را تحصیل نموده و در کشور خارجی ب اقامت دارد تابع قانون .... است .

۱) کشور خارجی الف ۲) ایران

۳) کشور خارجی ب ۴) کشور مورد انتخاب ذینفع

گزینه ۲ صحیح است .

۶ـ قاعدهٔ حل تعارض قوانین دو جانبه است زیرا :

۱) در صورت رد صلاحیت قانون مقر دادگاه قانون خارجی صلاحیتدار را تعیین می‌نماید .

۲) تنها عدم صلاحیت قانون مقر دادگاه را اعلام می‌کند .

۳) عدم صلاحیت دادگاه را اعلام می‌کند و طرفین دعوی را به یک دادگاه خارجی ارجاع می‌دهد .

۴) قانون خارجی را فقط بنا به درخواست دو طرف دعوی قابل اجرا می‌داند .

گزینه ۱ صحیح است .

۷ـ اثر نظم عمومی :

۱) در مرحلهٔ ایجاد حق خفیف‌تر از مرحلهٔ استناد به حق است .

۲) در مرحلهٔ ایجاد حق و استناد به حق یکسان است .

۳) فقط در مرحلهٔ ایجاد حق ظاهر می‌شود .

۴) در مرحلهٔ ایجاد حق شدیدتر از مرحلهٔ استناد به حق است .

گزینه ۴ صحیح است .

۸ـ کدام مکتب حقوقی لزوم اجرای قانون خارجی را مبتنی بر اصل نزاکت بین‌المللی می‌داند؟

۱) مکتب آلمانی ۲) مکتب هلندی ۳) مکتب ایتالیایی ۴) مکتب فرانسوی

گزینه ۲ صحیح است .

۹ـ روش حقوقی در تعیین قواعد حل تعارض :

۱) تحلیلی و عام‌الشمول است . ۲) تحلیلی و خاص‌الشمول است .

۳) استنتاجی و خاص‌الشمول است . ۴) استنتاجی و عام‌الشمول است .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۰ـ نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی :

۱) همان قاعده جلوگیری از تقلب نسبت به قانون است .

۲) همان نظم عمومی در حقوق داخلی است .

۳) در حمایت از اجرای قانون خارجی مطرح می‌شود .

۴) مانع اجرای قانون خارجی صلاحیتدار می‌شود .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۱ـ به موجب قانون ایران روابط ابوین و اولاد تابع قانون .... است .

۱) کشور متبوع مادر
۲) کشور متبوع طفل
۳) کشور متبوع پدر
۴) کشور محل اقامت طفل

گزینه ۳ صحیح است .

۱۲ـ حق مکتسبه در خارج از ایران در صورتی در ایران به رسمیت شناخته می‌شود که :

۱) بیش از ۵ سال از ایجاد آن نگذشته باشد .
۲) به موجب قانون صلاحیتدار و با تمام شرایط مقرر در این قانون ایجاد شده باشد .
۳) ذینفع آن ایرانی باشد .
۴) ذینفع آن خارجبی باشد .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ـ قاعدهٔ جلوگیری از تقلب نسبت به قانون در حقوق بین‌االملل خصوصی وقتی اعمال می‌شود که ....

۱) راه دیگری برای جلوگیری از تقلب نباشد .
۲) یکی از طرفین دعوی متضرر شده باشد .
۳) خلاف نظم عمومی عمل شده باشد .
۴) تقلب در یک دادگاه بین‌المللی به اثبات رسیده باشد .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۴ـ احوال شخصیه یک غیرایرانی که در ایران اقامت دارد و تابعیت خارجی او مشخص نیست به موجب .... مورد رسیدگی واقع می‌شود .

۱) قانون آخرین اقامتگاه او در خارج از ایران .
۲) قانون ایران
۳) قانون کشوری که خود ذینفع انتخاب کند .
۴) قانون کشوری که ذینفع در آنجا متولد شده.

گزینه ۲ صحیح است .

۱۵ـ در قاعدهٔ حل تعارضی که مقرر می‌دارد روابط شخصی زوجین تابع قانون متبوع ایشان و در صورتی که تابعیت یکسان نداشته باشند تابع قانون اقامتگاه مشترک آنها

۱) تابعیت عامل ارتباط اصلی و اقامتگاه عامل ارتباط فرعی است .
۲) عامل ارتباط مشخص نشده است .
۳) تابعیت و اقامتگاه هر دو عامل ارتباط اصلی هستند .
۴) « روابط شخصی زوجین » عامل ارتباط اصلی است .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۶ـ دعاوی خارجیان در ایران :

۱) از نظر تشریفات رسیدگی تابع قانون ایران است .
۲) اصولاً قابل طرح نیست .
۳) از نظر تشریفات رسیدگی تابع قانون کشور متبوع ذینفع است .
۴) در صورتی پذیرفته می‌شوند که ۵ سال در ایران سابقه داشته باشند .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۷ـ توصیف یعنی ....

۱) تشریح موضوع پرونده به وسیله طرفین دعوی .
۲) تعیین عامل ارتباط اصلی .
۳) تعیین قانون خارجی قابل اجرا .
۴) قراردادن رابطهٔ حقوقی مطروحه در یکی از دسته‌های ارتباط .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۸ـ در احالهٔ درجهٔ دوم قانون خارجی تعیین شده به وسیله قاعدهٔ حل تعارض مقر دادگاه .... را قابل اجرا می‌داند .

۱) قانون مقر دادگاه
۲) قانون داخلی خود
۳) قانون کشور ثالث
۴) مورد انتخاب طرفین

گزینه ۳ صحیح است .

۱۹ـ اگر قاعدهٔ حل تعارض ایران در موردی قانون کشور خارجی الف را قابل اجرا بداند :

۱) قاضی ایرانی مستقیماً به قواعد مادی کشور خارجی الف رجوع می‌کند .
۲) قاضی ایرانی قواعد حل تعارض و قواعد مادی کشور خارجی الف را در مجموع بررسی می‌کند .
۳) قاضی ایرانی عدم صلاحیت دادگاه را اعلام می‌نماید .
۴) قاضی ایرانی فقط در صورت درخواست ذینفع به قاعدهٔ حل تعارض کشور خارجی الف رجوع می‌کند .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۰ـ به موجب ماده ۹۶۷ ق . م ایران ترکه منقول یا غیرمنقول اتباع خارجه که در ایران واقع است از حیث قوانین مربوط به تعیین وراث تابع قانون کشور .... می‌باشد .

۱) متبوع متوفی
۲) متبوع فرزندش
۳) ایران
۴) آخرین اقامتگاه متوفی در خارج از ایران

گزینه ۱ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۱

۱ـ تغییر تابعیت زن در اثر ازدواج جنبه .... دارد.

۱) ارادی ۲) قهری ۳) غیرارادی ۴) قراردادی

گزینه ۲ صحیح است.

۲ـ زوجه و فرزندان کسی که تابعیت ایران را ترک می‌نماید:

۱) اگر اطفال وی کبیر باشند، از تابعیت ایرانی خارج می‌گردند.
۲) اگر اطفال وی صغیر باشند، از تابعیت ایرانی خارج می‌گردند.
۳) اعم از اینکه اطفال وی صغیر یا کبیر باشند از تابعیت ایرانی خارجی نمی‌گردند.
۴) اعم از اینکه اطفال وی صغیر یا کبیر باشند از تابعیت ایرانی خارج می‌گردند.

گزینه ۳ صحیح است.

۳ـ توصیف اصلی توصیفی است که در انتخاب قاعدهٔ حل تعارض .... یا اجرای قاعدهٔ حل تعارض .... مؤثر است.

۱) ایران ـ ایران ۲) خارجی ـ ایران ۳) ایران ـ خارجی ۴) خارجی ـ خارجی

گزینه ۱ صحیح است.

۴ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران زنان ایرانی که در اثر ازدواج با مردان خارجی تابعیت خارجی شوهران خود را تحصیل می‌کنند حق داشتن اموال غیر منقول را .... از ایران خارج گردند.

۱) ندارند و لازم است ۲) دارند و لازم نیست
۳) دارند و لازم است ۴) ندارند و لازم نیست

گزینه ۲ صحیح است.

۵ـ رویهٔ قضایی ملی، از منابع حقوق بین‌الملل .... است.

۱) عمومی ۲) عمومی و خصوصی ۳) خصوصی ۴) کیفری

گزینه ۳ صحیح است.

۶ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران، قانون حاکم بر قراردادها کدام است؟

۱) قانون محل وقوع عقد ۲) قانون محل وقوع مال
۳) قانون مورد ارادهٔ متعاقدین ۴) قانون محل اقامت متعاقدین

گزینه ۱ صحیح است.

۷ـ نظریهٔ دوام و عمومیت قانون در حقوق بین‌الملل خصوصی توسط کدام حقوقدان مطرح گردیده است؟

۱) درژانتره ۲) پیه ۳) دومولن ۴) باتیفول

گزینه ۲ صحیح است .

۸ـ کدام شرط جزو شرایط لازم برای کسب تابعیت ایرانی نیست؟

۱) سن ۱۸ سال تمام .

۲) انجام خدمت نظام وظیفه .

۳) ۵ سال اقامت متوالی یا متناوب ایران .

۴) محکوم نشدن به جنحه مهم یا جرائم غیرسیاسی در خارج از کشور .

گزینه ۲ صحیح است .

۹ـ روش حقوقی در حل تعارض قوانین ، روشی :

۱) خاص الشمول و استثنائی است .

۲) عام‌الشمول و استثنایی است .

۳) خاص‌الشمول و تحلیلی است .

۴) عام‌الشمول و تحلیلی است که راه حل مسئله را از نظر حقوقی جستجو می‌کند .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۰ـ نظریهٔ (تعیین پایگاه روابط حقوقی بر حسب ماهیت آنها) از کیست؟

۱) ساوینیی ۲) منچینی ۳) دومولن ۴) واختر

گزینه ۱ صحیح است .

۱۱ـ نظم عمومی در مورد اجرای احکام صادر شده از دادگاههای خارجی اثر ...... دارد.

۱) شدید و منفی ۲) مثبت و منفی ۳) شدید و خفیف ۴) خفیف و منفی

گزینه ۴ صحیح است .

۱۲ـ تعارض مثبت قواعد تعارض قوانین دو کشور وقتی است که :

۱) موضوع به طور همزمان در دو کشور مطرح شود .

۲) محاکم هیچیک از آنها صلاحیت رسیدگی به دعوی را نداشته باشند .

۳) قواعد تعارض قوانین هر کشور حاکی از صلاحیت قانون همان کشور است .

۴) قواعد تعارض هر کشور حاکی از صلاحیت قانون کشور دیگر است .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۳ـ تشخیص این امر که یک رابطه حقوقی در کدام یک از دسته‌های ارتباط است، در حقوق بین‌الملل خصوصی، .... نامیده می‌شود.

۱) توصیف ۲) احاله ۳) تعارض متحرک قوانین ۴) تفسیر قانون صالح

گزینه ۱ صحیح است.

۱۴ـ توصیف وقف به عنوان تأسیسی که ممکن است در دسته عقود یا دسته اموال قرار گیرد در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران یک توصیف .... است.

۱) دو مرحله‌ای ۲) فرعی ۳) بین‌المللی ۴) اصلی

گزینه ۴ صحیح است.

۱۵ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران، بر اساس مادهٔ ۹۸۶ ق.م شخصی که به تابعیت ایران پذیرفته می‌شود، زن او:

۱) تبعه دولت ایران شناخته نمی‌شود.

۲) هم تبعه دولت ایران شناخته می‌شود.

۳) می‌تواند با رضایت خود تبعه دولت ایران شناخته می‌شود.

۴) به شرط تنظیم تقاضانامه و موافقت دولت ایران تبعهٔ دولت ایران شناخته شود.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۶ـ اولاد صغیر شخص بیگانه‌ای که به تابعیت ایران پذیرفته شده است، ایرانی محسوب:

۱) می‌گردند و لازم نیست در ۱۸ سالگی تابعیت ایران را تحصیل کنند.

۲) نمی‌گردند ولی در سن ۱۸ سال تمام حق درخواست پذیرش به تابعیت ایران را دارند.

۳) نمی‌گردند ولی در ظرف یکسال از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام حق پذیرش تابعیت سابق پدر خود را دارند.

۴) نمی‌گردند ولی در ظرف یکسال از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام حق پذیرش تابعیت جدید پدر خود را دارند.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۷ـ برای حل اختلاف زن ایرانی با شوهر خارجی او که در ایران اقامت دارند دادگاه .... و قانون .... واجد صلاحیت است.

۱) ایرانی ـ خارجی ۲) خارجی ـ خارجی ۳) ایران ـ ایران ۴) خارجی ـ ایران

گزینه ۱ صحیح است.

۱۸ـ زنان ایرانی که در اثر ازدواج تابعیت خارجی شوهران خود را پذیرفته‌اند در صورت وفات شوهران خود به صرف تقدیم درخواست به وزارت امور خارجه ایران:

۱) حق بازگشت به تابعیت اصلی ایرانی را دارند .
۲) و پذیرش هیأت دولت ایران حق بازگشت به تابعیت اصلی ایران را دارند .
۳) و انتقال اموال و دارائی‌های خود به ایران حق بازگشت به تابعیت اصلی ایران را دارند .
۴) حق بازگشت به تابعیت اصلی ایران را ندارند و می‌بایست تابعیت ایرانی را تحصیل نمایند.

گزینه ۱ صحیح است .

۱۹ـ در مورد زن و شوهری که تابعیت‌های مختلف دارند و یکی از آنها در ایران فوت می‌شود و اموال منقول و غیرمنقولی به جا می‌گذارند دادگاه .... و قانون .... واجد صلاحیت است .

۱) ایران ـ دولت متبوع شوهر
۲) ایران ـ دولت متبوع متوفی
۳) خارجی ـ دولت متبوع شوهر
۴) خارجی ـ دولت متبوع متوفی

گزینه ۲ صحیح است .

۲۰ـ نظم عمومی ، دایرهٔ شمول ثابتی :

۱) دارد و برحسب مقتضیات زمان و مکان تغییر نمی‌کند .
۲) ندارد و برحسب مقتضیات زمان و مکان تغییر می‌کند .
۳) ندارد ، اما ممکن است برحسب زمان و مکان تغییر نکند .
۴) دارد ، اما ممکن است برحسب زمان و مکان تغییر کند .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۱ـ تابعیت طفلی که از پدر ایرانی در ایران متولد می‌شود ناشی از سیستم ...... است.

۱) خاک ۲) خون ۳) وحدت تابعیت ۴) خون و خاک

گزینه ۲ صحیح است .

۲۲ـ ساوینیی حقوقدان آلمانی بین‌المللی خصوصی ، مدافع :

۱) اصل شخصی بودن قوانین بود .
۲) اصل حاکمیت اراده بود .
۳) اصل جامعه مشترک حقوقی بود .
۴) اصل سرزمینی بودن قوانین بود .

گزینه ۳ صحیح است .

۲۳ـ رابطهٔ زوجین خارجی که دارای مذهب شیعه و زوجه دارأی مذهب شافعی است تابع قانون .... است .

۱) مذهب زوجه
۲) مذهب زوج
۳) اقامتگاه زوجین
۴) دولت متبوع زوج

گزینه ۴ صحیح است .

۲۴ـ مفاد اسناد ، تابع قانون .... است .

۱) مقر دادگاه
۲) محل تنظیم
۳) مناسب
۴) دولت متبوع تنظیم کننده

گزینه ۳ صحیح است .

۲۵ـ در حقوق ایران ، احالهٔ درجهٔ دوم :

۱) رد گردیده است .
۲) رد و پذیرش آن به عهدهٔ قاضی است .
۳) قبول گردیده است .
۴) نه رد و نه قبول گردیده است .

گزینه ۱ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۱

۱ـ قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی :

۱) قسمتی از مجموعه قوانین داخلی هر کشور می‌باشند .
۲) قسمتی از قواعد حقوق بین‌الملل عمومی می‌باشند .
۳) قسمتی جنبه بین‌المللی دارند و قسمتی جنبه داخلی .
۴) مربوط به اشخاص بین‌المللی می‌باشند .

گزینه ۱ صحیح است .

۲ـ کدام صحیح است؟

۱) در بعضی از سیستمهای حقوقی اقامتگاه و تابعیت همه اشخاص لزوماً یک کشور است .
۲) اقامتگاه بیگانگان همان کشور متبوع آنها است .
۳) تابعیت مهمتر از اقامتگاه است .
۴) در بعضی از سیستم‌های حقوقی اهلیت شخص تابع قانون کشور اقامتگاه او می‌باشد .

گزینه ۴ صحیح است .

۳ـ معیارهای تابعیت ایران عبارتند از :

۱) خاک و اجداد مادری ۲) خون و اجداد پدری
۳) خاک و خون ۴) پدر و مادر

گزینه ۳ صحیح است .

۴ـ اقامتگاه اشخاص از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی از آن جهت اهمیت دارد که :

۱) در بسیاری از موارد صلاحیت دادگاهها بدان وابستگی دارد .
۲) در مواردی قانون حاکم بر احوال شخصیه بدان وابستگی دارد .
۳) موارد ۱ و ۲
۴) می‌توان در آنجا شخص را تحت تعقیب جزایی قرار داد .

گزینه ۳ صحیح است .

۵ـ در چه موردی قانون حاکم بر احوال شخصیه بیگانگان قانون ایران است؟

۱) در موردی که اقامتگاه بیگانه در ایران باشد .
۲) در موردی که قانون کشور متبوع آنها موضوع را به قانون ایران احاله دهد .

۳) در موردی که قانون ایران موضوع را به قانون کشور بیگانه احاله دهد .
۴) در همه موارد .

گزینه ۲ صحیح است .

۶ـ در ارتباط با منابع حقوق بین‌الملل خصوصی ایران کدامیک از پاسخهای زیر صحیح‌تر هستند؟

۱) عهدنامه‌هایی که ایران عضو آن است ، قانون مدنی ایران ، رویهٔ قضائی ایران و داوری بین‌المللی.
۲) عهدنامه‌های بین‌المللی ، قانون مجازات اسلامی ، قانون مسؤولیت مدنی ، عرف .
۳) حقوق بین‌الملل عمومی ، قانون کار ایران ، قانون مدنی ، عرف .
۴) رویهٔ قضایی یا داوری بین‌المللی ، دکترین حقوقی ، قوانین جزایی ، قانون کار .

گزینه ۱ صحیح است .

۷ـ گذرنامه سندی است که :

۱) برای مسافرت اتباع ایران به خارج از کشور یا اقامت در خارج یا مسافرت از خارج به ایران داده می‌شود .
۲) برای مسافرت اتباع ایران به خارج از کشور و اشتغال به کار در آن کشور صادر می‌شود .
۳) فقط برای اقامت یا تحصیل در خارج از کشور صادر می‌شود .
۴) همانند شناسنامه ، داشتن آن برای ایرانیهای بالاتر از ۱۸ سال ضروری است .

گزینه ۱ صحیح است .

۸ـ زن ایرانی که با یک تبعه خارجی ازدواج می‌کند :

۱) لزوماً تابعیت ایرانی خود را از دست می‌دهد .
۲) لزوماً تابعیت ایرانی خود را حفظ می‌کند .
۳) اختیار دارد که تابعیت شوهر خود را کسب کند .
۴) ممکن است تابعیت ایرانی خود را از دست دهد .

گزینه ۴ صحیح است .

۹ـ تابعیت شرکتها به موجب قانون تجارت ایران :

۱) تابعیت کشوری است که مرکز عملیات آنها در آنجاست .
۲) تابعیت کشوری است که اقامتگاه آن شرکت در آنجاست .
۳) تابعیت کشوری است که مرکز اصلی آن در آنجاست .
۴) تابعیت کشوری است که در آنجا تشکیل شده است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۰ـ اهلیت بیگانه‌ای که در ایران با یک ایرانی معامله می‌کند :

۱) تابع قانون کشور متبوعش خواهد بود . ۲) تابع قانون کشور اقامتگاهش خواهد بود .
۳) تابع قانون کشور ایران خواهد بود . ۴) تابع قانون منتخب طرفین خواهد بود .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۱ـ ورود بیگانگان به ایران چگونه است؟

۱) بیگانگان می‌تواند بدون هیچ محدودیتی و آزادانه وارد ایران شوند .
۲) بیگانگان می‌توانند با اطلاع مقامات ذیربط وارد ایران شوند .
۳) بیگانگان برای ورود به ایران باید از مأمورین ایرانی در خارج از کشور روادید اخذ نمایند ، مگر تبعه کشوری باشند که با ایران توافقنامه روادید امضا کرده‌اند .
۴) فقط بیگانگانی می‌توانند وارد ایران شوند که گذرنامه خارجی داشته باشند و کشور آنها با کشور ایران توافقنامه لغو روادید امضا کرده باشند .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۲ـ سلب تابعیت از ایرانیها ممکن نیست مگر :

۱) مرتکب جرم شوند . ۲) به تابعیت کشور دیگری درآیند .
۳) از ایران تبعید شوند . ۴) بطور غیر مجاز از ایران خارج شده باشند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ـ یک فرد ایرانی مقیم خارج از کشور می خواهد علیه یک تبعه از کشور خارجی اقامهٔ دعوی کند :

۱) باید دعوی خود را در آن کشور خارجی اقامه کند .
۲) می‌تواند در ایران اقامهٔ دعوی کند .
۳) چون ایرانی است نمی‌تواند دعوی خود را در کشور خارجی اقامه کند .
۴) چون ایرانی است نمی‌تواند در کشور خارجی اقامهٔ دعوی کند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۴ـ در مسأله تعارض قوانین اقامتگاه :

۱) یک عامل ارتباط است . ۲) موضوع توصیف است .
۳) یک عامل تعارض است . ۴) علت احاله است .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۵ـ طبق قوانین ایران اگر کسی به ایران پناهنده شود :

۱) ایران به طور کلی او را نخواهد پذیرفت .
۲) ایران می‌تواند به کسانی که پناهندگی سیاسی بخواهند پناه دهد .

۳) بدون هیچ قیدی او را خواهد پذیرفت .
۴) او را بازداشت خواهد کرد .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۶ـ تفسیر یک قرارداد بین یک ایرانی و یک خارجی (در سیستم حقوقی ایران) به موجب :

۱) قانون منتخب طرفین به عمل خواهد آمد .
۲) قانون محل انعقاد قرارداد به عمل خواهد آمد .
۳) قانون محل اجرای قرارداد به عمل خواهد آمد .
۴) همه موارد بالا صحیح است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۷ـ استملاک اموال غیرمنقول توسط بیگانگان در ایران :

۱) کلاً غیر مجاز است. ۲) به شرط معامله متقابل مجاز است .
۳) فقط یک محل مسکونی مجاز است . ۴) فقط یک محل کسب مجاز است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۸ـ یک تبعه اندونزی بایک ایتالیایی مقیم ایران در مالزی ، قراردادی منعقد نموده است که محل اجرای آن در ترکیه است . تبعه اندونزی دعوی مربوط به این قرارداد را مطمئناً در کجا می‌تواند اقامه کند؟

۱) اندونزی ۲) ایران ۳) ترکیه ۴) ایتالیا

گزینه ۲ صحیح است .

۱۹ـ در قانون ایران در چه صورتی پیش‌بینی شده است که قانون خارجی اجرا یا اعمال نخواهد شد؟ در صورت :

۱) تقلب نسبت به قانون ایران ۲) مخالفت با نظم عمومی ایران
۳) مخالفت با نظم عمومی بین‌المللی ۴) موارد ۱ و ۲

گزینه ۲ صحیح است .

۲۰ـ دادگاههای ایران در رسیدگی به یک دعوی با عنصر خارجی :

۱) قواعد حل تعارض قانون ایران را اعمال خواهند کرد .
۲) قواعد حل تعارض کشور عنصر خارجی را اعمال خواهند کرد .
۳) هیچ قاعدهٔ حل تعارضی را اعمال نخواهند کرد .
۴) مستقیماً قواعد مادی قانون ایران را اعمال خواهند کرد .

گزینه ۱ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۲

۱ـ توصیف محل انعقاد عقد مکاتبه‌ای در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون ایران است زیرا این توصیف در .... مؤثر است .

۱) تعیین ماهیت مسئله
۲) تعیین شرایط صحت عقد
۳) اجرای قانون حل تعارض ایران
۴) انتخاب قانون حل تعارض ایران

گزینه ۳ صحیح است .

۲ـ آیا تبعه خارجی در ایران می‌تواند باغ و زمین زراعتی بخرد؟

۱) خیر
۲) منوط به رفتار متقابل است .
۳) به اندازه نیازش اشکالی ندارد .
۴) باید به اندازه نیاز و بشرط رفتار متقابل باشد .

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ مادهٔ ۹۶۸ قانون مدنی مقرر داشته است : « تعهدات ناشی از عقود تابع قانون محل وقوع عقد است ، مگر اینکه متعاقدین اتباع خارجه بوده و آنرا صریحاً یا ضمناً تابع قانون دیگری قرارداده باشند . »

۱) تعیین قانون حاکم بر شرایط صحت عقد
۲) انتخاب قانون حاکم بر موضوع عقد
۳) تشخیص قانون قابل اعمال بر اهلیت متعاقدین
۴) انتخاب قانون به منظور حکومت بر آثار عقد

گزینه ۴ صحیح است .

۴ـ در صورت بروز تعارض قوانین در « تعهدات خارج از قرارداد » چه قانونی برای اجرا صالح است؟

۱) قانون مقر دادگاه
۲) قانون محل وقوع واقعه
۳) قانون متبوع زیان دیده
۴) قانون محل اقامت زیان‌دیده

گزینه ۲ صحیح است .

۵ـ قانون حاکم بر ترکه منقول بیگانه‌ای که مقیم ایران بوده و در ایران فوت شده و مطابق قانون دولت متبوع او ترکه منقول تابع قانون دولت متبوع است در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون .... است .

۳) مورد توافق ورثه ۴) دولت متبوع متوفی

گزینه ۴ صحیح است .

۶ـ طبق قانون مدنی ایران اقامتگاه هر شخصی عبارتست از :

۱) محل زندگی او
۲) محل سکونت او
۳) مرکز مهم امور که ممکن است با محل سکونت منطبق باشد یا نباشد .
۴) محل امور مهم وی می‌باشد که ممکن است در خارج از کشور هم باشد .

گزینه ۳ صحیح است .

۷ـ اگر ملک مورد حق و ملک صاحب حق در دو کشور مختلف باشند حق ارتفاق از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون .... است .

۱) اقامتگاه صاحب حق ۲) محل وقوع ملک مورد حق
۳) محل وقوع ملک صاحب حق ۴) دولت متبوع صاحب حق

گزینه ۲ صحیح است .

۸ـ هر زن تبعه خارجی ، که شوهر ایرانی اختیار کند ، ....

۱) ایرانی محسوب می‌شود .
۲) اختیار تحصیل تابعیت ایران را دارد .
۳) در صورت تصویب هیئت وزیران ، ایرانی محسوب می‌گردد .
۴) ممکن است با احراز سایر شرایط ایرانی محسوب گردد .

گزینه ۱ صحیح است .

۹ـ زن غیرایرانی که شوهر او تحصیل تابعیت ایران می‌نماید و به تبع شوهر خود تبعه دولت ایران شناخته می‌شود ، می‌تواند .... اظهاریهٔ کتبی به وزارت امور خارجه داده و تابعیت مملکت سابق شوهر را قبول کند .

۱) ظرف یک سال از تاریخ طلاق
۲) پس از یک سال از تاریخ فوت شوهر ایرانی
۳) پس از یک سال از تاریخ صدور سند تابعیت شوهر
۴) ظرف یک سال از تاریخ صدور سند تابعیت شوهر

گزینه ۴ صحیح است .

۱۰ـ در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران، اجرای اسناد رسمی تنظیم شده در خارج را ......

۱) می‌توان بر اساس موافقت هیئت وزیران اجرا نمود .

۲) در صورت تأیید سفارت ایران در کشور محل تنظیم سند اجرا نمود .
۳) نمی‌توان در ایران اجرا نمود مگر اینکه مطابق قوانین ایران امر به اجرای آن صادر شده باشد .
۴) می‌توان بر اساس مفاد سند رسمی آن را از طریق اداره ثبت اسناد و املاک اجرا نمود .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۱ـ تشخیص اهلیت یک خارجی برای وصیت کردن در ایران ، در صورتی که موصی مطابق قانون دولت متبوع خود برای وصیت کردن واجد اهلیت نباشد ولی مطابق قانون ایران واجد اهلیت باشد ، تابع قانون .... است .

۱) ایران ۲) مساعدتر ۳) محل متبوع موصی ۴) محل وقوع موصی به

گزینه ۳ صحیح است .

۱۲ـ نظریهٔ « پایگاه حقوق در تعارض قوانین » توسط کدام حقوقدان ارائه گردید؟

۱) ساوینیی ۲) شافنر ۳) واختر ۴) مانچینی

گزینه ۱ صحیح است .

۱۳ـ در حقوق عمومی بین‌الملل ، تعارض قوانین به مفهوم اخص کلمه به وجود نمی‌آید، زیرا .... وجود ندارد .

۱) عنصر خارجی
۲) اهلیت تمتع برای خارجیان
۳) امکان اجرای قانون خارجی
۴) اهلیت استیفا برای خارجیان

گزینه ۳ صحیح است .

۱۴ـ حق کسب و پیشه یا تجارت (سرقفلی) درحقوق بین‌الملل خصوصی تابع قانون .... است .

۱) دولت متبوع مستأجر
۲) دولت متبوع مالک
۳) اقامتگاه مستأجر
۴) محل وقوع مال غیرمنقول

گزینه ۴ صحیح است .

۱۵ـ حقوق عینی بر اموال منقول یا غیرمنقول در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون .... است .

۱) محل وقوع مال
۲) اقامتگاه صاحب حق
۳) دولت متبوع صاحب حق
۴) محل سکونت صاحب حق

گزینه ۱ صحیح است .

۱۶ـ اگر یک ایرانی بدون ترک تابعیت ایران تحصیل تابعیت خارجی نماید ....

۲) تابعیت ایرانی او سلب و تابعیت خارجی او کان لم یکن تلقی می‌شود .
۳) تابعیت خارجی او کان لم یکن تلقی می‌شود و تبعه ایران محسوب می‌شود .
۴) تابعیت خارجی او در ایران در صورتی به رسمیت شناخته می‌شود که حداقل ۵ سال سابقه اقامت در کشور خارجی مذکور داشته باشد .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۷ـ زن ایرانی که در اثر ازدواج با مرد خارجی تابعیت خارجی خود را از دست داده .... می‌تواند به تابعیت اصلیه خود رجوع کند .

۱) پس از وفات شوهر و یا تفریق
۲) پس از یک سال از تاریخ صدور سند تابعیت خارجی
۳) ظرف یک سال از تاریخ صدور سند تابعیت خارجی
۴) ظرف یک سال از تاریخ وفات شوهر و یا تفریق

گزینه ۱ صحیح است .

۱۸ـ وصیتی که بیگانه در کشور متبوع خود تنظیم می‌نماید .... باشد .

۱) می‌تواند تابع قانون ملی
۲) الزاماً باید تابع قانون ملی
۳) نمی‌تواند تابع قانون ملی
۴) الزاماً باید تابع قانون اقامتگاه

گزینه ۱ صحیح است .

۱۹ـ زن ایرانی بی‌شوهری که موافق مقررات تبدیل تابعیت کرده و پس از تحصیل تابعیت خارجی با مرد بیگانه‌ای ازدواج کرده و بخواهد به تابعیت اصلیه خود رجوع کند ....

۱) پس از طلاق یا فوت شوهر خارجی به تابعیت ایران قبول خواهد شد .
۲) به مجرد درخواست به تابعیت ایران قبول خواهد شد ، مگر آنکه دولت خارجی رجوع به تابعیت او را اجازه ندهد .
۳) ظرف یکسال از تاریخ طلاق به تابعیت ایران قبول خواهد شد ، مگر آنکه دولت خارجی رجوع به تابعیت او را اجازه ندهد .
۴) پس از یک سال از تاریخ فوت شوهر خارجی به تابعیت ایران قبول خواهد شد ، مگر آنکه دولت تابعیت او را صلاح نداند .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۰ـ توصیف تابع قانون مقر دادگاه است اگر ....

۱) در اعمال قاعدهٔ حل تعارض ایران دخالتی نداشته باشد .
۲) برای اعمال قاعدهٔ حل تعارض ایران ضروری باشد .
۳) به موجب قانون خارجی قابل انجام نباشد .
۴) ذینفع درخواست نماید .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۱ـ توصیف منقول یا غیرمنقول بودن یک مال در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران یک توصیف فرعی است زیرا در .... مؤثر نیست .

۱) انتخاب یا اجرای قانون حل تعارض خارجی
۲) انتخاب یا اجرای قانون حل تعارض ایران
۳) تعیین احالهٔ درجهٔ اول یا دوم
۴) تأثیر بین‌المللی حق

گزینه ۲ صحیح است .

۲۲ـ منشأ حقوقی تغییر تابعیت زن در اثر ازدواج .... است .

۱) غیرارادی
۲) ناشی از اراده زن
۳) سلطه شوهر
۴) اثر قهری عقد ازدواج

گزینه ۴ صحیح است .

۲۳ـ تابعیت ایرانی طفلی که از پدر ایرانی در ایران متولد شده است ، تابعیت .... نامیده می‌شود .

۱) نسبی و سرزمینی ۲) سرزمینی ۳) تبعی ۴) نسبی

گزینه ۴ صحیح است .

۲۴ـ هرگاه زن و شوهر انگلیسی در دادگاه ایران دعوای طلاق اقامه کنند ، در حالی که طبق قوانین ایران شناخته شوند و انگلیس آنها را مقیم کشور خود بداند ، با نظر به اینکه طبق سیستم انگلیس احوال شخصیه تابع قانون اقامتگاه است ، دادگاه ایران طبق قوانین ماهوی کدام کشور باید قضاوت کند؟

۱) قانون ایران به عنوان قانون مقر دادگاه
۲) قانون ایران به عنوان قانون اقامتگاه طرفین
۳) قانون انگلیس به عنوان قانون اقامتگاه طرفین
۴) قانون انگلستان به عنوان قانون دولت متبوع طرفین

گزینه ۳ صحیح است .

۲۵ـ این که مثلاً برای کشورهای مهاجرپذیر قانون اقامتگاه و برای کشورهای مهاجرفرست قانون دولت متبوع شخص را بر احوال شخصیه‌اش حاکم بدانیم، متناسب با کدام روش حل تعارض است؟

۱) روش تحلیلی
۲) روش حقوقی
۳) روش انتخاب انسب
۴) روش اصولی یا جزمی

گزینه ۴ صحیح است.

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۲

۱ـ در کدام یک از موارد ذیل اتباع بیگانه از حقوق مدنی متمتع خواهند بود؟

۱) در مورد حقوقی که قانوناً آن را صراحتاً از اتباع بیگانه سلب نموده است .

۲) بین دولت ایران و دولت متبوع بیگانه عهدنامه‌ای در خصوص بهره‌مندی اتباع یکدیگر از حقوق خاصی ، وجود داشته باشد .

۳) در مورد حقوق مربوط به احوال شخصیه که قانون دولت متبوع بیگانه آن را قبول نکرده است .

۴) در مورد حقوق مخصوصه که صرفاً از نقطه نظرجامعه ایرانی ایجاد شده باشد .

گزینه ۲ صحیح است .

۲ـ در سیستم حقوقی ایران :

۱) ایرانیان و بیگانگان از لحاظ احوال شخصیه تابع قانون ایران می‌باشند .

۲) ایرانیان مقیم خارج تابع قانون کشور اقامتگاه هستند .

۳) ایرانیان مقیم ایران تابع قانون ایران هستند .

۴) ایرانیان و بیگانگان از لحاظ احوال شخصیه تابع قانون کشور متبوعشان هستند.

گزینه ۴ صحیح است .

۳ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) تابعیت کشور ایران حق مسلم کسانی است که در ایران سکونت دارند و دولت در صورتی که آنها جرمی مرتکب شوند ممکن است سلب تابعیت به عمل آورد .

۲) تابعیت کشور ایران حق مسلم هر فرد ایرانی است و دولت نمی‌تواند از هیچ ایرانی سلب تابعیت نماید مگر او به تابعیت کشور دیگری درآید .

۳) تابعیت کشور ایران حق مسلم تمام کسانی است که آن را تقاضا می‌کنند و در هر صورت نمی‌تواند از آنها سلب تابعیت نماید .

۴) تابعیت کشور ایران حق مسلم هیچکس نیست مگر دولت ایران صلاحیت آنها را برای اعطای تابعیت احراز نمایند .

گزینه ۲ صحیح است .

۴ـ در سیستم حقوقی ایران :

۱) اقامتگاه در حقوق بین‌الملل خصوصی کشوری است که شخص در آنجا سکونت دارد .

۲) اقامتگاه در حقوق بین‌الملل خصوصی همان اقامتگاه خارجی افراد است .
۳) اقامتگاه درحقوق بین‌الملل خصوصی عبارت از محلی است که شخص در آنجا سکونت داشته و مرکز امور او در آنجاست .
۴) اقامتگاه در حقوق بین‌الملل خصوصی کشوری است که شخص به آنجا رفت و آمد می‌کند.

گزینه ۳ صحیح است .

۵ـ دسته‌های ارتباط چه خصوصیتی دارند؟

۱) باعث ایجاد تعارض می‌شوند .
۲) حکم دعوی را معین می‌نمایند .
۳) قاعده مادی را مشخص می‌نمایند .
۴) قاعدهٔ حل تعارض را معین می‌نمایند .

گزینه ۴ صحیح است .

۶ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی برخلاف قواعد حقوق بین‌الملل عمومی منشأ صد در صد داخلی دارند .
۲) قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی همانند قواعد حقوق بین‌الملل عمومی منشا صد در صد داخلی دارند .
۳) قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی هم منشأ خارجی و هم منشأ داخلی دارند .
۴) قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی بین کشورهای مختلف مشترک است .

گزینه ۱ صحیح است .

۷ـ نظم عمومی چیست؟

۱) مانع اعمال قانون خارجی است .
۲) همان قواعد آمره است .
۳) همان تقلب نسبت به قانون است .
۴) اصول و نظامات حقوقی جامعه است .

گزینه ۱ صحیح است .

۸ـ قانون حاکم بر تعهدات قراردادی در سیستم حقوقی ایران چیست؟

۱) اگر طرفین قرارداد ایرانی باشند ، قانون منتخب آنهاست .
۲) همیشه و در همه موارد ، قانون ایران است .
۳) اگر طرفین ایرانی و خارجی باشند ، قانون ایران است .
۴) اگر طرفین خارجی باشند ، قانون منتخب آنهاست .

گزینه ۴ صحیح است .

۹ـ در صورت فوت بیگانه‌ای که ملکی غیرمنقول در ایران دارد ، وضعیت آن ملک چه خواهد شد؟

۱) در صورت کسب مجوز از دولت متبوع بیگانه به ورثه او منتقل خواهد شد .
۲) بر اساس آئین‌نامه استملاک اتباع بیگانه به دولت ایران منتقل خواهد شد .
۳) در صورت کسب اجازهٔ لازم از دولت ایران و براساس آئین‌نامه استملاک اتباع بیگانه به ورثه او منتقل خواهد شد .
۴) همانند فوت اتباع ایران ، به ورثه منتقل خواهد شد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۰ـ پس از خروج ترک‌کننده تابعیت ایران از این کشور ، وضعیت ورود مجدد او به ایران چگونه خواهد بود؟

۱) بدون محدودیت همچون قبل از ترک تابعیت ، می‌تواند وارد ایران شود .
۲) برای ورود به ایران باید درخواست تابعیت ایران را بنماید .
۳) می‌تواند به عنوان بیگانه وارد ایران شود .
۴) دیگر نمی‌تواند وارد ایران شود .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۱ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) دادگاههای ایران از دعوای خواهان خارجی علیه خوانده خارجی را که هیچ ارتباطی با ایران ندارند ممکن است بپذیرد .
۲) دادگاههای ایران دعوای علیه خارجی را نخواهند پذیرفت .
۳) دادگاههای ایران دعوای خواهان خارجی را نخواهند پذیرفت .
۴) دادگاههای ایران دعاوی قراردادهایی را که محل انعقاد آنها در خارج از ایران است نخواهند پذیرفت .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۲ـ عبور از ایران برای خارجیان مشروط به :

۱) نداشتن روادید ورود و اقامت در ایران است . ۲) داشتن روادید عبور از ایران است .
۳) ماندن فقط سه روز در ایران است . ۴) مشخص نمودن کشور مقصد است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ـ بیگانگان در ایران از لحاظ حقوق سیاسی طبق قاعده‌ای که در همهٔ کشورها پذیرفته شده است :

۲) در حدود رفتار متقابل کشورشان با اتباع ایران ، از امتیاز برخوردارند .
۳) مشروط و محدود از امتیازاتی برخوردارند .
۴) در همان حدی که در کشور خود حقوق سیاسی دارند از امتیازاتی برخوردارند .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۴ـ احاله چیست؟

۱) ارجاع به قواعد مادی قانون کشور مقر دادگاه در رسیدگی به دعوای مربوطه .
۲) ارجاع به قانون کشوری که نزدیکترین ارتباط را با رابطه حقوقی مورد بحث دارد .
۳) ارجاع به قانون کشور دیگر به موجب قاعدهٔ حل تعارض مقر دادگاه .
۴) ارجاع به قانون کشور دیگر توسط قاعدهٔ حل تعارض کشوری که به موجب قاعدهٔ حل تعارض مقر دادگاه بدان رجوع شده است .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۵ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) طبق قانون ایران ، یک خارجی که تابعیت ایران را کسب کرده ، تابعیت خارجی او نیز معتبر است .
۲) طبق قانون ایران ، تابعیت خارجی یک ایرانی معتبر می‌باشد .
۳) طبق قانون ایران ، تابعیت مضاعف پذیرفته شده است .
۴) تابعیت خارجی ایرانیانی که خلاف مقررات آن را کسب کرده‌اند کان لم‌یکن تلقی خواهد شد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۶ـ ورود اتباع بیگانه به ایران ممنوع است مگر :

۱) از مرزهای زمینی یا دریایی وارد ایران شوند .
۲) اجازهٔ ورود به ایران تحصیل کنند .
۳) خدمات ورود به ایران کرده باشند .
۴) بستگانش در ایران باشند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۷ـ در کدامیک از موارد زیر دادگاههای ایران به لحاظ ارتباط دعوی با عنصر خارجی ، فاقد صلاحیت قضایی هستند؟

۱) هرگاه دعوی ، مربوط به مال غیرمنقولی باشد که در کشور خارجه واقع است .
۲) هرگاه اقامتگاه خوانده در ایران باشد .
۳) در صورتی که اقامت خوانده در ایران باشد ، ولی اقامتگاه خواهان در کشور خارجی .

۴) در صورتی که محل سکونت خوانده نامعلوم باشد.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۸ـ توصیف یک رابطهٔ حقوقی چه زمانی به عمل می‌آید؟

۱) زمانی که قاعدهٔ حل تعارض آن رابطه نامشخص باشد.

۲) زمانی که ماهیت آن رابطه نامشخص باشد.

۳) زمانی که دادگاه صالح در خصوص دعوای ان رابطه نامشخص باشد.

۴) زمانی که دستهٔ ارتباط آن رابطه مشخص باشد.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۹ـ دعوای یک خواهان ایرانی علیه یک خوانده خارجی در صلاحیت کدام دادگاه است؟

۱) فقط دادگاههای کشور متبوع خوانده.

۲) فقط دادگاههای کشور اقامتگاه خوانده.

۳) دادگاههای ایران و احتمالاً دادگاههای متبوع خوانده.

۴) فقط دادگاههای ایران.

گزینه ۳ صحیح است.

۲۰ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) کسانی که در خارج از ایران به وجود آمده‌اند و فقط مادرشان ایرانی هستند حتماً تبعه ایران هستند.

۲) کسانی که در ایران از پدری که تبعهٔ خارجه است به وجود آمده و بلافاصله پس از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام یکسال دیگر در ایران اقامت کرده باشند تبعهٔ ایران محسوب می‌شوند

۳) کسانی که در ایران به وجود آمده‌اند از بدو تولد تبعهٔ ایران محسوب می‌شوند.

۴) کسانی که در ایران به وجود آمده‌اند و مادرشان ایرانی است حتماً تبعهٔ ایران هستند.

گزینه ۲ صحیح است.

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۳

۱ـ در کدام مورد تقارن صلاحیت قضایی و قانونی امری احتمالی است؟

۱) مالیاتها ۲) مسایل ثبتی ۳) جرایم کیفری ۴) احوال شخصیه

گزینه ۴ صحیح است .

۲ـ اگر کشور الف امتیازاتی برای ایرانیان مقیم آن کشور قائل شود دولت ایران ......

۱) باید همان امتیازات را برای اتباع کشور الف در ایران قائل شود .

۲) مجبور نیست همان امتیازات را برای اتباع کشور الف در ایران قائل شود .

۳) باید همان امتیازات را برای تمام اتباع خارجی مقیم ایران قائل شود .

۴) باید همان امتیازات را برای اتباع کشور الف در ایران قائل شود به شرط اینکه لااقل ۵ سال سابقه اقامت در ایران داشته باشد .

گزینه ۲ صحیح است .

۳ـ توصیف اصلی توصیفی است که در ....

۱) اعمال قانون ماهوی کشور خارجی نقش دارد .

۲) اعمال قانون حل تعارض کشور خارجی نقش دارد .

۳) انتخاب یا اعمال قانون حل تعارض کشور محل رسیدگی مؤثر است .

۴) انتخاب یا اعمال قانون حل تعارض کشور محل رسیدگی مؤثر نیست .

گزینه ۳ صحیح است .

۴ـ بانویی غیرایرانی که در نتیجهٔ ازدواج ، ایرانی شده است ، طلاق از شوهر ایرانی چه تأثیری در تابعیت وی دارد؟

۱) می‌تواند به تابعیت خارجی خود برگردد .

۲) بعد از طلاق خارجی محسوب می‌شود .

۳) بعد از طلاق دو تابعیتی محسوب می‌شود .

۴) بشرط درخواست ، می‌تواند بر تابعیت ایرانی باقی بماند .

گزینه ۱ صحیح است .

۵ـ وصیت‌نامه خود نوشتی توسط فردی از اتباع خارجه در ایران تنظیم شده است این وصیت‌نامه ....

۲) معتبر نیست .
۳) در صورتی معتبر است که قانون دولت متبوع موصی آن را معتبر بداند .
۴) در صورتی معتبر است که قانون دولت متبوع موصی لهم آن را معتبر بداند .

گزینه ۱ صحیح است .

۶ـ در صورت تعارض قوانین چه قانونی حاکم بر مالکیتهای معنوی است؟

۱) قانون کشور متبوع مالک
۲) قانون کشور محل اقامت مالک
۳) قانون کشور محل وقوع مال
۴) قانون کشور محل ابراز فعالیت

گزینه ۴ صحیح است .

۷ـ در مورد برواتی که در خارج ایران صادر شده اگر شرایط اساسی برات مطابق قانون ایران موجود باشد کسانی که در ایران تعهداتی کرده‌اند حق استناد باین ....

۱) ندارند که شرایط اساسی برات مطابق با قوانین خارجی نیست .
۲) دارند که شرایط اساسی برات مطابق با قوانین خارجی نیست .
۳) ندارند که شرایط اساسی برات مطابق با قانون ملی صادرکننده نیست .
۴) دارند که شرایط اساسی برات مطابق با قانون اقامتگاه صادرکننده نیست .

گزینه ۱ صحیح است .

۸ـ تقسیم قوانین به قوانین نامناسب مربوط به .... است .

۱) احاله
۲) نظم عمومی
۳) تعارض صریح قوانین
۴) تعارض ضمنی قوانین

گزینه ۲ صحیح است .

۹ـ توصیف دو مرحله‌ای یا بین‌المللی توصیفی است که در .... به عمل می‌آید .

۱) مورد احالهٔ درجهٔ دوم
۲) مورد مصادیق مجهول
۳) مورد مصادیق مشکوک
۴) مرحلهٔ ایجاد و اثرگذاری حق

گزینه ۲ صحیح است .

۱۰ـ سند نکاح از نظر طرز تنظیم تابع چه قانونی است؟

۱) قانون محل تنظیم
۲) قانون حاکم بر محتوای سند
۳) قانون دولت متبوع ذینفع
۴) قانون محل اقامت ذینفع

گزینه ۱ صحیح است .

۱۱ـ توصیف محل وقوع دین یک توصیف .... است زیرا ....

۱) فرعی ، در اعمال قاعدهٔ حل تعارض ایران مؤثر نیست .

۳) اصلی ، در اعمال قاعدهٔ حل تعارض ایران مؤثر است .

۴) فرعی ، در انتخاب قاعدهٔ حل تعارض ایران مؤثر نیست .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۲ــ اگر خارجی در ایران معامله‌ای انجام دهد که مطابق قانون متبوع خود دارأی اهلیت است ولی طبق قانون ایران دارأی اهلیت نیست ، این معامله از نظر ایران دارأی چه وضعیتی است؟

۱) باطل است . ۲) صحیح است . ۳) غیرنافذ است . ۴) قابل استناد نیست.

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ــ توصیف فرعی توصیفی است که در ....

۱) تعیین مصادیق نظم عمومی مؤثر است .

۲) بروز پدیده احالهٔ درجهٔ اول و درجهٔ دوم مؤثر نیست .

۳) انتخاب یا اعمال قاعدهٔ حل تعارض کشور مرجع رسیدگی مؤثر نیست .

۴) انتخاب یا اعمال قاعدهٔ حل تعارض کشور مرجع رسیدگی مؤثر است .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۴ــ بنظر شما ماده ۹۶۸ قانون مدنی از چه روشی پیروی نموده است؟

ماده ۹۶۸ : « تعهدات ناشی از عقود تابع قانون محل وقوع عقد است مگر اینکه متعاقدین اتباع خارجه بوده و آن را صریحاً یا ضمناً تابع قانون دیگری قرار داده باشند . »

۱) روش اصولی ۲) روش استنتاجی

۳) روش حقوقی ۴) روش خاص‌الشمول

گزینه ۳ صحیح است .

۱۵ــ اهلیت یک خارجی که در ایران معامله می‌کند و مطابق قانون دولت متبوع خود فاقد اهلیت است از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون .... است .

۱) اقامتگاه ۲) مناسبتر

۳) مساعدتر ۴) منظور متعاملین

گزینه ۳ صحیح است .

۱۶ــ اگر زن ایرانی بخواهد در ایران از شوهر خارجی خود طلاق بگیرد قانون .... بر موضوع حاکم خواهد بود .

۱) ایران ۲) محل انجام ازدواج

۳) مورد توافق طرفین ۴) کشور متبوع شوهر

گزینه ۴ صحیح است .

۱۷ـ نظریهٔ حقوق مکتسبه در بحث .... مورد استناد واقع شده است .

۱) صلاحیت قانون بین‌المللی
۲) صلاحیت قضایی بین‌المللی
۳) اجرای قوانین حل تعارض خارجی
۴) اجرای قوانین خارجی و احکام خارجی

گزینه ۴ صحیح است .

۱۸ـ تعارض توصیف‌ها چه نوعی از تعارض قوانین است؟

۱) مخفی
۲) منفی
۳) مثبت
۴) دوجانبه

گزینه ۱ صحیح است .

۱۹ـ دختر ایرانی که به تبع پدر خود تابعیت ایران را تحصیل کرده است .... می‌تواند تابعیت مملکت سابق پدر را قبول کند .

۱) با تقاضای کتبی و موافقت هیئت وزیران
۲) با تقاضای کتبی و موافقت مملکت سابق پدر
۳) در ظرف یک سال از تاریخ تحصیل تابعیت پدر
۴) در ظرف یک سال از تاریخ رسیدن به سن هیجده سال تمام

گزینه ۴ صحیح است .

۲۰ـ اثر نظم عمومی هنگامی مثبت است که ....

۱) تقلب نسبت به قانون نیز انجام شده باشد .
۲) قاضی از رسیدگی به پرونده و صدور حکم خودداری نماید .
۳) قاضی بدواً از اجرای قانون خارجی خودداری کند ولی بعداً به بهانه‌ای آن را اجرا کند .
۴) قاضی بدواً از اجرای قانون خارجی خودداری کند و سپس قانون دولت متبوع خود را به نحو مثبت جانشین آن قرار دهد .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۱ـ در کدام مورد تأثیر صلاحیت قضایی بین‌المللی بر صلاحیت قانونی بین‌المللی قطعی است؟

۱) نظم عمومی
۲) تعارض مثبت قوانین
۳) تقلب نسبت به قانون
۴) تعارض بین‌المللی قوانین

گزینه ۲ صحیح است .

۲۲ـ اتباع ایران که ترک تابعیت نموده‌اند تا چه میزان می‌توانند مال غیرمنقول در ایران داشته باشند؟

۱) نمی‌توانند مال غیر منقول داشته باشند.

۳) به اندازهٔ خارجیان می‌توانند مال غیرمنقول داشته باشند.
۴) در حد نیاز می‌توانند مال غیرمنقول (در ایران) داشته باشند.

گزینه ۱ صحیح است.

۲۳ـ مسئله وضع حقوقی خارجیان مربوط به .... است.

۱) اهلیت استیفای خارجیان
۲) اهلیت تملک اموال خارجیان
۳) حقوق بین‌الملل خصوصی ماهوی
۴) حقوق بین‌الملل خصوصی شکلی

گزینه ۳ صحیح است.

۲۴ـ پذیرش به تابعیت ایران منوط به قبول .... است.

۱) وزارت کشور
۲) هیأت وزرا
۳) رئیس جمهور و مجلس
۴) وزارت امور خارجه و وزارت کشور

گزینه ۲ صحیح است.

۲۵ـ اگر در یک سند تجاری تعهدات مختلفی وجود داشته باشد که در خارجه به وجود آمده است، قانون حاکم بر هر تعهدی قانون .... است.

۱) کشور محل اقامت متعهد
۲) مملکت محل اقامت متعهدله
۳) کشوری است که تعهد در آن اجرا شده
۴) کشوری است که تعهد در آن‌جا به وجود آمده

گزینه ۴ صحیح است.

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۳

۱ـ در دادگاههای ایران تعهد فروشنده در یک قرارداد بین‌المللی بر اساس چه قانونی رسیدگی خواهد شد؟

۱) قانون محل اجرای تعهد
۲) قانون محل امضای قرارداد
۳) قانون کشور متبوع فروشنده
۴) قانون ایران

گزینه ۲ صحیح است .

۲ـ چنانچه یک تبعه خارجی مقیم ایران بخواهد دعوایی علیه تبعه دیگر همان کشور اقامه کند :

۱) دادگاههای ایران صلاحیت ندارند و خواهان باید در کشور خارجی اقامهٔ دعوی کند .
۲) دادگاههای ایران و کشور خارجی هیچ کدام صلاحیت ندارند .
۳) مشخص نیست دادگاههای کدام کشور صلاحیت رسیدگی به دعوی را دارند .
۴) دادگاههای محل اقامت خواهان در ایران صلاحیت رسیدگی به دعوی را دارند .

گزینه ۴ صحیح است .

۳ـ یک خانم ایرانی متولد ایران با یک مرد افغانی ازدواج نموده است . فرزند آنها در ایران به دنیا آمده است ......

۱) تابعیت این فرزند ایرانی است چون مادر او ایرانی می‌باشد .
۲) تابعیت این فرزند ایرانی است چون در ایران به دنیا آمده است .
۳) تابعیت این فرزند ایرانی است چون مادر او در ایران متولد شده است .
۴) تابعیت این فرزند به هیچ صورت نمی‌تواند ایرانی باشد .

گزینه ۳ صحیح است .

۴ـ چنانچه بتوان دعوای مالکیت منزلی در کشور پاکستان را در دادگاههای شهر زاهدان اقامه نمود ، این دعوی به ترتیب براساس قانون آئین‌دادرسی و قواعد مادی قانون کدام کشور رسیدگی خواهد شد؟

۱) پاکستان ـ پاکستان
۲) پاکستان ـ ایران
۳) ایران ـ ایران
۴) ایران ـ پاکستان

گزینه ۴ صحیح است .

۵ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) اتباع خارجی می‌توانند در ایران هر ملک غیرمنقولی را می‌خواهند بخرند .
۲) اتباع خارجی در صورت کسب اجازه استملاک می‌توانند یک منزل مسکونی در ایران بخرند .
۳) اتباع خارجی در ایران به هیچ صورت نمی‌توانند مال غیرمنقول داشته باشند .
۴) اتباع خارجی در ایران به شرط رفتار متقابل می‌توانند یک منزل مسکونی بخرند .

گزینه ۲ صحیح است .

۶ـ احاله وقتی مطرح می‌شود که :

۱) قاعدهٔ حل تعارض مقر دادگاه حل یک رابطه حقوق رابطه قاعدهٔ ماهوی قانون خارجی و قاعدهٔ حل تعارض آن قانون ، به قانون خارجی دیگر ارجاع دهد .
۲) دادگاهها مستقیماً قانون خارجی را اعمال کنند .
۳) دادگاههای خارجی قانون ایران و دادگاههای ایران قانون خارجی را اعمال کنند .
۴) قاعدهٔ حل تعارض مقر دادگاه حل یک رابطه حقوقی را به قانون خارجی ارجاع ندهد .

گزینه ۱ صحیح است .

۷ـ اتباع خارجی در صورتی می‌توانند وارد ایران شوند که :

۱) از نمایندگی‌های ایران در خارج از کشور روادید ورود به ایران اخذ نموده باشند .
۲) نمایندگی‌های ایران در خارج از کشور ورود آنها به ایران را به اطلاع مأمورین شهربانی رسانده باشند .
۳) وزارت امورخارجه ایران و کشور متبوع خارجی ورود آنها را به ایران مجاز بدانند .
۴) وزارت کشور ایران برای آنها روادید ورود و خروج صادر کرده باشد .

گزینه ۱ صحیح است .

۸ـ قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی :

۱) مجموعه‌ای است که همه کشورها آنها را پذیرفته و اجرا می‌کنند .
۲) قواعدی داخلی و بین‌المللی است .
۳) همان قواعد حقوق بین‌المللی عمومی است .
۴) قواعدی است که قانونگذار داخلی آنها را وضع می‌کند .

گزینه ۴ صحیح است .

۹ـ اتباع خارجی در ایران :

۱) از حق شرکت در انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی برخوردارند .
۲) می‌توانند به استخدام مؤسسات دولتی درآیند .

۳) از حق ترافع قضایی برخوردارند .
۴) فقط می‌توانند به مشاغل آموزشی اشتغال داشته باشند .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۰ــ به موجب قانون تجارت ایران ، شرکت‌ها :
۱) تابعیت کشور متبوع سهامداران خود را دارند .
۲) تابعیت کشوری را دارند که در آنجا ثبت شده و فعالیت می‌کنند .
۳) تابعیت کشوری را دارند که اقامتگاه آنها در آنجاست .
۴) فقط می‌توانند تابعیت ایران را داشته باشند .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۱ــ یک برادر و خواهر لهستانی مقیم تهران ، در دادگاه تهران درخواست تقسیم ترکه غیرمنقول پدر خود را که در ایران وفات یافته ، کرده‌اند . دادگاه تهران بر اساس :
۱) قانون لهستان که کشور متبوع آنهاست ترکه را تقسیم خواهد کرد .
۲) قانون ایران که محل اقامت آنهاست ترکه را تقسیم خواهد کرد .
۳) قاعدهٔ حل تعارض ایران ، به موجب قانون ایران که محل وقوع ترکهٔ غیرمنقول است ، ترکه را تقسیم خواهد کرد .
۴) قاعدهٔ حل تعارض ایران ممکن است طبق قانون ایران یا قانون لهستان ترکه را تقسیم کند .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۲ــ کدام گزینه صحیح است؟
۱) اهلیت یک فرد خارجی طرف قرارداد با یک شخص ایرانی ، تابع قانون ایران است .
۲) اهلیت یک فرد خارجی طرف قرارداد با یک شخص ایرانی در صورتی که قرارداد را در ایران منعقد نموده باشند ، تابع قانون ایران است .
۳) اهلیت یک فرد ایرانی طرف قرارداد با یک شخص خارجی در صورتی که قرارداد را در خارج منعقد نموده‌اند تابع قانون کشور خارجی است .
۴) اهلیت یک فرد ایرانی طرف قرارداد با یک شخص خارجی تابع قانون کشور اقامتگاه اوست

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ــ یک شرکت دولتی ایرانی با یک شرکت دولتی کوبایی قرارداد خرید شکر در فرانسه منعقد نموده است . شرکت کوبایی قصد دارد علیه شرکت ایرانی در خصوص این قرارداد اقامهٔ دعوی نماید :

۱) آن شرکت کوبایی قطعاً می‌تواند در ایران اقامهٔ دعوی نماید.
۲) آن شرکت ممکن است بتواند در فرانسه اقامهٔ دعوی نماید.
۳) آن شرکت ممکن است بتواند در کوبا اقامهٔ دعوی نماید.
۴) هر سه گزینه

گزینه ۴ صحیح است.

۱۴ـ یک شخص ایرانی که به تابعیت کشور خارجی درآمده است، طبق قانون:

۱) نمی‌تواند مال غیرمنقول در ایران داشته باشد.
۲) نمی‌تواند بدون اخذ روادید وارد ایران شود.
۳) تابعیت خارجی او معتبر است.
۴) تابعیت خارجی او سلب خواهد شد.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۵ـ توصیف یعنی:

۱) یافتن یک جایگاه حل تعارض برای احاله به قانون مقر دادگاه.
۲) یافتن جایگاه یک امر حقوقی در دادگاههای یک کشور.
۳) تحلیل و وصف یک دعوی برای تعیین صلاحیت دادگاه.
۴) تعیین نوع یک رابطهٔ حقوقی که یک قاعدهٔ حقوق بین‌الملل خصوصی باید نسبت به آن اجرا شود.

گزینه ۴ صحیح است.

۱۶ـ منابع حقوق بین‌الملل خصوصی:

۱) داخلی و بین‌المللی است.
۲) داخلی و منطقه‌ای است.
۳) منطقه‌ای و بین‌المللی است.
۴) فراملی است.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۷ـ از هیچ ایرانی نمی‌توان سلب تابعیت نمود مگر:

۱) جنایتی مرتکب شده باشد.
۲) به تابعیت دولت دیگری درآمده باشد.
۳) جرم سیاسی مرتکب شده باشد.
۴) یکی از افراد خانواده‌اش تابعیت ایران را ترک کرده باشد.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۸ـ در تعارض قوانین، قانون خارجی در ایران اعمال نخواهد شد چنانچه:

۱) فقط مغایر نظم عمومی ایران باشد.

۲) فقط مغایر عهدنامه‌هایی باشد که دولت ایران عضو آن است .
۳) مغایر قوانین مخصوصه ایران باشد .
۴) هر سه مورد مذکور .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۹ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) حکم صادره در دادگاههای کشورهای خارجی ، درایران به هیچ صورت اجرا نخواهد شد .
۲) حکم صادره در ایران ، در کشورهای خارجی کلاً اجرا نخواهد شد .
۳) حکم صادره در دادگاههای کشور خارجی ، در ایران در صورت عمل متقابل اجـرا خواهـد شد .
۴) حکم صادره در ایران ، در کـشورهای خـارجی همـان اعتبـاری را دارد کـه در ایـران دارا می‌باشد .

گزینه ۳ صحیح است .

۲۰ـ دسته‌های ارتباط :

۱) قانون حاکم بر دعوی را قانون مقر دادگاه می‌دانند .
۲) همان توصیف روابط حقوقی می‌باشند .
۳) موضوع دعوی را به قانون خارجی مناسب مرتبط می‌سازند .
۴) روابط حقوقی را توصیف می‌کنند .

گزینه ۳ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی

آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۴

۱ـ اگر زن و شوهری تابعیت‌های متفاوتی داشته باشند، نحوهٔ ارث بردن آنان از یکدیگر تابع قانون .... است.

۱) اقامتگاه متوفی
۲) دولت متبوع شوهر
۳) دولت متبوع مورث
۴) محل وقوع ماترک

گزینه ۳ صحیح است.

۲ـ چه راه حلی برای تعارض مثبت بین سیستمهای حل تعارض وجود دارد؟

۱) قانون اقامتگاه
۲) قانون مقر دادگاه
۳) قانون متبوع ذینفع
۴) قانونی که بیشترین ارتباط را با موضوع دارد.

گزینه ۲ صحیح است.

۳ـ در قانون ایران، اخذ تأمین از اتباع خارجی:

۱) در دعاوی بین اتباع خارجی در ایران پیش‌بینی شده است.
۲) فقط در دعاوی مربوط به اموال غیرمنقول پیش‌بینی شده است.
۳) در دعاوی مطروحه توسط ایرانیان علیه اتباع خارجی پیش‌بینی شده است.
۴) در دعاوی مطروحه توسط اتباع خارجی علیه ایرانیان پیش‌بینی شده است.

گزینه ۴ صحیح است.

۴ـ تبعه بیگانه .... «مرتهن مال غیرمنقول» باشد.

۱) می‌تواند
۲) نمی‌تواند
۳) می‌تواند با تحصیل اجازهٔ مخصوص از اداره ثبت محل
۴) می‌تواند با تحصیل اجازهٔ از وزارت امور خارجه

گزینه ۱ صحیح است.

۵ـ زن و مردی از دو تابعیت مختلف در ایران قصد نکاح دارند، طبق حقوق ایران قانون کدام کشور حاکم بر شرایط اساسی صحت نکاح است؟

۱) قانون کشور متبوع مرد
۲) قانون کشور محل وقوع عقد
۳) قانون کشور محل اقامت مشترک
۴) قانون هر دو کشور متبوع زن و مرد

گزینه ۴ صحیح است.

۶ـ نظریهٔ .... قدرت اجبارکننده قانون خارجی را ناشی از لزوم رعایت حقوق مکتسبه می‌داند .

۱) آلمانی ۲) ایتالیایی ۳) انگلیسی ـ آمریکایی ۴) فرانسوی

گزینه ۳ صحیح است .

۷ـ در کدام سیستم ، قانون خارجی از مسائل موضوعی دعوی بشمار می‌آید و مادام که اصحاب دعوی به قانون خارجی استناد نکرده باشد ، قاضی حق اجرای قانون خارجی را نخواهد داشت؟

۱) آلمانی ۲) انگلیسی ۳) ایتالیایی ۴) فرانسوی

گزینه ۲ صحیح است .

۸ـ داشتن هجده سال تمام از شرایط .... است .

۱) ترک تابعیت ایران و رد تابعیت ایران
۲) تحصیل تابعیت ایران و رد تابعیت ایران
۳) ترک تابعیت ایران و تحصیل تابعیت ایران در اثر ازدواج
۴) تحصیل تابعیت ایران برای زن خارجی که شوهر او به تابعیت ایران پذیرفته می‌شود .

گزینه ۲ صحیح است .

۹ـ صدور احکام مخالف و به وجود آمدن حقوق مخالف به ترتیب نتیجه .... و .... است .

۱) صلاحیت متقارن ، تعارض مثبت قوانین
۲) صلاحیت متقارن ، تعارض منفی قوانین
۳) تعارض توصیف‌ها ، صلاحیت متقارن
۴) تعارض منفی قوانین ، صلاحیت متقارن

گزینه ۱ صحیح است .

۱۰ـ در ازدواج بین‌المللی آمیخته :

۱) تابعیت مضاعف اکتسابی الزاماً به وجود می‌آید .
۲) تابعیت مضاعف اکتسابی ممکن است به وجود آید .
۳) تابعیت مضاعف تولدی الزاماً به وجود می‌آید .
۴) تابعیت مضاعف تولدی ممکن است به وجود آید .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۱ـ روابط شخصی و مالی زن و شوهر خارجی که مذاهب متفاوت و تابعیت واحد دارند ، تابع قانون .... است .

۱) اقامتگاه آنان ۲) مذهب شوهر

۳) دولت متبوع شوهر   ۴) دولت متبوع آنان

گزینه ۴ صحیح است .

۱۲ـ قانون حاکم بر اهلیت متعاملین از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران قانون دولت متبوع هر یک از آنان است ، مگر اینکه موضوع .... مطرح باشد .

۱) معاملات فضولی   ۲) معامله به قصد فرار از دین
۳) متعاملین مقیم ایران   ۴) معامله واقع شده در ایران

گزینه ۴ صحیح است .

۱۳ـ قواعد تعارض قوانین ....

۱) جزء حقوق داخلی هستند .   ۲) مسئله را مستقیماً حل نمی‌کنند .
۳) به قوانین دیگر ارجاع نمی‌دهند .   ۴) دعاوی مطروحه را مستقیماً حل می‌کنند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۴ـ در روش حقوقی یا تحلیلی به قانون .... توجه می‌شود .

۱) اقامتگاه   ۲) مساعدتر   ۳) مناسبتر   ۴) دارای اثر خفیف

گزینه ۳ صحیح است .

۱۵ـ از نظر قانون تجارت ایران ، کدام قانون بر تعهدات ناشی از اسناد تجاری حاکم است؟

۱) قانون کشور محل وقوع تعهد   ۲) قانون کشور محل پرداخت
۳) قانون کشور مقر دادگاه   ۴) قانون کشور محل صدور

گزینه ۱ صحیح است .

۱۶ـ مؤثرترین وسیله برای جلوگیری از بی‌تابعیتی اعمال سیستم .... است .

۱) استقلال تابعیت   ۲) وحدت تابعیت   ۳) خاک   ۴) خون

گزینه ۳ صحیح است .

۱۷ـ تابعیت ایرانی که زن خارجی از طریق ازدواج با مرد ایرانی اکتساب می‌نماید :

۱) قطعی است و با فوت شوهر یا طلاق خود به خود از بین نمی‌رود .
۲) قطعی است ولی با فوت شوهر یا طلاق خود به خود از بین می‌رود .
۳) یکسال بعد از فوت شوهر یا طلاق خود به خود از بین می‌رود .
۴) با فوت شوهر یا طلاق و فقط در صورت ازدواج مجدد خود به خود از بین می‌رود .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۸ـ عزل قیم ، تابع قانون .... است .

۱) دولت متبوع محجور   ۲) اقامتگاه طرفین

۳) مقر دادگاه　　　　　۴) ملی قیم

گزینه ۱ صحیح است .

۱۹ـ حق سرقفلی تابع قانون .... است .

۱) اقامتگاه مالک　　　　　۲) دولت متبوع مالک

۳) محل وقوع ملک　　　　　۴) محل ایجاد حق

گزینه ۳ صحیح است .

۲۰ـ تعارض مثبت بین سیستمهای ملی حل تعارض زمانی مطرح می‌شود که :

۱) قواعد مادی هر سیستم با سیستم دیگر متفاوت است .

۲) قواعد حل تعارض هر سیستم قانون کشور دیگر را صلاحیتدار می‌داند ، در این گونه موارد قاضی قانون مقر دادگاه را اجرا می‌نماید .

۳) قواعد حل تعارض هر سیستم قانون داخلی خود را صلاحیتدار می‌داند ، در این گونه موارد قاضی همیشه باید قانون دولت طرف دیگر را اجرا نماید .

۴) قواعد حل تعارض هر سیستم قانون داخلی خود را صلاحیتدار می‌داند ، در این‌گونه موارد قاضی همیشه باید قانون دولت متبوع خود را اجرا نماید .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۱ـ فرزند حاصل از ازدواج یک مرد ایرانی با زن خارجی :

۱) اگر پس از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام یک سال در ایران اقامت نماید ، ایرانی محسوب می‌شود .

۲) ایرانی محسوب می‌شود ، اگر ازدواج طبق قانون ایران انجام شده باشد .

۳) اگر در ایران متولد شده باشد ، ایرانی محسوب می‌شود .

۴) اگر در ایران اقامت گزینند ، ایرانی محسوب می‌شود .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۲ـ در مورد حقوق ارثیه یک انگلیسی که در ایران فوت کرده است ، طبق حقوق ایران بهتر است که تعریف اقامتگاه تابع قانون چه کشوری باشد؟

۱) انگلیس　　　　　۲) ایران

۳) کشور محل اقامت متوفی　　　　　۴) کشور محل وقوع اموال

گزینه ۱ صحیح است .

۲۳ـ شرایط اعمال قاعدهٔ جلوگیری از تقلب نسبت به قانون عبارتند از :

۱) وجود قصد فرار از دین و اضرار به طلبکاران و فرعی و علی‌البدل بودن اجرای قاعده .

۲) وجود تقلب و عدم وجود هیچ گونه اعتراض به اعمال قاعده .

۳) وجود تقلب و فرعی و علی‌البدل بودن اجرای قاعده .

۴) وجود تقلب و ورود خسارت مالی به کشور مقر دادگاه .

گزینه ۳ صحیح است .

۲۴ـ اثر نظم عمومی هنگامی شدید است که ....

۱) قاضی اثرحق ایجاد شده را ندیده بگیرد .

۲) قانون خارجی به قانون دیگر احاله دهد .

۳) تعارض دادگاهها در تعارض قوانین اثر بگذارد .

۴) تعارض در مرحلهٔ ایجاد حق باشد .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۵ـ تابعیت اصلی ، تابعیتی است که :

۱) بوسیله ازدواج بدست آمده باشد .

۲) پس از مدت معینی اقامت بدست می‌آید .

۳) بوسیله اجرای سیستم خون یا خاک بدست آمده باشد .

۴) شخص پس از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام بدست می‌آورد .

گزینه ۳ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۴

۱ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) تعیین محل یک دعوای حقوقی در میان انواع دسته‌های مطرح در قاعده‌های حل تعارض در صلاحیت دادگاه مؤثر است .

۲) تعیین محل یک رابطهٔ حقوقی در میان انواع دسته‌های ارتباط برای تعیین قانون صالح را توصیف گویند .

۳) تعیین محل یک رابطهٔ حقوقی در میان انواع دسته‌های منعکس در قاعده‌های حل تعارض برای تعیین قانون حاکم و حل تعارض قوانین مؤثر است .

۴) حل تعارض قوانین یعنی تعیین محل یک رابطهٔ حقوقی در میان انواع دسته‌های ارتباط .

گزینه ۲ صحیح است .

۲ـ کسی که تابعیت ایران را کسب می‌نماید :

۱) از کلیه حقوقی که برای ایرانیان مقرر است بهره‌مند می‌شود مگر نایل آمدن به برخی از مقامات خاص .

۲) از لحاظ حقوق مدنی و عمومی مانند بیگانگان می‌باشد .

۳) از کلیه حقوقی که برای ایرانیان مقرر است بعلاوهٔ رفت و آمد آزاد به کشور متبوع سابق خود بهره‌مند است .

۴) از کلیه حقوقی که برای بیگانگان مقرر است بعلاوه نایل آمدن به برخی از مقامات خاص در ایران بهره‌مند است .

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) کسی که بدون ترک تابعیت ایران ، تابعیت خارجی را کسب کرده است ، ممکن است تابعیت خارجی او کان لم یکن تلقی شود .

۲) اصلاً بدون ترک تابعیت ایران ، نمی‌توان تابعیت خارجی را کسب کرد .

۳) کسب تابعیت خارجی بدون ترک تابعیت ایرانی ممکن است باعث سلب تابعیت ایرانی شود .

۴) کسب تابعیت خارجی با داشتن تابعیت ایرانی منافاتی ندارد و هر دو از نظر قانون تابعیت ایران معتبر می‌باشند .

گزینه ۳ صحیح است .

۴ــ قراردادهای بازرگانی بین‌المللی از حیث طرز تنظیم تابع قانون :

۱) محل انعقاد هستند . ۲) محل اجرای قرارداد هستند .

۳) ایران هستند . ۴) کشور متبوع طرفین هستند .

گزینه ۱ صحیح است .

۵ــ تصرف و مالکیت اموال غیرمنقول واقع در خارج از ایران :

۱) تابع قانون ماهوی و آیین دادرسی ایران هستند .

۲) تابع قانون ماهوی و آیین‌دادرسی محل وقوع هستند .

۳) تابع قانون کشور متبوع مالک آن هستند .

۴) تابع قانون کشور محل وقوع هستند .

گزینه ۲ صحیح است .

۶ــ در صورتی می‌توان علیه فردی در ایران اقامهٔ دعوی نمود که :

۱) فقط در ایران اقامتگاه داشته باشند .

۲) فقط در ایران مال غیرمنقول داشته باشند .

۳) خواهان دعوی در ایران اقامتگاه داشته باشد .

۴) هم او و هم خواهان در ایران اقامتگاه داشته باشند .

گزینه ۳ صحیح است .

۷ــ کدام گزینه صحیح است؟

۱) بیگانه در ایران فقط از حقوق عمومی محروم است .

۲) بیگانه در ایران هم از حقوق عمومی و هم از حقوق مدنی محروم است .

۳) اصل کلی آن است که بیگانه در ایران از همه حقوق مدنی بهره‌مند است مگر در مواردی که قانون استثناء کرده باشد .

۴) بیگانه در ایران از هیچ حقوقی محروم نیست و قانون او را از هیچ حقی محروم نکرده است .

گزینه ۳ صحیح است .

۸ــ چنانچه بیگانه‌ای در ایران :

۱) مرکز مهم امور داشته باشد مقیم ایران محسوب می‌شود .

۲) محل سکونت داشته باشد و مشغول به کار باشد نمی‌تواند مقیم ایران محسوب شود .

۳) باشد نمی‌تواند اقامتگاه داشته باشد .
۴) بستگانی داشته باشد و در رفت و آمد به ایران باشد مقیم ایران خواهد بود .

گزینه ۱ صحیح است .

۹ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) کسانی که در ایران از پدر و مادر خارجی که یکی از آنها در ایران متولد شده به وجود آمده‌اند می‌توانند تابعیت ایران را دارا شوند .
۲) کسانی که مادر آنها خارجی است و تابعیت ایران را قبول نکرده‌اند نمی‌توانند تابعیت ایران را دارا شوند .
۳) هر زن ایرانی که شوهر خارجی اختیار کند نمی‌تواند تابعیت ایران را دارا شود .
۴) کلیه ساکنین ایران ممکن است مقیم ایران باشند و تابعیت ایران را هم نداشته باشند .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۰ـ در حقوق بین‌المللی خصوصی ایران :

۱) احاله در هر صورت در احوال شخصیه وجود دارد .
۲) احالهٔ درجهٔ اول و دوم به طور کلی وجود دارد .
۳) احالهٔ درجهٔ اول که منتهی به اعمال قانون ایران می‌شود وجود دارد .
۴) احالهٔ درجهٔ دوم در صورتی که منتهی به قانون ایران شود وجود دارد .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۱ـ دادگاههای ایران در دعاوی با عنصر خارجی در صورتی قوانین خارجی را اعمال خواهند نمود که :

۱) مخالف با نظم عمومی ایران نباشد .
۲) مخالف با قوانین مخصوصه و نظم عمومی ایران نباشد .
۳) مخالف با قوانین مخصوصه و نظم عمومی ایران و کشور خارجی نباشد .
۴) بدون قید و شرط قوانین خارجی را اعمال خواهند کرد .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۲ـ دعای ایرانیها در خارج از ایران :

۱) از حیث صلاحیت محاکم تابع قانون کشور خارجی می‌باشد .
۲) از حیث صلاحیت محاکم تابع قانون کشور ایران می‌باشد .
۳) تابع قانون ایران و کشور خارجی می‌باشد .
۴) از حیث صلاحیت محاکم تابع قانون ایران و از لحاظ ماهوی تابع قانون ایران می‌باشد .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۳ـ اهلیت بیگانگان برای معامله کردن در ایران :

۱) چنانچه بیگانه حسب قانون دولت ایران اهلیت داشته باشد، تابع قانون کشور متبوعش نیست.

۲) در هر صورت تابع قانون کشور متبوعش می‌باشد.

۳) در هر صورت تابع قانون اقامتگاهش می‌باشد.

۴) هم تابع قانون کشور متبوعش می‌باشد هم تابع قانون کشور اقامتگاه و ایران.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۴ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) حکم صادره در ایران علیه یک خارجی در کشور خارجی قطعاً اجرا خواهد شد.

۲) حکم صادره در خارج از ایران به شرط عمل متقابل در ایران اجرا خواهد شد.

۳) حکم صادره در خارج از ایران به شرط بررسی در دادگاههای ایران، در ایران اجرا خواهد شد.

۴) حکم صادره در ایران به هیچ وجه در کشور خارجی اجرا نخواهد شد مگر محکوم علیه مقیم آن کشور باشد.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۵ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) اموال منقول و غیرمنقول و احوال شخصیه که در آنها عنصر خارجی مطرح باشد دسته‌های ارتباط می‌باشند.

۲) اموال منقول و غیرمنقول از دسته‌های ارتباط هستند اما احوال شخصیه توصیف می‌باشد

۳) اموال منقول و غیرمنقول و احوال شخصیه از عناوین توصیف می‌باشند.

۴) احوال شخصیه دستهٔ ارتباط و اموال منقول و غیرمنقول تابع قوانین ایران هستند.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۶ـ اتباع خارجه برای خرید مال غیرمنقول در ایران :

۱) فقط می‌توانند یک منزل مسکونی بخرند.

۲) می‌توانند یک منزل مسکونی و یک محل کسب بخرند.

۳) باید اجازه تحصیل کنند و اظهارنامه‌ای به ادارهٔ ثبت محل وقوع ملک بدهند.

۴) باید از وزارت کشور و امور خارجه اجازه بگیرند.

گزینه ۳ صحیح است.

۱۷ـ یک تبعهٔ خارجه در صورتی می‌تواند در ایران علیه یک ایرانی اقامهٔ دعوی نماید که :

۱) اجازه کسب کنند .
۲) هر دو مقیم ایران باشند .
۳) در صورت لزوم جهت هزینه‌های دادرسی وثیقه توديع نماید .
۴) اصلاً اتباع خارجی نمی‌توانند علیه ایرانیان در ایران دعوی اقامه نمایند .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۸ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) اقامتگاه در حقوق بین‌الملل خصوصی از نظر تعیین تابعیت اشخاص اهمیت دارد .
۲) اقامتگاه درحقوق بین‌الملل خصوصی از لحاظ تعیین قانون حاکم بر قراردادهای اشخاص اهمیت دارد .
۳) اقامتگاه در حقوق بین‌الملل خصوصی از نظر مسائل حقوق مدنی اهمیت دارد .
۴) اقامتگاه در حقوق بین‌الملل خصوصی از لحاظ احوال شخصیه و تشخیص قانون قابل اعمال و تعیین دادگاه صالح اهمیت دارد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۹ـ یکی از منابع حقوق بین‌الملل خصوصی :

۱) اشخاص هستند .
۲) روابط بین‌الملل می‌باشد .
۳) اسناد و قراردادهای اشخاص خصوصی می‌باشد .
۴) عهدنامه‌ها هستند .

گزینه ۴ صحیح است .

۲۰ـ شخصی که تابعیت ایران را کسب کرده است :

۱) نمی‌تواند در انتخابات ریاست جمهوری شرکت کند و رأی بدهد .
۲) نمی‌تواند در انتخابات ریاست جمهوری شرکت کند و رئیس‌جمهور شود .
۳) او ایرانی است و از لحاظ حقوق عمومی و انتخابات هیچ معنی ندارد و می‌تواند رئیس‌جمهور هم بشود .
۴) اگر مرتکب جرم مهمی بشود تابعیت ایران از او سلب خواهد شد .

گزینه ۲ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۵

۱ـ اثر نظم عمومی هنگامی منفی است که قاضی :

۱) بخشی از قانون خارجی و بخشی از قانون مقر دادگاه را اجرا نماید.

۲) با احراز تقلب نسبت به قانون از اجرای قانون خارجی جلوگیری نماید و قانون مقر دادگاه را اجرا نماید.

۳) از اجرای قانون صلاحیتدار خارجی جلوگیری نماید و قانون مقر دادگاه را به طور مثبت جانشین آن قرار دهد.

۴) از اجرای قانون صلاحیتدار خارجی جلوگیری نماید بدون اینکه قانون مقر دادگاه را به طور مثبت جانشین آن قرار دهد.

گزینه ۴ صحیح است.

۲ـ اگر یک شخص غیرایرانی در ایران فوت نماید که تابعیت هیچ کشوری را هم نداشته باشد، تقسیم ترکه وی در ایران به موجب قانون کدام کشور انجام می‌شود؟

۱) قانون ایران

۲) قانون کشور متبوع همسر متوفی

۳) قانون مورد درخواست ورثه

۴) قانون کشور محل آخرین اقامتگاه متوفی در خارج از کشور ایران

گزینه ۱ صحیح است.

۳ـ قانون مقر دادگاه قانون .... است.

۱) ملی خوانده
۲) اقامتگاه خوانده
۳) دولت متبوع خواهان
۴) دادگاه مرجع رسیدگی

گزینه ۴ صحیح است.

۴ـ روابط شخصی و مالی زن و شوهر خارجی که هم مذاهب و هم تابعیت‌های متفاوت دارند از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون .... است.

۱) مذهب شوهر
۲) دولت متبوع شوهر
۳) دولت متبوع زوجین
۴) دادگاه مرجع رسیدگی

گزینه ۲ صحیح است.

۵ـ قواعد حل تعارض چه ماهیتی دارند؟

۱) همگی امری هستند. ۲) همگی تکمیلی و تفسیری هستند.
۳) ماهیتی دوگانه دارند. ۴) برخی امری و برخی تکمیلی و تفسیری هستند.

گزینه ۴ صحیح است.

۶ـ در کدام مورد تغییر غیرارادی تابعیت برای افراد رخ می‌دهد؟

۱) هنگامی که شخص به عنوان مجازات از کشور اخراج می‌شود.
۲) هنگامی که شخص به کشور دیگری پناهنده شود.
۳) هنگامی که قسمتی از اراضی یک کشور از خاک اصلی جدا شود.
۴) برای فرزندانی که پدرشان تغییر تابعیت دهد.

گزینه ۳ صحیح است.

۷ـ زن ایرانی که با مرد خارجی ازدواج می‌نماید:

۱) به تابعیت ایرانی خود باقی می‌ماند.
۲) فوراً تابعیت ایرانی خود را از دست می‌دهد.
۳) به تابعیت ایرانی خود باقی می‌ماند اگر قانون کشور متبوع مرد استقلال تابعیت را پذیرفته باشد.
۴) اگر قانون کشور متبوع مرد سیستم وحدت تابعیت را پذیرفته باشد به تابعیت ایرانی خود باقی می‌ماند.

گزینه ۳ صحیح است.

۸ـ اگر شخصی تغییر تابعیت دهد، آثار فعلی روابط حقوقی که در زمان تابعیت قبلی به وجود آمده‌اند تابع کدام قانون است؟

۱) قانون مقر دادگاه ۲) قانون منتخب طرفین
۳) قانون حاکم در موقع تشکیل حق ۴) قانون حاکم در موقع اجرای حق

گزینه ۴ صحیح است.

۹ـ ترک تابعیت ایرانی مرد چه تأثیری بر تابعیت زن و فرزندان او دارد؟

۱) زن و فرزندان او نیز به تبع وی از تابعیت ایران خارج می‌شوند، لیکن ظرف یکسال می‌توانند اعلام کنند که می‌خواهند به تابعیت ایران باقی بمانند.
۲) زن وی و فرزندانی که کمتر از ۲۵ سال دارند به تبع وی از تابعیت ایران خارج می‌شوند، لیکن فرزندان بالای ۲۵ سال خود باید تقاضا بدهند.
۳) نسبت به فرزندان زیر ۱۸ سال او باعث تغییر تابعیت می‌شود.
۴) به خودی خود هیچ تأثیری ندارد.

گزینه ۴ صحیح است.

۱۰ـ سیستم وحدت تابعیت زوجین در ازدواج .... ممکن است برای زن تابعیت مضاعف ایجاد کند.

۱) بین‌المللی ساده
۲) بین‌المللی مختلط
۳) زن و مردی که مذاهب مختلف دارند.
۴) زن و مردی که اقامتگاه‌های مختلف دارند.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۱ـ ملاک و میزان حداقل حقوق برای اتباع بیگانه چیست؟

۱) اصل برابری انسانی
۲) رفتار متقابل عملی دولتها
۳) رفتار دول متمدن با اتباع بیگانه
۴) رفتار متقابل سیاسی کشورها

گزینه ۳ صحیح است.

۱۲ـ قاعده «منع تقلب نسبت به قانون» چه کاربردی دارد؟

۱) ضامن اجرای قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی است.
۲) ضامن اجرای قواعد حل تعارض است.
۳) ضامن اجرای حقوق ماهوی است.
۴) ضامن اجرای اصول کلی حقوقی است.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۳ـ در فرضی که زن دارأی تابعیت فرانسه و شوهر دارأی تابعیت مضاعف انگلیسی ـ امریکایی باشد و زوجه در ایران فوت کند و اموال منقولی از خود به جای گذارد قاضی ایرانی کدام قانون را اعمال خواهد کرد؟

۱) قانون ایران
۲) قانون امریکا
۳) قانون انگلیس
۴) قانون فرانسه

گزینه ۴ صحیح است.

۱۴ـ پدیده تابعیت مضاعف معلول تعارض .... قوانین تابعیت کشورها و پدیده آپاتریدی (بی‌تابعیتی) معلول تعارض .... قوانین تابعیت کشورها است.

۱) مثبت ـ منفی
۲) مثبت ـ مثبت
۳) منفی ـ منفی
۴) منفی ـ مثبت

گزینه ۱ صحیح است.

۱۵ـ کدام عبارت صحیح است؟

۱) اقامتگاه یک عامل ارتباط و محل وقوع عقد یک دستهٔ ارتباط است.
۲) محل وقوع عقد یک عامل ارتباط و اقامتگاه یک دستهٔ ارتباط است.

۴) الزامات خارج از عقد یک عامل ارتباط و محل وقوع مال یک دستهٔ ارتباط است.

گزینه ۳ صحیح است.

۱۶ـ کدام عبارت صحیح است؟

۱) اتباع خارجی نمی‌توانند در ایران زمین زراعتی بخرند.
۲) اتباع خارجی به اندازهٔ نیاز خود می‌توانند در ایران زمین زراعتی بخرند.
۳) اتباع خارجی به شرط رفتار متقابل می‌توانند در ایران زمین زراعتی بخرند.
۴) اتباع خارجی به اندازهٔ نیاز خود به شرط رفتار متقابل می‌توانند در ایران زمین زراعتی بخرند.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۷ـ هرگاه موضوع طلاق بین یک زن و شوهر آلمانی در دادگاه ایران مطرح باشد، دادگاه ایرانی ....

۱) قانون آلمان را به موقع اجرا می‌گذارد ولو اینکه زوجین به آن استناد نکرده باشند.
۲) قانون ایران را به موقع اجرا می‌گذارد ولو اینکه زوجین به آن استناد نکرده باشند.
۳) قانون ایران را در صورتی به موقع اجرا می‌گذارد که زوجین به آن استناد نکرده باشند.
۴) قانون ایران را در صورتی به موقع اجرا می‌گذارد که زوجین به آن استناد کرده باشند.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۸ـ مسئله انتقال قراردادی اسناد بی‌نام تابع قانون .... و مسئله روابط بین دارندهٔ سند و شخص حقوقی صادرکنندهٔ آن تابع قانون .... است.

۱) محل وقوع ـ کشور محل صدور سند
۲) محل وقوع ـ دولت متبوع شخص حقوقی متعهد
۳) اقامتگاه مدیون ـ محل تأسیس شخص حقوقی متعهد
۴) دولت متبوع مدیون ـ دولت متبوع شخص حقوقی متعهد

گزینه ۲ صحیح است.

۱۹ـ توصیف محل انعقاد عقد در عقود مکاتبه‌ای یک توصیف .... است.

۱) اصلی ۲) فرعی ۳) بین‌المللی ۴) دومرحله‌ای

گزینه ۱ صحیح است.

۲۰ـ تعارض زمانی سیستم‌های حل تعارض را تعارض .... می‌نامند.

۱) صریح ۲) ضمنی ۳) متحرک ۴) منفی

گزینه ۳ صحیح است.

۲۱ـ حق بازگشت به تابعیت ایران برای زن ایرانی بی‌شوهری که با اجازهٔ دولت ترک تابعیت کرده و پس از تحصیل تابعیت خارجی با یک مرد خارجی ازدواج کرده است، منوط به .... است.

۱) اجازهٔ دولت ایران
۲) اجازهٔ دولت خارجی
۳) اجازهٔ شوهر خارجی
۴) طلاق یا فوت شوهر خارجی

گزینه ۱ صحیح است.

۲۲ـ شرایط شکلی براتی که درخارج از ایران صادر شده و دعوایی در خصوص آن در دادگاههای ایران مطرح است تابع قانون .... است.

۱) ایران
۲) منتخب طرفین
۳) همان کشور خارجی
۴) محل انعقاد معامله اصلی

گزینه ۳ صحیح است.

۲۳ـ اگر در مورد ماهیت حقوقی دعوایی که در دادگاه ایران اقامه می‌شود میان حقوق ایران و حقوق خارجی تعارض وجود داشته باشد، این تعارض را تعارض .... می‌نامند و دادگاه باید دعوی را طبق قانون .... حل و فصل نماید.

۱) مثبت، خارجی
۲) منفی، ایران
۳) زمانی، خارجی
۴) ضمنی، ایران

گزینه ۴ صحیح است.

۲۴ـ حق رجوع به تابعیت ایران برای زن ایرانی که در اثر ازدواج با مرد خارجی تابعیت ایران را از دست داده است، منوط به .... است.

۱) اجازهٔ دولت ایران
۲) اجازهٔ دولت خارجی
۳) اجازهٔ شوهر خارجی
۴) طلاق یا فوت شوهر خارجی

گزینه ۴ صحیح است.

۲۵ـ زن غیرایرانی که در نتیجهٔ ازدواج ایرانی می‌شود می‌تواند .... به تابعیت اول خود رجوع کند.

۱) بعد از طلاق یا فوت شوهر ایرانی
۲) ظرف یک سال از تاریخ ازدواج
۳) ظرف یک سال از تاریخ طلاق یا فوت شوهر ایرانی
۴) بعد از فوت شوهر ایرانی و در صورت نداشتن اولاد از او

گزینه ۱ صحیح است.

۲۶ـ وجود عنصر خارجی (یا ارتباط مسئله طرح شده در دادگاه با بیش از یک کشور) و همچنین وجود تفاوت میان قوانین کشورها ، شرط .... برای تحقق تعارض قوانین است .

۱) لازم و منفی ۲) لازم و کافی ۳) لازم و نه کافی ۴) کافی و مثبت

گزینه ۳ صحیح است .

۲۷ـ در صورتی که قانون خارجی در مرحلهٔ تشکیل حق برخلاف نظم عمومی باشد ، دادگاه نمی‌تواند آن قانون را اجرا کند و نظم عمومی دارأی اثر .... خواهد بود .

۱) خفیف ۲) شدید ۳) مثبت ۴) منفی

گزینه ۲ صحیح است .

۲۸ـ تبدیل ارادی تابعیت در کدام موارد است؟

۱) رد تابعیت ، تحصیل تابعیت ، رجوع به تابعیت
۲) تحصیل تابعیت در اثر ازدواج ، رجوع به تابعیت ، ترک تابعیت
۳) الحاق سرزمینی ، رد تابعیت ، ترک تابعیت ، رجوع به تابعیت
۴) رجوع به تابعیت ، الحاق سرزمینی ، رد تابعیت ، تحصیل تابعیت در اثر ازدواج

گزینه ۱ صحیح است .

۲۹ـ اگر قانون خارجی که مطابق قاعدهٔ حل تعارض ایران شناخته شده ، حل قضیه را به قانون ایران احاله دهد ، دادگاه ایران .... را اجرا کند .

۱) مکلف به رعایت این احاله نیست و باید قانون خارجی
۲) مکلف به رعایت این احاله است و باید قانون داخلی ایران
۳) مکلف به رعایت این احاله نیست و نباید قانون خارجی
۴) مکلف به رعایت این احاله است و باید قانون بین‌المللی ایران

گزینه ۲ صحیح است .

۳۰ـ چنانچه خوانده دعوی در ایران اقامتگاه نداشته باشد :

۱) در دادگاه تهران علیه او اقامهٔ دعوی خواهد شد .
۲) در محل سکونت خواهان علیه او اقامهٔ دعوی خواهد شد .
۳) در هر دادگاهی که خواهان انتخاب کند ، علیه او اقامهٔ دعوی خواهد شد .
۴) در محل وقوع مال غیرمنقول او در ایران اقامهٔ دعوی خواهد شد .

گزینه ۴ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۵

۱ـ اثر نظم عمومی هنگامی منفی است که قاضی :

۱) بخشی از قانون خارجی و بخشی از قانون مقر دادگاه را اجرا نماید .

۲) با احراز تقلب نسبت به قانون از اجرای قانون خارجی جلوگیری نماید و قانون مقر دادگاه را اجرا نماید .

۳) از اجرای قانون صلاحیتدار خارجی جلوگیری نماید و قانون مقر دادگاه را به طور مثبت جانشین آن قرار دهد .

۴) از اجرای قانون صلاحیتدار خارجی جلوگیری نماید بدون اینکه قانون مقر دادگاه را به طور مثبت جانشین آن قرار دهد .

گزینه ۴ صحیح است .

۲ـ اگر یک شخص غیرایرانی در ایران فوت نماید که تابعیت هیچ کشوری را هم نداشته باشد ، تقسیم ترکه وی در ایران به موجب قانون کدام کشور انجام می‌شود؟

۱) قانون ایران

۲) قانون کشور متبوع همسر متوفی

۳) قانون مورد درخواست ورثه

۴) قانون کشور محل آخرین اقامتگاه متوفی در خارج از کشور ایران

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ قانون مقر دادگاه قانون .... است .

۱) ملی خوانده　　۲) اقامتگاه خوانده

۳) دولت متبوع خواهان　　۴) دادگاه مرجع رسیدگی

گزینه ۴ صحیح است .

۴ـ روابط شخصی و مالی زن و شوهر خارجی که هم مذاهب و هم تابعیت‌های متفاوت دارند از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون .... است .

۱) مذهب شوهر　　۲) دولت متبوع شوهر

۳) دولت متبوع زوجین　　۴) دادگاه مرجع رسیدگی

گزینه ۲ صحیح است .

۵ـ قواعد حل تعارض چه ماهیتی دارند؟

۱) همگی امری هستند. ۲) همگی تکمیلی و تفسیری هستند.
۳) ماهیتی دوگانه دارند. ۴) برخی امری و برخی تکمیلی و تفسیری هستند.

گزینه ۴ صحیح است.

۶ـ در کدام مورد تغییر غیرارادی تابعیت برای افراد رخ می‌دهد؟

۱) هنگامی که شخص به عنوان مجازات از کشور اخراج می‌شود.
۲) هنگامی که شخص به کشور دیگری پناهنده شود.
۳) هنگامی که قسمتی از اراضی یک کشور از خاک اصلی جدا شود.
۴) برای فرزندانی که پدرشان تغییر تابعیت دهد.

گزینه ۳ صحیح است.

۷ـ زن ایرانی که با مرد خارجی ازدواج می‌نماید:

۱) به تابعیت ایرانی خود باقی می‌ماند.
۲) فوراً تابعیت ایرانی خود را از دست می‌دهد.
۳) به تابعیت ایرانی خود باقی می‌ماند اگر قانون کشور متبوع مرد استقلال تابعیت را پذیرفته باشد.
۴) اگر قانون کشور متبوع مرد سیستم وحدت تابعیت را پذیرفته باشد به تابعیت ایرانی خود باقی می‌ماند.

گزینه ۳ صحیح است.

۸ـ اگر شخصی تغییر تابعیت دهد، آثار فعلی روابط حقوقی که در زمان تابعیت قبلی به وجود آمده‌اند تابع کدام قانون است؟

۱) قانون مقر دادگاه ۲) قانون منتخب طرفین
۳) قانون حاکم در موقع تشکیل حق ۴) قانون حاکم در موقع اجرای حق

گزینه ۴ صحیح است.

۹ـ ترک تابعیت ایرانی مرد چه تأثیری بر تابعیت زن و فرزندان او دارد؟

۱) زن و فرزندان او نیز به تبع وی از تابعیت ایران خارج می‌شوند، لیکن ظرف یکسال می‌توانند اعلام کنند که می‌خواهند به تابعیت ایران باقی بمانند.
۲) زن وی و فرزندانی که کمتر از ۲۵ سال دارند به تبع وی از تابعیت ایران خارج می‌شوند، لیکن فرزندان بالای ۲۵ سال خود باید تقاضا بدهند.
۳) نسبت به فرزندان زیر ۱۸ سال او باعث تغییر تابعیت می‌شود.
۴) به خودی خود هیچ تأثیری ندارد.

گزینه ۴ صحیح است.

۱۰ـ سیستم وحدت تابعیت زوجین در ازدواج .... ممکن است برای زن تابعیت مضاعف ایجاد کند .

۱) بین‌المللی ساده ۲) بین‌المللی مختلط
۳) زن و مردی که مذاهب مختلف دارند . ۴) زن و مردی که اقامتگاه‌های مختلف دارند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۱ـ ملاک و میزان حداقل حقوق برای اتباع بیگانه چیست؟

۱) اصل برابری انسانی ۲) رفتار متقابل عملی دولتها
۳) رفتار دول متمدن با اتباع بیگانه ۴) رفتار متقابل سیاسی کشورها

گزینه ۳ صحیح است .

۱۲ـ قاعده « منع تقلب نسبت به قانون » چه کاربردی دارد؟

۱) ضامن اجرای قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی است .
۲) ضامن اجرای قواعد حل تعارض است .
۳) ضامن اجرای حقوق ماهوی است .
۴) ضامن اجرای اصول کلی حقوقی است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ـ در فرضی که زن دارای تابعیت فرانسه و شوهر دارای تابعیت مضاعف انگلیسی ـ امریکایی باشد و زوجه در ایران فوت کند و اموال منقولی از خود به جای گذارد قاضی ایرانی کدام قانون را اعمال خواهد کرد؟

۱) قانون ایران ۲) قانون امریکا ۳) قانون انگلیس ۴) قانون فرانسه

گزینه ۴ صحیح است .

۱۴ـ پدیده تابعیت مضاعف معلول تعارض .... قوانین تابعیت کشورها و پدیده آپاتریدی (بی‌تابعیتی) معلول تعارض .... قوانین تابعیت کشورها است .

۱) مثبت ـ منفی ۲) مثبت ـ مثبت ۳) منفی ـ منفی ۴) منفی ـ مثبت

گزینه ۱ صحیح است .

۱۵ـ کدام عبارت صحیح است؟

۱) اقامتگاه یک عامل ارتباط و محل وقوع عقد یک دستهٔ ارتباط است .
۲) محل وقوع عقد یک عامل ارتباط و اقامتگاه یک دستهٔ ارتباط است .
۳) محل وقوع مال یک عامل ارتباط و الزامات خارج از عقد یک دستهٔ ارتباط است .
۴) الزامات خارج از عقد یک عامل ارتباط و محل وقوع مال یک دستهٔ ارتباط است .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۶ـ کدام عبارت صحیح است؟

۱) اتباع خارجی نمی‌توانند در ایران زمین زراعتی بخرند.
۲) اتباع خارجی به اندازهٔ نیاز خود می‌توانند در ایران زمین زراعتی بخرند.
۳) اتباع خارجی به شرط رفتار متقابل می‌توانند در ایران زمین زراعتی بخرند.
۴) اتباع خارجی به اندازهٔ نیاز خود به شرط رفتار متقابل می‌توانند در ایران زمین زراعتی بخرند.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۷ـ هرگاه موضوع طلاق بین یک زن و شوهر آلمانی در دادگاه ایران مطرح باشد، دادگاه ایرانی ....

۱) قانون آلمان را به موقع اجرا می‌گذارد ولو اینکه زوجین به آن استناد نکرده باشند.
۲) قانون ایران را به موقع اجرا می‌گذارد ولو اینکه زوجین به آن استناد نکرده باشند.
۳) قانون ایران را در صورتی به موقع اجرا می‌گذارد که زوجین به آن استناد نکرده باشند.
۴) قانون ایران را در صورتی به موقع اجرا می‌گذارد که زوجین به آن استناد کرده باشند.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۸ـ مسئله انتقال قراردادی اسناد بی‌نام تابع قانون .... و مسئله روابط بین دارندهٔ سند و شخص حقوقی صادرکنندهٔ آن تابع قانون .... است.

۱) محل وقوع ـ کشور محل صدور سند
۲) محل وقوع ـ دولت متبوع شخص حقوقی متعهد
۳) اقامتگاه مدیون ـ محل تأسیس شخص حقوقی متعهد
۴) دولت متبوع مدیون ـ دولت متبوع شخص حقوقی متعهد

گزینه ۲ صحیح است.

۱۹ـ توصیف محل انعقاد عقد در عقود مکاتبه‌ای یک توصیف .... است.

۱) اصلی ۲) فرعی ۳) بین‌المللی ۴) دومرحله‌ای

گزینه ۱ صحیح است.

۲۰ـ تعارض زمانی سیستم‌های حل تعارض را تعارض .... می‌نامند.

۱) صریح ۲) ضمنی ۳) متحرک ۴) منفی

گزینه ۳ صحیح است.

۲۱ـ حق بازگشت به تابعیت ایران برای زن ایرانی بی‌شوهری که با اجازهٔ دولت ترک تابعیت کرده و پس از تحصیل تابعیت خارجی با یک مرد خارجی ازدواج کرده است، منوط به .... است.

۱) اجازهٔ دولت ایران ۲) اجازهٔ دولت خارجی

۳) اجازهٔ شوهر خارجی ۴) طلاق یا فوت شوهر خارجی

گزینه ۱ صحیح است .

۲۲ـ شرایط شکلی براتی که درخارج از ایران صادر شده و دعوایی در خصوص آن در دادگاههای ایران مطرح است تابع قانون .... است .

۱) ایران ۲) منتخب طرفین

۳) همان کشور خارجی ۴) محل انعقاد معامله اصلی

گزینه ۳ صحیح است .

۲۳ـ اگر در مورد ماهیت حقوقی دعوایی که در دادگاه ایران اقامه می‌شود میان حقوق ایران و حقوق خارجی تعارض وجود داشته باشد ، این تعارض را تعارض .... می‌نامند و دادگاه باید دعوی را طبق قانون .... حل و فصل نماید .

۱) مثبت ، خارجی ۲) منفی ، ایران ۳) زمانی ، خارجی ۴) ضمنی ، ایران

گزینه ۴ صحیح است .

۲۴ـ حق رجوع به تابعیت ایران برای زن ایرانی که در اثر ازدواج با مرد خارجی تابعیت ایران را از دست داده است ، منوط به .... است .

۱) اجازهٔ دولت ایران ۲) اجازهٔ دولت خارجی

۳) اجازهٔ شوهر خارجی ۴) طلاق یا فوت شوهر خارجی

گزینه ۴ صحیح است .

۲۵ـ زن غیرایرانی که در نتیجهٔ ازدواج ایرانی می‌شود می‌تواند .... به تابعیت اول خود رجوع کند .

۱) بعد از طلاق یا فوت شوهر ایرانی

۲) ظرف یک سال از تاریخ ازدواج

۳) ظرف یک سال از تاریخ طلاق یا فوت شوهر ایرانی

۴) بعد از فوت شوهر ایرانی و در صورت نداشتن اولاد از او

گزینه ۱ صحیح است .

۲۶ـ وجود عنصر خارجی (یا ارتباط مسئله طرح شده در دادگاه با بیش از یک کشور) و همچنین وجود تفاوت میان قوانین کشورها ، شرط .... برای تحقق تعارض قوانین است .

۱) لازم و منفی ۲) لازم و کافی

۳) لازم و نه کافی ۴) کافی و مثبت

گزینه ۳ صحیح است .

۲۷ـ در صورتی که قانون خارجی در مرحلهٔ تشکیل حق برخلاف نظم عمومی باشد، دادگاه نمی‌تواند آن قانون را اجرا کند و نظم عمومی دارأی اثر .... خواهد بود.

۱) خفیف ۲) شدید ۳) مثبت ۴) منفی

گزینه ۲ صحیح است.

۲۸ـ تبدیل ارادی تابعیت در کدام موارد است؟

۱) رد تابعیت، تحصیل تابعیت، رجوع به تابعیت

۲) تحصیل تابعیت در اثر ازدواج، رجوع به تابعیت، ترک تابعیت

۳) الحاق سرزمینی، رد تابعیت، ترک تابعیت، رجوع به تابعیت

۴) رجوع به تابعیت، الحاق سرزمینی، رد تابعیت، تحصیل تابعیت در اثر ازدواج

گزینه ۱ صحیح است.

۲۹ـ اگر قانون خارجی که مطابق قاعدهٔ حل تعارض ایران شناخته شده، حل قضیه را به قانون ایران احاله دهد، دادگاه ایران .... را اجرا کند.

۱) مکلف به رعایت این احاله نیست و باید قانون خارجی

۲) مکلف به رعایت این احاله است و باید قانون داخلی ایران

۳) مکلف به رعایت این احاله نیست و نباید قانون خارجی

۴) مکلف به رعایت این احاله است و باید قانون بین‌المللی ایران

گزینه ۲ صحیح است.

۳۰ـ چنانچه خوانده دعوی در ایران اقامتگاه نداشته باشد:

۱) در دادگاه تهران علیه او اقامهٔ دعوی خواهد شد.

۲) در محل سکونت خواهان علیه او اقامهٔ دعوی خواهد شد.

۳) در هر دادگاهی که خواهان انتخاب کند، علیه او اقامهٔ دعوی خواهد شد.

۴) در محل وقوع مال غیرمنقول او در ایران اقامهٔ دعوی خواهد شد.

گزینه ۴ صحیح است.

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۵

۱ـ ترکهٔ غیرمنقول اتباع خارجه که در ایران واقع است از حیث قانون مربوط به سهم‌الارث آنها :

۱) تابع قانون ایران است.
۲) تابع قانون دولت متبوع متوفی می‌باشد .
۳) تابع قانون محل اقامتگاه وراث می‌باشد .
۴) تابع قانون کشور متبوع وراث می‌باشد .

گزینه ۲ صحیح است .

۲ـ کدامیک از اشخاص ذیل تبعهٔ ایران محسوب می‌شوند؟

۱) کسی که در ایران از مادر خارجی که قبل از ازدواج با مرد خارجی ، ایرانی بوده است ، متولد شده باشد .
۲) کسیکه خود و مادرش در ایران متولد شده باشند .
۳) کسیکه خودش در ایران و پدرش خارجی بوده و در خارج از ایران بدنیا آمده است .
۴) کسی که در ایران از پدر و مادر خارجی بدنیا آمده است .

گزینه ۱ صحیح است .

۳ـ شخصی که تحصیل تابعیت ایران نموده باشد و در ایران رشتهٔ حقوق قضائی خوانده است :

۱) نمی‌تواند قاضی شود .
۲) نمی تواند استاد دانشگاه بشود .
۳) نمی تواند در انتخابات مجلس شورای اسلامی رأی دهد .
۴) نمی‌تواند به استخدام وزارت دارایی و امور اقتصادی درآید .

گزینه ۱ صحیح است .

۴ـ دعاوی از حیث صلاحیت محاکم تابع قانون :

۱) منتخب طرفین است .
۲) کشور متبوع خواهان است .
۳) کشور متبوع خوانده است .
۴) محل اقامهٔ دعوی می‌باشد .

گزینه ۴ صحیح است .

۵ـ اهلیت خارجیهایی که در ایران معامله انجام می‌دهند :

۱) تابع قانون کشور خارجی است . ۲) تابع قانون کشور متبوع است .
۳) تابع قانون ایران است . ۴) تابع قانون منتخب اوست .

گزینه ۲ صحیح است .

۶ـ چنانچه یک ایرانی بخواهد در خارج ایران ازدواج کند ، ازدواج او تابع :

۱) قانون کشور محل ازدواج است . ۲) قانون ایران است .
۳) قانون کشور همسر اوست . ۴) قانون ایران و قانون کشور خارجی است .

گزینه ۲ صحیح است .

۷ـ چنانچه شخصی که تابعیت ایران را دارد ، تابعیت یک کشور خارجی را هم تحصیل کند :

۱) تابعیت ایرانی او کان لم یکن خواهد بود .
۲) تابعیت ایرانی و خارجی او کان لم یکن خواهد بود .
۳) تابعیت خارجی او کان لم یکن خواهد بود .
۴) هر دو تابعیت او معتبر خواهد بود .

گزینه ۳ صحیح است .

۸ـ تفسیر قرارداد و طرز تنظیم آن تابع قانون :

۱) محل اجرای قرارداد است . ۲) محل انعقاد قرارداد است .
۳) منتخب طرفین ایرانی است . ۴) کشور دارای نزدیکترین ارتباط با قرارداد است.

گزینه ۲ صحیح است .

۹ـ دو خارجی که هیچ ارتباطی با ایران ندارند برای چند روزی به ایران سفر کرده‌اند ، یکی از آنها می‌خواهد علیه دیگری در ایران اقامهٔ دعوی کند ،

۱) دادگاههای ایران صلاحیت ندارند .
۲) دادگاههای محل اقامتگاه آنها صلاحیت دارند .
۳) دادگاههای محل سکونت آنها صلاحیت دارند .
۴) دادگاههای محل سکونت موقت خوانده صلاحیت دارند .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۰ـ دو خارجی در خارج از ایران قراردادی منعقد کرده‌اند ، اما دعوای خود را در دادگاههای ایران اقامه نموده‌اند و از دادگاه خواسته‌اند بر اساس قانون کشور خارجی دیگری حکم صادر کند :

۲) دادگاه ایران طبق قانون ایران حکم صادر خواهد کرد .
۳) دادگاه ایران طبق قانون محل انعقاد حکم صادر خواهد کرد .
۴) طبق قانونی که قاعدهٔ حل تعارض ایران معین کند عمل خواهد کرد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۱ـ قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی :

۱) قواعد وضع شده توسط قوهٔ قانونگذاری هر کشور است .
۲) قواعد وضع شدهٔ داخلی و حقوق بین‌الملل است .
۳) قواعد عهدنامه‌های بین‌المللی و رویه‌های قضائی است .
۴) شعبه‌ای از قواعد حقوق بین‌الملل عمومی است .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۲ـ شرط کسب تابعیت و ترک تابعیت ایران به ترتیب :

۱) برای کسب تابعیت هجده سال سن و پنج سال سکونت در ایران ، برای ترک تابعیت هجده سال سن و تعهد بر انتقال اموال غیرمنقول ظرف یکسال .
۲) برای کسب تابعیت ۲۵ سال سن و پنج سال اقامت در ایران و برای ترک تابعیت ۲۵ سال سن و تعهد بر انتقال اموال غیرمنقول ظرف ۵ سال .
۳) برای کسب تابعیت ۱۸ سال سن و پنج سال اقامت در ایران و برای ترک تابعیت ۲۵ سال سن و تعهد بر انتقال اموال غیرمنقول ظرف یکسال .
۴) برای کسب تابعیت ۲۵ سال سن و برای ترک تابعیت ۱۸ سال سن ، می‌باشد .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۳ـ کاپیتولاسیون یعنی :

۱) حق قضاوت و اجرای مجازات دادن به دولت خارجی در قلمرو دولت داخلی .
۲) حق اعمال سیاستهای دولتهای خارجی در قلمرو دولت داخلی .
۳) حق استفاده از منابع طبیعی یک کشور را به خارجیان اعطاء کردن .
۴) حق استثمار و استعمار دولتهای بیگانه در قلمرو دولت خارجی .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۴ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) بیگانگان از حق داشتن املاک مزروعی کاملاً محروم هستند و سلب مالکیت از بیگانگان به اختیار و ارادهٔ دولت است .
۲) بیگانگان از حق داشتن املاک بطورکلی کاملاً محروم هستند و از آنها نمی‌توان سلب مالکیت نمود .

۳) بیگانگان از حق داشتن یک منزل مسکونی در ایران برخوردارند و هر زمان که دولت بخواهد از آنها سلب مالکیت به عمل خواهد آورد .

۴) بیگانگان از حق داشتن املاک مزروعی محروم هستند و این حق برای دولت شناخته شده است که از اتباع بیگانه سلب مالکیت نماید مشروط بر اینکه غرامت عادله بپردازد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۵ـ قوانین خارجی در ایران به شرطی اعمال خواهد شد که :

۱) مخالف با قوانین مخصوصه نباشد .

۲) هماهنگ با قوانین ایران باشد .

۳) کلاً قانون مخالفی در ایران وجود نداشته باشد .

۴) قاضی ایرانی از آن آگاهی داشته باشد .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۶ـ اشخاص حقوقی تابعیت چه کشوری را دارا می باشند؟

۱) کشوری که در آنجا فعالیت می کنند .

۲) کشور اقامتگاه شرکاء شرکت

۳) کشوری که شخص در آنجا اقامتگاه دارد .

کشوری که شخص در آنجا بوجود آمده یا تشکیل شده است .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۷ـ تشخیص نوع امر حقوقی برای اعمال قاعدهٔ حل تعارض نسبت به آن را :

۱) احاله گویند .

۲) دستهٔ ارتباط گویند .

۳) توصیف گویند .

۴) تعارض قوانین گویند .

گزینه ۳ صحیح است .

۱۸ـ منابع داخلی حقوق بین‌الملل خصوصی در ایران :

۱) قانون و عرف است .

۲) قانون ، عرف ، رویهٔ قضائی و دکترین است .

۳) قانون است .

۴) عرف و رویهٔ قضائی است .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۹ـ خواندهٔ دعوایی ، ایرانی اما مقیم خارج از کشور است . خواهان خارجی اما مقیم ایران است آیا خواهان می‌تواند در دادگاههای ایران اقامهٔ دعوی نماید؟

۱) خیر باید در کشور محل اقامتگاه ایرانی اقامهٔ دعوی نماید .

۲) بله می‌تواند در دادگاههای محل اقامت خود اقامهٔ دعوی نماید .

۳) خیر باید در کشور متبوع خود اقامهٔ دعوی نماید .

۴) بله باید به قانون آئین‌دادرسی و صلاحیت دادگاههای کشور متبوع خود مراجعه نماید.

گزینه ۲ صحیح است.

۲۰ـ احکام خارجی در ایران:

۱) اجرا نمی‌شوند.

۲) تنها چنانچه خلاف نظم عمومی باشند اجرا نمی‌شوند.

۳) در صورتیکه دستور اجرای آنها توسط دادگاه ایران صادر شود اجرا خواهند شد.

۴) تنها در صورت عمل متقابل اجرا خواهد شد.

گزینه ۳ صحیح است.

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۶

۱ـ اثر ازدواج زن ایرانی با مرد بیگانه در تابعیت و مالکیت اموال غیرمنقول او در ایران چیست؟

۱) به صورت مطلق موجب از دست دادن تابعیت ایران می‌گردد ـ تا میزانی که در زمان ازدواج در ملکیت او بوده است .

۲) در صورت تحمیل تابعیت شوهر موجب از دست دادن تابعیت ایران می‌گردد ـ تا میزانی که در زمان ازدواج در ملکیت او بوده است .

۳) به صورت مطلق موجب از دست دادن تابعیت ایران می‌گردد ـ تا میزانی که موجب سلطه خارجی نباشد می‌تواند مالک اموال غیرمنقول باشد .

۴) در صورت تحمیل تابعیت شوهر موجب از دست دادن تابعیت ایران می‌گردد ـ تا میزانی که موجب سلطه خارجی نباشد می‌تواند مالک اموال غیرمنقول باشد .

گزینه ۴ صحیح است .

۲ـ در کدام یک از مکاتب ذیل ، توجیه اجرای قانون کشور بیگانه بر پایهٔ نظریه نزاکت بین‌المللی مبتنی است؟

۱) مکتب انگلیسی
۲) مکتب ایتالیایی
۳) مکتب فرانسوی
۴) مکتب هلندی

گزینه ۴ صحیح است .

۳ـ موضوع تابعیت و وضع بیگانگان که امروز جزء موضوعات حقوق بین‌الملل خصوصی مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند ، صرفاً ....

۱) خصوصی نبوده و به حقوق اساسی نیز ارتباط دارد .
۲) خصوصی است و با رژیم‌های حقوقی دیگر ارتباط ندارد .
۳) خصوصی نبوده و به حقوق عمومی نیز ارتباط دارد .
۴) خصوصی نبوده و به حقوق بین‌الملل عمومی و حقوق جزا نیز ارتباط دارد .

گزینه ۳ صحیح است .

۴ـ اگر یک نفر خارجی در ایران عمل حقوقی انجام دهد که مطابق قانون دولت متبوع خود برای انجام دادن آن عمل واجد اهلیت باشد و قطع نظر از تابعیت او ، مطابق قانون ایران نتوان او را دارای اهلیت دانست ، عمل او طبق حقوق ایران چه حکمی دارد؟

۱) صحیح است . ۲) باطل است . ۳) غیرنافذ است . ۴) غیرقابل استناد است .

گزینه ۱ صحیح است .

۵ـ تحصیل تابعیت ایرانی مرد در خصوص زن و اولاد او چه اثری دارد؟

۱) تنها زن او تبعه دولت ایران شناخته می‌شود .
۲) زن و کلیه اولاد او تبعه دولت ایران شناخته می‌شوند .
۳) تحصیل تابعیت ایرانی مرد تأثیری بر تابعیت زن و اولاد ندارد .
۴) تنها زن و اولاد صغیر او تبعه دولت ایران شناخته می‌شوند .

گزینه ۴ صحیح است .

۶ـ دادگاه هر کدام از کشورهای ایران و دانمارک در دعوای مربوط به آثار نکاح زوجین دانمارکی ، قانون دولت مقابل را صالح می‌دانند . این وضعیت در چارچوب کدام حالت از روابط میان سیستم‌های حل تعارض قرار می‌گیرد؟

۱) تعارض مخفی ۲) تعارض منفی ۳) تعارض مثبت ۴) هماهنگی و اتفاق نظر

گزینه ۲ صحیح است .

۷ـ شرایط اساسی صدور برات ، تابع قانون کدام کشور است؟

۱) کشور محل صدور ۲) کشور متبوع متعهدله
۳) کشور متبوع براتگیر ۴) کشور متبوع صادرکننده

گزینه ۱ صحیح است .

۸ـ توصیف اصلی عبارت از توصیفی است که برای .... ضرورت دارد و تابع قانون .... است .

۱) اجرا یا انتخاب قاعدهٔ خارجی حل تعارض ـ سبب
۲) انتخاب قاعدهٔ ملی حل تعارض ـ سبب
۳) انتخاب یا اجرای قاعدهٔ ملی حل تعارض ـ مقر دادگاه
۴) اجرای قاعدهٔ خارجی حل تعارض ـ مقر دادگاه

گزینه ۳ صحیح است .

۹ـ در قاعدهٔ حل تعارض که مقرر می‌دارد احوال شخصیه بیگانگان تابع قانون کشور متبوعشان است ....

۲) احوال شخصیه ، عامل ارتباط و تابعیت دسته ارتباط است .
۳) احوال شخصیه و تابعیت هر دو دسته ارتباط هستند .
۴) احوال شخصیه و تابعیت هر دو عامل ارتباط هستند .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۰ـ احوال شخصیه افراد بدون تابعیت در ایران تابع قانون .... خواهد بود .

۱) ایران
۲) کشور محل تولدشان
۳) کشور محل آخرین اقامتگاه در خارج از ایران
۴) کشوری که بیشترین ارتباط با آن را داشته‌اند

گزینه ۱ صحیح است .

۱۱ـ اسناد رسمی لازم‌الاجرای تنظیم شده در خارجه را نمی‌توان در ایران اجرا کرد مگر آن که مطابق ....

۱) نظم عمومی ایران تنظیم شده باشند .
۲) قانون ایران تنظیم شده باشند .
۳) قانون خارجی امر به اجرای آنها صادر شده باشد .
۴) قوانین ایران امر به اجرای آنها صادر شده باشد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۲ـ حق تعیین قانون حاکم بر قرارداد در حقوق ایران در حالی پذیرفته شده که :

۱) طرفین قرارداد ایرانی باشند .
۲) طرفین قرارداد خارجی باشند .
۳) یکی از طرفین قرارداد خارجی باشد .
۴) طرفین قرارداد هر دو ایرانی یا هر دو خارجی باشند .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۳ـ تغییر تابعیت زن در اثر ازدواج بین‌المللی آمیخته با توجه به قوانین موضوعه ایران چه نوع تغییر تابعیتی است؟

۱) ارادی ۲) غیرارادی ۳) قهری ۴) تبعی

گزینه ۳ صحیح است .

۱۴ـ اگر یک ایرانی تابعیت کشوری خارجی را تحصیل نماید تابعیت خارجی وی در صورتی در ایران به رسمیت شناخته می‌شود که ....

۱) تابعیت ایرانی خود را نیز حفظ نموده باشد .

۲) درخواست ترک تابعیت ایران را نموده باشد.
۳) طبق قوانین ایران ترک تابعیت ایران را نموده باشد.
۴) مقررات کشور خارجی در رابطه با تحصیل تابعیت را دقیقاً رعایت نموده باشد.

گزینه ۳ صحیح است.

۱۵ــ اسناد بانام در حقوق بین‌الملل خصوصی تابع کدام قانون می‌باشند؟

۱) قانون اقامتگاه مدیون ۲) قانون اقامتگاه داین
۳) قانون دولت متبوع صاحبان اسناد ۳) قانون مورد تراضی متعاملان

گزینه ۱ صحیح است.

۱۶ــ کدام سیستم در جلوگیری و یا رفع بی‌تابعیتی مؤثرتر است؟

۱) خون ۲) خاک ۳) وحدت تابعیت ۴) استقلال تابعیت

گزینه ۲ صحیح است.

۱۷ــ کدام قانون بر مسئله حق ارتفاق مربوط به دو ملک واقع در دو کشور حاکم می‌باشد؟

۱) قانون محل وقوع مال ۲) قانون کشور متبوع صاحب حق ارتفاق
۳) قانون محل اقامت حق ارتفاق ۴) قانون محل وقوع ملک مورد حق ارتفاق

گزینه ۴ صحیح است.

۱۸ــ تعیین سهم‌الارث شوهری که همسر او از دنیا رفته است از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع قانون .... است.

۱) اقامتگاه زوجین ۲) دولت متبوع شوهر
۳) دولت متبوع همسر ۴) دولت متبوع دادگاه

گزینه ۳ صحیح است.

۱۹ــ هرگاه یک شخص کلیمی خارجی راجع به ترکهٔ متوفای هم‌وطن خود در ایران دعوای ارث اقامه کند و به قوانین مذهبی کلیمیان استناد نماید دادگاه طبق کدام قانون باید قضاوت کند؟

۱) قوانین عمومی ایران به عنوان محل وقوع ترکه
۲) قانون کشور متبوع متوفی
۳) قانون مورد استناد طرف
۴) قانون اقامتگاه متوفی

گزینه ۲ صحیح است.

۲۰ـ در تعارض قوانین ، قواعد حل تعارض ....

۱) به تعیین قانون صلاحیتدار اکتفا می‌کنند و مسئله را مستقیماً به طور ماهوی حل نمی‌کنند .

۲) به تعیین قانون صلاحیتدار اکتفا نمی‌کنند بلکه مسئله را مستقیماً و به طور ماهوی حل می‌کنند .

۳) دادگاه و قانون صلاحیتدار را تعیین می‌نمایند .

۴) به تعیین دادگاه صلاحیتدار اکتفا می‌کنند .

گزینه ۱ صحیح است .

۲۱ـ در ازدواج‌های بین‌المللی آمیخته که ممکن است سبب به وجود آمدن تابعیت دوگانه برای زن شود ، قبول کدام سیستم توسط دولت متبوع زن می‌تواند مانع به وجود آمدن تابعیت دوگانه شود؟

۱) استقلال مطلق ۲) استقلال نسبی

۳) تابعیت واحده ۴) وحدت تابعیت زوجین

گزینه ۲ صحیح است .

۲۲ـ به موجب قوانین ایران اگر یک تبعه کشور الف و یک تبعه کشور ب در ایران قصد ازدواج داشته باشند اهلیت ایشان برای انجام ازدواج به موجب کدام قانون بررسی می‌شود؟

۱) ایران ۲) کشور الف ۳) کشور ب ۴) کشور متبوع هر یک

گزینه ۴ صحیح است .

۲۳ـ اگر قانون خارجی امری حکمی تلقی شود ....

۱) استناد به آن با قاضی و اثباتش با مدعی است .

۲) استناد به آن و اثباتش به عهده قاضی است .

۳) استناد به آن و اثباتش به عهده خواهان است .

۴) استناد به آن با مدعی و اثباتش به عهده قاضی است .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۴ـ زن خارجی که بر اثر ازدواج با مرد ایرانی به تابعیت ایران درآمده است می‌تواند .... به تابعیت قبلی خود رجوع کند .

۱) پس از فوت شوهر ایرانی . ۲) پس از جدایی از شوهر ایرانی

۳) پس از طلاق یا فوت شوهر ایرانی ۴) ظرف یک سال از زمان تحصیل تابعیت ایرانی

گزینه ۳ صحیح است .

۲۵ـ یک تبعه فرانسه خانه مسکونی خود را که در آلمان واقع است در ایران به یک فرد ایرانی می‌فروشد ، اهلیت او برای انجام معامله تابع کدام قانون است؟

۱) آلمان ۲) ایران ۳) فرانسه ۴) ایران و فرانسه

گزینه ۳ صحیح است .

۲۶ـ تقسیم قوانین به .... با مفهوم نظم عمومی در حقوق بین‌الملل خصوصی ارتباط دارد .

۱) مناسب و نامناسب ۲) شکلی و ماهوی

۳) شخصی و ذاتی ۴) درون مرزی و برون‌مرزی

گزینه ۱ صحیح است .

۲۷ـ با توجه به قوانین جمهوری اسلامی ایران ، کدام گزینه در مورد تابعیت صحیح است؟

۱) تابعیت اکتسابی اتباع ایران در هر حال به وسیله دولت قابل سلب است .

۲) نه تابعیت اصلی و نه تابعیت اکتسابی قابل سلب از تبعه ایران نیست .

۳) فقط تابعیت اکتسابی در صورت فرار از خدمت نظام وظیفه یا ارتکاب جرائم علیه امنیت قابل سلب است .

۴) در صورت محکومیت تبعه ایران به ارتکاب جرائم علیه امنیت ایران ، تابعیت او اعم از اصلی و اکتسابی قابل سلب است .

گزینه ۲ صحیح است .

۲۸ـ علت به وجود آمدن احاله ، رجوع به قاعده .... می‌باشد .

۱) حل تعارض کشور خارجی ۲) حل تعارض کشور متبوع قاضی

۳) ماهوی و مادی کشور خارجی ۴) مادی و ماهوی کشور متبوع قاضی

گزینه ۱ صحیح است .

۲۹ـ یک فرد ایرانی به عنوان قیم یک فرد خارجی تعیین شده است ، حدود اختیارات او از لحاظ حقوق بین‌الملل خصوصی ایران تابع کدام قانون است؟

۱) قانون ایران ۲) قانون اقامتگاه مولی علیه

۳) قانون اقامتگاه قیم ایرانی ۴) قانون کشور متبوع مولی علیه

گزینه ۴ صحیح است .

۳۰ـ در کدام مورد از موارد تابعیت ایران ، دولت ایران حق وتو (مخالفت) <u>ندارد</u>؟

۱) ترک تابعیت ایران ۲) تحصیل تابعیت ایران

۳) رجوع به تابعیت ایران ۴) رد تابعیت ایران

گزینه ۴ صحیح است .

حقوق بین‌الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۶

۱ـ هرگاه زن ایرانی با مرد خارجی ازدواج نماید .

۱) اگر قانون کشور متبوع مرد سیستم استقلال تابعیت را پذیرفته باشد ، زن به تابعیت ایرانی خود باقی می ماند .

۲) زن به تابعیت ایرانی خود باقی می ماند .

۳) اگر قانون کشور متبوع مرد سیستم وحدت تابعیت را پذیرفته باشد ، زن به تابعیت ایرانی خود باقی می ماند .

۴) زن از تابعیت ایرانی خارج و به تابعیت کشور متبوع شوهر پذیرفته می شود .

گزینه ۱ صحیح است .

۲ـ قانون ایران

۱) تابعیت اصلی را بر حسب خون نپذیرفته است .

۲) تابعیت اصلی را بر حسب خون فقط از راه نسب پدری پذیرفته است .

۳) تابعیت اصلی را براساس سیستم خون از راه نسب پدری یا مادری پذیرفته است .

۴) تابعیت اصلی را فقط براساس سیستم خون پذیرفته است .

گزینه ۲ صحیح است .

۳ـ به موجب قانون ایران

تشخیص اهلیت دو بیگانه که قصد انجام معامله ای را در ایران دارند ، به موجب قانون .... خواهد بود .

۱) ایران ۲) محل وقوع مال موضوع معامله

۳) دولت متبوع هر یک از آنها ۴) مورد انتخاب و توافق ایشان

گزینه ۱ صحیح است .

۴ـ به موجب قانون ایران ، ایرانی محسوب می شود کسی که

۱) در ایران از پدر خارجی و مادر ایرانی به وجود آمده باشد .

۲) در ایران از پدر خارجی بوجود آمده باشد .

۳) در ایران متولد شده باشد .

۴) در ایران از پدر و مادر خارجی که یکی از آنها در ایران متولد شده به وجود آمده باشد .

۵ـ در حقوق بین الملل خصوصی قانون درون مرزی عبارت از قانونی است که :

۱) بر هر کس و هر چیزی حکومت دارد .

۲) بر هر کس و هر چیزی که در قلمرو آن واقع شده است حکومت دارد .

۳) فقط بر اشخاص (و نه اشیاء) واقع در قلمرو آن حکومت دارد .

۴) بر هر کس و هر چیزی که در قلمرو آن واقع شده است حکومت دارد مگر در صورتی که ذینفع خواهان اجرای قانون کشور دیگری باشد .

گزینه ۲ صحیح است .

۶ـ به موجب قانون ایران ، کسی که ترک تابعیت ایران می نماید .

۱) زوجه و اطفال وی اعم از اینکه صغیر یا کبیر باشند از تابعیت ایرانی خارج نمی شوند مگر اینکه اجازه هیأت وزرا شامل حال آنها هم باشد .

۲) زوجه و اطفال صغیر وی از تابعیت ایرانی خارج می شوند .

۳) زوجه و اطفال وی تنها در صورت درخواست خودشان از تابعیت ایران خارج می شوند البته بدون لزوم رعایت مقررات مربوط به ترک تابعیت ایران .

۴) فقط زوجه وی از تابعیت ایران خارج می شود .

گزینه ۱ صحیح است .

۷ـ مکتب ایتالیایی قدیم

۱) یک دکترین اصولی و واجد دو صفت تحلیلی و عام الشمول می باشد .

۲) یک دکترین حقوقی و واجد دو صفت تحلیلی و خاص الشمول می باشد .

۳) یک دکترین حقوقی و واجد دو صفت تحلیلی و عام الشمول می باشد .

۴) یک دکترین اصولی و واجد دو صفت تحلیلی و خاص الشمول می باشد .

گزینه ۳ صحیح است .

۸ـ تنها توصیف هایی تابع قانون مقر دادگاه است که :

۱) برای اعمال قواعد حل تعارض کشور خارجی ضروری است .

۲) برای اعمال قواعد حل تعارض مقر دادگاه ضروری است .

۳) برای اعمال قواعد عادی ضروری است .

۴) به موجب قانون خارجی امکانپذیر نباشد .

گزینه ۴ صحیح است .

۹ـ تبعه دولت خارجی که علیه یک ایرانی در محاکم ایرانی طرح دعوی مــی نمایـد . باید

۱) برای تأدیه خسارتی که ممکن است بابت هزینه دادرسی و حق الوکاله به آن محکوم گردد تأمین مناسب بسپارد .

۲) برای تأدیه خسارتی که ممکن است بابت هزینه دادرسی و حق الوکاله به آن محکوم گردد معادل مبلغ خواسته تأمین بسپارد .

۳) بنا به درخواست خوانده برای تأدیه خسارتی که احتمال دارد بابت هزینه دادرسی و حق الوکاله به آن محکوم گردد تأمین مورد نظر خوانده را بسپارد .

۴) بنا به درخواست خوانده برای تأدیه خسارتی که ممکن است بابت هزینه دادرسی و حق الوکاله به آن محکوم گردد تأمین مناسب بسپارد .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۰ـ محاکم ایران به اسناد تنظیم شده در کشور خارجی همان اعتباری را خواهند داد که آن اسناد مطابق قوانین کشوری که در آنجا تنظیم شده ، دارا می باشند مشروط به اینکه کشوری که اسناد در آنجا تنظیم شده

۱) عملاً اسناد تنظیم شده در ایران را معتبر بشناسد .

۲) به موجب قوانین خود یا عهود اسناد تنظیم شده در ایران را معتبر بشناسد .

۳) فقط اسناد تنظیم شده در خاک خودش را معتبر بشناسد .

۴) برخلاف نظم عمومی خود مبادرت به تنظیم سند ننموده باشد .

گزینه ۲ صحیح است .

۱۱ـ موضوع احوال شخصیه یک ایرانی که تابعیت کشور خارجی الف را تحصیل نموده و مقیم کشور خارجی ب است ، اگر در محاکم ایران مطرح شود تابع قانون .... خواهد بود.

۱) کشور خارجی الف ۲) کشور خارجی ب ۳) مورد انتخاب وی ۴) ایران

گزینه ۴ صحیح است .

۱۲ـ کدامیک از اشخاص ذیل ممکن است بدون رعایت شرط اقامت با تصویب هیئت وزرا به تابعیت ایران قبول شوند؟

۱) اشخاصی که دارای عیال ایرانی بوده و از او اولاد دارند .

۲) اشخاصی که دارای عیال ایرانی هستند .

۳) اشخاصی که دارای اولاد ایرانی هستند .

۴) اشخاصی که مجرد هستند .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۳ـ اگر زن ایرانی بخواهد در محاکم ایران از شوهر خارجی تبعه کشور الف خود طلاق بگیرد به موجب قانون .... به موضوع رسیدگی خواهد شد .

۳) کشور الف ۴) مورد توافق زوجین

گزینه ۳ صحیح است .

۱۴ـ به موجب قوانین ایران تعهدات ناشی از قراردادی که بین یک ایرانی و یک فرد تبعه کشور خارجی الف در ایران منعقد می شود تابع قانون .... می باشد .

۱) کشور خارجی الف ۲) کشور جمهوری اسلامی ایران

۳) کشور محل وقوع مال موضوع قرارداد ۳) کشور مورد توافق طرفین قرارداد

گزینه ۲ صحیح است .

۱۵ـ در قاعده حل تعارضی که مقرر می دارد « روابط شخصی زوجین تابع قانون کشور متبوع زوجین و در صورت اختلافات تبعیت زوجین تابع قانون اقامتگاه مشترک زوجین می باشد » ، اقامتگاه مشترک زوجین .... و روابط شخصی زوجین .... است .

۱) عامل ارتباط اصلی ـ دسته ارتباط

۲) دسته ارتباط ـ عامل ارتباط اصلی

۳) عامل ارتباط فرعی ـ دسته ارتباط

۴) عامل ارتباط اصلی ـ عامل ارتباط فرعی

گزینه ۳ صحیح است.

۱۶ـ احاله ، زمانی مطرح می شود که :

۱) قانون خارجی تعیین شده به وسیله قاعده حل تعارض مقر دادگاه ، با رد صلاحیت قانون خود قانون کشور دیگری را صلاحیتدار بداند .

۲) قانون خارجی تعیین شده به وسیله قواعد مادی مقر دادگاه قانون کشور دیگری را بر موضوع حاکم بداند .

۳) قاعده حل تعارض مقر دادگاه موضوع را تابع قانون کشوری خارجی بداند .

۴) تعارض مثبت ایجاد شود .

گزینه ۱ صحیح است .

۱۷ـ اثر مثبت نظم عمومی زمانی است که :

۱) فقط از اجرای قانون خارجی جلوگیری می شود .

۲) قانون مقر دادگاه و قانون خارجی توأماً اجرا می شوند .

۳) قانونی که نزدیکترین پیوند را با موضوع دارد اجرا می شود .

۴) از اجرای قانون خارجی جلوگیری و به جای آن قانون مقر دادگاه اجرا می شود .

گزینه ۴ صحیح است .

۱۸ـ شرایط اعمال قاعده جلوگیری از تقلب نسبت به قانون عبارتند از :

۱) اثبات تقصیر ـ ورود ضرر ـ فرعی و علی البدل بدون اجرای قاعده

۲) اثبات تقصیر ـ فرعی و علی البدل بودن اجرای قاعده

۳) اثبات تقصیر ـ ورود ضرر

۴) ورود ضرر ـ فرعی و علی البدل بودن اجرای قاعده

گزینه ۲ صحیح است .

۱۹ـ حق ایجاد شده در کشور خارجی الف در صورتی در ایران به رسمیت شناخته می شود که به موجب .... ایجاده شده باشد .

۱) قواعد مادی کشور خارجی الف

۲) قانون تعیین شده به وسیله قاعده حل تعارض کشور خارجی الف

۳) قانون صلاحیتدار تعیین شده به وسیله قاعده حل تعارض ایران

۴) قواعد مادی ایران

گزینه ۳ صحیح است .

۲۰ـ در کدام نظریه استناد به قانون خارجی و اثبات آن به عهده طرفین دعوی می باشد؟

۱) انگلیسی ۲) آلمانی ۳) ایتالیایی ۴) هلندی

گزینه ۱ صحیح است .

حقوق بین الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۷

۱ـ به موجب قانون مدنی ، اشخاصی که تحصیل تابعیت ایرانی نایند از تحصیل کدامیک از مشاغل ذیل محروم نخواهند بود ؟

۱) استانداری ۲) بخشداری ۳) فرمانداری ۴) عضویت در شورای شهر

گزینه ۲ صحیح است.

۲ـ زن غیر ایرانی که در نتیجه ازدواج ایرانی می شود اگر در اثر طلاق یا فوت شوهر ایرانی به تابعیت اول خود رجوع نماید ، تا چه میزان حق داشتن اموال غیرمنقول را خواهد داشت ؟

۱) حق داشتن اموال غیرمنقول را فقط تا میزانی که در زمان ازدواج با شوهر ایرانی در ملکیت او بوده خواهد داشت.

۲) حق داشتن اموال غیرمنقول را نخواهد داشت مگر در حدودی که این حق به اتباع خارجه داده شده باشد.

۳) حق داشتن اموال غیرمنقول را در صورتی که موجب سلطه خارجی گردد ندارد.

۴) مطلقاً حق داشتن اموال غیرمنقول را نخواهد داشت .

گزینه ۲ صحیح است.

۳ـ ازدواج زن ایرانی با تبعه خارجی چه اثری بر تابعیت او خواهد داشت ؟

۱) زن مطلقاً به تابعیت ایرانی خود باقی خواهد ماند.

۲) زن مطلقاً به تابعیت ایرانی خود باقی نخواهد ماند.

۳) زن به تابعیت ایرانی خود باقی نخواهد ماند مگر اینکه تقاضانامه کتبی بقاء بر تابعیت ایرانی به وزارت امور خارجه تسلیم نماید.

۴) زن به تابعیت ایرانی خود باقی خواهد ماند مگر اینکه مطابق قانون مملکت زوج تابعیت شوهر به واسطه وقوع ازدواج به زوجه تحمیل شود.

گزینه ۴ صحیح است.

۴ـ کدام یک از اسلوب ها و ضوابط مربوط به تعیین تابعیت اشخاص حقوقی می تواند جلوه واقعی تری داشته باشد ؟

۳) مرکز اداری ۴) مرکز عملیات

گزینه ۳ صحیح است.

۵ـ قاضی ایرانی در دعوای طلاق زن و شوهری که زوج تبعه بلژیک و زوجه تبعه فرانسه می باشد ، قانون کدام کشور را به عنوان قانون صلاحیتدار ، حاکم خواهد شناخت؟

۱) قانون دولت متبوع زوج ۲) قانون دولت متبوع زوجه
۳) قانون دولت مقر دادگاه ۴) قانون اقامتگاه زوجین

گزینه ۱ صحیح است.

۶ـ اتباع هلند بر اساس قانون مدنی این کشور نمی توانند وصیت نامه را به صورت خودنوشت تنظیم نمایند اما قاضی ایرانی تنظیم چنین وصیت نامه ای را در ایران معتبر می داند زیرا این مسأله به موجب قواعد حل تعارض ایران از شرایط مربوط به ....

۱) اهلیت است و تصیفی فرعی است
۲) اهلیت است و تصیفی اصلی است
۳) صورت ظاهر سند است و توصیفی اصلی است
۴) صورت ظاهر سند است و توصیفی فرعی است

گزینه ۳ صحیح است.

۷ـ یکی از دلایل توجیه پدیدار شدن احاله آن است که با سلب صلاحیت قانون خارجی ، اعمال قاعده حل تعارض دچار اشکال می شود و عملاً قانونی جزء قانون دولت متبوع قاضی باقی نمی ماند. این استدلال از سوی کدام یک از علمای ذیل ارائه شده است؟

۱) باتیفول ۲) ساوینی ۳) وست لیک ۴) نی بوایه

گزینه ۴ صحیح است.

۸ـ موضوع تقسیم ترکه یکی از اتباع متوفی آلمانی در دادگاه ایران مطرح شده است. به نظر شما قانون کدام کشور در تعیین وراث و میزان سهم الارث اموال منقول متوفی، صالح خواهد بود؟

۱) دولت متبوع متوفی ۲) قانون مقر دادگاه
۳) محل وقوع مال ۴) آخرین اقامتگاه متوفی

گزینه ۱ صحیح است.

۹ـ از اختلاف سیستم های حل تعارض در خصوص تعیین محتوی دسته های ارتباط با چه عنوانی نام برده می شود؟

۱) تعارض منفی
۲) تعارض مخفی
۳) تعارض صریح
۴) تعارض مفاهیم ارتباط

گزینه ۲ صحیح است.

۱۰ـ موضوع تعیین وراث فرد متوفی ایرانی در هر کدام از دادگاههای ایران و فرانسه که از وی اموالی غیرمنقول در کشور ایران به میراث مانده است، در کدام یک از فروض ارتباط میان سیستم های حل تعارض قرار می گیرد؟

۱) تعارض مثبت
۲) تعارض منفی
۳) تعارض مخفی
۴) حالت هماهنگی و اختلاف نظر

گزینه ۱ صحیح است.

۱۱ـ تعارض صریح سیستم های تعارض به تعارض .... تقسیم می شود.

۱) زمانی و ضمنی
۲) زمانی و منفی
۳) منفی و مثبت
۴) مثبت و زمانی

گزینه ۳ صحیح است.

۱۲ـ قانون حاکم بر شکل سند و مفاد سند به ترتیب عبارت است از ....

۱) قانون محل تنظیم و قانون محل وقوع عقد
۲) قانون محل تنظیم و قانون مناسب موضوع
۳) قانون محل تنظیم و قانون دولت متبوع صاحب حق
۴) قانون دولت متبوع تنظیم کننده و قانون محل تنظیم

گزینه ۲ صحیح است.

۱۳ـ کسانی که تقاضای ترک تابعیت ایران و قبول تابعیت خارجی نمایند، ظرف چه مدت از صدور سند ترک تابعیت باید از ایران خارج شود؟

۱) دو ماه و قابل تمدید تا شش ماه
۲) سه ماه و قابل تمدید تا یک سال
۳) شش ماه
۴) یک سال

گزینه ۲ صحیح است.

۱۴ـ طفلی که از پدر خارجی در ایران متولد می شود، پس از رسیدن به سن هجده سال تمام می تواند ظرف یک سال تقاضای .... بنماید.

۱) بقاء به تابعیت پدر
۲) بقاء به تابعیت ایران

گزینه۱ صحیح است.

۱۵ـ کسانی که تر تابعیت ایران و قبول تابعیت خارجی نمایند، ترک تابعیت آنان شامل ....

۱) زن و فرزندان آنان می شود
۲) زن و فرزندان صغیر آنان می شود
۳) فرزندان صغیر آنان نمی شود
۴) زن و فرزندان آنان نمی شود

گزینه ۴ صحیح است.

۱۶ـ در کدام یک از موارد زیر توصیف به معنی عام کلمه به کار رفته است؟

۱) توصیف دسته ارتباط و احاله
۲) توصیف نوع دعوی و نظم عمومی
۳) توصیف عامل ارتباط و نظم عمومی
۴) توصیف نوع دعوی و عامل ارتباط

گزینه ۴ صحیح است.

۱۷ـ در مورد معامله ای که در ایران واقع می شود چه قانونی حاکم بر تعیین اهلیت یک خارجی است که مطابق قانون دولت متبوع خود فاقد اهلیت می باشد و این قانون چه عنوانی دارد؟

۱) قانون ایران ـ قانون مساعدتر
۲) قانون مورد توافق ـ قانون مناسب تر
۳) قانون اقامتگاه طرف معامله ـ قانون مساعدتر
۴) قانون دولت متبوع طرف معامله ـ قانون مناسب تر

گزینه ۱ صحیح است.

۱۸ـ موضوع تعیین وراث فرد متوفی انگلیسی مقیم ایران در هر کدام از دادگاههای ایران و انگلیس که از وی اموال منقول به میراث مانده است. در کدام یک از فروض ارتباط میان سیستم های حل تعارض قرار می گیرد؟

۱) تعارض ضمنی
۲) تعارض زمانی
۳) تعارض صریح
۴) حالت هماهنگی

گزینه ۳ صحیح است.

۱۹ـ قاضی ایرانی در دعوای ارث شوهر فرانسوی که زن آلمانی او در ایران فوت شده است قانون کدام کشور را به عنوان قانون صالح ، اجرا خواهد کرد؟

۱) قانون مورد نظر دادگاه
۲) قانون فرانسه
۳) قانون ایران
۴) قانون آلمان

گزینه ۴ صحیح است.

۲۰ـ کدام حقوقدان قائل به وحدت حقوق بین الملـل عمـومی و حقـوق بـین الملـل خصوصی است؟

۱) درژانتره
۲) ساوینی
۳) پیله
۴) نی بوایه

گزینه ۳ صحیح است.

حقوق بین الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۷

۱ـ قواعد حقوق بین الملل خصوصی در نظام حقوقی ایران :

۱) داخلی هستند
۲) بین المللی هستند
۳) داخلی و بین المللی هستند
۴) عهدنامه ای هستند

گزینه ۱ صحیح ا

۲ـ چنانچه در رسیدگی به یک دعوای حقوق بین الملل خصوصی، دادگاه قاعـده ... در قوانین نیابد :

۱) دعوی را رد خواهد کرد
۲) از رویه قضایی استفاده خواهد کرد
۳) به دادگاه کشور خارجی ارجاع خواهد داد
۴) دعوی را به دیوان عالی کشور ارجاع خواهد داد

گزینه ۱

۳ـ دادگاه در یافتن قانون حاکم بر دعوی، لزوماً :

۱) به قواعد حل تعارض مقر خود رجوع خواهد کرد.
۲) به قواعد مادی قانون مقر خود رجوع خواهد کرد.
۳) حکم لازم را صادر کرد.
۴) از عرف استفاده خواهد کرد.

گ

۴ـ احاله در حقوق بین الملل خصوصی زمانی ممکن است مطرح

۱) دادگاه یک کشور به قواعد حل تعارض مقر رجوع کند.
۲) دادگاه یک کشور به قواعد مادی قانون کشور دیگر رجوع کند.
۳) دادگاه یک کشور به قواعد مادی قانون کشور دیگر مراجعه کنا
۴) دادگاه یک کشور به قواعد حل تعارض قانون کشور دیگر مرا

۵ـ شخصی که تابعیت ایران را کسب کرده است

۱) از کلیه حقوق ایرانیان برخوردار است.
... که در قانون ذکر شد

۳) از تملک مال غیرمنقول ممنوع است.
۴) حق ورود به ایران را با اخذ ویزا دارد.

گزینه ۲ صحیح است.

۶ـ یک ایرانی مقیم کشور خارجی می خواهد علیه یک شخص خارجی اقامــه دعــوی نماید :

۱) در ایران نمی تواند اقامه دعوی نماید.
۲) چنانچه شخص خارجی مقیم ایران است، آن ایرانی می تواند در ایران علیــه او اقامــه دعـوی نماید.
۳) باید در دادگاه کشور خارجی اقامه دعوی نماید.
۴) چون خواهان ایرانی است، می تواند در ایران اقامه دعوی نماید.

گزینه ۲ صحیح است.

ـ قانون حاکم بر اهلیت یک بیگانه که در ایران قراردادی منعقد نموده است :

۱) قانون کشور متبوع اوست. ۲) قانون ایران است.
۳) قانون محل اقامتگاه اوست. ۴) دادگاه آن را به هر صورت تشخیص دهد، خواهد یافت.

گزینه ۱ صحیح است.

ی یک موضوع دعوای حقوق بین الملل خصوصی قاعده حل تعارض وجـود نداشـته ورت :

ق قانون ایران به آن رسیدگی کرده و حکم صادر خواهد کرد.
قانون خارجی که خود مقتضی بداند رسیدگی کرده و حکم صادر خواهد کرد.
قاعده حل تعارض قانون خارجی قانون حاکم را خواهد یافت.
ع را توصیف کرده و قاعده حل تعارض مناسب آن را در قواعد حل تعارض ایران

:

گزینه ۱ صحیح است.

وانین ایران مقرر شده، حقوق دارد.
در کشور متبوع بیگانه حق دارد، او در ایران حق دارد.
ار است.

گزینه ۲

حقوق بین الملل خصوصی
آزمون کارشناسی ارشد آزاد ـ ۱۳۸۷

۱ـ قواعد حقوق بین الملل خصوصی در نظام حقوقی ایران :

۱) داخلی هستند ۲) بین المللی هستند
۳) داخلی و بین المللی هستند ۴) عهدنامه ای هستند

گزینه ۱ صحیح است.

۲ـ چنانچه در رسیدگی به یک دعوای حقوق بین الملل خصوصی، دادگاه قاعده ای را در قوانین نیابد :

۱) دعوی را رد خواهد کرد
۲) از رویه قضایی استفاده خواهد کرد
۳) به دادگاه کشور خارجی ارجاع خواهد داد
۴) دعوی را به دیوان عالی کشور ارجاع خواهد داد

گزینه ۱ صحیح است.

۳ـ دادگاه در یافتن قانون حاکم بر دعوی، لزوماً :

۱) به قواعد حل تعارض مقر خود رجوع خواهد کرد.
۲) به قواعد مادی قانون مقر خود رجوع خواهد کرد.
۳) حکم لازم را صادر کرد.
۴) از عرف استفاده خواهد کرد.

گزینه ۱ صحیح است.

۴ـ احاله در حقوق بین الملل خصوصی زمانی ممکن است مطرح شود که :

۱) دادگاه یک کشور به قواعد حل تعارض مقر رجوع کند.
۲) دادگاه یک کشور به قواعد مادی قانون کشور دیگر رجوع کند.
۳) دادگاه یک کشور به قواعد مادی قانون کشور دیگر مراجعه کند.
۴) دادگاه یک کشور به قواعد حل تعارض قانون کشور دیگر مراجعه کند.

گزینه ۱ صحیح است.

۵ـ شخصی که تابعیت ایران را کسب کرده است :

۱) از کلیه حقوق ایرانیان برخوردار است.
۲) فقط از برخی از حقوق معین که در قانون ذکر شده برخوردار نیست.

۳) از تملک مال غیرمنقول ممنوع است.
۴) حق ورود به ایران را با اخذ ویزا دارد.

گزینه ۲ صحیح است.

۶ـ یک ایرانی مقیم کشور خارجی می خواهد علیه یک شخص خارجی اقامه دعوی نماید :

۱) در ایران نمی تواند اقامه دعوی نماید.
۲) چنانچه شخص خارجی مقیم ایران است، آن ایرانی می تواند در ایران علیه او اقامه دعوی نماید.
۳) باید در دادگاه کشور خارجی اقامه دعوی نماید.
۴) چون خواهان ایرانی است، می تواند در ایران اقامه دعوی نماید.

گزینه ۲ صحیح است.

۷ـ قانون حاکم بر اهلیت یک بیگانه که در ایران قراردادی منعقد نموده است :

۱) قانون کشور متبوع اوست.
۲) قانون ایران است.
۳) قانون محل اقامتگاه اوست.
۴) دادگاه آن را به هر صورت تشخیص دهد، خواهد یافت.

گزینه ۱ صحیح است.

۸ـ اگر برای یک موضوع دعوای حقوق بین الملل خصوصی قاعده حل تعارض وجود نداشته باشد، در این صورت :

۱) دادگاه طبق قانون ایران به آن رسیدگی کرده و حکم صادر خواهد کرد.
۲) دادگاه طبق قانون خارجی که خود مقتضی بداند رسیدگی کرده و حکم صادر خواهد کرد.
۳) دادگاه طبق قاعده حل تعارض قانون خارجی قانون حاکم را خواهد یافت.
۴) دادگاه موضوع را توصیف کرده و قاعده حل تعارض مناسب آن را در قواعد حل تعارض ایران خواهد یافت.

گزینه ۱ صحیح است.

۹ـ بیگانه در ایران :

۱) حقوقی ندارد.
۲) در حدودی که در قوانین ایران مقرر شده، حقوق دارد.
۳) در حدودی که ایرانی در کشور متبوع بیگانه حق دارد، او در ایران حق دارد.
۴) از کلیه حقوق برخوردار است.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۰ـ اقامتگاه بیگانه در حقوق ایران :

۱) طبق قانون کشور متبوع او مشخص خواهد شد.

۲) کلاً بیگانه نمی تواند در ایران اقامتگاه داشته باشد.

۳) طبق قواعد قانون ایران در خصوص اقامتگاه، معین خواهد شد.

۴) تابع کشور متبوع اوست.

گزینه ۳ صحیح است.

۱۱ـ فردی که در ایران از مادر ایرانی به دنیا آمده است:

۱) ایرانی است، اگر مادر او نیز در ایران به دنیا آمده باشد.

۲) تابعیت خارجی پدر خود را دارد.

۳) چون پدرش در خارج از ایران به دنیا آمده، ممکن نیست تابعیت او ایرانی باشد.

۴) بدون تابعیت خواهد بود.

گزینه ۱ صحیح است.

۱۲ـ آیا ممکن است در ایران، خواهان تبعه خارجی که در ایران اقامتگاه دارد، در اقامتگاه خودش اقامه دعوی نماید؟

۱) خیر، در هیچ صورت.

۲) بله، چنانچه خوانده مقیم ایران باشد.

۳) بله، چنانچه خوانده در ایران اقامتگاه نداشته باشد.

۴) خیر، چنانچه خوانده در ایران مال غیرمنقول داشته باشد.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۳ـ قانون حاکم بر تعهدات قراردادی دو خارجی که طرفین دعوی هستند :

۱) قانون محل انعقاد قرارداد است. ۲) قانون منتخب طرفین است.

۳) قانون محل انعقاد یا قانون منتخب طرفین است. ۴) قانون ایران است.

گزینه ۳ صحیح است.

۱۴ـ یک مرد ایرانی که یک سال است طبق قانون ترک تابعیت ایران را کرده است :

۱) اصلاً نمی تواند مال غیرمنقول در ایران داشته باشد.

۲) به مقدار نیاز شخصی می تواند مال غیرمنقول داشته باشد.

۳) به مدتی که در ایران زندگی می کند می تواند مال غیرمنقول داشته باشد.

۴) باید اموال غیرمنقول خود را به همسرش منتقل کند.

۱۵ـ ذکر شرط «دولت های کامله الوداد» در عهدنامه های مربوط به حقوق اتباع بیگانه یعنی :

۱) شرطی که بر اساس حقوق ذکر شده در عهدنامه به بیگانه اعطاء خواهد شد.

۲) بیگانه هیچ حق عهدنامه ای نخواهد داشت.

۳) بیشترین حقوق را خواهد داشت.

۴) هر حقی بیش از آنچه در این عهدنامه آمده به اتباع کشور دیگر داده شود به اتباع کشور طرف این عهدنامههم داده خواهد شد.

گزینه ۴ صحیح است.

۱۶ـ شرایط شکلی یک قرارداد ک

۱) تابع قانون محل اجرای قرارداد است.

۲) تابع قانون کشور متبوع طرفین است.

۳) تابع قانون منتخب طرفین است.

۴) تابع قانون محل اجرا یا تنظیم قرارداد است.

گزینه ۴ صحیح است.

۱۷ـ «توصیف» در حقوق بین الملل خصوصی، برای کدام یک از اهداف زیر به عمل می آید؟

۱) برای یافتن قانون خارجی

۲) برای یافتن قانون ایران

۳) برای یافتن ارتباط موضوع کشور خارجی

۴) برای یافتن قاعده حل تعارض مناسب موضوع

گزینه ۲ صحیح است.

۱۸ـ یک بیگانه در ایران :

۱) تنها نمی تواند رئیس جمهور شود.

۲) تنها نمی تواند عضو مجالس مقننه شود.

۳) تنها نمی تواند رئیس قوه قضائیه شود.

۴) تنها نمی تواند با اقامت در ایران تابعیت ایرانرا کسب نماید.

گزینه ۴ صحیح است.

۱۹ـ بیگانه در صورتی می تواند وارد ایران شود که :

۱) روادید ورود اخذ نموده باشد.

۲) مرتکب جرم نشده باشد.

۳) پاسپورت داشته باشد.

۴) اقدامات عام المنفعه نسبت به ایران انجام داده باشد.

گزینه ۱ صحیح است.

۲۰ـ کدام گزینه صحیح است؟

۱) شکایت در کشور محل اقامتگاه بیگانه به عمل خواهد آمد.

۲) شکایت علیه بیگانه در ایران در محل انعقاد قرارداد او به عمل خواهد آمد.

۳) شکایت علیه بیگانه در ایران امکان ندارد.

۴) تمام موارد.

گزینه ۱ صحیح است.

حقوق بین الملل خصوصی

آزمون کارشناسی ارشد سراسری ـ ۱۳۸۸

۱ـ موارد عزل قیم تابع قانون .... است.

۱) اقامتگاه قیم ۲) اقامتگاه محجور

۳) دولت متبوع محجور ۴) دولت متبوع قیم

گزینه ۳ صحیح است.

۲ـ حقوق بین الملل خصوصی ....

۱) شعبه ای از حقوق عمومی داخلی است

۲) شعبه ای از حقوق خصوصی داخلی است

۳) سبب بهتر فهمیدن حقوق داخلی می شود

۴) سبب بهتر فهمیدن حقوق بین الملل عمومی می شود

گزینه۳ صحیح است.

۳ـ هر گاه مسئله ای که در دادگاه ایران مطرح می شود در قانون ایران شناخته نشده باشد ولی در قانون خارجی شناخته شده و برای آن توصیف معینی وجود داشته باشد، توصیف آن مسئله یک توصیف .... است.

۱) اصلی یک مرحله ای ۲) اصلی دو مرحله ای

۳) فرعی یک مرحله ای ۴) فرعی دو مرحله ای

گزینه۲ صحیح است.

۴ـ به موجب قوانین ایران، اهلیت زن تبعه کشور «الف» و مرد تبعه کشور «ب» که در ایران قصد ازدواج داشته باشند تابع قانون .... است.

۱) کشور الف

۲) کشور ب

۳) ایران

۴) برای زن کشور الف و برای مرد کشور ب

گزینه۴ صحیح است.

۵ـ هر گاه مسئله ای که در دادگاه ایران مطرح می شود در قانون ایران و قانون خارجی شناخته شده باشد ولی در مورد ماهیت حقوقی آن میان قانون ایران و قانون خارجی اختلاف وجود داشته باشد، توصیف آن مسئله یک توصیف .... است.

۱) اصلی ۲) فرعی ۳) بین المللی ۴) دو مرحله ای

گزینه ۱ صحیح است.

۶ـ مقررات عهدنامه هایی که مطابق قانون اساسی بین دولت ایران و سایر دول منعقد می شود .... قانون است.

۱) معادل ۲) مفسر ۳) برتر از ۴) در حکم

گزینه ۴ صحیح است.

۷ـ اهلیت اشخاص حقوقی از نظر حقوق ایران تابع کدام قانون است؟

۱) کشور متبوع ۲) محل ثبت ۳) مرکز فعالیت ۴) اساسنامه

گزینه ۱ صحیح است.

۸ـ حقوق ارثیه خارجیان تابع کدام قانون است؟

۱) اقامتگاه مورث ۲) دولت متبوع مورث

۳) محل وقوع ماترک ۴) دولت متبوع وراث

گزینه ۲ صحیح است.

۹ـ در تعارض بین المللی مربوط به احوال شخصیه افراد، عوامل ارتباطی مؤثر کدامند؟

۱) دین و مذهب ۲) تابعیت و مذهب

۳) مذهب و اقامتگاه ۴) اقامتگاه و تابعیت

گزینه ۴ صحیح است.

۱۰ـ در صورت تولد فرزند در ایران از پدری خارجی و مادری ایرانی، فرزند در چه موقع ایرانی است؟

۱) از بدو تولد

۲) به شرط پذیرش تقاضای تقاضای تابعیت بین ۱۸ تا ۱۹ سالگی

۳) در ۱۹ سالگی به شرط اقامت در ایران بین ۱۸ تا ۱۹ سالگی

۴) به شرط پذیرش تقاضای تابعیت با داشتن ۵ سال سابقه سکونت

گزینه ۲ صحیح است.

۱۱ـ توصیف اصلی توصیفی است که لازمه .... است.

۱) اجرای قانون داخلی دولت متبوع قاضی

۲) انتخاب قاعده حل تعارض کشور خارجی

۳) انتخاب قاعده حل تعارض دولت متبوع قاضی

۴) اجرای قانون مربوط به نظم عمومی دولت متبوع قاضی

گزینه ۳ صحیح است.

۱۲ـ اگر تبعه خارجی در ایران عمل حقوقی ای انجام دهد که مطابق قانون متبوعش اهل باشد ولی طبق حقوق ایران فاقد اهلیت باشد، آن عمل حقوقی در ایران .... است.

۱) صحیح ۲) باطل ۳) غیرنافذ ۴) غیرقابل استناد

گزینه ۱ صحیح است.

۱۳ـ اگر قانون خارجی که به موجب قاعده حل تعارض ایران صالح شناخته شده، خود را صالح بداند ممکن است مسئله .... مطرح شود.

۱) احاله ۲) نظم عمومی ۳) توصیف اصلی ۴) توصیف فرعی

گزینه ۲ صحیح است.

۱۴ـ «احاله مضاعف» معادل کدام نظریه است؟

۱) دادگاه خارجی ۲) احاله دوباره ۳) احاله درجه دو ۴) دور و تسلسل

گزینه ۱ صحیح است.

۱۵ـ در صورت بروز تعارض قوانین در «حق تألیف» قانون کدام کشور صالح است؟

۱) محل انتشار ۲) متبوع مؤلف ۳) متبوع ناشر ۴) محل اقامت مؤلف

گزینه ۱ صحیح است.

۱۶ـ اگر قانون خارجی به موجب قاعده حل تعارض ایران صالح شناخته شود و قاضی ایرانی به قانون حل تعارض خارجی رجوع کند، ممکن است .... به وجود آید.

۱) اثر خفیف نظم عمومی
۲) اثر منفی نظم عمومی
۳) توصیف اصلی
۴) احاله

گزینه ۴ صحیح است.

۱۷ـ مسئله وضع حقوقی خارجیان در حقوق بین الملل خصوصی مسئله .... است.

۱) تابعیت
۲) اهلیت استیفاء
۳) اهلیت تمتع
۴) حقوق بشر

گزینه ۳ صحیح است.

۱۸ــ زن های ایرانی که بر اثر ازدواج تابعیت خارجی را تحصیل می کنند تا چه میزان از حق داشتن اموال غیرمنقول برخوردار خواهند بود؟

۱) به هیچ میزان حق داشتن اموال غیرمنقول را نخواهند داشت.

۲) حق داشتن اموال غیرمنقول را در صورتی که موجب سلطه خارجی گردد، ندارد.

۳) تنها حق داشتن اموال غیرمنقول را که در موقع ازدواج دارا بوده اند، خواهند داشت.

۴) حق داشتن اموال غیرمنقول را نخواهند داشت مگر در حدودی که این حق به اتباع خارجه داده شده باشد.

گزینه ۲ صحیح است.

۱۹ــ تعارض مثبت میان سیستم های ملی حل تعارض دولت ها ناشی از وجود کدام عامل است؟

۱) تعارض صریح بین قواعد حل تعارض

۲) تفسیرهای مختلف درباره عامل ارتباط

۳) تعارض صریح در تعیین محتوای دسته های ارتباط

۴) هماهنگی و توافق نظر در خصوص قواعد حل تعارض

گزینه ۱ صحیح است.

۲۰ــ اثر تعارض دادگاهها بر تعارض قوانین چیست؟

۱) تنها تعارض قوانین بر تعارض دادگاهها اثرگذار است.

۲) در برخی موارد اثرگذار است.

۳) در تمام موارد اثرگذار است.

۴) در هیچ مورد اثرگذار نیست.

گزینه ۲ صحیح است.

فهرست منابع و مآخذ

۱- ارفع‌نیا، بهشید، حقوق بین‌الملل خصوصی، چاپ سوم، تهران، انتشارات بهتاب، زمستان ۱۳۷۹، جلد ۱ و ۲.

۲- الماسی، نجادعلی، تعارض قوانین، چاپ نهم، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۸۱.

۳- الماسی، نجادعلی، حقوق بین‌الملل خصوصی، تهران، نشر میزان، ۱۳۸۲

۴- بیگ‌زاده، ابراهیم، حقوق بین‌الملل عمومی، (جزوهٔ درسی دورهٔ کارشناسی حقوق، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی) جلد اول.

۵- جنیدی، لعیا، قانون حاکم در داوریهای تجاری بین‌المللی، تهران، نشر دادگستر، بهار ۱۳۷۶.

۶- ده‌نمکی، منصور و پاشا، دلشاد. مجموعه قوانین و مقررات حقوق بین‌الملل خصوصی تا سال ۱۳۷۱-۱۳۷۲. با نظارت و اهتمام بهشید ارفع‌نیا، بی‌جا، بی‌تا، ۱۳۷۲.

۷- سلجوقی، محمود. بایسته‌های حقوق بین‌الملل خصوصی، تهران، بهار ۱۳۸۰.

۸- سلجوقی، محمود. حقوق بین‌الملل، تهران، نشر دادگستر، ۱۳۷۷، جلد ۱ و ۲.

۹- صفایی، سید حسین. مباحثی از حقوق بین‌الملل خصوصی، تهران، نشر میزان، ۱۳۷۴.

۱۰- عامری، جواد، حقوق بین‌الملل خصوصی، تهران، انتشارات آگاه، ۱۳۶۲

۱۱- مدنی، سید جلال‌الدین، حقوق بین‌الملل خصوصی، تهران، انتشارات ـ گنج دانش، ۱۳۶۹.

۱۲- مکرمی، علی محمد، حقوق بین الملل خصوصی، (جزوهٔ درسی دورهٔ کارشناسی حقوق دانشکدهٔ علوم قضایی و خدمات اداری).

۱۳- نصیری، محمد. حقوق بین‌الملل خصوصی، چاپ هشتم، تهران، انتشارات آگاه، ۱۳۸۰.

گزینه۱ صحیح است.

۱۵ـ کسانی که تر تابعیت ایران و قبول تابعیت خارجی نمایند، ترک تابعیت آنان شامل ....

۱) زن و فرزندان آنان می شود
۲) زن و فرزندان صغیر آنان می شود
۳) فرزندان صغیر آنان نمی شود
۴) زن و فرزندان آنان نمی شود

گزینه ۴ صحیح است.

۱۶ـ در کدام یک از موارد زیر توصیف به معنی عام کلمه به کار رفته است؟

۱) توصیف دسته ارتباط و احاله
۲) توصیف نوع دعوی و نظم عمومی
۳) توصیف عامل ارتباط و نظم عمومی
۴) توصیف نوع دعوی و عامل ارتباط

گزینه ۴ صحیح است.

۱۷ـ در مورد معامله ای که در ایران واقع می شود چه قانونی حاکم بر تعیین اهلیت یک خارجی است که مطابق قانون دولت متبوع خود فاقد اهلیت می باشد و این قانون چه عنوانی دارد؟

۱) قانون ایران ـ قانون مساعدتر
۲) قانون مورد توافق ـ قانون مناسب تر
۳) قانون اقامتگاه طرف معامله ـ قانون مساعدتر
۴) قانون دولت متبوع طرف معامله ـ قانون مناسب تر

گزینه ۱ صحیح است.

۱۸ـ موضوع تعیین وراث فرد متوفی انگلیسی مقیم ایران در هر کدام از دادگاههای ایران و انگلیس که از وی اموال منقول به میراث مانده است. در کدام یک از فروض ارتباط میان سیستم های حل تعارض قرار می گیرد؟

۱) تعارض ضمنی
۲) تعارض زمانی
۳) تعارض صریح
۴) حالت هماهنگی

گزینه ۳ صحیح است.

۱۹ـ قاضی ایرانی در دعوای ارث شوهر فرانسوی که زن آلمانی او در ایران فوت شده است قانون کدام کشور را به عنوان قانون صالح ، اجرا خواهد کرد؟

۱) قانون مورد نظر دادگاه
۲) قانون فرانسه
۳) قانون ایران
۴) قانون آلمان

گزینه ۴ صحیح است.

۲۰ـ کدام حقوقدان قائل به وحدت حقوق بین الملل عمومی و حقوق بین الملل خصوصی است؟

۱) درژانتره
۲) ساوینی
۳) پیله
۴) نی بوایه

گزینه ۳ صحیح است.